© 2006 Ministerio de Cultura

m militarem. C. p. ccc.

... Dicti ... uel a consulendo uel aregendo
...cta osilio. Idem q̄ iudice. idem et ptore inhabant.
...ul. gnis masculini. Vn osularis. osule dignus.
...ulo ē. osilium do. Nam osulo te interrogatiuū ē.
...ē hab; passiuum. i. osilium peto a te.
...ulere. osiliū pete. futura exqrere.
...ult. interrogat. C Consultur. interrogatur.
...ultum. prudentia. osilium. placitū. inde.
...ultare. deliberare.
...ult. dr causidic. C Consult. et q osilium accipit.
...umare. ad fine pducē. C Cōsumere ū deuotare.
...umpt. defunct. durept.
...act. inqnat. ojunctio. a contingo. gis.
...agio. conqnatio. miseria.
...agiū. morb. dictū qr qcq̄d otigit polluit. ipa
...umaria. siue pestilencia ul lues dicit.
...aminare. corrumpe. deriuat atam.
...emne. aspnari. nō curare. contempsi facit.
...empt. i. spt̄us. repulsus.

adulium. ... ...
C onthere. simul trahe. abreuiare. comutare.
C ontct. uenditio. locatio et cete spēs. oductio.
C ontbules. osanguinei. dicti q̄d sint ex una tbu.
C ontrouēsia. bipta. iuxta cicerone. Aut simplex ē. aut iuncta. Et si iuncta. uidēdum ē utrum ex pluribs qstionib. an ex aliq cōparatione. Simplex ē q absolute otinet unam qstionē. Vt corinthus bellum indicim. annō. Conjuncta fit ex pluribs qstionib hoc pacto. Vtrum cartago diruat. an eo colonia deducatur. Ex cōparatione. utrū exercit ot philippū mittat. an poti ot annibalē teneat.
C ontrouso. aris. deponens. otradico.
C ontubnium. cohabitacō. ad temp ouemendi. q̄d ... huc. ... illuc pficiscit. uīn et tabnaculū. C Otub nyū. q̄i otabnyū dr. i. uni tabne. C Otuelon. herba q nascit. itecti. grece. C Otueor. eri. otuit depone et cōmune. i. ospicio. C Otueor. eri. otuit. i. defēdo. depones et cō.
C ōtutari. defendē. abscōdē C Cōtuer. statim otinuo.

69

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ternat. territ. conturbat.
ternor. aris. terreor. inter cado. deponens.
ternor. eris. adtiam cado.
ternat. ipe inter. strat' u corpore.
tellationes. latini uocant supsticiones mathe
tichor. i. notaciones siderum. qualiter se habeat.
quisq; nascitur.
ceps. particeps. Constipare. inspissare.
tuccio. t edictu dr. quod rex constituit. edic t facit.
truccio. amlitudine lapidu. t lignor dicta.
ie. quod est compositio
olor. aris. deponens. secunda longa.
lari. sfirmare. dictum qi sfolidare.
obrini dicuntur. q aut ex sorore t fre. aut
uob' sororib' s nati. dicti qi sforouni.
uevere. qn rupta t apta q; texuntur.
uerunt. arbitrati s. ordinauert iudicauert
uetio. sfuetudo.
uescim' bona. insuescim' mala assuescim' utruq;.
uesco. eu. uel sfuetus sum.
uesce. i. sfuetudinem facere.
uetudo e ius quodam morib' institutum. quod
ge suscipitur cum lex deficit.
uetudo. plurimor institucio. ric' u ad iusticia
edet. quasi rectum.
ules dicti a consulendo qa sfulebant. rei. p.
rex a regendo. Nam p. cc. xl. iiii. annos
potestate regum multa mala pdurantes. ele
e binos sfules p unumq̃mq; annu. unu ciuile.

ps. Contemplari. aspice. rimari.
hi. Contęplo. p contemplor reperitur.
Contemptibil. contemptu habil. a contemno.
Contende. disceptare. pugnare. In̄ contecio. dis
ceptacio. pugna. litigium.
Content' u. a contineo. es. i. patiens. sufficiens pauco.
Contenciosi. q no ratione aliqd. s; sola ptinacia
contendit. un̄ t dr a contencione.
pl. l. co. ant. Contestari adiudices. obtestari u ad adusarios ptin;
Contimin'. iunct'. uicin'. Contermynalis. sfinalis.
Contians. uitula. tcium agens annum.
ps. Conticeo. es. t conticeor. eris. actiuum. in conticesco.
Contice. simul. ul statim tace. nichil pferre.
Conticinium. noctis temp' dr. qn cũcta silent.
Contigu'. pxim'. siunct'. a contingo.
Contignare. comportare. coniungere.
Contignatio. coniunctio. tignor.
Continari. sgdi. t coire. Vn̄ contmentia t continua.
Continētia e. p corruptione sex' abrenũtiatio a uicio
Contineo. es. quod e abstine. simul tenere. uitio.
Continens. nsolu i castitate p corruptione. s; t ab oi
Continens dr ppetua tra. nec ullo mari discreta. q
Continge. attrectare. scaminare. ephiron dr g.
Contigit facto. obtig sorte. accidit malu. euenit casu.
Continuare. siunge. dilatare. plongare.
Continuatim. siunctim. iugiter.
Continuo. sfestim. ptin'. ilico. statim.
Contiq;. imbuu collectio Contonton. gẽre cubicul'.
ps. Cont'. cata t anti. significat t cũ e ppositio. cõponitur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

C ontum. ferrū nō hab; s; tantū cuspide acuta est. dicitur aūt a cono.
C ontumax. dr̄ q̄d contemnat. sup̄b? Vel a tumido.
C ōtumax. insup̄iores. C cōtumelia. iniuria. q̄ue cōtrm̄.
C ontumeliosi? q̄ audax ē 7 tumet ūbis sup̄bie.
C ontumeliosi? q̄ cōtumelias 7 cōuitia iungit.
C ontundē. frangē. domare.
C onualles. dep̄ssa loca. montium inualla.
C onuallis illustris. p̄p̄um nom̄ uallis
C onubium. coniugium. a nubendo dictum.
C onuenē. aduenē. de diūsis locis.
C onuenit. oportet. impsonale.
C onuenio. alloq̄r. inuenio. exigo.
C onuenit. cū passiuum repitur. p̄rigit. accipit.
C onuēt? cōgrgatio. cet? C cōuenustat. adornat.
C onuīto. i. s. actiuū ē. cōtrī p̄sitū C cōuitium. cōuitio.
C onuescit. parit comedit C cōuexa. extrema celi flexa.
C onuictor. aris. deponens. i. ex p̄bro. in cōuiuiū. i. obp̄bium.
C onuiuia. a mltoȝ uictu epule. in cōuiuium. 7
C onuiuor. cōuiuium ago.
C onuiuo. p̄uiuor dr̄. C conuiua. communis gn̄is.
C onūnū. gen? uehicli. q̄ beluacenses utebantur.
C on? ē curuatā q̄ in galea ponit. sup̄ q̄ciste sunt.
C on? fruct? cip̄ssi. q̄d rotunditate ei? conū imitet dicta.
C oph. lītta hebrea. cōclusio interp. uox.
C opadium. particlā carnis. q̄d g̃ci copian dicunt.
C oopire. i. cōtegē. in coopertorium. amicē.
C oopio. coopui. nam cōp̄io. compi facit.
C ópia. habundantia. mltitudo. dicta q̄i cū opib?. in.
C opiosi. i. locuples C Cópia. ... dea fingebatur
C oragium. suffragiū C Coragiū. uginale funus.
C oragio. pars ē inludis. q̄n cōrubia dicuntur
C horalis. regionari? C Coragros g̃ce. lat̄ uilla dic
C oralliacus. genus marmoris.
C orallius. uirge s̄ i mari nascentes. s; detracte fi lapidee. de q̄bus fit medicina.
C oram 7 palam adūbia s̄. p̄positiones 7 dñr. q̄ p̄positiuā casualium possunt ēe. habentq; sig̃fica nem cōtrariam clam. sempq; in appositione s̄. se coram magis ad p̄sonas. palā ad omnia accipit.
C oram. inp̄senti. in apto. C Palam ū euidente in conspectu. ablatiuo seruiunt.
C oran? p̄p̄um militis C Coran? lapis alb? dur?
C orax. cou? uetul? C nom̄ ā sono guttis hab;.
C orbanan. gazophilacium. ū peccunia sacerdoti erat. in p̄p oblatio.
C orb. a curuatis ūgis q̄b? texit? t acolando dr̄.
C orbinus. corda multiplex
C orbulo. gestator. manualis. laturarius.
C orcira. ciuitas optimi uini ferax. insula g̃cie.
C orculum. paruum cor. diminutiuū a corde.
C orcul? i. lebe? a corde dict? Ip̄e ē 7 taddeus. ip̄e iudas iacobi. q̄m ecctiastica tradit historia mi edessam. ad abagarū regem.
C orclauia. interior cella.
C or: cordis ap̄d latinos dr̄. a g̃co diriuatiuum q̄d ca an sine acusa dñt. In eo enim oīs sollicitudo 7 encie causa manet. Quod iō pulmoni uicinum ut cū ira accendit. pulmonis humore mitiget.
C or cordis ...
(c) 2006 Ministerio de Cultura

Tom 82

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Anno Dni. 1356. statuta sunt hec
Cisterciis in capitulo generali

In primis quonia inperscrutabilis diuini consilii sumo ab eterno
nostre immortalitatis toga exposuit sicut et ante tempora matre
de cuius purissimis sanguinibus sancti sps cooperante gratia ipsa
assumere preelegit quam nouissime his diebus secundum diuine
dispensationis beneplacitu nasci mundo voluit et antequam nasceretur
nouo sanctificationis modo materno adherere clausum in utero
filius mirabilis mirabiliter consequatur. Quis itaque mortalium
digne laudare valeat, aut congruis honorum preconiis attollere: qua
eternus regis filius pre filiis hominum speciosus ex sinu patris
prospiciens de excelsitate virtutum amictum eius specie concupiuit, et
regali descendens e solio, eius virginalis uteri secreto se clausit
e talamo tamquam sponsus egrediens factus homo cuius in ortu mi
rabili claustra pudoris non reserans virginitatem eius non minuit
sed sacrauit. Hec est christi ianua celorum gloriosa regina
cui modulantis vocibus canticus adest angelorum exercitus quam
et virginalis caterua pudicitie liliis candidatis intermixtis
carminibus dulcioris continue prosequitur. Sane si omnes artus huma
ni conuerterentur in linguas et cuncti spiritus resoluerentur in
voces nequaquam sufficeret humane fragilitatis conditio virgi
nem gloriosam dignis preferre laudum preconiis: nec etiam ei congruum
impendere famulatum. Verum etsi omnium laudum dignissima neque
unquam iuxta sue sanctitatis merita collaudare: Generale tamen
capitulum gerens in votis ut si non digne, saltem ut exile purite
paruitatis modulo laudes debitas maxime in ipsius beate Marie
solemnitatibus ab ordine professoribus persoluatur: sacrosancte Roma
ne Ecclesie que caput est omnium et magistra vestigiis inhere
do ac deuotione fidelium ad reuerentiam et honorem ipsius beate
virginis excitandam statuit, ordinat, et diffinit quatenus
festum conceptionis, seu sanctificationis ipsius virginis glorie
in duobus missis et officio festi natiuitatis ipsius nomine con
ceptionis seu sanctificationis loco natiuitatis ubi oportuerit
adaptato: et olim lectionibus de historia institutionis festi con
ceptionis eiusdem cum haberi comode poterit: die septima de
cembris per vniuersum ordinem sine offensis de cetero solemniter
celebretur. Ut ordo ipse eiusdem beate virginis glorioso vocabulo
insignitus insignibus quamquam se gaudet habere specialem pa
tronam in terris, eius suffragantibus meritis eandem sentiat ha
bere propitiam aduocatam in coelis. Item quia si negligenter id quod
male usurpatur omittitur excessus in aliis agitur: quapropter
seruanda est districtissime censura, ut qui volunt sumere exe
mplum de celere, penam merito pertimescat de lege. Dudum si
quidem prescriptam transgressione, emdatiamque lectibilem iniquitatis

filij fris Gabrielis de Bimpo, prouisioni sedis aplice facte mo^rio clare
uallis mediolanis, in persona dni Raymundi Abbatis ipius mo^rij
scienter et de facto se temere opponentis ac conspiratorum adminiculo
conmixtorum quominus ipa prouisio apostolica fine debitum sorciatur
et feratur in perperam impedientis fama publica deferente,
necnon per comissione Abbatis Vallislucentis qui super his anno pre
rito in generali capitulo comissione accepta experientia habet facti
cuius salutaria monita dictus frater gabriel tamquam tetris datus
in reprobum sensum a viribus excepit aspideis dicti capituli dolen
ter pulsauit auditus, et nimirum cum tanta efrenata temeritas
nedum in sede sedis aplice surgat contemptus, in miserabilem
mo^rij predicti ruinam scandalum ordinis uniuersi. Licet igitur contra
gabrielem intrusum eiusque complices fiant et continuentur in Romana
curia opportuni processus, tamen quia non decet ordinem tam conspicuam
tamque manifestam rebellionem in Dei offensam et eximiam generis
sub dissimulatione transire in vindictam tali facinoris, contra
ra ordinis euaginato mucrone insurgens capitulum generale, dictum
frem Gabrielem totius dicte nequitie caput necnon fratres Carla
num de ligatoribus, Bertramolum de mandelo, vel Tirolo
de ligamore, Joanne reginathandum de nicomercato, Melchio
nem de sagnolis, Ambrosium cacapistum, Petrum colderarium
et Amicinum de capitelacu conuersum dicti mo^rij clareuallis
quos dictus Fr Gabriel intrusus, ab initio sue presumptionis
fautores habuit et complices, deminuque ab eodem in maioribus offi
tijs et administrationibus, tam in temporalibus quam in spiri
tualibus ipius mo^rij constitutos. Et ad hec habet ut dicitur
precipuos sue iniquitatis ministros pronunciat generale cap
et discernit predictos omnes et singulos in excomunicationis sen
tentia incidisse, ac pena conspiratorum irremissibiliter puniendos
dos dno Clareuallis vel eius commissario dictis Abbatibus ordinis
per Italiam constitutis districte precipiendo committens quatenus
dictus dnus clareuallis vel eius commissarius quando eis securus
patebit accessus predictos in trusso monachis et conuersis prenam
conspiratorum predictam infligere non omittat. Abbates vero
singulis diebus dnicis et festiuis predictos intrusum monachos
et conuersum nominatim, expresse in suis capitulis excomuni
tate ordinis excomunicatos et dicte pene obnoxios denuntient
et a suis subditis tamquam excomunicatos et conspiratores faciant
cautius euitari. Insuper uniuersis Abbatibus et Prioribus uniuersi
ordinis districtius inhibetur ne predictis intruso monachis
et conuerso participare presumant preterquam in casibus a iure permissis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vel eis in pdicta rebellione psistentibg impedere cōsilium, auxiliū vel fauorem. Quinimmo si aliquē vel aliquos de pdictis cōmode et absqz magno et euidenti pīculo capere potuerint ipm vel ipos capiat ac capi faciat et ad expensas ordinis carceri mancipatos detineāt vsqz ad nutū capituli gnalis. Quod si quis Abbas monachus vel conuersus, aut quęuis altera psona ordinis, cōsilium, auxiliū, vel fauorē prestitisse, seu in futurū prestare fuerit dephensi excomunicationis sententiā se nouerint incursuros, et pena cōtra conspiratores fulminata nihilominq puniatur. Itē cū effrenata cupiditas malorū requirāt nouitatē statutorū et aliās p gnale capitulum extiterit diffinitū sub certis penis appositis ne religiosi nři ordinis pro impediendis correctionibg, electionibg et aliis in nřo ordine faciēdis: cōsilia, auxilia, preces minas seu litteras potentū, vel aliarū quarūcūqz personarū que nō sint de ordine nřo procurare aut impetrare debeāt aut vti presumāt impetratis: cū ob impedimentum talium disciplina in quamplurimis ordinis nři retardetur. Iccirco capitulum gnale pribg Abbatibg iniūgit et pcipit ut ipi cum exacta diligētia inquirāt in suis visitationibg et si quos sup huiusmodi transgressores, vel culpabiles inuenerint: eos p penas in diffinitionibg cōtentas puniāt et corrigāt, taliter q ceteris talia attemptantibg transeat in terrore. Et hec diffinitio extenditur ad moniales ordinis vniuersi. Item qm vbi de bona fide agitur subtilitatibg iuris non sit insistendum et ad aures capituli gnalis nup est deductum, q qn causę comitiuntur iudicibg ordinis vt est moris, partes ad iudicē litigātes adducūt aduocatos cōtra tenorem diffinitionū ordinis: propter quorū subtilitates, lites quasi fiāt immortales, et expensę multū graues. Iccirco capitulum generale huiusmodi grauaminibg cupiēs obuiare: statuit et ordinat q de cętero actor et reus coram iudicibg ordinis in causis suis nō adducāt aduocatos. Q si actor cōtrariū attemptauerit, causa sua amittat. Reus vero si eos adduxerit p cōfesso totaliter habeatur, et iudices sup dictas causas datī aliter nullatenq dictas causas terminēt nisi p modum supiq declaratum. Et si iudex aliter pcesserit ingressu ecclesię se nouerit interdictum: si vero ambe partes videlicet actor et reus pdictos aduocatos adduxerint: Iudex ambabg partibg teneatur au-

Q nō liceat aduocatos assumere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dictam denegare. Ite contributiones xviij. m. florinorum pro anno presenti dumtaxat ab universis Abbatibus in sequenti capitulo solvendorum: generale capitulum certis ex causis urgentibus per modum ordinatum et impositum Abbatibus, prioribus, cellerariis et bursariis ordinis universi, precipiens, et iniungens quatenus quantitates, seu summas sibi per patres Abbates impositas in dicto sequenti capitulo soluere non obmittant. Alioquin penas et sententias in diffinitionibus contentas eo ipso se nouerint incurrisse. Abbatibus vero qui non soluerint contributiones sibi de annis preteritis impositis: conceditur terminus in Pascha proximum ad soluendum: videlicet procuratori ordinis in Romana curia, Bursario Cistercij in Cistercio: et Parisius cellerario sancti Bernardi: sub penis superius annotatis. Et sententias quas incurrerint non soluentes eis remittit capitulum generale usque ad terminum prenotatum.

Quare dicantur septem psalmi penitentiales sexta feria in hoc sacro nostro Cisterciensi ordine:

Anno domini Millesimo centesimo nonagesimo quarto, precepit capitulum generale ut pro tribulatione terre Hierosolimitane, pro incursu sarracenorum pro pace summi pontificis, pro pace Regni Francie et Anglie: et pro alijs pro quibus requisiti sumus: omni sexta feria conuentus calciatus eat post capitulum in Ecclesiam processionaliter per claustrum: ibique septem psalmos penitenciales cum letania prostratus dicat preces. Exurgat Deus. Saluum fac populum tuum. Fiat pax. Domine exaudi orationem meam. Dominus vobiscum. cum collectis, Ecclesie. Deus a quo. Omnipotens sempiterne Deus edificator. Ineffabilem:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Tom 282

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Incipit libellus statutorum Cisterciensis ordinis, illorum videlicet que ad Regularem obseruantiam correctionem morum viteque disciplinam pertinere noscuntur Compilatus Anno domini milesimo ccc xvij.

Incipiunt capitula prime distincionis que sunt . xiiij. s. v. in
folio carta karitatis Et octo in Clementina.

iiij De vniformitate ordinis in moribus et cantu.
v De generationibus filiarum Abbatiarum et de auctoritate capituli generalis.
iiij De visitationibus faciendis per ordinem.
v De electionibus Abbatum in ordine faciendis.
vj De correctione Abbatum et fratrum ordinis.
vij De comendatione ordinis Cisterciensis.
viiij De cura vacantis Monasterij electione et confirmatione Abbatis Cistercii.
x De remissione statutorum concilij generalis electoribus et electionibus.
xj De ca. ge. diffinicionibus litteris. ca. missis iudicibus ab eo datis et elemosinis missis.
xj De visitacionibus domus Cistercii. et proclamacionibus in ea faciendis.
xij De visitacionibus visitatorum euectionibus et pitancijs.
xiij De punicionibus in visitatione de domus et protelacione visitationis.
xiij De causis depoticionum et de male depositis restituendis et de obligatione ordinis

Incipiunt capitula secunde distinctionis que sunt duo.

xiiij Ut in omnibus monasterijs ordinis habeantur transcripta primum legiorum communium et ut omnes presenti Abbates ad tuiciones ipsorum intendant.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

folio

xv De modo seu forma deffendendi libertates ordinis.

Incipiūt capitl'a tertie distinctioīs q̄ sūt duo.

xvj De Abbatijs ecclesijs fūdādis et ordini incorporādis.

xvj De cāpanis libris cimiterijs et alijs officijs.

Incipiūt capitl'a quarte distinctioīs q̄ sūt quatuor.

xvj De ingressu mulierū ī Abbatijs ordīs ꝓhibito nisi tp̄re dedicatioīs ecclesie/deuotionis causa.

xvij De nouicijs in domo alia beñdictis et de benedicēdis añ tp̄s et de monachis altius ordinis et de nouicijs.

xvij De ambiciosis et p̄sūptuosis sup ꝓmotioē ad ordines et temere ordinatis et de baptismo p monachū minime ministrādo.

xviij De benedictioē Abbtū et nouicioꝝ. ca. iiij.

Incipiūt capl'a quinte distīctioīs q̄ sunt quīque.

xviij De mediocritate in cantu.

xviij De comemoratioē btē marie eiꝰ missa cotidiana et eiꝰ intermissione et horis ipsius.

xix De missa btē marie.

xix De vigilijs btē marie hȳnis ꝓcessionibꝰ et p̄facioībꝰ

xx De satisffactione ad gradū/ de nō loquēdo tp̄re diuini officij.

xx De orōnibꝰ ī ouētu pstrato corpore nō faciēdis et de reuerētia nominis dñi ihu xpi.

xx De āniuersarijs et seruicijs in morte nō faciēdis.

xx De exitu ad defūctū.

xx De festis nouis āt comemoratioībꝰ nō faciendis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ij

xx De missis nō concedendis.
xxi De missa de trinitate de sancto spiritu.
xxi De missis matutinalibus et de collecta pro presenti defuncto festis di
uersorum sanctorum.
xxi De collect. ecclesie tue.
xxii De festo sancte trinitatis et dominica in palmis.
xxii De eleuatione eucharistie et tempore celebrandi et comunione ministrorum.

Incipiunt capitula sexte distinctionis que sunt. vij.

xxij De honesta et moderata procuratione venientium ad Capitulum generale
xxiij De remotis Albatibus equitaturis pueris venientibus ad capitulum generale.
xxiij De Albatibus Remanentibus a capitulo generali.
xxiiij De ingressu ad Cistercium ante capitulum. et de monachis nō addu
cendis et hospitibus ibi inventis tempore capituli.
xxiiij De ingressu in Cistercium et quando incipiendum sit capitulum et qualiter se
habeant Albates in capitulo generali.
xxvi De diffinitoribus eligendis de litteris missis legendis.
xxvi De moribus tempore capituli generalis obseruandis. de deffectibus inquirendis.
xxvi De elemosinis colligendis et de litteris impetrandis.
xxvi De diffinicionibus habendis orationibus faciendis commissionibus renunci
andis et de litteris impetrandis.

Incipiunt capitula. vij. distinctionis que sunt octo.

xxvij De causis ordinis et potestate iudicum et modo procedendi.
xxviij De impetrantibus et appellantibus contra ordinis instituta.
xxix De casibus in quibus Albates nō dispensant sine consilio capituli et in quibus dispensare possunt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

folio

xxx De Regula inchoanda libello diffinicionum legendo de Anniuersariis abbatum et confessione.

xxx De pena leuis culpe et de pena illicite dantium Recipientium fractione silencij inordinate loquentium pro fratribus abbatibus sine licencia scribentium.

xxxi De pena grauis culpe excomunicatione in Ramis palmarum et per manuum injectione et de carceribus

xxxiij De homicidis et percussoribus/ de sortilegio/ de furtibus/ de proprietatibus ordinis qualiter puniantur.

xxxiiij De detractoribus et libellos infamie scribentibus et conspiratoribus et de prohensis in contagione carnis

Incipiunt capitula octaue distinctionis que sunt quinque.

xxxv De forma visitationis et modo visitandi.

xxxvj De abbatibus et monachis visitatoribus a patribus abbatibus destinatis.

xxxvij De abbatibus cedentibus et de positione abbatum et potestate visitatoris.

xxxviij De inquirendo statum domus in visitacione tam in spiritualibus quam in temporalibus.

xxxix De electionibus ordinis et qualiter eligentium et de episcopis ab ordine assumptis.

Incipiunt capitula none distinctionis que sunt quatuor.

xxxxj De sigillis et sigillatione litterarum.

xxxxij De expensis abbatum et officialium.

xxxxiij De priore infirmario et portario claustri.

xxxxiiij De prouisoribus studijs et studentibus.

Incipiunt capitula decime distinctionis que sunt quatuor.

xlv De hijs quibus licet ire mittere vel scribere ad curiam Romanam.

xlv De diuersis personis euntibus vel redeuntibus vel missis pro negocijs.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iij

xlvj De emissis vel ejectis a domibus proprijs pro culpa.
xlvij De emissis pro dispersione et remanentibus.

Incipiunt capitula undecime distinctionis que sunt quatuor.

xlviij De novicijs de calatrava Cartusiensibus et alijs Religiosis recipiendis.
49 De Prelatis & familiaribus & hospitibus suscipiendis
l De fugitivis ordinis ab ordine discedentibus per seculum evagantibus ad ordinem revertentibus qualiter recipiantur.
lj De abbatibus extra proprias abbatias defunctis et allijs defunctis ad sepulturam recipiendis.

Incipiunt capitula xij. distinctionis que sunt unum.

lij De fide iussione custodia depositorum de mutuis non contraendis elemosinis non recipiendis.

Incipiunt capitula. xiij. distinctionis que sunt tria.

lij De cibis conventualibus et quadragesime.
lij De carnibus non comedendis et secularibus non ministrandis.
liij De pitancijs et potu.

Incipiunt capitula xiiij. distinctionis que sunt sex.

liiij De magistro et professione conversorum.
lv De vigilijs et horis conversorum.
lvj De capitulo silentio et disciplina conversorum.
lvj De festis missis et communione conversorum.
lviij De refectione versu cibo mixto et minutione conversorum.
lviij De vestitu lectis et itinere conversorum.

Incipiunt capitula xv. distinctionis que sunt quatuor.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

folio
lviij De patnitate visitatioe incorporatioe monialiū.
lx De inclusione Confessione et claustro monialiū.
lxj De benedictione habitu et correctioe monialiū.
lxj De institutione abbatissaꝝ.

Explicīūt capitula. Incipit ꝓlogus sup cartā Caritatis.

Ante q̄ ordo Cisterciensiū esset plurimū dilatat⁹: domnus Stephanus abbas Cistercij cū conuentu suo ceterisq̄ abbātes ꝓdicti ordīs de cōuentuū suoꝝ ꝯsēsu vnanimes quoddam statutū seu decretū cōcorditer ediderūt in quo Jidem pr̄es mutue pacis mutue karitatis disciplineq̄ futurum naufragiū ꝓcauētes dilicide statuerūt ac in suis scriptis posteris suis reliq̄rūt quo pacto q̄modo immo qua karitate tā ipi quā monachi eorūdē ꝑ albatias ī diuersis mūdi partib⁹ diuisi corporib⁹ animis indissolubilit̄ vnirētur. hoc aūt decretū cartā karitatis vocari merito censuerūt Eoq̄ statutū huiusmodi oīs exactiōis grauamen ꝓpulsās solam karitatē et aīaꝝ vtilitatem in diuinis humanis exequitur et exquirit

Incipit carta Caritatis capitulū primū de vniformitate ordīs in morib⁹ et cantu.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quia vnius veri Regis dñi et magistri oẽs
seruos licet inutiles nos esse cogscim9 id
circo Abbtib9 et ɔfrib9 nr̃is monachis
quos per diuersa loca dei pietas ꝑ nos mi
serimos hominũ sub regulari discipli
na ordinauit. Nullã terrenã cõmodita
tẽ seu rerũ tp̃aliũ exaccionẽ inponim9
prodesse eñi illis oĩb9q; scte ecclesie filijs
cupientes nil quod eos grauet nil qđ eoꝝ substãtiã minuat er
ga eos agere disponim9 nec dũ nos habũdãtes de eoꝝ paupertate
esse cupim9 auaricie malũ qđ scdm aplm idoloꝝ seruit9 ɔpro
bat' euitare nõ possim9. Curã eñi aĩarũ illoꝝ gr̃a caritatis reti
nere volum9 vt siquãdo a proposito et obseruãtia scte Regule qđ ab
sit declinare tẽptauĩnt per nr̃am solicitudinẽ re dire possint ad
rectitudinẽ vite. Nunc ergo volum9 illisq; p̃cipim9 vt Reglã
scti benedicti p oĩa obseruẽt sic ĩ nouo monasterio obseruatur.
nec aliũ inducãt sensũ in obseruatiõe scte regle. Set sic antece
ssores nr̃i scti pr̃es monachi videlicet scti monasterij intellexe
rũt et tenuerũt et nos hodie intelligim9 et tenem9 ita et ipi inte
lligãt et teneãt. Et quia om̃s monachos ipoꝝ ad nos venientes
in claustro nr̃o recipim9. et ipi similit' ĩ claustris suis nr̃os. ideo
opportunũ videt' nob et h' etiã volum9. vt mores et cãtum et om̃s
libros ad om̃s horas diurnas et nocturnas. et ad missas necesarios
scdm formã moꝝ et libroꝝ noui monasterij possideãt: quatin9 in ac

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tib9 nr̄is nulla sit discordia. Sed vna caritate vna regula similib9 q3 viuamus morib9. Nec aliq̄ ecclesia vel p̄sona nr̄i ordis. ad vsus

cotra ordinis instituta de priuilegiu, bannu duer

comunia nr̄i ordis. p̄uilegiū a q̄libet postulare audeat. vel obtentū modo q̄libet retinere.

De visitatioib9 p ordinē faciendis Capitulū. ij.

Cum vero Abbas noui monasterij ad aliqd' hoꝝ cenobiorū visitādi gr̄a venerit. illi9 loci abbas vt ecclesiā noui monasterij sue esse ecclesie matrē nouerit. cedat ei in oīb9 locis sui monasterij. Et ip̄e abbas adveniēs locū illi9 abbatis q̄ndiu ibi mā̄serit teneat. excepto qd' nō ī hospicio. set ī refectorio cū fr̄ib9 ꝑpt' disciplinā suādā comedat. Nisi abbas loci illi9 defuerit. Similit' om̄s supueniētes abb̄tes faciāt nr̄i ordis. Quod si plures adfuerit et abbas loci illi9 deffuerit. p̄or illoꝝ ī hospicio comedat. Et hoc excipit' q' abbas loci illi9. et ī p̄senti majoris abb̄tis. nouicios suos post regularē p̄bationē benedicet. Abbas ꝯ noui monast'ij caueat. ne q̄cq̄3 presumat. tractare aut ordinare. aut corrigere de reb9 illi9 loci. ad quē venerit cōtra abb̄t' vel fr̄um volūtatē. Si aūt p̄cepta regl'e vel ordinis nr̄i intellexerit in eodē loco p̄uaricari. cū cōsilio p̄sentis abb̄tis caritatiue studeat fr̄es corrigere. Si vero abbas loci illi9 nō affuerit nichilomi9. qd' sinistrū in venerit corrigat. Semel p annū visitet abbas maioris eccle

nota q fr. Abbas semel in anno visitatur g ... filiam.

sie p se vel p aliquē de choabbatib9 suis oīa cenobia q̄ ip̄e fūdauit. Et si amplius magis fr̄es visitauerit idē magis gaudeāt. Domum aūt cistercij simul p seip̄os visitent. quatuor p̄mi abb̄tes. s. de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

firmitate. de pontiniaco. de claraualle. et de morimundo. die q̃
in terre constituerint p̃ter ãnuũ capl̃m generale. nisi forte aliquem
eorum grauis egritudo detineat. Cũ aũt aliqs abbas nr̃i ordĩs.
ad nouũ monast̃iũ uenerit. reuerentia ei cõgrua exhibeat̃. Et tal
lũ illi9 abbatis teneat. in hospicio comedat. si tamẽ abbas deffuerit.
Si uero presens fuerit. nichil horum agat. s; in refectorio comedat.
Prior vero negocia domi9 disponat. Int̃ abbatias illas q̃ alt' alteras
nõ genuerint ista erit lex. Omĩs abbas ĩ oĩb9 locis sui monasterij
eo abbati suo cedat adueniẽti. Ut ĩplet̃ illud honore inuicẽ preue
nientes. Si duo aut eo amplius cõuenerint. qui prior eorum erit de
adueniẽtib9. locũ superiorẽ tenebit. omẽsq; p̃ter abbatẽ p̃sentis
loci in refectorio comedant. Ut supra diximus. Alias aũt vbicũq;
conuenerĩt. secdm tẽp9 abbatiarum suarum ordinẽ suũ tenebũt. Ut cui9
ecclesia fuerit antiquior. Ille sit prior. Ubicũq; vero cõsederĩt humi
liẽt seruitijo. De generatione abbatiarum et auctoritate capli genẽl'.

Capitl̃m. iij.

Cum vero aliq̃ ecclia[rum] ũr[arum]. dei gr̃a
adeo creuerit. ut aliud cenobiũ cõstruere possit. Illã
diffinictionẽ quã nos int̃ nos cõfr̃es tenem9 et ipi int̃
se teneant. Excepto q' int̃ se annuũ capitlm generale
cisterciy. omĩ post posita occasione cõueniẽt. illis solis exceptis. q̃s
corporis infirmitas retinuerit. q̃ tamen idoneũ nũciũ delegare de
bebũt, p quẽ necessitas remorationis eorum valeat capitl̃o nunciari.
Et illis item exceptis. qui in remocioib9 partib9 hitantes. qui eo
termino venient. qui eis fuerit ĩ capitl̃o costitut9. Quod si qs

(c) 2006 Ministerio de Cultura

alia qcumq3 causa. quādoq3 remanere a cā. generali nō psūpserit sequētis anni in capitlo p culpa veniā petat. nec sine graui aīad uersione ptrāseat. In quo qdē salutē aīar futurarū tractēt ī obseruatiōe scte regule et ordis. siqd emendandū vel arguendū fuerit ordinēt. Bonū q3 pacis et caritatis int se reformēt. Si qs vero abbas min9 studiosus in regla vel secularib9 reb9 nimis ītent9. Vel in aliquib9 viciosus reptus fuerit. ibi caritatiue clametur. Clamatus veniā petat penitentiā sibi iniūctā p culpa impleat. Hanc vero pclamatiōe nō nisi abbas faciat. Si uero aliq̄ otrouersia. inter aliquos abbates emerserit. vel de aliquo illor tan grādis culpa ppalata fuerit. vt suspēsionē aut etiā depositiōe3 mereatur. qcqd inde a caplo fuerit diffinitū sine retractatiōe aliq̄ obseruetur. Si uero pro diuersitate sententiar in discordia causa deuenerit illud irrefragabilit teneatur. q abbas cist. et hij qui saniors cōsilij et magis idonei apparuerint iudicabūt. Hoc obsuato vt nemo eor ad quos speciali͠t causa respexerit diffinictiōi debeat int esse. Si quā ecclesia paupertatē intolerabilem incurrerit. Abbas loci illius corā omi capitulo hāc causam intimare studeat. Tunc singli abbates maximo igne caritatis succensi. illi9 ecclesie penuriā. reb9 a deo sibi collatis p vt habuerit sustētare festinent. De electiōib9 in ordine faciendis Capitlm. iiij.

Nota q cui causa respexerit diffinitioni gaudet interesse fet.

Si qua domus ordis nri abbte pprio fuerit destituta. Major abbas de cui9 domo illa exiuit. oēm curā habeat ordinatiōis illi9. donec ī ea abbas ali9 eli

gatur. Et prefixa die electiōis etiā ex abbatibus. si quos domus illa genuit advocentur et cōsilio et volūtate patris abbatis. Abbates et monachi domus illius abbatē eligant. Domui autē Cist. quia mater est omnium nostrum. dum proprio abbate caruerit. quatuor primi abbates scilicet de firmitate. de pōtiniacho. de claraualle. et de morimūdo prouideant. Et super eos sit cura domus illius. donec abbas in ea fuerit electus et statutus. Ad electionē autē cist. abbatis prefixa et prenominata die ad minus per .xv. dies cōuocentur ex abbatibus quorum domus de Cistercio exierit. Et ex alijs quos predicti abbates et fratres Cister. ydoneos nouerit. et cōgregati in nomine dñi abbates et monachi Cister. abbatem eligant. Licet autē cuicūque matri ecclesie ordinis nostri nō solū de monachis filiarum suarum ecclesiarum. Sed de ipsis quoque abbatibus earum libere si necesse fuerit assumere valeant in abbatē. personā vero de alio ordine nullā de nostris ecclesijs sibi eligat in abbatē. sicut nec nostrarum aliquē. licet alijs monasterijs qui nō sunt de ordine nostro dari.

Electioni Abbatis res conuocandi monachi ... eiusdem: etsi aliorum iā sint Abbates.

Soli monachi vacantis monasterii vocem in electione abbatis habent. nō autē abbates in feriis in clementino cap. 2

Nullus alterius ordinis in Abbatē nostrarum ecclesiarum eligi pot.

De correctione abbatū et fratrū ordinis nostri. Capitulū. v.

Si quis abbas per inutilitate seu pusillanimitate sua a patre abbate domus illius vnde sua exiuit postulauerit. vt ab onere abbatie sue relaxetur caueat ille ne facile et sine causa rationabili et multū necessaria acquiescat. Set si fuerit tanta necessitas. nichil inde per se faciat. Set cōuocatis aliquibus abbatibus alijs ordinis nostri eorum consilio agat quod pariter monuerit opportere. Si quis abbatum contemptor

(c) 2006 Ministerio de Cultura

scte regule aut ordinis preuaricator esse. vel comissorum sibi fratrum. vicijs consen
tiens innotuerit abbas matris ecclesie per se vel per priorem suum. aut quomodo
oportunius poterit de emendatione eum ammoneat. vsque quater. quod si
nec ita correctus fuerit. nec sponte cedere voluerit. congregato aliquan
Depositio Abbatis filij to abbatum numero nostre congregationis. transgressorem scte regule ab offici
o suo amoueant. ac deinceps aliqui dignus sit cum consilio et voluntate ma
Electio quo et qui joris abbatis. a monachis illius ecclesie. simul et abbatibus. siqui ad eam
pertinent sicut supra dictum est eligatur. Si autem is qui deponitur.
aut monachi eius quod deus auertat. contumaces et rebelles. esse vo
luerint. vt sententijs minime acquiescant. Ab ipso abbate matris ec
3 clesie. et ceteris abbatibus eius excommunicationi subdantur. Ac deinceps
ab eo coerceantur pro vt poterit et cognouerit expedire. Ex hoc sane siquis
illorum ad se reuersus de morte anime sue resurgere. et ad matrem suam re
dire voluerit. tamquam filius penitens recipiatur. Nam sine hac causa. mul
to semper studio deuitanda. nullus abbas monachum. alterius cuiuscumque
abbatis ordinis nostri sine eius assensu retineat. Nullus in domum alterius cuius
libet sine eius voluntate suos ad habitandum monachos introducat.
Eodem autem modo si forte quod absit. Abbates ordinis nostri matrem nostram Cis
terciensem ecclesiam in sancto proposito languescere. et ab obseruatione scte regule vel
quatuor Abbates Superiores Generalissimo Cistercii ordinis. exorbitare cognouerint. Abbatem eiusdem loci. per quatuor primos
abbates. de firmitate. de pontiniaco. de claravalle. de morimundo. sub
ceterorum abbatum nomine vsque quater vt corrigatur ipse. et alios corrigere curet
ammoneant. et cetera que de alijs abbatibus dicta sunt si incorrigibiles appa
ruerit circa eum studiose adimpleant. Excepto quod si sponte cedere nol

(c) 2006 Ministerio de Cultura

luit. nec eū deponere. nec cōtumacē dicere anathema potiunt. donec aut in generali cā. aut si illud forte iā fuerit visū expectare nō posse, in cōuentu alio cōuocatis abbatibus qui de cistercio exierint. et aliquibus aliis virū inutilē ab officio suo deponāt. Et tā ipsi q̄z monachi cist. idoneū abbātē eligere studeant. Quod si abbas ille r monachi cist. cōtumaciter recalcitrare voluerit. gladio excommunicationis eos ferire minime vereantur. Postea vero si quis horum prauaricatorum. tandē resipiscēs. et aīam suam saluare cupiēs. ad quālibet nostrorum quatuor ecclesiarum. siue ad firmitatē. siue ad pōtiniacū siue ad clarāuallē. siue ad morimūdū cōfugerit. sicut domesticus et chorres ecclesie. cū regulari satisfactiōe recipiatur. Quo adusq̄z ppe ecclesie sicut iustū fuerit recōsiliare q̄doq̄z reddatur. Interim aūt annuū ca. abbatū non apud cist. set vbicūq̄z a quatuor sup nominatis abbatibus sī puisū fuerit celebrabitur. Explicit carta caritatis. Incipit prefactio super clementinam.

Supradictū itaq̄z decretū. seu caritatis cartā. cū pdicti pr̄es ipius ordinis ab aplice sedis gr̄a cōfirmatū. iure ppetuo obtenuissēt. inter se nō in prouide statuerūt vt sicut hucusq̄z semp obseruatū extitit. ordinauerūt quod nulla deinceps abbatia ordīs ī alicuius antistitis diocesi fundaretur. ante quā pdictū decretū inter pdictos abbates examinatū et cōfirmatū vt premitit pōtifex ipe. ratū haberet. ppter materiā discordie ac scandali inter alterutrū euitandā. Unde ortū habuit clementina.

Uerum inimicus humani generis caritati pdictorum prīum et frūm invidente. ac inter ipos. dissensiōis et discor

dic zizania seminante. sup quibusdā articulis in dicto decreto.
et carta caritatis contentis. succreuit grauis materia qstionis
que ad aplicā sedem p pdictos pres. declarata tpre felicis re
cordatiōis dñi clementis pape quarti. fuit diligenti pmedita
tioē clare et lucide. in modū qui sequit terminata. Incipit
ordinatio dñi Clementis pape quarti. de comendatione
Clemens eps ser ordis cistr. cap. pmū.
uus seruor dei dilectis filijs abbti cistr. et
vniuersis choabbatibus eius in generali capi
tulo congregatis Salutē et aplicā benedicti
onē ad ppetuā rei memoriā fons paruus q
creuit in fluuiū. et in lucē solemqz conuer
sus ī aquas plimas redundauit. Cisterciens
enim ordo plucidus. qui a sui ortus exordio. paruulus et humi
lis abiectione habitus, tenuitate substātie, humilitatis pfessioē,
ac numero pfessor, sub fontis methaphora nō indigne desc
bitur. cui diuersarū ille pietatū. cōformitate cōformis. nō in
merito comparatur. Hic est enim fons ortorū irriguus. ceteras
rigās religioēs et ordines. ac in ipos exēplis salutaribus scaturi
zans. hic est fons amenus varietate virtutū. pclarus mun
dicie puritate. pietate patiens. Indefficiēs scītitate. horū me
rito sic excrescere meruit. vt fontis noīe excedēs fluuius cēseat.
Cuius pcessus laudabilis de virtute in virtutē vt deū deor vi
deat gradientis vniuersalis ecclesie letificat vnitatem. In qua

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p meritoꝝ euidentiā. clare lucis splendorē adeptꝰ. quasi stella
matutina resplendet in medio nebule huiꝰ mūdi, et in ea splē
didos emittens radios instar solis. velut aque ductus. de para
diso egrediens in aquas redūdat plurimas. Ortū plātationū
suoꝝ. cetus quidē claustraliū quos pduxit. aquas irrigās gra
tiaꝝ. Et vino spūalis leticie fructū inebrians ptus sui. Huius
siquidem ordīs sacra religio a sue institutiōis auspicijs. q̄si desꝑ
ta et in via vt pote paucis ad huc cultoribꝰ iniciata. tandem
honoris et honestatis fructus parturiens ramos suos ramos qui
dem honoris et grē quasi terebintꝰ extendit gerninās genera
tiones et progenies geminauit. Ea ppt letatur et iubilat leta
būda et laudās. et exultat iā in mltitudine numerosa. specta
bilis q olim q̄si despicabilis ī solitudine latitabat. Digne
itaq hic ordo dignissimꝰ dilectꝰ et pelectꝰ a dn̄o eidē psallit
et asserit cū pfeta. In terra deserta et in via. sic in scō tibi de
siderio et solido pposito religionis apparui. nō vt me ī habi
tu vel ambitu ostentatiōis t qui oīa vides ostenderē. Set in
humilitatis abiectiōe tuā viderē. et te misericordit donante
pciperē gliam et virtutē. vidit enim et gauisus est pcepit vt
pmittitur multe fecūditatis gliam nichilominꝰ in caritate
fundatꝰ. pmi nāq ipiꝰ ordinis architecti. prima q̄si eius
dem ordīs fundamēta in caritate iecerūt eundē ordinē ad in
star sponsi celestis. qui in speciosissima spōsa sua caritatē vt ip
sa fatetur. quo in eo pseuerantior fieret ordinauit, caritatiuis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p̃ceptis et institutionib9 ordinātes. quib9 caritatis cartā no
men nō inmerito imponētes. p ipam ad caritatis ɔseruati
onē statuerūt iuxta pphete promissū ipi9 ordines lapides
ordinati. In illa q̃ a maiorib9. q̃d ve minorib9 debeatur ap
cius statuētes vt sc̃dm eiusdem pph̃e vaticiniū. ipi9 ordīs
agni iuxta suū ordinē pascerentur. Licet autē ordo p̃dict9
ex caritatis ordinatiōe firmissim9 vt castrorum acies ordinā
t9. terribilis cōtinue et in spūalis pugne pcinctu desudās
ɔtra hostes spūs pugnare didiscerit et ipos etiā expugna
re. Adhuc tamen sathan cribrū suū mouere nō desinit.
Set ipm mouet et excutit expectās et expetēs. vt excuciat
filios excussorum. Adhuc cisara israelitas falcatis eos currib9
oppssiōs inseqt̃r. Ad huc hostis antiqu9 peculiarē eius dn̄i po
pulū religiosos videlicet deū ɔtēplātes speculatiōe vidētes spa
liter in ei9 partē assūptos nō cessat impellere. Set totis satagit
virib9. varijs chonat' insidijs, diuersis in illos chonatib9 inse
tit. vt ipe a participio gaudij celestis exclusus in eis iocūde habi
tātib9 viri9 mortis in domo caritatē vulneret. vnitatē separet.
ipos q3 separatos in eiusdē pugne ɔflictu. debiliores efficiat.
et ab eis vnanimitatis iocūditatē excludat. hoc ipm insidi
osē moliens in p̃fati ordīs psonis. hijs dieb9 inter ipos sup di
uersis articlis discordiarum excitata materia litiū satis semi
nib9. Iactis seminarijs iurgiorum. Nos aūt ipi9 ordīs scti
tatē et clarā famā, cui9 odor sicut agri pleni suauitas. cui

dn̄s bn̄dixit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dñis benedixit totã replet ecclesiã singulari affectu zelantes,
ne vel ipĩus sctitas, talibus mutaretur insultibus. vel fame clari
tas detractorum linguis exposita turbaretur. Et singula in
eodem ordine locum vt premittitur decẽter sortita detine
ant. Sicque ɔtra pdicti cisare impetus de celo efficacius
ipĩus caritatis ministerio dimicet̃. Et ipm facilius iuxta
Delbore canticũ. stelle in suo cursu et ordine manẽtes expu
gnẽt principijs putauimus obsistendũ. Exortã in eodẽ or
dine sup pdictis articulis dissenssiõis materiã. vitatis liti
giorum anfractibus et exclusis aduocatorum tumultibus. salubris
et celebris subscripte puisiõis nr̃e cõpendio decidẽtes. Nũc an
tiqua ipĩus ordinis statuta intpretatiõis inuãdo. remedio.
nũc eadẽ apostolica auctoritate firmando. Nũc etiã qdam
noua de vnanimi cõsensu cistci. et quatuor infrascriptorum
pmorum albatũ ac aliorum et quã plurium psonarum ipĩus ordĩs
in nr̃a ɔstitutorum psentia statuendo. De cura vacantis
monasterij electiõe et ɔfirmatiõe abbatis cistercij. capi. ij.

Licet igitur cõtineat̃ in carta predicta. qꝫ si qua do
mus eiusdẽ ordĩs albate ppio fuerit destituta.
major albas de cuius domo. domus illa exiuit ordi
natiõis eius habeat omnẽ curã. donec in ea albas
alius eligatur. Domum aũt cistci. quia mat̃ est omnium dum
albate ppo caruerit. quatuor pmi albtes. de firmitate de põ
tiniacho. de claraualle. et de morimũdo puideant et sup eos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sit cura dom9 illi9. donec elect9 abbas in ea fuerit ɔstitut9.
Hoc aūt ex vsu et cōsuetudine dicti ordīs generali . sit int̄ pre
tandū duxim9. vt videlicet administratio. vacātis monaste
rij remaneat penes cōuentū ei9dē dom9 . Si qua forte emerserint
difficilia ꝓpter que vel cisterciēses. ad p̄dictos p̄mos quatuor.
vel alioꝝ monasterioꝝ ɔuēt9 ad suos p̄res abbates duxerīt
recurrendū. Ipi curā et diligentiā habeāt in cōsilio et auxilio
postulantib9. put eoꝝ req̄rīt necessitas impēdendis. Et licet
3. ad ministrationē singuloꝝ monasterioꝝ vacantiū penes cō
uētū scdm̄ morē suatū hacten9 duxerim9 remanere. Sigil
lū tamē p̄dicti monasterij cistcii. eo vacāte p̄or ipm̄ custodiat
cōsignatū et clausū. sic̄ hacten9 fieri cōsueuit. In allijs vero
monasterijs vacātib9 sigilla eoꝝ p̄res abbtes sigillis alioꝝ ab
batū signata teneāt et clausa. In carta aūt huiusmodi ɔtine
tur. q' domo q̄libet eiusdē ordīs. abbte ꝓpo vt predicitur des
tituta. electiōis die p̄fixa et ex abbtib9 siquos domo illa genu
3. erit advocēt᷑ et ɔsilio et volūtte p̄ris abbt̄ abbtes et monachi dom9 illi9 abbtē eligāt.
Dominiat cist̄. et cꝰ . Sup quo cōtentiōe orta q' id nō seruaba
tur iuxta ipi9 carte tenorē. Nos attendētes q' quāvis ab an
tiquo p abbtes dicti ordīs ita fuerit ordinatū id tamē indissu
etudinē abijt et iā de communi ɔsuetudine soli monachi vacā
tis monasterij vocē in electiōe abbtis habere nosciit᷑. huiusmo
di ɔsuetudinē volum9 et p̄cipim9 obseruari. eam laudabile
et rationabilē iudicātes. Cū ad ius comune reduxerit q' fuerat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cōtra iuris communis regulas cōstitutū. Ita q̄ ea de uocādis ab
batibꝰ quoꝝ domꝰ de cisterci. exierūt. qđ quidē de p̄ribꝰ abbati
bꝰ est seruatū hactenꝰ. et cetera q̄ deuocatiōe huiusmodi quo
ad cistēr. nec nō quo ad alia eiusdē ordīs monasteria ī carta ut
p̄mitit̄ continent̄ eadē tā in ip̄o cist̄s. quā in alijs monasterijs
inuiolabiliter obſuent̄. Licet aūt p̄dicti abbtes sint uocandi
vocē in electiōe non habeāt cū eoꝝ p̄sentia posset esse multipli
cit̄ fructuosa. Ceterūq̄ꝫ circa electionē p̄dicti abbtis cist̄ci. fuit
ab aliquibꝰ dubitatū. an possit ex usu aliquo tolerari qđ circa
abbtē cisterciē. electū retroactis tp̄ribꝰ est obtentū videlicet ut
cist̄ciēsis electꝰ si eiꝰ electio ī cōcordia fuerit celebrata ammīstra
re valeat etiā a nemine cōfirmatꝰ et sine cōfirmatiōe aliq̄ cu
rā habeat aīaꝝ. Nos ad huiusmodi dubitationē in ꝑpetuū
ad monēdā. statuimꝰ ut in monasterio cisterciē. celebrata elec
tiōe cōcordi sc̄dm morē hactenus obseruatū. electus p̄dicto
modo ꝯcordit̄ eo ip̄o uerus sit abbas cist̄cij. et administrādi
habeat licenciā et curā aīaꝝ. ac oībꝰ pro uero abbte ꝑin
de habeat̄. ac si a sede apostolica ꝯfirmatiōis beneficiū habu
isset. a qua ip̄m intelligi volumꝰ et statuimꝰ ꝯfirmatū. Li
cet aūt idē abbas cist̄cij p̄dicto modo auctoritate apostolica
cōfirmetur. nichil tamē depereat eiusdē ordīs libertati q̄ꝫ
circa cessionē. et ammotionē ip̄iꝰ abbtis idē ordo dinoscitur
habuisse. quāq̄ꝫ ip̄i ordini manere volumꝰ illibatā. De remi
ssione statutoꝝ cōsilij gēnalis et de electoribꝰ et electionibꝰ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordinis capitulum . tertium.

Et quia p̄fatus ordo in multa simplicitatis puri
tate fundat⁹ p̄fecit laudabiliter in eadē nos circa
electiones in monasterijs eiusdē ordīs faciendas
sic p̄sonas ip̄i⁹ ordīs p̄cedere tolleram⁹ sicut actenus
.3. processerūt. necessitatē s̄uandi solennitates seu formas con
tentas in generali cōsilio eis de grā remitentes. Ordinam⁹
·j· etiā qđ in maioribus abbatijs . generationē habentib⁹ cū va
Quod prefigendum tempus electionis tempore cauerunt p̄ xv. dies ad minus ad eligendū terminus assigne
tur. Et prior . subprior . et cellerarius vacātis monasterij con
ueniāt de electorib⁹ q̄s idē p̄or postquā de ipsis cōuenerint
in capitulo nominabit. Patres vero abbates vel visitatores nul
lū nominēt electorem nec electorib⁹ p̄dicto modo creatis si
mul vel sigillatim aliquod dent p̄ceptū . nisi quod in publico
eis alei⁹ iniugatur ut scđm cōscientias suas prouideant va
cāti monasterio bona fide. Nec alicui⁹ vacātis monaste
terij pater abbas sibi nominari postulet electores antequā
in capitulo nominētur. Nec aliquē ex congregatis ad eligē
dum electorib⁹ ad se vocet . nec verbo aut signo aut scripto
ei⁹ vel eor̄ alicui suā insinuet voluntatē . nec electioni clā
vel palā impedimentū aliqđ inferat per qđ elector̄ impedi
at libertatē. Electam quoqꝫ p̄sonā si sufficiens et idonea
vacāti monasterio fuerit nō refutet . et qui cōtra fecerit gra
uiter puniatur. nec aliqꝫ p̄sonā āmoueat ab officio vel de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

monasterio eiciat ipsius vaccatione durante. De capitulo generali et diffinitoribus de litteris capitulo missis. de iudicibus ab eo datis et elemosinis missis. Capitulum. iiij.

Item super statuimus et ordinamus quod in ordine predicto iuxta morem laudabilem observatum annis singulis generale capitulum celebretur in quo. xxv. diffinitores statuantur hoc modo abbas cistercij tanquam primus pater nominet quatuor diffinitores. de generatione sua spetiali quos idoneos esse crediderit. ad diffinitionis officium exercendum. Deinde predicti quatuor primi abbates. scilicet quilibet eorum de generatione sua quinque dicto abbati cistercij. seorsum vel coram alijs nominabit. Ex quibus quinque abbas cistercij vno pretermisso quatuor eligat. quos sufficientes esse crediderit. et sic. viginti. diffinitores erunt suis quatuor cum ceteris nominatis. quos etiam predictos quatuor abbates idem abbas cistercij die secunda in capitulo nominabit. et diffinitores instituet. et ipse cum eis. xxv. erit. Siquis vero ex predictis quatuor primis abbatibus tunc non fuerit in huiusmodi capitulo. idem abbas cistercij. de generatione absentis assumet quatuor diffinitores. quos ydoneos estimabit. Ut autem predicti cistercij. et quatuor primi abbates. deum habentes pre occulis. odio et amore ac personarum acceptione post positis bona fide procedant. Eosdem qui nunc sunt et futuros in posterum ad hec fideliter observanda sub attestatione diuini iudicij et in virtute obedientie apostolice sedi debite

(c) 2006 Ministerio de Cultura

obligamus. Ordinātes et statuētes q͛ litteræ misse capitulo ge
nerali. persone infamiā otinētes legātur corā diffinitoribus
ordis supra dicti. Et q͛ iudices dati ab eodē cā. nō subdelegēt
alijs vices suas. Diffinitioēs quoqȝ capitli generalis nō re
uocent͛ pter volūtatē diffinitorum in loco residētiū osueto.
Statuta de cetero facienda nō obligēt. nisi in sequēti anni
capitulo cōfirmētur. et per diffinitores nichil diffiniatur
prius in capitulo nō notatū. stetur sentētie majoris partis
eorum.. Cūqȝ sentēcia eorum in discordia venerit abbas cistercij.
reputabitur pro duobus. Diffinitores vero nominati ptesta
būt in capitlo stando per iuramētū in verbo sacerdotis qd'
iniuctū sibi ministeriū. ad honorē dei et vtilitatē ordis
fideliter exequētur hoc aūt abbas cistercij. sedendo facere tene
atur. de notādis aūt hijs que otra memoratū abbatē cistercij.
dicta fuerint in cā. ita fiat sicut in casu simili de alio nota
retur. Elemosine vero q͛ mittūtur. cā. generali recipiātur per
duos abbates quorum vnus per abbatē cistercij et alius p predictos
primos quatuor abbates ponātur de cetero alternatim ita q͛ q̄li
bet de ipis illū ponat scdm suū ordinē vice sua. De visitatioē
domus cistercij. et pro clamationibus in ea faciēdis. Cā. v.

*A quibus visitandū cistercien-
sium cenobium.*

Dumqȝ ne in ipo ordine pdicto. alique possint spine su
crescere viciorum pcipimus cistercij monasteriū ab eisdē
pmis quatuor abbtibus annis singulis visitari et nisi
de die illa abbas cistercij cū illis conuenerit in festo bte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

marie magdalene fiat huiusmodi visitatio annuatim. Nec li
ceat dicto abbati cistercij diem mutare condictam. sine causa racio
nabili et urgente quam si ei supervenerit intimet eisdem quatu
or primis abbatibus in tempore oportuno. per se vel per nuncium cum quo
de die iidem sub rogandam tractare valeant et etiam convenire. Quod
si cum nuncio concordare nequiverint. ipsimet diem statuant. sive
terminum competentem. Et eidem abbati cistercij per eundem nuncium vel per
alium intiment prout viderit expedire. Que omnia dicti quatu
or primi abbates. bona fide et absque aliqua cautione facere ten
antur. Sane cum predicti quatuor primi abbates cistercium visita
bunt abbates et monachi socij visitatorum ipsorum. in proclamatio
nibus faciendis. tam in capitulo monachorum quam etiam conversorum vo
cem liberam habeant licet aliquando prout fertur eis fuerit dene
gata. Siquid autem in persona abbatis vel in alijs in monasterio
crediderint reformandum id eidem abbati suggerant. hoc est cum reveren
tia et honestate dicant. ac eum benigne moneant et hortentur ut id
emendet in se. vel in alijs faciat emendari. Quod si forte face
re noluerit insolenter vel distulerit negligenter. servetur quod in ea
dem carta caritatis continetur expresse. videlicet ut iidem quatuor
primi abbates sub ceterorum abbatum nomine usque quater. ut corriga
tur ipse et alios corrigere curet ammoneant. Et cetera que de alijs
abbatibus in eadem carta dicuntur. si incorrigibiles apparuerint cir
ca eum studiose adimpleant. Excepto quod si sponte cedere noluerit
nec deponere nec contumaci dicere anathema poterunt. donec aut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

117

in generali cā. aut si illud forte iā visū fuerit expectari nō posse in cōuentu alio. cōuocatis abbtibus qui de cistercio exierūt et a liquibus aliorum virū inutilē ab officio deponāt. Couentū aliū intelligimus eorūdem abbtū ɔcordē redituū ad processū huius modi faciendū in aliqua eiusdem ordinis abbacia. Eo circa punicionē cistci. abbtis moderamine adhibendo. qd circa abba tes alios inferius est notatū. De visitationibus visitatorum euectionibus et pitantijs. Capitulū. vj.

Ne vero visitatores monasterijs. ad que causa visitationis accesserint minimū honerosi existant. Statuimus et ordinamus. q maiores abbtes cū visitauerint decē euectioibus sint cōtenti. monachi vero qui ad visitandū mittūtur cū abbte sibi asociato senariū euectionum numero nō excedāt. Qui aūt aliter ex aliqua causa fecerit predictū numerū excedendo. veniā petat in sequēti capitulo generali. Patribus vero abbtibus. vel visitatoribus. cū aliquod monasteriū visitādū accesserint in locis dūtaxat tutis et tēporibus pacatis. nullus de monasterio ipo occurrere. vel post visitationē eos deducere teneatur. Nullus etiā teneatur prouidere in locis vel in castris in quibus granagiū no habetur. Nullus insuper pater abbas. vel etiā visitator in cellarijs aut domibus in castris et in villis. non habētibus terra et vineas ex quibus possit hospitalitas exhiberi sibi prouideri postulet vel occurri. Nec aliquis teneatur ibidem transeūti occurrere vel in aliquo prouidere. Visitatoribus quoque

Visitatio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

seu aliis personis dicti ordīs numq̄ plusq̄ due pitācie piscium ministrentur. nec de pluribꝰ presumat comedere. cū forte plus fuerit ministratū. Carnibꝰ nisi forsan in casu secūm regulā ɔcesso exclusis omnino personis secularibꝰ. et ipsarum vsu penitꝰ interdicto. Et tūc ille comedat solūmodo quē huiusmodi casus attingit. Patres abbtes et visitatores in visitatioībꝰ officiales āmouere poterūt. quos certis ex causis nouerint admouēdos. Ita tamen q̄ causas depositionū abbti ꝑprio vel priori. aut locū tenēti. si forte abbas deffuerit prius ostendāt. Quod si ꝑpriꝰ abbas vel prior accusatū apud p̄res vel visitatores sufficienter excusare poterit. de plano et sine strepitu. et in ipsa visitatioē patres abbtes et visitatores benigne huiusmodi excusationes admittant. Nullus vero monachus vel cōuersus emitatur ad aliā domū cuius culpa sine graui dāpno vel scandalo in domo ꝑpria poterit emendari. Et qui emitendi fuerint de quatuor aut quinq̄ seniorū domus ɔsilio emitant. Quicūq̄ vero aliquē aliter emiserit omni sexta feria ieiunet in pane et aqua donec emissus fuerit reuocatꝰ. vel emitēs fuerit in certo proposito reuocandi eundem.

De punicioībꝰ in visitatioē de donis et protelatione visitatioīs. Capitulū. vij.

Et licet p̄res abbtes seu visitatores deputati. ab eisdem secūm formā predicti ordīs. audire possint statum domorū et ꝑsonarum in visitationībꝰ publice vel priuatim sup̄ hijs que priuatim sibi suggesta fu

not. de ꝑtate prium abbatū et visitatorum.

erunt nō procedant ad punitionē personarum nisi prius co
ram accusato in presentia quatuor aut quinque seniorum do
mus publicata fuerint in secreto. Et tūc de plano et sine
strepitu. videant si sint vera et si sup hijs ad punitionem
fuerit procedendū. Porro vt visitatio in caritate procedat
nulla de cetero in ordine prefato. exactio subuentio. vel
collecta. saluo statuto in eadem carta caritatis contento fiāt
vel petantur a quocūque pre abbate. vel visitatore siue sit
abbas siue sit monachus. nec aliquis recipere donū suspec
tū attēptet. Illi tamen qui mittentur vel ibūt ad regioēs
remotas gratia visitandi poterūt moderate necessaria recipe
re ab illis qui eis ex caritate ac mera liberalitate et sine
sui grauamine voluerint subuenire. Qui vero contra hec
aliquid recipere presūpserit grauiter puniantur. Sane visita
tores visitationes suas vltra triduū continuū nō protelent.
Quod si ex iusta et manifesta causa aliter facere compellantur
causam huiusmodi teneantur intimare in capitulo sequē
ti generali.

visitatio no plus triduo nisi necessitate vrgente protelanda.

De causis depositionū. et de male depositis restituendis. et de obligatione ordinis. Capitulū. viij.

Ceterum vt circa depositionē abbatū via ma
litijs precludatur. Statuimus vt quicūque ali
quādo deposuerit abbatē. causam depositionis
et processum habitū contra ipm. per litteras suas et
abbatū qui eidem depositioni interfuerūt sigillis signa

tas capitulo generali sequenti. nullo etiā requirente vel proclamā
te insinuare et exponere teneatur. Dicti vero abbates si presentes fue
rint. processum depossitionis eiusdem. Et an de eorum consilio sic
fuerit processū exponāt et tūc generale capitulū vtrū fuerit iusta
depositio vel iniusta iudicabit. Quod si predicti abbates presentes
nō fuerint. hoc ipm per suas patentes litteras generali cā. expli
cite attestentur. et hoc om̄es predicti sup conscientias suas hoc face
re teneantur. Et vt abbatibus predicti ordīs subtrahatur materia
delinquendi. nec ipi conqueri valeant per eorum pres abbates se in
debite fore grauatos. statuimus et ordinamus. quod pat̄ abbas sub
iectū sibi abbatē deponere debeat pro causis dūtaxat inferius an
notatis. Videlicet pro heresi. pro symonia manifesta. pro inmū
dicia carnali. pro dilapidatione sui monasterij. enormiter alie
nando vel disipando bona eiūdem, pro furto. homicidio, sollenni
periurio. pro sortilegio graui. pro cōspiratione. Et si fuerit falsa
rius dn̄i pape. vel sc̄te romane ecclesie. cardinaliū. principū. epi
scoporum vel abbatū ordīs supradicti et si cōtra communia statuta
ipius ordīs priuilegia impetrauit. aut vti presūpserit impetratis.
In alijs aūt casibus superius vero expressitis. in iūgat ei pater ab
bas. vel visitator vt veniā inde petat in capitulo generali. ad
arbitriū ipius capituli. per depositionē vel aliter puniendus. De
positus aūt a regimine abbacie si sententia sue depositionis appa
ruit iniusta ex ordine et causa restituatur per generale capitulū.
et deponēs ibidem recipiat talionem. Si vero circa huiusmodi

Quas ob culpas est deponendus Abbas.

al. non

*tunc nō restituat depositꝰ et deponens

Note qui post pacta penitentia inelegibiles, seu eligibiles remaneant.

depositionū sententias in modo tantū vel in ordine sit erratū causa depositiōis legitima existente* circa depositionē ad arbitriū dicti capituli puniatur. In casibꝰ aūt in quibꝰ peracta penitentia infamia remanet depositus ineligibilis sit omnino. In illis aūt in quibꝰ post peractā penitentiā nulla remanet infamia. postq̄ȝ penitentiā peregerit eligibilis habeatur. Et quia per obligationes ordinis ipiꝰ multa posset idem ordo incurrere detrimenta. statuimus et ordinamꝰ. ac prouidemꝰ. q̄ nullus prefatū ordinē valeat obligare. Premissa igitur que pro vtilitate honore ac statu prospero ordinis supradicti duximꝰ statuenda. Vniuersa et singula in ppetuū ab vniuersis psonis ipiꝰ ordīs obseruari inuiolabiliter precipimꝰ. Et ne tradantur obliuioni seu neclectui habeantur in generali cap̄. singlis annis volumꝰ recitari. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nr̄e puisiōis. interpretatiōis. cōstitutiōis et ordinatiōis infringere. vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare presūpserit. indignationē oīpotentis dei se nouerit incursurū. Datū perusij. v. idus iulij pontf. nr̄i. Anno p̄mo. et ab incarnatione millessimo. cc. lxv. Explicit prima distinctio. Incipit distinctio sc̄da. que habet duo capitula. Capitulū primū est vt in oībꝰ monasterijs ordīs. habeantur trāscripta priuilegiorum comuniū et vt omēs presertim abbātes. ad tuitionē ipsorum intendant.

Supradictā dn̄i Clemētis pape

Squarti decisionē. et ordinationē tam graciosam nec non et sepedictam caritatis cartam omnes persone ordīs cu

affectu sūme devotionis amplecti et fervēti studio. et sedula
meditatione in hijs ꝯtenta frequenter aīo revolvere et obser
vare inviolabiliter teneantur. Sed et libertates et indulgen
tias et privilegia tam a sūmo pontifice q̄ȝ a regibꝰ et principi
bus predicto ordini ꝯcessa. universi et singuli professi nr̄i or
dinis supradicti. et maxime abbates irrefragabiliter observēt
et faciant observari. Et ꝯtra impetentes seu impedientes liber
tates easdē secūdm formā infrascriptā. efficacis deffensioīs presidio
tueātur et universaliter ab oībꝰ deffendi ꝓcurēt. Et ne forsan aliq̄
ꝑsone ordīs cōtra ꝑdictas libertates ꝑtextu ignorācie. aliqd attē
ptare ꝑsumāt vel illis in aliquo ꝑiudicari ꝑmitāt generale capi
tulū ꝑcipit oībꝰ abbatibꝰ. q̄ omniū ꝑvilegioȝ ab apostolica se
de et a ꝑdictis p̄cipibꝰ eidē ordini generalit̄ indultoȝ in sin
gulis monasterijs trāscripta plene habeāt et perfecte. Et cum
libello diffinitionū legē ex integro anno quolibet teneātur.

Libri privilegiorum ordinis in unoquoque domo habeantur

De modo et forma defendēdi libertates ordīs. Capitu. ij.

Si qui igitur epī vel alioȝ ecclesiaȝ ꝑlati seu q̄cūq̄
q̄ȝ alia ꝑsona q̄ nō sit de ordine nr̄o. comunia pri
vilegia ordīs infringere voluerit violēter. In sin
gulis provincijs ubi aliquid tale exortū fuerit tres
primi abbates cuiuslibet ꝓvincie adiūctis sibi tribꝰ vel quatu
or alijs famosioribꝰ et discretioribꝰ eiusdē provincie abbatibꝰ.
ad abbatū instanciā afflictoȝ inquisita prius causa et cause
merito. Si invenerint q̄ dicti afflicti bonā causā habeant

Libertatum ordinis deffensio.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et q̄ comunia p̄uilegia impetātur. Conuocatis quibusdā eiusdē p̄uincie abbatibus. quos magis ydoneos iudicauerīt ꝯpetentē ꝯtributionē decernāt fieri. vt tam sibi q̄ȝ ceteris sigillatim portionē ꝯtributionis pro modo facultatū cuiuslibet domus imponāt. Et p̄ se vel per p̄curatorē seu procuratores ydoneos cū oībus expensis causam deffendāt. meliori modo quo viderint expedire. Ad cōuenienduū aut cōuocādū et ꝯtribuēdū p̄dicti abbates tres pro huiusmodi ceteros abbates eiusdē prouīcie ꝯpellāt auctoritate capitli generalis. Si uero illi tres sup̄ p̄missis necligētes fuerīt et remissi gradū altaris non ascendāt vsque ad sequēs capitlū generale. in quo super p̄dicta necligencia veniā petere teneantur et grauiter puniantur. Abbates vero qui portiones cōtributionū a p̄dictis tribus p̄ predictis causis sibi impositis terminis statutis soluere noluerint vel neclexerint. p̄ter penas suspensionis et excoīs. ab eisdē tribus abbatibus in eos latas pro depositis habeātur et quoniā quod omēs tangit debet ab oībus cōportari. q̄ndocūq̄ȝ sup̄ ecclesia de scardeborch. ad vsus capituli deputata ordinē ꝯtigerit molestari. cū comunibus expensis ordinis requiratur et super hoc p̄curator ꝯstituatur sufficient instructus nomine capitli generalis. Elemosine in sup̄ misse vel mittēde de cetero cā. generali in domo cist. nomine depositi cōseruētur in archa vel armario quatuor seris vel clauibus obfirmato Ita q̄ quilibet quatuor pri

morum abbatum clavem habeat. nec liceat alicui de dicto deposito. in usus aliquos expendere cōsilio et asensu capituli generali nō obtento. Sed reseruētur integraliter ad deffendēdas ordinis libertates. Explicit distinctio secunda. Incipit distinctio tertia que habet duo capitula de abbacijs ecclesijs fundādis et ordinem incorporādis. Capitulum primum.

Quoniam gloriose dei genitricis marie vita inclita immensa dignitas sāctitas eximia cūctas illustrat ecclesias. regulat et informat omēs ecclesie nostre cōuentuales in honore ipsius fundētur ac merito dedicentur. In quibus nec nō et in omnibus locis nostris. omēs superflue nouitates. et notabiles curiositates que modestiā ordinis et paupertatē honestam dedeceāt ab omnibus euitētur. Et presentes abbates seu visitatores euitare diligētius procurēt abbaciā ordinis nostri insuper fundare, mutare. trāsferre. seu aliā nostro ordini incorporare. nulli liceat sine consensu capituli generalis. Abbas promouēs deponatur. promotus vero pro nō abbate habeatur. et conuētus ad domum propriā reuertatur. Hoc semper diligentius obseruato. vt ad nouā abbatiā minus quam xij. monachi cū abbate. xiij. nō mittātur. ipso tamē loco prius domibus. libris. et alijs necessarijs sic abtato. quod ibi cōpetēter viuere possint. et regulā obseruare. Et super hoc inspeculatores dati teneantur referre capitulo. fideliter veritatē. Minora vero monasteria tam monachorum quam monialiū in quibus nō possunt cōgrue sustentari, saltē. xiij. monachi vel moniales ibidem

assidue residentes. vt per omnia possint communia statuta ordinis obseruare. patres abbates conuingant et vniant alijs de consilio funda torum et cum a. ge. monachos. et moniales sup huiusmodi aut rebel les per censuram ordinis choercendo. Censura ordinis intelligitur po testas suspendendi et excomunicandi singulares personas domus et in loca ipsorum sentenciam interdicti ferendi. De campanis li bris. Cimiterijs et alijs officijs. Capitulum. secundum.

Maiori et minori campana hore et alia officia diuer sis modis ac temporibus prout est ab antiquo solitum nuncia entur. Libri quoque iuris ciuilis in comunis armarijs con uentualibus minime habeantur. In grangijs quoque no stris. quorum distancia pendet ab ordinatione. cum a. ge. nunquam de ce tero fiant cimiteria noua. et in iam factis nemo sepeliatur ni si forte ibidem aliquis ius habeat sepulture quibus non possit commo de denegari. In quo a septis grangiarum dicta cimiteria excludan tur aut sepeliendi ad monasterium defferantur. Stabula vero equo rum et quecunque domus alie ad habitandum. non fiant extra abbatiarum ambitum propter pericula animarum. Et si qua facta fuerint diruantur. Omnes etiam porte abbaciarum extra terminos obseruantur. In cipiunt capitula quarte distinctionis. que sunt quatuor. Ca pitulum primum est de ingressu mulierum in abbacias ordinis prohi bito nisi tempore dedicationis ecclesie reuerende.

Ingressus mulierum infra septa abbaciarum nostrarum omni no interdicitur. nisi super hoc priuilegium domini pape ha

buerint spe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

spetiale. Excepto q cũ major ecclesia dedicatur p noueꝫ dies cau
sa deuotioĩs ecclesiã poterũt visitare. Sed nũqꝫ tũc vel alias
occasione aliqua infra septa monasterij pnoctare. Sicubi otra
presũptũ fuerit. dischooperiãtur altaria. et diuinũ officiũ in
ecclesia minime celebret. qñdiu ibidẽ fuerit mulieres faciens
aũt vel cõsentiẽs. et penãs p litteras apostolicas vel quoqñ
si abbas fuerit omĩ. vj. feria sit in pane et aqua. vsqꝫ ad sequens
capitl'z. ge.. ibidẽ veniã petiturus et grauiter puniēdus. Si ue
ro prior sub prior vel celerarius fuerit ab officio deponatur. et
tribus diebus vno eorũ in pane et aqua pagat leuẽ culpã. Alij
vero monachi vel ouersi penã similẽ sortiãt. et vltimi sint p
annũ. Cellerarij vero et portarij et hospitales grãgiarꝫ. sũmope
custodiãt vt mulieres notã criminis ferẽtes ad portã locorũ no
strorũ longius repellantur. De nouicijs in domo alia bene
dictis. et de benedictis ante tẽpus et de monachis alterius or

Nouicij ordĩs dinis. et de nouicijs. capitl'z. scdm.
ab abbte nõ suo in domo alia benedicti. cũ ad do
mos suas venerit abbti pprio pfiteãtur. Monachi
vero ad nostrũ ordinẽ trãseũtes in alio ordine scdm
regulã nr̃am iã pfessi s̃ minime benedicti. tãqꝫ nouicij pona
habebũt. Si uero tales venerint benedicti detur eis cucullla
et cõpletis quatuor mẽsibus. ad nutũ abbtis pmissionẽ in cã de
sua pfessione faciãt. et in ecclesia more nouicij pfessionẽ legãt.
et sup altare offerãt nichil amplius facientes. Qui post lapsũ

Mulieres licet ingredie-
di cenobiũ habeant
speciale priuilegiũ tn
ibi nullam ob causa
pnoctare possunt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

anni probatio[n]is votū suū in ecclesia solenniząt in scripto pro
ffessio[n]is sue cisterciēse ordinē exp[ri]māt loco suo. Postq[uam] cuculle
susceptionē. decātetur hyn[us]. Veni creator sp[irit]us. et usq[ue] ad
finē hym[n]i monach[us] ille sit ante gradū presbiterij flexis genib[us]
humilit[er] inclinat[us] abbas vero qui scient[er] nouiciū benedixerit
infra annū. aut extra abbaciā grauiter puniatur. Si uero
doctores in theologia vel alie reuerende p[er]sone ad ordinē se
trāstulerint. et fuerit sacerdotes. de cōsilio abbatis loci illi[us] p[ro]
batio[n]is tēpore poterūt celebrare. De ambiciosis et p[re]sūptuosis
sup[er] p[ro]motio[n]e ad ordines et temere ordinatis et de baptismo
p[er] monachū nō ministrādo. Capitulū. tertiū.

Quicūq[ue] vero monachi. p[er] se vel p[er] alios vt p[ro]moue
antur ad sacros ordines p[ro]prios abbates suos inqui
etāt. a die qua hoc fecerit. vsq[ue] ad bienniū nō ordi
nentur. nisi promoti fuerit in abbates. Nec p[re]sumat
aliquis sine licēcia p[ro]prij abbatis monachū facere ordinarj.
Ordinati vero ab ep[iscop]o suspēso. et qui scient[er] a talib[us] se fecerint
ordinari. ab ordinū executione suspēsi maneāt vsq[ue] ad nutū
capit[u]li generalis. Nullus monach[us] vel cōuersus ord[in]is n[ost]ri in
fantē baptizare. aut de sacro fonte suscip[er]e audeat. aut p[re]sumat
nisi in grauj scandalo aut dāpno. et cū p[re]sbit[er] defuerit p[er]iculo
euitādo abbatis tamē p[ro]prij p[ri]us petita licēcia et obtenta. Nu
lli etiā monacho liceat. capellis vel ecclesijs nō p[ro]prijs ord[in]is de
seruire. nec curaṁ aīarū ministerio implicari. Abbates vero sint

Abbas qui nouitiū ante annum, ... benedixerit, grauiter puniendus.

Qui ordinari petierit a biennio nō ordinandus.

Monacho nō licet baptizare

(c) 2006 Ministerio de Cultura

extra stallum abbatis quamdiu tales ibidem permiserint residere. De benedictione abbatum. et noviciorum. Capitulum quartum.

Pro benedictione abbatum nichil detur quia non caret vicio simonie. quod si aliter benedictio non possit obtineri pocius omittatur aut etiam differatur. Quicumque vero diocesano suo aut alteri episcopo vice eius nisi sub forma. quam dominus cist. observat profiteri presumpserit. aut ab aliquo qui non sit de ordine nostro. seu a persona ordinis nostri nomine alicuius prelati se installari permiserit pro deposito habeatur. Forma autem professionis domni cist. talis est. Ego frater. bur. abbas cist. subiectionem. reverentiam. obedientiam. a sanctis patribus constitutam. secundum regulam sancti benedicti. Tibi domine pater episcope tuisque successoribus canonice substituendis. et sancte sedi cabilonensi salvo ordine nostro me exhibiturum promitto. Nulli autem abbati nisi benedicto processionaliter occurratur. Nullus autem episcopus de ordine nostro novicium benedicere. aut de electionibus nostris se intromittere presumatur. Incipiunt capitula quinte distinctionis que sunt octo. Capitulum primum. est de mediocritate in cantu.

Ut modestia nostra omnibus hominibus innotescat. ordinamus. quod in omnibus abbaciis ordinis nostri. sic surgamus ad vigilias. a sancto pascha. usque ad exaltationem sancte crucis. ut saltem primus nocturnus finiri valeat ante diem. Mediocritas semper servetur in cantu nostro. ut gravitatem redoleat et devotio excitetur. Divinum quoque officium tam in eccle

Abbatis benedictio quo et a quibus agenda.

Mediocritas in cantu servanda.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

XVIII

sia quã alibi. distincte et ordinate ab oĩb9 psoluat'. Cantores ordĩs hec diligẽter obseruẽt. et ab aliis faciãt obseruari. Si quis cõtrauenerit talit' castigetur qd' pena illi9 ab excessu huiusmodi in posterũ alios retrahat et cõpescat. De modo tamẽ cãtandi abbas et cãtor ordinare poterũt. put et quãdo viderĩt expedire.

De cantore.

De comemoratiõe btẽ marie. eius missa cotidiana et eius intermissione et horis ip̃i9. Capitulum

Comemoratio btẽ marie cũ debita reuerentia extra stallũ et solita solennitate. flectendo genua ad [ave maria] salue scta parens. Aue maris stella. et quãdo in antiphã Mirabile mysteriũ de9 homo fact9 est. fiat p vt est hactenus obseruatũ. Ad missam vero exceptis vigiliis penthecostes et assũptionis ei9. et oĩum sctorũ, collecta ip̃i9 dicat' omni die quo ei9 comemoratio fit ad laudes. Omni quoq3 die quo missa cãtat' p defũctis. Missa de btã maria debet dici preter festũ natalis dñi. pasche. et penthecostes. In quib9 trib9 dieb9 festis. nec p ipsa nec p defũctis dicatur priuatim missa. Sed collecta quãdo cãtatur in cõuentu. post ei9 comemoratione ad vesperas et ad laudes de btis. benedicto et bernardo comemorationes solite cõsequãt'. Illa tamen de btõ Roberto. ad horas btẽ marie specialit' debet fieri cõmemoratio cõsueta. Intermitatur aũt comemoratio btẽ marie in laudib9. in vigilia natalis dñi vsq3 ad laudes in crastinũ epiphanie. et in laudib9 in

Quib9 dieb9 intermitũ de comemorationes.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cena dñi vsqz ad laudes quinte ferie post pascha. Et in ves
peris ascẽssionis dñi vsqz ad laudes crastine diei. et in festo omnium
sctorum. ac festis eiusdẽ gloriose virginis. per octauas vero illarum
festiuitatũ non dicitur comemoratio nisi solita de octauis.
In horis etiã bte marie videlicet. prima. tertia. sexta. nona.
omni tempore dicatur hymnus vniformiter vbicũqz. Cuius primus versus
est. Memento salutis auctor. scdus maria mater gratie. tertius. Glo
ria tibi dñe. Quicũqz vero fuerit extra terminos in absẽ
tia conuẽtus. horas bte marie et officiũ deffũctorum siẽ in infir
mitorio communit dicãt et in audiẽtia simul. De missa
bte marie. Capitulũ tertiũ.

In omnibus sabbatis vacãtibus a festo duodecim lecti
onũ et misse unius. Missa de bta maria cũ duo
bus ministris sine flexionẽ genuũ. omissis vsitatis
collectis. cũ gloria in excelsis. cũ prefatione Et te in
veneratione. Diebus lxe. cũ tractu. Gaude maria. Diebus re
surrectionis cũ duplici alla. primũ post partũ. scdm virga iesse.
in cõuẽtu solẽniter celebretur. Id ipm qui priuati celebrabũt.
omni tempore obseruabũt. hec aũt missa pro alicuius scti officio
nullatenus omitatur. Sed a cãtore illud officiũ alicui iniun
gatur. preter sollẽnes vigilias quod euenerit in sabbatis. et sabba
to infra octauas apparitionis. et ascenssionis dñi. et octauis sãc
torum. et cõsueta officia deffũctorum que habẽt more solito missas
suas. Si festiuitas alicuius scti que in ordine duas missas sab

euando ??? intermitenda deipare virginis sacra synaxis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

batis scilicet occurrerit si etiã ppter misse matutinalis officiũ. intitulatũ fuerit in grad ali. pma missa nichilomi9 de bta maria celebretur sollẽniter in cõuẽtu. nisi forte ipa die sermo ĩ cã. habeatur. De vigilijs bte marie hymis pcessioib9 et pfatioib9. Capitulũ quartũ.

Habeas in vigilijs assũptiois. et natiuitatis. missaz cũ duob9 ministris cũ pfatioẽ. Et te in veneratioẽ sollẽniter celebret in cõuẽtu. In vigilia quoqz natiuitatis eiusdẽ ob reuerẽtiã et honorẽ ipsi9 virginis p totũ ordinẽ. tã in cõuentu qz etiã alibi cũ lacticinijs ieiunetur. P omẽs etiã vtriusqz festiuitatis octauas cũ glia in excelsis deo. et pfactione de festo. et cũ duob9 ministris missa sollẽniter celebretur. vbi fieri poterit cõpetẽter. Si uero cõtigerit euenire octaue natiuitatis ipi9 die dñica in qua debet hystoria inchoari vsqz ad sequẽtem dominicã. Illa historia differatur et tũc fiat commemoratio de dñica et missa matutinal' tãtũ de bto mauricio illa die. In sollennitatib9 quoqz sctoz q infra octauas eiusdẽ virginis venerint. ad tertiã et cõpletoriũ dicãtur himni de bta maria. pter qz in exaltatione scte crucis. Officium vero bti nichomedi' martiris ppter octauas bte marie in alio festo dicatur. In octauijs ascẽsionis dñi et epiphie. assũpciois et natiuitatis virginis marie. et p octauas dicatur prefacio de eiusdẽ et glia in excelsis. cũ duob9 ministris. In sup fiat pcessio per totũ ordinẽ in assũptione bte marie. Et ibi cãtetur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et fiāt stationes ꝑut notantur in gradalibꝰ vel quaternis. Et in quatuor sollennibus anni ꝓcessionibꝰ. duo monachi albis induti ꝓcedere debent crucē duos cereos deportātes. qui etiā abbatibꝰ celebrātibꝰ. ad maiꝰ altare in albis similiter ministrabūt. In suscipiendis aūt epīs et p̄latis. inter aquā benedictā et duos cereos turibulū apponatur. Sed in ꝓcessione septē psalmorum. q̄ fit feria sexta. sola crux et nichil aliud preferatur. De satisfactione ad gradū. de nō loquēdo tp̄re diuini officij de orōnibꝰ in cōuentu ꝓstrato corpore nō faciendis. Et de reuerētia nominis dn̄i nr̄i ihū xp̄i. Capitlū

Abbas si ad gliam primi psalmi nō [illegible]quitum. fuerit. ad gradū sicut monachꝰ satisfacere teneatur. Sine licētia tamē ad sedē suā. nisi aliꝰ abbas fuerit in choro reuertatur. Nullus q̄q̄ dū hore canonice celebrabūtur loquatur infra terminos abbacie. nisi forte sub silentio et vrgēte necessitate. nec nō post vltimā collectā ad vesp̄as et laudes. In cōuentu nō fiant psalmi aut orōnes. ꝓ quauis etiā necessitate. sine auctoritate capli generalꝰ. nisi forte loco misse cōuentꝰ alia missa ꝓ imminente angustia vel collecta. Nullus vero in orōne prostratꝰ iaceat. nisi solū illi qui de itinere reuertūtur. et cōuētꝰ dum dicit. vj. feria septē psalmos. et post sepulturā monachorum. et cōuersorum. ac nouiciorum tam monachorum q̄ cōuersorum. ad omēs. etiā missas. tā cōuētuales q̄ priuatas. ꝓpter reuerētiā salua

processionū ordo.

Dū offitiū in ecclīa agitur silentiū vbiq̄ seruetur.

dicant septem psalmi post sepulturam tam monachorum q̄ conuersorum & nouiciorum

toris nr̄i. quotiēs nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i. benedictū in secula nominatur. omēs humiliter et deuote supplicare debem⁹. pro ut dn̄s papa gregorius cōstituit in cā. generali. Item quociēs cūq₃ in passionib⁹ dn̄i nr̄i iesu xp̄i. nominabitur articulus sacratissime mortis eius omne genu flectetur humilit' et de uote petēdo veniam. De āniuersariis et seruiciis in morte nō faciendis. de exitu ad deffūctū de festis nouis aut cō memoratioib⁹ nō faciendis et de missis nō cōcedēdis. Ca pitl'm. vj.

In vno quoq₃ mense fiat ani uersariū semp in singlis domib⁹ ordis vniuersi p illis qui in libris nr̄is intitulati sunt. Et de eo sacer dos quilibet p̄ter missarum ebdomadarios. vel dyac ip̄a. vel prima. q₃ cici⁹ poterit celebrare teneat'. Ad hoc idē obligātur. tā in quatuor p̄cipuis anniuersariis q₃ singulis p̄ri orum albatū. Abbatib⁹ in sup spōte cedētib⁹ si p decēniū bene vixerit ɔcedatur q̄ post obitū eorum oīa fiat pro eis. ac si in regimine decessissent. preter predicta vero anniuersaria. nul la decetero fiant sine licēcia cā. gene. saluis anniuersariis fun datorum. Cedendo tamē debent fieri anniuersaria oīa exceptis quatuor precipuis officiis deffūctorum. Inhibet' quoq₃ p sōis ordis vniuersi ne quis āniuersaria vel plenū seruiciū. post ei⁹ obitū postulet [illegible] faciendū. Nullus etiā dū diuinū offi ciū celebrat'. ad sonū tabule pro deffuncto. de choro exeat nisi de prioris licencia vel cantoris. et qui exierit reuertatur. cōme

nullus aniuersariū [illegible] constituere aut petere pot.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

morationes sctorum noue. vel festa nō fiant. nisi de cōsilio cā. generali sicubi preuaricatū fuerit. prior et cantor qui hoc sustinuerint scienter. vno die sint in pane et aqua. Abbas tamē venia petat in cā. gene. pro comemoratiōe alicuius scti vel festo faciendo nisi dnī cist. et diffinitorum prius petita licencia et obtenta nullus preces aliquorum vel litteras ad capitulū super huiusmodi aportare presumat. Missam vero cotidianā. vel annualē. nulli sit licitū cōcedere sine auctoritate cā. genera. Nec etiā sub pacto vel pcio. missas. vel officiū ordīs n̄ri alicui pmittere propter periculū simonie. De missa de trinitate. de spū scto. de missis matutinalibus. de collectis pro psenti defuncto. de festis diuersorum sctorum. Capitulū septimū. et de collecta ecclesie tue qs dn̄e. et c.

Comemoratio nulla alicuius scti introduci pot nisi de cap. g. cōsensu

A b octauis pēthecostes vsqz ad aduentū dn̄i qn do missa dn̄icalis bis in die celebrari debet. matutinalis sit de trinitate. ad qz nūqz collecta de scto spū in cōuentu vel alibi debet dici. per idem tpus et in aduentu omni .v. feria. q vacauerit missa de spū scto. cū duobus ministris et hymno. omissis vsitatis collectis sollēniter celebretur. In priuatis aūt missis cotidie hymnus angelicus dicatur. Quādo aūt missa alicuius scti intitulata in gradali quacūqz causa impeditur. eadē die priuatī dicenda iniūgatur a priore vel cantore. Ad missam vero cotidianā pro deffunctis. si presens deffūctus religiosus vel secularis in ecclesia fuerit dicatur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sep p⁹ primā collecta Omnipotēs sempiterne deus cui nūq̄ꝫ.
et c̄. singularit̄ pro eodē. Quādo vero in vigilia pēthe
costes. festū scti barnabe apli euenire ꝯtigerit. vsq̄ꝫ ad se
quētē quintā feriā differat̄. Quādo vero idem festū scti
barnabe salbato scte trinitatis euenerit. ad vespas salba
ti nichil fiat de festo eiusdē scti nisi comemoratio tantū. Si
aūt festū bti petri dieb⁹ Rogationū euenerit. due misse
dicātur scilicet de ieiunio. et de scto. de quo etiā festo p totā
generationē belle vallis et etiā bone vallis sit licitū vt dicat̄
eius hystoria. et cotidie eius comemoratio ad vespas et ad
laudes. festa vero sctoꝝ Roberti albatis. Eligij epi. Vndeci
milliū virginū. Gregorij. Augustini. Ambrosij. Hierony
mi. Edmundi. Petri. Guillermi. Spinee corone. Ludo
uici in crastino scti bartholomei. et katherine cū Res
ponsorio Audi filia in vespis et duab⁹ missis. Nec nō fes
ta sctoꝝ. Dnici ꝯfessoris. Frācisci Juliani epi. Yuonis ꝯ
fessoris. Petri martiris. Trāslatio scti benedicti. cū vna mi
ssa celebrent̄. ac pronūcietur. prout in kalendario martilo
gio. gradali Responsorio missali. et libris ecclesiasticis est no
tatū. et hacten⁹ obseruatū. festa quoq̄ꝫ dedicatiōis ecclesi
e. et bte agnetis virginis. trāsferātur. quādo nō poterūt fi
eri die suo. Collecta vero vsitata silicet ecclesie tue intermi
tatur hijs dieb⁹. In vigilia natiuitatis dnī. In cena dnī. In vi
gilia pasche. et pēthecostes. in salbatis quatuor tpoꝝ. In ex

[margin:] cuibs diebs intermitteda collecta ecclesie tue

(c) 2006 Ministerio de Cultura

altatione scte crucis et in quatuor precipuis officijs deffunctorum.
Ubicūqz etiā dicitur extra ecclesiā. Pater noster. et credo in deū.
ad p̄mā. Et post primā more solito p̄ciosa in cōspectu dñi de
bet dici. *De festo scte trinitatis. adñica in palmis. De eleua*
tione eucharistie et tp̄re celebrandi et comunioē ministro
rū. Capitulū. octauū.

Festū scte trinitatis et dñica in palmis. cū trib⁹ lampadib⁹ semp fiant
et albas celebret solēniter in cōuentu. In festo aūt
scte trinitatis ꝓpter difficultatē materie. sermonē
in capitulo habere nō opportet. Cum vero misse celebrant
consecratione peracta. ut videri possit ab oīb⁹ hostia eleuetur
et ad missas de cōuentu minor cāpana pulsetur tantū modo
vno ictu. ad cui⁹ sonitū omēs preter illos qui in dormitorio
fuerint. genua flectāt. nec illi qui in choro fuerint a terra surgāt nota
donec post cōsecratioēz sanguinis sacerdos eleuet man⁹ suas.
Dieb⁹ aūt duarū missarū. claustrales ab ecclesia euagātes
acri⁹ corrigātur. Similiter ebdomadarij coquine qui debēt
priuatis dieb⁹ missis cōuentualib⁹ inter esse. Abbatib⁹ egre
dientib⁹ [festatis tp̄re] post primā. regredientib⁹ post tertiā in hieme vsqz Ante euāgeliū quib⁹
ad nonā. in .xl. vsqz ad vespas, missas audire p̄mititur vel tm̄ celebrare liceat.
cantare. Celebrare quoqz missam ante euāgeliū monachis
nostris liceat in via dirigendis. Tempore quoqz fenacionis
messionis et tonsionis ouiū vbi monachi tondere solent. mi
sse celebrentur ante qz monachi exeant ad laborē hoc diligen

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tius obseruato . vt nūq̄ȝ aliquis de ordine celebret bis indie . Diebꝰ vero quibꝰ monachi communicaturi sūt . possūt ad missas priuatas communicare vbi abbas decreuerit faciendū . Nulla tamen persona ordīs nr̄i . exceptis ministris altaris indutis sacris vestibꝰ . ad sacrū calicē de cetero pro percipiendo sanguine accedere presumat propter periculū et scandalū euitandū . Incipiūt capitula . vj . distinctionis . que sūt sex de honesta et moderata procuratione venientiū . ad capitulū generale . Capitulū primū .

Precipue tpr̄e quo venitur ad capitulū generale vel reditur . prouideāt abbtes et officiales domorȝ ordīs . vt abbatibꝰ veniētibꝰ ad capitulū generale . vel redeuntibꝰ . nec nō omī tpr̄e personis ordīs . et pueris ordīs vniuersis per eos transeūtibꝰ . pro dispersione pro culpa . pro domorȝ suarȝ ac ordīs negocijs quibuscūqȝ in abbacijs . grangijs . ceterisqȝ locis . secūdm facultates locorȝ . sufficient et honeste necessaria ministretur . vinū quoqȝ in cellarijs vbi habētur faciāt ministrari . Nec in fraudē huiꝰ hospitalitatis in suis locis personas preficiant seculares . abbas in cuiꝰ locis hoc factū fuerit fraudulēter . vel persone ordīs recepte fuerint necligēter . per patrē abbatē . aut capitulū generale puniatur . Ipsi vero superueniētes caueāt omnino . ne in locis ad que venerit sua inmoderātia vel mora nimia onus inferāt vel grauamē . Qui si loca ordīs intrauerit . aut ad grangias venire debuerint . vbi eis necessaria preparātur . nichil eis ministretur amplius ad portādū . Abbtibꝰ quoqȝ et monachis

ad capitulũ. gene. prout debent venientib9. vel inde regredien
tibus cõceditur. vt si prãdere voluerit. intrẽt hora prandij refec
toria domorum ordĩs. ad quas venerint. et facto prãdio licite ex
eant iter qđ ceperant expleturi. De remotis abbtib9 equitatu
et is pueris venientib9 ad capitulũ geñale. Capitulũ. ij.

Abbates remoti scilicet de ybernia. Scocia. Sicilia
ad capitulũ veniãt quarto anno. Sed ad minus
ãno tertio visitent. De noruergia vero. Grecia. et
liuonia et de riezchot. similit anno tertio visitẽt.
en veniãt ad capitulũ anno quinto. De vngaria. de portuga
lia. et de galicia. anno quarto. De legione. et castella. anno tertio.
De aragonia. et nauarra. et cathalonia. anno secũdo venire
ad capitulũ nõ omitãt. Abbatib9 vero frisie cõceditur. qđ tertio
anno veniãt vicissim ad capitulũ. Ita tamẽ qđ duo eorum ad minus
venire annis singulis teneant. Nullus quoq3 albas pter illos
quib9 cõsuetũ est notarios adducere. ad capitulũ veniẽs nisi
tres equos tantũmodo secũ adducat. Si vero plures adduxe
rit et dom9 ordinis grauauerit. abbtib9. priorib9. cellerarijs. vel
officialib9. ceteris domorum ordĩs. p quos emerserit. quotquot
sup fuerint auctoritate. cã. generalis. sit licitũ retinere. Pueri
vero ordĩs apud cist. et ad primas domos quatuor veniẽtes
ad portã dimitãt cutellos acuminatos et oĩa armamẽta.
Qui vero ex ipsis aliquid fecerit. vnde scandalũ ordini oriat
ab ordĩs seruicio ppetuo expellantur. Quicũq3 puer exiens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ab aliqua domo ordis nri recesserit. veniat cu litteris testimoni
alib9 illi9 abbatis aquo recessit. Aliter in alteri9 domo9 servici
o anemine dimitatur. De abbatib9 remanetib9 aca. genali

Abbates qui eo anno quo debent Capitulu. iij.
ad capitulu venire no venerit. in via in firmitate
corporis impediti. si se legitime p litteras vel per
abbates no excusauerit pp̃ria trasgressione. adie
capituli generalis in stallu abbatis no intret. Et oi. vj. feria
sint in pane et aqua vsq ad seques capitulu genale. Sine
20 anno sequeti no venerit. nisi predicta infirmitate vel a
liqua causa poterit se tueri absque retractatione aliqua de
ponatur. Abbates aut impetrates preces. aquocuq et qto cu
q q no sit de ordine nro. dno papa et cardinalib9 du ta
xat exceptis pro remanedo a ca. sententia excois adicto. ca.
lata incurrat. aqua no possut absolui. nisi ab eode capitu
lo vel ab eo cui comiserit huiusmodi absolutiois beneficiu
posse dare. Prib9 aut abbtib9 precipitur vniuersis. vt in vi
sitatioib9 suis diligeter inquirat. vtru abbates quos visitant
tpre debito veniat ad capitulu generale. Et singlis annis su
per hoc respondeat. ca. generali. Si vero pres abbates in ve
nerint filios suos pp̃ter infirmitates suas incurabiles duab9
vicib9 a ca. remansisse auctoritate ca. ge. domib9 sic destitu
tis. et dispendijs eorum scdm deu et cosciencias suas p uideant
iusto modo et debito pro vt viderit expedire. Quod si pretextu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pauptatis excusationē pretēderit dño cist. et quatuor pmis alba
tib9 vnicuiqz in generatione sua cōmititur vt ordinēt pro vt
eis melı9 videbitur de talib9 albatib9. aut alijs cōiugendis ex
ceptis abbtib9 de vnguaria. de portugalia. de liuonia. quādo
ppter metū tartaro2 visitatores eo2 poterūt veraciter excu
sare. Omēs quoqz abbtes qui a prib9 suis citati ad capitulū
venire cōtēpserīt super suis excessib9 veniā petāt. vel facturi
qđ iusticia ordīs suadebit in ipo cā. deponatur. Abbtes ī su
per qui scienter celauerīt alios tpre quo tenētur venire ad ca
pitulū. remanētes tāqz cōsentiētes postqz ad ppria reuersi fue
rint. Infra mensem trib9 dieb9 cōtinuis penitētiā pagāt leuis
culpe. Alioquī donec peregerīt abstineāt a diuinis. Illi aūt abbates
qui venire annis singulis nō tenētur si ad vnā de quatuor pri
mis abbacijs venientes infirmi ibidē remāserīt. venisse ad ca
pitulū reputētur. Qui vero in via ipi9 capituli spoliātur nichi
lomin9 put potuerint veniāt. et albates p quos trāsierint
eis caritatiue necessaria administrēt. De ingressu ad cist.
ante capitulū. et de monachis nō addutendis et de hospi
tibus tpre cā. ibi inventis capitulū quartū.

Nullus albas ad capitulū veniēs infra. xv. dies
ante. ca. cist. intrās ibi moretur vltra tres dies
nisi euidenti infirmitate detentus. Tempore quo
qz capituli nullus intrēt nisi cū duob9 pueris vl
vno cōuerso et famulo. Nec in cisterci. qsqz monachū intr

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ducat. Exceptis quatuor primis albatibus et albate de savign monacho qui secū notarios monachos adducere poterūt. et quatuor equitaturas albatū videlicet vniusquisqz. Nullus etiā albas veniēs ad capitulū vltra primā albatiā in via cā. recto itinere existente. vel locū eque distante secū monachū adducere. vel in fraudē pmittere seu vt sequatur. vel sibi occurrat ocedere presumat. Nullus etiā monachus ad dictū capitulū venire vel vt vocetur. audeat procurare illis tamen exceptis qui pro negocijs ordīs. ad romanā curiam. vel parisius ad studiū dirigūtur. Albas vero qui cōtrariū presūpserit. tribus diebus vno eorū in pane et aqua cū ad domū propria redierit penitentiā pagat levis culpe. Et si tempore capituli monachus in cist. reptus fuerit. vapulet graviter in cā. monachorū. et ad nutū poris de cist. expellatur. Monachi qbus de speciali grā intrare cist. tpre cā. ge. cōceditur. Intersint oibus horis canonicis. vt claustrales et capitulo monachorū et si porū visu fuerit de cist. expellatur. Ab hora aūt diei nona btorū pthi et jacinti. vsqz ad horā nonā diei. quo albates a cā. generali discedūt. quicūqz monachus hospes in monasterio grangijs vel cellarijs cist. nisi de licencia dñi cister. abbtis in ventus fuerit. ducatur in cā. generali. et corā oibus vapulet postqz vapulaverit recessurus.

De ingressu in cist. et quādo incipiēdū sit capitulū et actioēs qlit se habeāt abbtes ī cā. ge. capitlm. v.

Unīas aspiratio divina preveniat. et adiutoriū prosequatur. Die pcedente vigiliā scte crucis. albates

ad capitlm veni

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad capitulū venientes intrent cist. ante tertiam. Et post tertiā missa de spū scto in cōuētu sollenniť celebretur. Si dñica fuerit matutinalis de dñica. major de spū scto. apud cist. erit missa. In ceteris aūt domib9 ordis vniuersi missa de spū scto eadem die celebrabitur in cōuentu. Si dñica fuerit matutinalis de spū scto. major vero de dñica missa erit. Hec aūt missa de spū scto nō nisi p pñti deffūcto intmittatur in cōuētu. Sed ipa die a singulis sacerdotib9. qui cātare poterūt. missa de spū scto dicatur. nisi p presenti deffūcto hoc fuerit impeditū. Et vt cūcta nr̄a opatio a deo semp incipiat. et p ipm cepta laudabiliter finiatur. Abbates in generali cā. pariter cōgregati imprimis hymnū. Veni creator sps. cantēt sollemniter et deuote. postea dicatur a psidente versus Emitte spm tuū et creabūtur et subiūgatur colleta. Actiones nr̄as. Quicūq3 vero abbas foras capitulū. dū generale capitl3 tenetur. scienť et diu sederit. a vino se teneat vna die. Signo igitr pulsato ad cōuocandū in cā. statim cōueniāt abbates sine mora. et qui diucius intrare distulerit pro clametur satisfactūs ad arbitriū psidētis. Sine cui9 licētia nutu man9 petita qñdiu ipe sederit null9 īde exeat vel discedat. Nullus ī cā. pter psidetē pclamet. vel loqtur in audiētia oīu3 nisi stando. alijs oīb9 sedentib9. et ascultātib9 q dicūtr. Null9 etiā abbas ignotū sibi abbatē psumat de aliquo crimine pclamare. nisi de dñi cist. aut quatuor pmor3 licēcia et asensu. Si quis cōtradicere vel aliud docere voluerit surgat illo pmit9 residente. Qui vero habuerit loqui aliqd alicui qd

A cunctis sacerdotib9 sacra synaxis sps sti qua die dicenda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tamē debet studiose ab oībꝰ pcaueri. accedens ad eū in aure
ei breuiter. et quasi sub silentio subloquat᷑. [S]i qd auditum
fuerit. vnde aliquis vel aliq̄ moueant᷑ stati more brutoꝝ.
nō intumultuosas et in cōditas voces ꝓrūpāt quin potiꝰ ser
uata cū oī studio fauorabili grauitate. surgat aliqs qui vnꝰ
ꝓalijs sapiēt᷑ atqꝫ discrete verbi moti satisfactioēꝫ. aut ipe
reddat. aut sicut expedire nouerit ipe inquirat. [N]ec presu
mat alter. alterū deffendere aut quasi tueri. qd᷑ est scindere
sacro scti ordīs vnitatē. [Q]uod siquis trāsgressus fuerit. tal᷑
in eū vindictā ꝓcedat. q̄ ceteros a simili p̄sūptioē deterreat.
[S]i aliqua vero ꝑsona capitulū ingressa fuerit. et aliqs ab
batū aliqd adversus eā habuerit nō ibi ipaꝫ corā oībꝰ agre
diat᷑. [S]ed postq̄ꝫ ex visis et auditis. edifficata recesserit ꝓpo
nat abbas qd᷑ voluerit. [E]t tūc si cā. visū fuerit eligāt᷑ ꝑsone di
screte. q̄ ꝑsonā illā modeste cōueniāt. et ad ea q̄ pacis sūt et iu
ris cōueniēter inducāt. [S]i qs vero de quatuor p̄mis abbatibꝰ
in cist. tp̄re cā. ge. aliqs abbtes duxerit. cōuocādos. caueat q̄ vo
cat caueāt cōuocati. ne qd ibi oriat᷑ qd᷑ scisma vel ꝯspiratioēꝫ
redoleat. aut aliquā dissensionē. [S]i aūt qd᷑ absit huiꝰ tam
necessitate ꝯstitutiōis trāsgressor q̄s fuerit de p̄hēsus. absqꝫ re
tractatioē aliq̄ in eodē capitl'o deponat᷑. De diffinitoribꝰ eli
gēdis de litt'is missis legēdis de moribꝰ tp̄re cā. obseruādis. de
deffectibꝰ inquirēdis de elemosinis colligendis et de litt'is
impetrandis. Capitulū. sextū.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Cum dominus cist. voluerit diffinitores eligere incipiat
per quatuor primos abbates simul vel sigillatim prout ei placu
erit. quos singuli eorum de diriuatione domus sue. ad hoc
magis ydoneos esse cognouerit. vel crediderit vt ma
gis ydoneos assumant. et ad diffinitionis officium exercendum eosque di
ffinitores cum quatuor primis abbatibus nominabit et eodem die et ea for
ma prout in ordinatione felicis recordationis domini clementis pape. iiij.
plenius continetur. hoc adiuncto quod notarij diffinitorum iurabunt stando
in animas suas sicut diffinitores. quod officium sibi iniunctum fideliter exe
quentur. cuius modi iuramentum etiam notarius capituli priusque aliquis prestare
tenetur. Delictis vero missis capitulo generali. legendis et iudicibus datis
et de statutis. et clamoribus notandis. et de elemosinis recipiendis pro
ut continetur in eadem ordinatione totaliter obseruetur. et illa ordinatio
singulis annis legatur. prima die capituli in vltima cessione si fieri poterit.
Omnes etiam abbates in capitulo generali apud cist. constituti cucullas albas
defferant vt in actu et habitu. sint conformes. Nulla ergo persona or
dinis tempore capituli generalis porta cist. causa merces emendi exire presumat co
uersi vero cist. vna cum alijs intersint capitulo illa die qua tenetur conuersis
capitulum generale. exceptis illis quos cellerarius domus duxerit retinendos.
monachi vero die sancte crucis. post absolutionem sollennem deffunctorum.
dicto adiutorium nostrum de capitulo. mox exibunt. Nemo insuper clamo
rem vel litteras pro seculari quolibet contra aliquem ordinis nisi ad ca
pitulum defferat. defferri ve procuret. Monachi conuersi et moniales
contra suos abbates et abbatissas. generale capitulum vel quoscumque poten

tes seu patres abbates. aut superiores adeuntes. seu talibus litteras diffami
torias mittentes. seu muti percurrantes carceri mancipentur. Quilibet abbas
etiam si tales invenerit tenetur capere capi facere. et in carcere detinere.
ad proprias abbatum expensas. Portantes autem aut mittentes ad ipsum capitulum
contra predictos superiores litteras seu libellos infamiam continentes suppressis
infamantium nominibus. excommunicationis sententiam a dicto capitulo latam se noverint
incurrisse. Nec aliqui de cetero litteras habeant questuosas nisi super
hoc veniam petant in capitulo generali. nec huiusmodi littere per monachos monialium
vel conversi manus. per civitates villas. castra seu ecclesias deportentur.
Transgressores vero graviter puniantur. Si qua vero abbacia in illo an
no per patrem abbatem. vel per aliquem loco eius. non fuerit visitata. Abbas
eiusdem domus ei qui presidet capitulo hoc notificet id communiter requirenti.
Ille vero qui taliter visitare omiserit tribus diebus unum eorum in pane
et aqua penitentiam pagat levis culpe. Queratur etiam si quis de
est abbatum et littere excusatorie eorum qui venire non poterunt. recipi
antur. a duobus abbatibus ad hoc annuatim ab abbate cisterciensi. in prima
cessione capituli specialiter deputatis. qui dictas litteras recipiant. et
examinent et conscribant in rotulo nomina singulorum. cum causis excu
satoriis. et scriptum rotulum diffinitoribus cum primo sederint representent.

De diffinitionibus habendis. orationibus faciendis commissionibus renunciandis. et de litteris impetrandis. Capitulum. vii.

Abbates ordinis universi diffinitiones habere satagant
quas in redditu suo prima die qua ingrediuntur capitu
lum suum. vel quam citius habere poterunt et ter ad minus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pannū. cū carta visitationis in suis capitulis faciāt recitari. Quarum diffinitionū principiū uniformit ab oībus cōscribatur silicet. anno dñi. etc. Statuta sūt hec apud cist. in cā. genera. Quas etiā visitatores visitationis tpre. sibi faciāt psentari et quecūq3 abbatē mādati huiusmodi invenerint trāsgressorē. penā levis culpe. tribus diebus vno eorum ī pane et aqua illi denūciēt pagē re ī cā. diffinitā. Similem penā sustineāt abbtes. quibus a genali cā. aliquid cōmitit. nisi pse vel p alios. sequēti anno qd actū fuerit studeāt nūciare. et nichilominus .xl. diebus ōtinuis a stallo abbtis in domibus proprijs sint expulsi. Annis quoq3 singlis. quīta die capitli generalis ante egressum abbatū fiat comemoratio dñi ppe Cardinaliū. et dñi imperatoris. et Regis frācie in cuius regno fundata est cist. abbacia. Regis quoq3 anglorum qui suā largā elemosinā singulis annis cā. asignauit Regū etiā aragonie et castelle et ducis burgūdie. et p eis aliqua specialis orō iniūgat. p dño etiā abbte Cluniacē. cū suo ordie vniuerso. et p dño abbte de scto albano in āglia. et p ceteris vniuersis. p viuis et deffūctis. qui in rotulo cist. sūt cōscripti. Nec abbtes vel alie psone ordis ī villa de diuisoē. p vicos vel p plateas sine certa necessitate incedāt sed honeste per oīa se habeāt tūc tpris et mature. Explicit sexta distinctio.

Incipit distinctio septima de causis ordinū. et potestate iudi de causis cū et modo pcedēdi. Capitulū. pmū.

In causis ordis strepitu secularis iudicij relegato. simplicitas ordis solita ōseruetur. nisi forte iudex ad informationem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sun. ad cause meritū declarādum allegationes iuris duxerit sine cō
silia requirēda. Sed scdm puritatē ɔsciēcie sue rationes hinc et
inde ppositas bona fide et puide pcedatur. Iudices etiā qb9 cause
comittūtur vt infra annū terminētur oīb9 modis elaborēt. sin
aliter causā sequēti anno denūciēt cā. ge. Tales enī iudices da
ti a cā. potestatē habeāt choercēdi tā in capite quā in mēbris.
pt abbtis depositionē et generalis ecclesie interdictū. Iurisdic
tio vero eoꝝ nō expirat donec q̄rele finē debitū sortiant. ni
si cōstet q talib9. plus ratione industrie psone quā officij sit
cōmissū. Quādo vero trib9 iudicib9 fit aliq̄ comissio. si oēs
nequiuerit interesse. duo nichilominus exequātur. tertio se le
gitime excusante. et q statuerit faciāt firmiter obseruari. per
quascūq3 etiā litteras cā. ge. aps oīs quibuscūq3 de ordie nro
nō fuerit impetratas. corā iudicib9 ordis. vltra duas dietas
remotis. ab illoꝝ abbacijs. q impetrātur psone nō posint thra
i seu cōueniri. nisi de hac cōstitutioē expssam fecerit mētioē3.
Nec impetrātib9 teneantur respōdere de iusticia. nisi illi de stādo
iudicio. seu de iuri parēdo. corā dictis iudicib9 pstiterit cau
tionē. et in ipis litis ponat. vsuris cessantib9 vel intelligatur
etiā si appositū nō fuerit i eisdē. Nullus quoq3 de ordine nro
abbas vel monach9 sub pena suspēsionis. aut cōuersus sub
pena panis et aque oī. vj. feria et habit9 auferēdi. vsq3 ad
capitlm gnale. sup causis motis i ordine vel mouēdis. litas
secularium audeat impetrare. vel pcessū iudicis impedire. Te

Qua sit pena plec-
tendus qui in patrē
Abbatem potentum litteras
exquisierit, aut eius
impedierit processum.

ties

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ciēs cūq; vero commissio alicui facta fuerit cōtra psonas ordīs. a
cā. ge. in ipa comissiōe certi articli expmātur in ipo cā. ppositi
sup quib9 fuerit inquirendū. Et de hijs articlis fiat copia tā
partib9 quā inquisitorib9 a cā. cōstitutis. Anno quoq; seque
ti dicti articli cā. presentētur: vt ibi liquido appareat si pcesse
rint scdm traditā sibi formā. Nec alique litte nomine cā. ge.
sigillent9 nisi pri9 corā diffinitorib9 recitētur. Exceptis qstu
osis litis. et orōnū suffragijs. p personis dū taxat magnis ho
norabilib9 et honestis. Pendēte etiā inquisitione cōtra aliquē
sup certis articlis. sup alijs nichilomi9 penes pres abbtes iuris
dictio remanebit. Itamē q si medio tpre. pat abbas recepit ex
causa alia filij cessionē. ipam causā exponere sequēti. ge. cā. te
neāt9. Ad vocē vero vni9 nūq; fiat cōtra aliquē inquisicio nisi
ille ad talionē se duxerit obligādū. Nulla quoq; inquisitio ad
requisitionē monachorū cōtra abbtē a generali cā. de cetero com
tatur. nisi pri9 pri abbti suggesserint et eidē cā. ostet satis de pa
tris negligēcia et deffectu. Vicini vero abbtes ordīs si pat ab
bas vel visitator ea que fili9 male agit dissimulauerit vel
nō correxerit. pponāt. cā. ge. vbi tam pat q; filius scdm q
meruerit puniāt9. Quociēs cūq; vero collecte fiunt ī ordīe
pres abbtes inter domos q ratione filiatiōis. q ad eos spectāt
sumā sibi impositā scdm vices facultatū ac redditūū teste osci
entia eque diuidāt nichil sup addētes. nichilq; pter expēsas
et vsuras si fieri oportuīt ob hāc causā in vsus ppos retinētes

©2006 Ministerio de Cultura

Aliquib9 tamē filijs abbatib9 ad diffinitionē huiusmodi cōuocat.
Ita tamen qd ipi patres abbates. ad soluendū p rata sua. scdm legē
supi9 positā filijs suis sint astricti et corā ipis de oib9 cōputare teneā
tur: cū dicti pres possint et debeāt ɔpellere filios ad soluēdū auctori
tate cā. ge. Quoties aūt cōtributio fit in ordīe quacūqȝ de causa
quicūqȝ receptores ipi9 corā dño cist. ꝗ quatuor pmis abbatib9 et dif
finitorib9 vel deputatis ab ipis tpre cā. ge. in cist. vel in diuiōne te
neāt reddere rationē. Si vero auctoritate. cā. ge. dent iudices alicui
abbti cōtra abbtē sup qrimonia aliq. pars quelibet vsqȝ ad finē litis
ad expēssas dictor iudicū tenebūtur. et nichilominus ea terminat
pars succūbēs pti preualenti expēssas reffūdere teneatur. Si aūt
ɔtra aliquos inquisitores dati fuerint a cā. memorato illi cōtra quos
dati fuerit. teneātur totalit ad expēssas. Quicūqȝ vero psone accu
sationes. seu pclamationes suas. p duos annos cōtinuos postqȝ pre
sentes in monasterio fuerit sciēter reseruauerit. sciāt omēs accusan
di. vel proclamādi corā quibuscūqȝ iudicib9 ordīs sup illas de ce
tero ad imi facultatē. salua inquisitiōe patrū abbtū. Et hoc ipm
statuitur de abbtib9 existētib9 in cā. ge. Nullus quoqȝ abbas de ce
tero petat iudices sup possessionib9. quas alij p. xl. annos pacifice
possederūt. De inpetrātib9 et appellātib9 ɔtra ordīs instituta

Capitlm. scdm.

Si quis priuilegia indulgentias vel litas quascūqȝ cōtra communia ordīs statuta im
petrauerit vel quoqm obtenta retinere. vel eis vti p
sūpserit excoīs sentētiā ab ordine latā se nouerit ī ipso facto

XXVIIII

cuirisse abbas vero sup pmissis cōuict9 ipo facto se depositum
et excommunicatū nouerit.[4] Quicūqȝ vero psona vel quicūqȝ
cōuent9 ordīs nr̄i ad cā. vel pr̄is abbatis audientiā[7] vel correctionē
ausus fuerit appellare.# sciat se statim ipo facto in excoīs vel inter
dicti sententiaȝ incidisse. Hoc adiuncto q si abbas fuerit sciat nichi
lominu9 se esse depositū. Si monach9 vel cōuersus penā cōspira
torȝ sustineat. vsqȝ ad nutū cā. ge. Huic pene cōspiratorȝ subia
ceant omēs illi qui spto iudicio cotidiani capitli psidētiū obstiā
to aio iudiciū patrū abbatū uoluerit expectare. Quicūqȝ vero
allegauerit aliquas cōsuetudines cōtra communia ordīs istituta.
uolentes eis adherere ptinacit. Si abbas fuerit p vigīti dies sit
in abbacia ppa. extra stallū abbtis. et oī vj. feria sit in pane et
aqua. vsqȝ ad sequēs capitulū gn̄ale. sup hoc veniā petiturus et
grauit puniēdus. Si aūt fuerit monach9 vel cōuersus in pena
cōspiratorȝ. a domo ppria emittat. Quicūqȝ etiā de ordīe litās
impetrauerit. vel etiā impetrari pcurauerit quarȝ auctoritate cōtra
cōsciētiaȝ ppri abbtis sue volūtatis arbitrio sibi eligat cōfessorē
Abbti suo in instanti reddere teneatur. Alioquin pro excoīcato
habeat. et nichilominu9 careat impetratis nisi huiusmodi litās
de expssa ɔsciētia sūmi pōtificis cōstitit emanasse. Et hec poīa de
monialib9 obseruetur. Quinimmo monachi vel cōuersi qui sal
tē semel in anno abbti pprio cujus copiā habuerit fidelit et inte
gre negligūt cōfiteri vinclis excoīs se nouerint irretitos. Qui etiā
pene se subiectos agnoscāt. omēs illi qui in fraudē alijs quȝ ɔfesso

4 Et depositus taliter carceri mancipetur usqȝ ad nutum capituli generalis. etc.

7 contra comunia ordinis instituta, vel cōtra obedientiā, etc.

verbo, vel facto, vel aliquo modo. etc.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ribus ab ordine deputatis cōfiteri p̄sumūt et pter hoc si de p̄hēsi fu
erint p̄uētur habitu regulari. Visitatores sup hoc inquirāt et
diligēter faciāt obseruari. et diffinitiōes hāc cū forma visitatiōis
in cā. recitari. Si aūt a potestate ordīs litās aplicas vel peniten
tiarior eiusdē inpetrauerit vt in suis ordinib9 postq̄ ad ordiem
reuersi fuerit valeāt ministrare ipis aliq̄ten9 nō vtātur. et qui iam
impetrauerit careāt impetratis. Quādo vero scādalū dissensio
nis. seu q̄cūq; q̄rele in ordine oriūtur nūq̄ vltra ordinē exeāt
set intra ordinē et psonas ordīs. sapiēt et discrete. ac caritatiue
reducātur ad ordīs vnitatē ea vero q̄ aliter cōgrue terminari nō
poterūt i cā. ge. pponātur et qd inde p capitlm ordinatū fuerit
teneatur. In casib9 in quib9 abbates nō dispensāt sine cōsilio
capitli generalis et in qb9 dispesare posūt. Capitlm tertiū.

Abbates in hijs casib9 nullaten9 absoluere vel dis
pēssare p̄sumāt sine auctoritate. ca. ge. videlicet
de homicidio. de fasitate literarū dñi ppe. De iniec
tione manuū violenta in epm. in abbtē. in clericū
secularē. De mutilatione mēbror. De enormi sangīs effusiōe
De symonia nā cū simoniacho. quocūq; modo sit simonia
ch9. nō dispēsat abbas tamē cū simoniace recepto. ordinato
vel pmoto omnino ignorāte nec ratū habente. Set mox vt
sciuit huiusmodi receptioni. ordinatiōi. vel pmotioni. simpli
cit et libere renunciāte Potest abbas dispēsare. Et multo mag
cū illo in cui9 hodiū. vel dispendiū ab inimicis seu emulis ali

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quid insidiose vel maliciose actū datū fuerit vel pmissū. Item de
bigamia vel intpretatiua quā incurrere potest monach9 de facto
cōtrahēs matrimoniū. cū vidua vel corrupta. siue sit in sacris si
ue non. In hijs casib9 est spāliter ad capitlm ge. nisi pro mortis ar
ticulo p habendo cōsilio recurrēdum. in alijs aūt casib9 potest ab
bas cū subditis pprijs dispēsare. Si eniʒ in aliqs sentēcie ferūtur
ex declaratione cā. ge. vel precepto abbtis. suos subditos absoluant.
Et ipi apribus abbtib9. absolutionis beneficiū obtineāt si ipos in
huiusmodi sentēcijs otigerit incidisse. pus tamē satisfactione vel
emēda facta. vel caucione pstita de facienda p offenssa vel cōtumā
cia p quib9 sentēcia lata fuerit in eosdē. Indulgetur nichilomin9
abbtib9 vt absoluāt hospites ad se missos sicut pprios. hospitalitatis
tpre. In illis dūtaxat casib9 quib9 ordini absoluere est cōcessū. ita
tamen vt qʒ cicius pprij abbtis copiam habere poterit. culpā suā
eidē cōfiteri fideliter teneantur. De Regla inchoāda. de libello
diffinictionū legēdo. de aniuersarijs abbtū et de cōffessione. Ca
pitlm. iiij.

In btissimi benedicti abbtis pris nri
sollennitate. annuatī in cā. regula inchoatur. Si trās
ponatur ipa die trāspoitionis debet nichilomin9 īcho
ari. Libellus aūt diffinitionū cā. ge. in singlis capitlis
ordis a festo oīuʒ sctoꝝ vsqʒ ad pascha quolibet anno ex integro
p legat et quociēs pronunciatur in cā. festū videlicet bte marie. assū
ptiōis. Natiuitatis. et purificatiōis eiusdē. Annūciatiōis dñice.
Et ī festo oīum sctoꝝ inclinetur humilit a cōuentu. Aniuersaria

quoqꝫ abbtũ nroꝝ. sit in cã pnũcient᷑. Obijt dõpn9. N. abbas. et di
cto a pͥsidente Requiescat in pace. et responso ab oĩb9 amen. subseq̃t᷑
lector et dicat commemoratio omnium frũm etc. Vt est moris et p ipso
celebrent qui celebrare poterũt ipsa die vel q̃ citi9 poterũt ꝯpetenter.
Qui vero Responsoriũ. vel venite alij inũgit veniã petat in cã. si ta
mẽ nõ fuerit extra chorũ et monach9 de cõuentu euocatus ab abbte
vel p̄ore de collatione vel de choro. si benedictionẽ vel orõnẽ in qua re
do in deũ nõ dicit᷑ pdiderit nullã veniã in cã. inde petat. Abbas in
sup et monachi semel in ebdomada ad minus ꝯfiteantur si copiã ha
buerĩt cõfessorꝭ. Cõuersi qui in abbacia morãtur idem faciant. Qui
vero in grãgijs sũt flexis genib9 cõfessionẽ suã humilit᷑ pagãt. nisi
forte aliquãdo stare debeant. sicut in antiquis vsib9 ibi de cã. et cõ
fessione agitur pleni9 est notatũ. **De pena leuis culpe. de pena illici
te dantiũ Recipientiũ fractiõe silentij in ordinate loquẽtiũ pri
b9 abbtib9 sine licentia scribentiũ. Capitulũ. v.**

Fratres vero q̃ in leui culpa sũt de labore remanebũt
ppter satisfactionẽ. q̃ diũ satisfaciũt toto corpore prost
nãtur ante gradũ pͥsbitij ante kirieleysõ vsqꝫ post de
o grãs. Dieb9 quib9 ꝯuẽt9 pascitur sup formas cer
tis vero dieb9 statutis incurũetur extra refectoriũ in loco quo abbti
visum fuerit comedẽtes. Qui post refectionẽ seruitorꝫ cũ alijs nõ
eãt ad bibere. Neqꝫ illi qui pro messe versi tertio pdito in penitẽ
tia sũt set post alios in refectoriũ potũ peant. Prior vero vel sub prior
si in leui culpa fuerint officia sua in ecclesia cãtãdo vel legendo. vel

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in bẽdictionib9 dandis minime exequãtur. Ne donis vero mu
nusculis. litis vel eulogijs nec dãdis nec recipiẽdis a qua cũq3 psona
sine licẽtia ppřij abbatis seruetur omnino sicut in Regła cõtinet.
Trãsgressores admin9 in capitlõ verberẽt. aut put viderit abbas iñ
delicti cõgrue penitẽtie quãtitatẽ. Prior vero et cellerarij et omẽs
monachi et cõuersi. ad menssã cuiuslibet teneãt silentiũ. nisi forte
in via cõstituti vbi fuerit seculares. qui signa nõ intelligãt quibus
pro pane. sale. aqua. et huiusmodi necessarijs poterũt rara et bre
uia verba loqui. In mẽsa quoq3 epĩscopoz et Regũ modera
te loqui poterũt de licẽtia eozdẽ. magistris etiã in theologia p
reuerẽtia status sui in mẽsa loqui poterũt. Qui vero scienter
infra abbatiã vel foris de silentio rupto se recognouerit. vel cul
pabilis in vẽt9 fuerit vno die sit in pane et aqua et in cã. verbe
retur. Qui vero passim et ex cõsuetudine fregerit. si sepi9 corep
ti nõ emẽdauerit oĩ. vj. feria sint in pane et aqua vsque ad cõ
gruã emẽdationẽ. et ad nutũ ppřij abbtis vltimi oĩum habeãt.
Studeãt insup abbtes monachi et cõuersi. vt quãdo ad collo
quendũ venerint ipoz colloquia grauitatẽ redoleãt. et salutẽ
respiciãt aĩaz. quicũq3 vero cõtra formã ordis pscriptã fecerit
aut scient fieri pmiserit. p vt meruerit districti9 puniãt. Illi ve
ro qui se faciũt incidi vel abcidi in domib9 ppřiis p calculo vel
ruptura. vsq3 ad nutũ visitatoris. sint in pane et aqua. oĩ vj. fe
ria et vltimi oĩum habeãt. Si uero monach9 vel cõuersus cõ
tumacit de cã. exierit et soluto cã. antequã sit extra portã humi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Pater Abbas iuxta diffinitionem tenetur saltem semel in anno filiam visitare, quod si egerit, tunc monacho non licet in Abbatem suum patri Abbati scribere: sin autem aliter recte scribere potest.

liter penituerit in aliqua domo extra terminos in regulari habitu teneatur sequi in capitulo. in ultimo gradu recipiendus. et restituendus ad abbatis proprij voluntatem. Nulli etiam monacho vel conuerso. liceat patri abbati vel alicui persone contra abbatem suum litteras dirigere. Et si quid in abbate vel abbatia fuerit corrigendum. et abbas id ad admonitionem seniorum corrigere noluerit visitatori reseruetur. Quod si quis transgressus fuerit nouissimus omnium sit per annum et omni .vj. feria sit in pane et aqua et monachus omni .vj. feria in capitulo verberetur.

De pena grauis culpe excommunicatione in Ramis palmarum. et de manuum iniectione et de carceribus Capitulum. vj.

Cum aliquis graui culpe subditur accipiat in capitulo disciplinam deinde iniuncta ei penitentia grauioris culpe. ponat statim caputium in capite exiens de capitulo. in locum quem competere ei viderit abbas. deputetur que ei senex discretus ad solatium qui eum consoletur. et prouocet ad humilitatem ne amphori tristicia absorbeatur. Et sic dicit regula. oretur pro eo ab omnibus iniungatur quod pro eo in capitulo oratio specialis. Debet autem abbas attendere et corporis valetudinem et etiam culpe modum. Nam secundum hoc debet attenuari penitentia vel grauari. Refectionem solus percipiat mensura et hora qua prouiderit ei abbas competere sicut in regula continetur. Vasa autem quibus vtitur aut frangantur aut pauperibus erogentur. Ad fores oratorij prostratus iaceat interea dum completur opus dei non habens caputium in capite. quod tamen habere debet more solito in eundo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quotiēs aūt missa vel officiū deffūctoꝝ sine intuallo seqt͛ᵘʳ
nō ꝓsternāt͛ᵘʳ donec cōuent͛ exeat de ecclesia. Omēs tamē nō
cogūtur exire ꝓpter eū siqui exierit ꝑ ante eū exeāt trāseun
tes. Qui vero in cā. recipiendus fuerit ex iussione abbtis vsqꝫ
ad ingressū cā. habeat caputiū in capite sicut prius. Quo de
posito veniat ante abbtē. ante cuius pedes sup genua. et sup
articulos manuū se ꝓsternat. deinde ante p̄orē et sic ꝑcurrēs
chorū p̄oris si p̄or affuerit vel abbas aliqs loco eius. Deinde ꝑ
chorū abbtis eo modo se ꝓsternat ante pedes singuloꝝ illis nō
inclinātib͛ nec ipm adiuuātib͛. sed sedentib͛ oīb͛ inqete.
Quotiēs vero ante abbtē trāsierit inclinet. et sic veniēs stet
ante analogiū nō petēs veniā. donec ad abbtis imꝑiū eat cessū.
nec ponatur ea die in ordine suo. nec vsqꝫ ad iussionē abbtis
aliqd officiū exequat͛ᵘʳ. Sed dū cōplet͛ᵘʳ op͛ dei. tā in ecclesia
qꝫ in labore. prosternat se in loco in quo stat. donec iussus ab
abbte ab huiusmodi satisffactione cōquiescat. Cōspiratores
vero incendarij. fures. et ꝓprietarij quos ipo facto quo huiusm
di criminib͛ implicāt͛ᵘʳ generale capitlū decreuit in excoīs laq
os incidisse singlis annis in Ramis palmarū post habitū sermo
nē in oīb͛ capitulis ordis ab eoq ꝑ̄est cā. cū stola et cādela accēsa
et baculo pastorali si abbas fuerit auctoritate dei oīpotētis pr̄is
et filij et sp̄s scti. et bte marie et oīum sctoꝝ et totius ordis excoī
cati denūcientur. Omēs quoqꝫ ꝑsone ordis. q ꝓcessū visitatoꝝ
aut iudic ū a ge. cā. cōcessoꝝ in visitationib͛. electionib͛ or Vide in quā incidat pena qui visitatorib͛ quouismodo cōtradixe rint. etc.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dinatioibꝯ. correctioibꝯ. executioibꝯ impedierit vel ipis visita
toribꝯ. aut prībꝯ abbtibꝯ ꝑcacit' et ꝑterue se opposuerit. aut ista
facientibꝯ cōsenserint. per se vel ꝑ alios. ꝑces litas. minas. vel auxi
lia potētū secularium ꝑcurādo. Insuꝑ impedientes libertatē ordis quo
quomodo ī leuādis cōtributionibꝯ rite factis tāq̄ ordis ꝑditores. eius
sdē excoīs late a ꝑdicto cā. vinclis implicētur. Et eisdē die et locis
in denūciatione sentētiarum ꝑdictarum excoīcati cū ceteris ꝑmissis
expsse nominētur. Nichilominꝯ quicūq̄ cōfessus fuerit suꝑ hoc pu
blice vel cōuictꝯ. penā cōspiratorum sustineat auctoritate cā. generalis

Abbas qui quicq[uam] predictorum comiserit illico deponatur. Si quis sucedit diabolo

Abbas vero qui modo consimili culpabilis inventꝯ fuerit absq̄
retractatione aliq̄ deponatur. Qui vero in monachū vel cōuersū
manū iniecerit quia ipo facto excommunicatꝯ est ab oībꝯ euitetur.
donec ab abbti. vel ab eo cui comiserit absoluatur. Huiusmodi ve
ro ꝑcussores seu manuū iniectores. scdm abbtū arbitriū determinatur
capitlo carceri mācipari. Officiales aūt taliū deffenssores seu fa
utores. ab officiis deponi nec vlteriꝯ tā illi q̄ isti ad officiū aliqd
volumus promoueri. Qui aūt in abbtē simili modo manus inie
cerit detinuerit detineri mādauerit. seu ꝑcurauerit expulerit.
Ingressū vel egressū negauerit. sentētie cōspiratorū pena subiace
bit. Et nō nisi a sūmo pōtifice suꝑ iniectione manuū et detētioē
absoluēdus et nichilominꝯ carceri mācipetur. Qui vero abbti
verba iniuriosa vel minas intulerit pene cōspiratorum decernitur
subiacere et he supradicte vindicte iniuriarū. abbtissis seu su
prioribꝯ illatarum. extēdūtur ad ordis moniales. In singlis quoq̄

ordis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordis abbatijs. tā monachorū q̄z monialiū. fortes ac firmi carce
res habeant. vt ad arbitriū abbatis intrudantur in illis secūdū q̄ sua
crimina exhigūt criminosa. Criminosos aūt hic dicimus indi
cibili vicio laborantes. fures. incēdiarios. falsarios. homicidas. q̄
cūq̄z etiā culpis suis exhigētibus p̄ superiorū suorū sententiā secūdū sta
tuta ordis p̄uati fuerint habitu regulari. p̄ furto carceri mācipati.
vel etiā mācipādi. De cōspiratione. incēdio. homicidio. falsita
te litarū. de solenni piurio. sortilegio. publice cōfessi. aut legitie
cōuicti tāq̄z infames. et criminosi ad actus legitimos nō admi
tātur ad accusationē. et testificationē. et q̄ nō possint eligere.
nec eligi in p̄orē. supp̄orem. cellerariū. vel etiā cōfessorē p̄moue
ri. notandū tamē q̄ sola penarū inflictio nō infamat. nisi cri
men vel excessus tantū p̄cessit. q̄ de natura facti infamiam
secū trahat. De homicidis p̄cussoribus de sortilegis. de furibus
de p̄prietarijs ordis qualit̄ puniāt̄. Capitulū. vij.

Si quis de ordīe instigāte diabolo homicidiū p̄petra
uerit. Si p̄sonā ordis n̄ri occiderit occidi cōsensse
rit vel procurauerit. vsq̄z ad mortē subartissima cu
stodia carceris teneatur. Si uero p̄sonā secularē vel
alterius ordis interfecerit. et sine periclo vel graui scandalo. in domo
p̄pria detinij nō poterit. ad domū aliā emitatur. in qua similē pe
nā p̄petui carceris cū expēsis domus p̄prie sortiatur. Si uero muti
lauerit. aut alit̄ graui modo quācūq̄z p̄sonā leserit. tā graui pe
na carceris vel alias puniatur q̄ ceteris trāseat in horrorē. Qui

Qui in ordine sunt criminosi nūcupandi et qua puniendi pena.

Actus aūt legitimos dicimus videlz q̄ nō admitātur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vero absq[ue] p[ro]prii abb[at]is licentia . nisi ex rationabili causa et mani
festa necessitate . arma ferre vel penes se maliciose tenere p[re]sumpsit
ad abb[at]is arbitriu[m] grauit[er] puniat[ur]. Qui aut[em] minatur homicidiu[m]
vel incendiu[m] . nisi in breui resipuerit incarceretur . vel ad domu[m]
remota[m] emitatur . no[n] nisi p[er] ge[n]. ca[pitulum] reuoca[n]dus . Qui vero conuic
tus fuerit aut publice co[n]fessus q[uod] sortilegiu[m] fecerit si abbas fue
rit deponatur . Si monach[us] vel co[n]uersus . sex dieb[us] . duor[um] ip
sor[um] in pane et aqua . faciat leue[m] culpa[m] . et p[er] annu[m] vltim[us] o[mn]ium
habea[n]tur. Nec nisi de lice[n]tia ca[pituli] . deinceps p[ro]moueri possit ad ali
quas dignitates . Monach[us] vel co[n]uersus in furto vel p[ro]prietate
dep[re]hensus . p[er] annu[m] ad min[us] vltim[us] erit o[mn]ium et vltra q[ua]ntu[m] ab
bati visum fuerit . Et o[mn]i .vj. feria p[er] annu[m] in pane et aqua . et co[n]
uersus .xl. dieb[us] grossiori pane vescatur . Monach[us] aut[em] toti
de[m] vapulet in ca[pitulo] monachor[um]. Co[n]uersus vero ad terra[m] comedat il
lis .xl. dieb[us] et in claustro reside[n]s operetur in silentio q[uo]d sibi fue
rit i[m]p[er]atu[m]. Nec loquatur nisi cu[m] abb[at]e aut locu[m] ei[us] tene[n]te et cu[m]
magistro co[n]uersor[um] de co[n]fessione tantu[m]. Ac o[mn]ib[us] horis cano
nicis intersit . O[mn]ib[us]q[ue] capit[u]lis . quib[us] p[er] annu[m] interfuerit ver
beretur et licet furtu[m] vel p[ro]prietas in re pauca vel vili comitat[ur].
de pena tame[n] erit in discretione abb[at]is . Si aut[em] furtu[m] valo
re[m] .xxv. solidor[um] turonen[sium] excesserit . monacho grauioris cul
pe penite[n]tia[m] cu[m] pena p[ro] furto decreta sup[er]i[us] infligat[ur]. Con
uersus vero ad familiare[m] habitu[m] reducat[ur]. et p[er] annu[m] grossio
re pane vescatur et postmodu[m] si in hoc statu tale furtu[m] com

(c) 2006 Ministerio de Cultura

serit carceri mancipetur. Nulla etiā psona ordīs nři pro furto de
cetero emitatur. Set pro vt dictū est supius puniatur. De detrac
toribus et libellos infamie scribentibus et cōspiratoribus et de phē
sis in cōtagio carnis. Capitulū octauū. et de indicibili vici.

Quecūque psone ordīs nři maliciose detraxerit vel su
per excessum iam emēdatū exprobrādo inppauerit.
Si monachus sup hoc cōuictus fuerit tribus diebus vapu
let in cā. et p mensem vltimus oīum habeatur. Si vero
conuersus sex diebus cōtinuis ad terrā comedat pane et aqua et
vno pulmento cōtentus. et tribus diebus disciplinetur in cā. cōuerso
rū. Qui vero cōtra supiorē suū pdicto modo peccauerit grauius
puniatur secūdum quod in gradū peccauerit altiorē. Moniales vero vel
cōuerse in casu simili penitētiā sustineāt monachorum. Si quis ali
cui crimē imposuerit quod probare nō possit eandē penā sustineat
quā meruisset accusatus. si impositū sibi crimē posset licite cōproba
ri et ne alicui ministretur patrocīniū fraus et dolus. quicūque al
terius criminis pticeps nō vocatus in testimoniū. nec aliter cōpul
sus quasi retorquēs in alterū crimē illud publice cōfitetur p cōuicto
legitime habeatur et tanquam exactor sceleris ex ore pprio iudicatus
suā allegās turpitudinē puniatur. Et licet oīa pdicta quo ad omēs
sint sūmope cōseruāda. Circa acusatores tamē abbtū. qui sūt ho
die quasi signū positū ad sagittā. diligentissime et melius solito obs
uetur et vt obseruari faciāt districtissime pcipitur visitatoribus
vniuersis. Si vero libellū infamie scripserit. vel receperit. vel reti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nuerit in mediū proiecerit, ꝑ hīc ꝑ'etrauerit. vel ꝑ quācūq; do
mū trāsiens. et a qcūq; audiēs crimina. cuiuscūq; scribere vel scrip
ta recipere. vel secū portare maliciose ꝑsūpserit. tā scribēs q; reci
piēs q; etiā tradēs. portās. vel retinēs. seu ꝑdicta ꝙ quomō ꝑcu
rās excoīcationi subdatur. Et si sup hijs deꝑhēsus fuerit vel cō
uict9 a domo ꝑpria eliminet^{ur} nō nisi ꝑ capitulū generale redi
turus. Si uero in aliq̄ domo rū nrarum cōspiratioēz qđ absit ori
ri cōtigerit. Abbas ad quē spectat illos quos tanti mali actores
inuenerit seu magis culpabiles. a domo ꝑpria eiciat. sine
spe reuersionis vsq; ad nutū cā. genā. Et in domib9 alijs ad
q̄s missi fuerint in graui culpa trib9 saltim dieb9 recipiantur.
Processu vero tp̄is albas cōcedere potit. vt qui sacerdotes fuerit
sint in oratorio vltimi oīum sacerdotū. In ebdomada q̄q; se
mel accipiāt in cā. disciplinā omnīq;. vj. feria sint in pane et
aq̄. vsq; ad nutū cā. ge. Nisi grādis solēnitas aut euidēs nece
ssitas cū eis exhigat dispēsandū. Nō equitet in futurū. nec suos
ordies exquāt^{ur}. nec communicēt ꝑmo āno nisi in pascha. vel nisi
egrotauerit in extremis. Expleto ꝑmo anno coīcent q volue rit.
Sacerdotes vero nō nisi de licētia. cā. celebrabūt nec aliqui eis ī
colloquio cōiūgantur q auctorib9 huius malicie se inmiscuerit et
cui9 resipicētes emēdatiōi se obtulerit. in ipa domo sint ī graui
culpa ꝑ tres dies et semel in ebdomada in cā. vapulent et oīū. vj.
feria sint in pane et aq̄. vsq; ad nutū p̄ris abbtis et vltimi oīu; ha
beātur. Abbates vero q penas ꝑdictas cōspiratorib9 debitas minu

vide cōspiratorꝫ penā.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ere p̄sūpserit vel instigere neglexerit oī. vj. feria sint in pane et a
qua vsq3 ad sequēs capitulū. gc. sup hoc in ip̄o veniā petituri.
Patres q̄q3 abbtes seu visitatores qui aliquē abbtē remissū inve
nerint in p̄missis. auctoritate dicti cā. penitētiā pximo dictā iniū
gere nō omittāt. Est aūt apud nos ɔspiratio sp̄alit̄ cōtra ordis
disciplinā et majorꝝ instituta ɔfederatio. Nullus q̄q3 de ordie
pro carnali ɔtagio nullaten9 emitatur set quicūq3 in carnali con
tagio dep̄hēsus vel ɔuict9 fuerit si monach9 fuerit ablato sibi ha
bitu p decenniū. vltim9 etiā oīum noviciorꝝ vbiq3 habeat et te
neatur ad omēs obseruātias regulares. Scapulare curtū cum
capa habeat et post triēnium in tali habitu sacrorꝝ ordinū offi
ciū potit exercere. Si vero cōuersus fuerit. ablato ei habitu capā
habeat detrūcatā. et grossiori tātū pane vescatur. et omīuz vlti9
habeat. et oīb9 capitulis ɔuersorꝝ vapulet. p totū terminū sup̄
dictū. Quicūq3 aūt monach9 vel cōuersus de monasterio grā
gijs. vel cellarijs ordis inordinate de nocte exisse cōuicitur. tāq3
dep̄hēsus in carnis ɔtagio puniatur sicut sup9 est exp̄ssum.
Ad detestationē aūt et abolicionē indicibilis vicij pp̄ter qđ venit
in filios diffidentie ira dei. statuitur vt si aliq̄ p̄sona ordis invē
ta fuerit in hoc pessimū viciū incidisse ppetuo carceri mancipetur.
De signis aūt turpib9 et notabilib9 huj9 vicij siquis culpabilis
inventus fuerit. seorsum ab alijs in vinclis absq3 rasura barbe.
et sine regulari habitu teneatur si tamen sup dictis signis p fide
dignos et p in famiā legitime fuerit cōprobat9. De capellanis q̄q3

vide quid sit cōspira/ tio.

e ua pena puniē/ di qui indicibilis vi/ tij accusatur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

momaliũ. siquis momalem vel cõuersam ɔuictꝰ fuerit carnaliter cognouisse ablato ei habitu ac si esset monachꝰ puniatur.

Explicit distinctio. vij. Incipit distinctio octaua q̄ cõtinet quinq; capitula. de forma visitatiõis et modo visitãdi. Capitlm̄ p̄mũ.

Hec lectio legitur ad ingressum cuiuscunq; visitatoris in capitulo. et nota q legitur sine benedictione.

In facienda visitatione. cautellã maximã et diligentiã visitator adhibeat. vt fidelit̃ et prudẽt̃ ad corrigẽdos excessus. et ɔseruationẽ pacis intendat et quãtũ poterit salua ordis disciplina. Animos frũm ad ampliorẽ reuerẽtiã p̄prij abbtis et grãm in xp̄o mutue dilectiõis inducat. Prouideat nichilominꝰ visitãdꝰ. vt scd̃m formã ordis visitatori obediẽs et deuotꝰ existat. et ad emendationẽ domꝰ sue quãtũ poterit tanq; deo redditurus rationẽ intendat. Igitur in visitatoris aduentu abbas domus illiꝰ. vel si ipm abesse ɔtigerit. prior aut qui tenet locũ ip̄iꝰ studiose frẽs admoneat. roget et p̄cipiat. vt fidelit̃ et fiducialiter publice vel p̄uatim, put meliꝰ q̄ corrigẽda nouerint suggerãt et p̄ponãt. Caueat ne hoc vllatenꝰ impediat faciendũ. vel qd̃ factũ fuerit egre ferat. Caueat ne in p̄sentia visitatoris vel post eiꝰ discessum cuiq; frũm aliquã vindictam inferat. ne improperet ne indignetur. Cum etiã si minus caute minusq; discrete fuerit quis locutꝰ. benigna facilitate ei ad cõsiliũ visitatoris indulgeat. Ipsum vero visitatorẽ talem fore ɔuenit. vt nõ credat oĩ spiritui. Sed et causã quam nescit diligẽter inquirat. cognitã rationabiliter corrigat. zelo

nõt.

nõt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordīs et patne caritatis affectu. Prohibeat etiā ne incipiāt retc
tare que nouerint digne correcta: ne sibi suggerāt in cōperta: ne
vanis suspitioib9 turbēt aīas patrū siue fratrū suoꝝ. Quod si
qs fecerit: digne eū visitator increpet et castiget. Prohibeat ne qs
fratrū ea q̄ cognouerat emēdāda quasi ad maj9 scādalū qd' ne
quissimū est: vsqꝫ ad visitatoris aduentū. differat et reseruet.
Sed oportunis tpōrib9 q̄ cōtigerit p̄clamēt: et emēdētur. Quod
si cōtra hāc formā egerit visitator: p̄ supiore abbtē vel choabbtes
alios pro ut meruerit castigetur siue etiā puniat' p capitlū. ge.
Similit' qui visitatur: nisi eandē formā studuerit obseruare:
corā deo grauit' culpabilem. et patna vel cā. ge. se nouerit aīad
uersione plectendū. Nullus abbas hospes vel etiā visitator nisi
pat' abbas domus quā visitat fuerit: ꝯfessionē recipiat. Ipse etiā ꝓpri9
pat' si grauis est casus: ad ꝓpriū abbtē dom9 illi9 eū qui cōfitet'
remitere studeat: et debita fidelitate omēꝫ adhibeat operam diligē
tiā omēꝫ exhibeat vt ꝓpo abbti sicut debet reuelet ipe ꝯscietiā
suam. Prouideat aūt visitator: vt in carta sua suo sigillo signa
ta et aforis dependēte: diligēt' scribat q̄ corrigēda et ordinanda
statuerit. Et cōmitat cartā cātori legendā sequēti anno ī visita
tione in cā. Et in cartis visitationū nūq̄ aliquis nisi abbas fuerit: + Sfuerintq̄ legēda tm̄.
sigillū suū apponat vel appēdat. Si uero dom9 aliq̄ ꝓpo abbte
caruerit por et cōsiliū domus de visitādis nō tamē sine aliquo
abbte p̄uideat filiab9. Instituēdi uo abbtes. vel destituēdi. aut
cessionē suscipiendi per se vel p alios nullā se nouerit habere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

potestatē. si tamē periculū sit in mora recurrat ad ꝯsiliū cā. ge.
Abbas q̄ q̄ʒ filius semel in anno p se vel p litās visitet matrē suā
nisi grādis locoꝝ distātia hoc impedierit faciēdū. Abbate vero
domus in ꝯuētu suo existēte seu ī quibuscūq̄ʒ locis suis ipō ꝯcedente
abbatibus sup venientibus omēs abbates de genatione sua debēt ce
dere pari modo. Abbas etiā quilibet iunior in ordine antiquo
ri suo ratione antiquitatis debet in oībus cedere. p ut cōtinetur
in carta caritatis. et in ordine semp extitit obseruatū comissiōe
aliq̄ nō obstante. De abbatibus et monachis visitatoribus a pa
tribus abbatibus destinatis. Capitulū secūdū.

Prouideāt abbates prēs. vt viros discretos zelū ordi
nis habētes visitatores mitāt. qui tāq̄ʒ forma gregis
precipue ea intendāt que salutē aīaꝝ respiciūt et spe
ctāt ad ordīs disciplinā excutiētes manus suas ab
omī munere suspecto. nec q̄c q̄ʒ recipiāt nisi in certis ne cessita
tibus q̄ cū cōtigerit dantes sb testimonio litaꝝ et recipiētes
sub iuramēto q̄d et causā et quātitatē pribus abbatibus qui mi
serūt eos fideliť exp̄ mere teneāt. Ipi q̄q̄ʒ visitatores a prībus
abbatibus missi. nullū deponāt abbatē ab officio / nisi cū venerit
cū plenitudine potestatis. Videlicet quā habet pr abbas ī
instituendo et destituendo tā in capite q̄ʒ in mēbris. que ple
nitudo potestatis. nō ad monachos qui visitare debent. Sʒ
ad solos abbates dinoscitur ptinere / q̄niq̄ʒ ipi abbates in casibus
grauioribus oīa debeāt facere cū cōsilio monachoꝝ et nūq̄ʒ

pris Abbatis ptas
tā in capite quā
in mēbris

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in cā. ordīs. tūc vel alio tpre qstio de victualib9 pponatr. aut de esu carniū mēsio habeatr. Quod si qs facere psūpserit ipo die sit ī pane et aqua et ī cā. vapulet. Abbtes etiā qui ad visitādū mittūtur. aut missis monachis adiūguntr renūciare tenētur pri abbti sub sigillis suis statū dom9 illi9 q fuit visitata. Nullus enī accusans abbtē suū vel ei9 acusationē tpre visitatiōis vel alias peurās succedat inmediate eidē depōito vel cedenti. nisi ex veri similib9 pbabilitr appareat q ad hec maliciose minime sit pcessuz. De abbtib9 cedētib9. de depositione abbtū et potestate visitatoz. Capitlm tertiū.

Abbates et abbatisse q abbacias suas relinquūt mordinē suū reddat et infra duos mēses pfessionē faciant si potest fieri 9petēter. Qua facta nichil psumant sine licentia retinere. eis aūt qui bene rexerunt spōte cedentib9 et in eadē domo remanētib9. vel alibi se trāsferētib9. nō tamē assūptis ī abbtes vel abbtissas pvideri potitr p prem abbtē. ad vitā eoz inmediate de omīb9 redditib9 qs vltra statū dom9 quē invenerit eoz industria acquisiint. Ita tamē q illa medietas quīqginta libras turonēciū nō excedat nisi p merito psonaz. capitlm alitr duxerit ordinādū. Hoc ipm cōceditur alijs qui domos suas pmēsura illa debitis grauib9 relevauerūt. vel pecunias qb9 tanti possent emi reddit9 in bursaria vel in bonis debitis. vel equivalētes puisioēs et garnisias dimiserūt. Illis aūt abbtib9 vel abbtissis quibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

huiusmodi possessiones grosse cōcedūtur. vel cōcesse sūt certis locis
et terminis p soluēde. amodo integre et sine strepitu satisfiat. A
lioquin cellerarius et bursarius a suis officijs deponāť. nec illa
nec alia officia exeqntur. donec pdictis fuerit satisfactum.
Si vero ad aliā domū trāsire voluerit causa pfitēdi. eis ineq
tatis et expensis puideatur honorifice et benigne. Qui aūt sic
cedit spōte. remaneat in domo vbi abbatizauit. vel ad do
mū vnde assūptus est reuertatur vbi abbtē invenerit q pfessio
nē eius recipiat sic cedētis. Qui vero p turpi et enormi crimi
ne. metu pene cedūt vel etiā deponūtur. aut in domibus ī q
bus abbatizauerūt de licētia pris abbtis. remaneāt aut ad do
mos in qbus pus pfessi fuerāt reuertātur. Ita tamē q nullus ex
eis pmoueatur in porē suppriorē cellerariū. vel etiā cōfessorē.
Professionē aūt infra duos mēses vt dictū est faciāt si fieri po
test cōpetēter. Alioqn p fugitiuus habeāť. Patres quoqz ab
bates vel qui p eis visitāt abbtibus publicas p suis excessibus pe
nitētiā nō imponāt. Sed si viderit expedire eis pcipiāt vt ide
veniā petāt ī cā. gen. Nec abbas aliqs eodē anno visitet illum
a quo fuerit visitatus. Nullus etiā pať abbas a filio sup cessiōe
sua iuramētū reqrat aut litās obligatorias. nec filius dare hu
iusmodi teneať. Quicūqz pať abbas aliť psūpserit. gradum
altaris nō ascēdat donec litās reddiderit. et filiū abbtē a p fa
cto absoluerit iuramēto. Et nichilominus veniā petat ī cā. ge.
Nulli qqz pres abbtes seu visitatores. aliquē abbtē citare psumant

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad aliam domū nisi ad illā cui ipse p̄sidet abbaciā. Nec nō ex cau
sa ad capitulū. ge. Si vero sententia depositiōis dāda fuerit cōtra a
liquē. et in sua domo forte p̄cessus sup̄ huiusmodi tute nō potest
fieri cōtra illū. ad tutiore͂ et p̄pinquore͂ domū. citare potunt et
in p̄sente͂ vel absente͂ si citat⁹ venire cōte͂pserit p̄cedere p̄ut vide
rint expedire. Depositionis vero sententia. nūq̄ feratur ī abb̄te
quātūcūq̄ cōtumace͂ nisi in aliq̄ cā. ord̄is p̄sente aliquāto ab
batū numero. et hoc nō nimis p̄cipitādo irrūpēdo. nec sine mag
no ꝯsilio et maturo. p̄ut in carta caritatis plenī⁹ cōtinet͂. Qui
cūq̄ pat̄ abbas cōtrariū attēptauerit. ī cā. ge. pro merito acci
piat talione͂. Omnisq̄ cessio abb̄tis. depositio vel institutio ex
tra capitulū ord̄is facta irrita sit penit⁹ et inanis. Nullus
etiā pat̄ abbas auctoritate p̄pria iurisdictio͂es habeat aut exer
ceat nisi ī īmediatis seu p̄p̄riis filiab⁹. et hoc debito modo et se
cūdū ord̄is instituta. De punitionib⁹ aūt p̄culpis p̄uatis pu
blice nō agendis et de caīb⁹ p̄ q̄b⁹ potest pat̄ abbas cōtra filiū
p̄cedere et de causis depositionū. et de p̄cessib⁹ habi
tis sup̄ illis. cā. ge. recitādis. et de depositis iterū eligēdis dn̄i cleme͂
tis p̄pe laudabilis ordinatio totalit̄ obseruetur. Itaq̄ dilapidatio
accipitur in ordine. quādo aliq̄ dom⁹ debitis nimis aggrauatur
nisi causa rationabilis p̄tendatur. Quilibet insup̄ abbas. p̄ abb̄te
semp̄ habeatur ab oīb⁹. donec a p̄re abb̄te. vel ab alio vice ei⁹ seu
a cā. ge. deposit⁹ fuerit nūciat⁹. q̄cūq̄ casu publico vel p̄uato se
creto nō obstāte. Tenebit̄ aūt p̄r abbas vel cui comiserit vices

Immediatas filias
pr Abbas tm̄ visitet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

suas depositionis latam sententiam contra filium absque dilatione per se vel per litteras suas intimare, prout est de depositionibus constitutum. Monachi vel conuersi qui contra statutum tam necessarium et honestum aliquid fecerint conspiratorum pene subiaceant in instanti. Quando vero acta profertur sententia sub hac forma vel simili verborum. abbas qui hoc vel hoc fecerit deponatur seu pro deposito habeatur. Huiusmodi pene vel sententie executio. non ad patrem abbatem sed ad ipsum dumtaxat. capitulum pertinet. nisi in diffinitione aliquid exprimatur.

De inquirendo statum domus tam in temporalibus quam in spiritualibus. Capitulum. iiij.

Pater abbas statum filie. tam in temporalibus quam in spiritualibus inquirere diligenter studeat in visitatione. et visitati sub pena excommunicationis tenentur eidem statum domus dicere. et de receptis et expensis integre et fideliter computare. Nec alibi quam in bursaria deposita vel pecunia reseruentur. et ob hoc ordinatum est a capitulo vt in quolibet monesterio duo sint bursarij. vel ad minus vnus qui omnium receptarum et expensarum teneatur reddere rationem. Pater etiam abbas tenetur taxare numerum personarum secundum quod viderit filie suppetere facultates. Huiusmodi taxationem dictus pater faciat de consilio abbatis et conuentus totius. vel saltim sanioris partis ipsius. Talisque taxatio tam in taxato monasterio. quam penes patrem abbatem in scriptura auctentica reseruetur. Numerum autem taxatum si abbas filius augere presumpserit per patrem abbatem grauiter puniatur. Si vero intellexerit pater abbas filiam suam immensis debitis obligatam. poterit facere vt mobilia vendantur de

Patris Abbatis status, tam in temporalibus quam spiritualibus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cōsilio domus. donec debita psoluātur. Grangia vero vel cella
ruū vel mēbrū aliqd in quo hospitalitas cōsueuerit psonis or
dis exhiberi In sup cēsus vel redditus ppetui seu possessiōes vtiles
incorporate iā ordini nullo modo vendātur vel distrahātur
siue ppetuo obligētur. sine petita et obtenta acā. licētia spāli.
Quod si aliqua inmobilia ordis distrahi seu vendi opportue
rit in emptione taliū. oblato iusto pcio psone ordis qbuslibet a
lijs pferātur. Et pciū inde habitū in emptioē vtiliū redditiuū
vel solutionē debitorū grauiū nō in vsus alios ouertatur alias
seu alit factas distractiones inmobiliū nūqz intēdit capitlz
ratas habere. vel aliquatenus cōfirmare. Ipi quoqz pres filios
suos cōpellāt auctoritate pdicti cā. p suspēsionē excommunicati
onē vel aliā penā vt infra certū tps creditoribus suis soluāt debi
ta quibus eis legitime sūt astricti. Si quā vero pecunie qntita
tē abbates depositi cedētes relinqūt. nulli liceat eā expēdere. sine
patrū abbatū et seniorū domus osilio spāli. nisi p possessionibus
vel redditibus vtilibus acqrēdis. et de hoc cū factū fuerit fiat pribus
abbtibus plena fides. Si uero aliquis abbas. vltra qz valeāt p annū
puētus domus sue ipam obligauerit. nisi causa legitima poterit
se tueri. a pre abbte absqz retrātatione aliq deponatur. Prior vero
Cellerarius. et bursarius huiusmodi dāpnose obligatiois cōscij
amoueant ab officijs. et abbti sic deposito nō succedāt. Nullus
etiā psumat mutuū cōtrahere ad vsuras vel sigillū suū aliqtenus
obligare. nisi de pris abbtis licētia speciali et hoc tātū fiat pro sol

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uendis debitis iā cōtractis. vel necessitatē vrgentiū negotiorū quas debet abbas ipsi pri abbti ostēdere opportuno tpre. corā cōsilio domus sue. Abbtes igit et abbtisse. monasteria sua magnis debitis. nō obligēt nec grauia debita cōtrahāt sine cōsensu maioris et sanioris partis cōuētus sui. Et huiusmodi obligatioēs et debita cōmodis et causis ipsorū, visitatoribus etiā minime requirētibus tene antur fideliter intimare. Visitatores aūt si inuenerint illa minus rationabilit obligasse abbtes citēt ipos ad capitlm. gn. Abbatissas aūt deponāt siue alias puniāt secdm qd viderit faciendū. Pendēte vero obligatioē vsurarū in domo sic obligata nulla persona recipiatur. ad qualēcūqz habitū seu cōuictū. Pres abbtes seu visitatores. si quē inuenerit cōtrariū attēptasse. sic receptos eiciāt et receptori penā hanc inflictā ac a. gn. in q super hoc tenētur petere veniā. ad ipius arbitriū amplius puniēdi. De electoribus ordinis et qualitate eligēdorū et de epis ab ordine assūptis. Capitlm.

In electionibus faciendis forma q cōtinetur .v. in carta caritatis diligētius obseruetur. Et qr iuxta bti benedicti regulā. tales debēt in abbtes eligi qui sciāt vnde proferāt noua et vetera. districte pcipitur tā pribus abbtibus qz electoribus vniuersis. vt laborēt efficaciter ad tales promouendos in abbtes qui sint sicut scriptū est vite laudabilis, etatis legitime, cōpetētis litature, et de legitimo matrimonio procreati. nisi fuerit cū eis p sede aplica dispēsatū. Quod si aliter fecerint pres abbtes scient indignos statuentes.

Vide qui sunt in Abbates promouendi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

semel a cõfirmatiõe abbtis in illo monesterio nouerit se puatos. et ad pximũ supiorẽ potestatẽ ɔfirmatiõis huiusmõdi eo ipo decernit capitlm devolutã. Comissarij vero p .v. messes ɔtinuos a stallo abbtis in pprijs domib9 sint expulsi. Electores vero sint in pane et aqua omĩ .vj. feria. et vltimi oĩu3 sint p annũ et singlis electioĩb9 hec diffinitio recitet. De electiõe aũt abbtis cistci faciẽda. et cõfirmatiõe eiusdẽ. nec nõ de electorib9 et modo eligendi in alijs albacijs id totalit obseruet. qd dñs ppa clemẽs iiij9. duxit puide statuẽdũ. Ita tamen q de cõsilio senioꝝ do mi9 et maxime ɔfessoꝝ debent electores a pore et suppore celle rario nominari. Et qd electe psone ydoneitas ptineat ad cõ uersatione laudabilem. Sufficiẽtia vero ad sciẽtiã litalem. vt sciat sufficiẽter pponere verbũ dei. et loq litaliter. et qd habe at expientiã tẽporalẽ. Quoꝝ oĩum cognitio apbatio vel rep batio ad prem abbtẽ dinoscit ptinere. Nulla etiã psona de or dinib9 mẽdicatib9 de cetero ad nrm ordiem veniens. nisi de licẽtia ca. ge. pmoueatur ad aliqs dignitates. q etiã bis ad se culũ post pfessionẽ redierit in abbtes posint minime pmoueri. Quia vero in electioĩb9 faciẽdis verbũ q cõspiratiõnẽ redolere videt. nõ nũqz pponitur. in hũc modũ. nõ accipiam9 psonã nisi de domo nra vel nra patria. statuit vt a tali verbo de cetero caueat. Qui vero ei ptinacit adheserit ab electiõe amoueat. et loco ei9 ali9 sub roget. Si vero por subpor. cellerari9 dissẽ tiãt a nominatioĩb9 electoꝝ. statuitur vt pr albas dissentiẽtẽ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad ɔsentiēdū quātū potit inducat. qđ si forsā ille ɔsentire no
luerit ipe pat' sic deffectū suppleat discordātis. Et loco ip̄i9 aliū
ydoneū cū alijs duob9 noīatorē. seu ordinatorē ɔstituat electo
rū. Unicūqʒ vero monach9 vel cōuersus p abbtis creatioē. visi
tatione. correctioē. vel aliq̄ monasterij ordinatioē. p̄ncipes vel po
tētes adhierit et eorū auxiliū p̄ces vel litas impetrauerit. vel psoās
q̄scūqʒ. qui nō sint de ordīe nr̄o. ad hoc vocauerit. vel vocari cōsē
serit sit eo ipo excoīcat9. et de p̄hēsus a domo ppa eliminet' sub pe
na cōspiratorū. nō nisi p generale capitlm reuersur9. Nec p̄res abbtes
seu illi quib9 cōiserit vices suas. q̄diu tales sic notati p̄sentes fuerīt
iam ceptū offm̄ nullaten9 exeqūt'. Abbtes etiā qui similia fecerint.
vel fieri cōsenserit p depositis habeāt'. Quia in hoc et electorū et or
dīs impediūt libertatē. Illi9 uero p quo de ei9 ɔsciētia et assensu pe
ticionē peurationē seu cōuocationē huiusmodi fcām fuisse cōstitit.
irrita sit electio. et ppetuo sit ineligibilis nisi de licētia cā. ge. Electo
rib9 q̄ sordes ei9. potī9 qʒ libertatē ppam sūt secuti ea vice eligēdi
potestate p̄uatis. et abstinēcia in pane et aqua oī. vj. feria p annū
integrū expleturis. Si vero cōtra talē ambiciosū. de p̄dictis petiti
one. peuratioē. vel cōuocatioē. sit vehemēs suspitio. p̄sertim fama cō
tra hūc. apud bonos pudos et honestos āminiculū p̄stāte. ea voca
tione nullaten9 eligat'. Et q̄ sic suspectū eligere p̄sūpserit. ea vice
eligēdi potestate p̄uetur. Abbas q̄qʒ q ad supiorē domū sue gñā
tiōis elect9 ascēdere renuerit deponat'. Nec alicui9 abbtis veni
entis ad capitlm ge. fiat depositio. vel recipiat' cessio. nisi p̄usqʒ

iter arripu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iter arripuerit. corā domꝰ sue cōsilio fecerit mētionē. Quicūqꝫ
etiā abbas vel monachꝰ nr̄i ordis. electus in epm fuerit nūqꝫ
cōsentiat sine cōsensu abbatis suipprij. et dn̄i cistercij. nisi forsan
a dn̄o papa vel eiꝰ legato de late legitime cōpellat. Qui aliter
fecerit a societate ordis se nouerit alienū. Eidem pene subiace
āt qui epatꝰ ignotos. et ad tanti status sustentationē minꝰ
sufficiētes acceptāt. Et qui iā adepti sūt sup titulis suis nō satis
informauerīt capitlm̄ ge. cū tales ambitiōis nota nō careant
disciplinā ordis euitātes. Nec aliqua psona ordis si de eiꝰ elec
tione in epm cōtrouersia fuerit, causam sup hoc intret vel iudi
cem adhibeat qualemcūqꝫ. Epis vero assūptis de ordie nr̄o
duorꝝ monachorꝝ et triū cōuersorꝝ si tot indigeāt possint so
latia ministrarꝫ. Dū modo nulli illorꝝ cura vel seculare ne
gociū cōtra honestatē ordis imponat. ppter aūt epos sīt īfirmi
torijs nr̄is dormiāt seruitores eorꝝ et socij eorꝝ deputati possit.
ab horis canonicis remanere. Et nullus monachorꝝ huiusmō
di cū epo comedat nisi iuxta morē infirmorꝝ se habeat ordi
nate. Nec cū ipo nec corā ipo loquātur post cōpletoriū ī eccle
sia decātatū. Illi etiā qui cū epis equitāt in horis canonicis
iuxta regulā flectere genua nō omitāt. Explicit distinctio
octaua. Incipit distinctio nona q cōtinet quatuor capitl'a

Sigilla ab- de sigillis et sigillatiōe litarꝝ. Capitlm
batū cedentiū. vel decedētiū. tāta dilige- primū.
tia custodiātur. qd nullū inde possit piculū euenire.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pro vt dñs clemẽs ppa iiij9. de sigillo abbtis cist. et alioꝝ ab
batũ vacãtib9 monastijs duxit ꝓuide statuẽdũ. Nec ullus
abbas sigillo suo ꝑmittat līas sigillarj. quas pˀus nõ viderit vel
audierit. nec sigillũ suũ apponat vacuo pgameneo seu papi
ro. nec plura q̃ʒ duo sigilla habeat. min9 silicet cui9 inscrip
tio talis sit. contra sigillũ talis abbacie quo vtatur in minorib9
negocijs pcipue in litis emissoꝝ. Et ne diuersitas in sigillis ordi
nis habeatr sigilla majora sola effigie cũ pastorali baculo fi
gurẽtur et sic inscribãtur. Sigillũ abbatis talis abbacie. Con
uent9 aũt ppˀum sigillũ nõ habeat. Sed nec por vel alij of
ficiales. sigillũ habeãt qd nomẽ ɔtineat abbacie. Alioquin
q̃ndiu habuerit sint in pane et aqua. Nec vnquã in cartis
suis ponãt aliqui de ordĩe. hoc vel illud dicimus ĩ verbo sacer
dotis. aut in verbo ꝑmitim9 veritatis. Set nec abbtes ordi
nis in sigillis suis seu litis se duarꝝ abbatiarꝝ abbtes seu capella
nos dñi ppe vel ministros paupũ xpi se nominẽt. Set abbates
seu nec aliquis dare ꝓsumat seculari ꝑsone. vel alti9 religionis
litas de cõductu. nisi ꝑ negocijs ordĩs mitterẽtur. Set nec aliq
abbtes ordĩs litas suas sup ad vocacia seu custodia abbaciarꝝ
vel locorꝝ suorꝝ. quib9 vis nobilib9 vel potẽtib9 dare audeãt
vel ꝓsumãt. Quicũqʒ aũt abbtes falsũ sigillauerit. vel ꝑ sigil
lũ suũ aliqd ge. cã. falsũ nũciauerit deponãtr. Quicũqʒ mo
nach9 vel cõuersus in vẽt9 fuerit falsificase sigilla minora ꝓ
uatarꝝ ꝑsonarꝝ in ordĩe ꝑmissa a pre abbte grauit puniatr.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nec de decreto admittatur. ad officiū vel aliqs ordīs dignitates.
ordīe dn̄i clemētis ppe quarti. de maiorū falsariis sigillorū ī suo
o robore pmanēte. De expēsis abbtū et officialiū. Capitlm
Recipitur vt tā abbtes q̄z officiales alij ex scdm.
pensas accipiāt de comuni nec aliunde monach9
vel couersus. quicq̄z expensarū occasione recipe au
deat vel psumat. Et in singlis ōputatioīb9 q̄d
et cur expēderīt exprimere nō omittāt. Dona vero q̄ fecerint
abbtes. priores et cellerarij cōscribātur. et in cōputatioīb9 re
citētur. Nec cōuēt9 a q̄cūq̄z psona p expēn vineas pprias.
vina pecuniā aīalia. reddit9 aut puēt9 habere psumat spe
cialit et peculiarit asignatos. cū hoc nō sit appetatis specie ali
enū. Set secūdū regle formā ad abbtis arbitriū oīa disponā
tur. Trāsgressores et rebelles monachi vel cōuersi. illi etiā q̄ da
tores dictorū bonorū. Vt ipa bona cōuentus peculiarit vel
ad aliquos ei9 vsus spāles assignēt. solicitauerīt q̄q̄z modo.
ppetariorū sentētie poīa subiacebūt. Quicūq̄z monach9 vel
cōuersus. officij sui cāsa pecuniā habuerit. nō nisi modicam
penes se. et hoc de abbtis licentia retineat. Set communiū custo
di depositorū cōmitatur expēdat de ipi9 abbtis licētia et assen
ssu. Cellerarius vero et alij officiales. officia sua partib9 q̄z po
terīt exequātur. Et de receptis et expenssis abbti suo. vel cui
comiserit ipi reddāt in cōputatioīb9 ratione. Substantiā
vero monasterij in minimis. vel alijs reb9 is cui comisit ab

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bas diligent' custodiat. hoc proviso q cu custodes sint aliqui cosocij de
positor. et cor q habentur in albacia put albas duxerit ordinan
dum. De pore. infirmario. vestiario et portario claustri. Capi
Priores ordis a conventu ullatenus eligatur. Set tlm. iij.
abbtes ipos instituat cu cosilio frum timetiu deu qs
et quot ad huiusmodi voluerit convocare. Ita tame qd
nec ad hoc nec ad alia communia ordis osilia conversi
aliqtenus admitatur. Et no ibidem pfessus nuqz promoveatur
in pore. subpore. cellerariu vel etia ofessore. Priores etia ordis
non habeant peccora. capa. vel calcaria. Et nichil omnino
ppum. neqz de redditibus et elemosinis collatis. ad facieda pi
tancias covetibus se aliquatenus intromitat. s ad nutu abbtis oia
disponatur. Priores trasgressores huius setetie deponatur. et ta
ipi pores qz cellerarij. et alij officiales domus aut magistri grangi
aru et illi qui psut oparijs sicotra pceptu. vel phibitione ppij
abbtis qcqz dare psupserint oi. vj. feria sint in pane et aqua us
qz ad nutu eiusde abbtis. Magister aut infirmitorij loqui po
terit cu solacijs suis. loco et modo qbus albas viderit expedire.
Servitores inter se loquatur minime. Nichilqz accipiat infirma
rius nec eius solacia de victualibus nisi p manu cellerarij vel sociorum
eius nisi albas aliter duxerit ordinandu. Qui aliter fecerit i pane
et aqua abstineat una die monachus vestiarius loqui poterit suto
ribus. pellificibus et textoribus in officijs eor tantu. et ubi vestes scin
dut' et etia reponutur. de communi labore. et benedictione collationis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et de orōnibꝰ q̄ fiunt in horis canonicis. si abbti visum fuerit execu
sentur. Ad eundē ꝑtinet ꝓvidere de lectis hospitū. et vestibꝰ exhi
bendis. Cucullā ꝑparet ad benedictionē novicij. et ferat ad eccle
siam. capā vero recipiat et reponat. Vestes monachoꝝ et cetera
necessaria. vbi visum fuerit distribuat. et calciamēta eoꝝ et vesti
menta cū opꝰ fuerit faciat reparari. Verūtamē extra septa mo
nasterij. nō egrediatur absq̄ licētia speciali. Vestes vero q̄bꝰ vtū
tur monachi vel cōversi nō sint stricte nimis nec curte vel longe
vel in aliquo modo curiose. Set q̄bꝰ vti possint cū ordis honesta
te. In lectisternijs q̄q̄ nr̄is pulvinaribꝰ levissargiis cohoptorijs. et
huiusmodi oīs notabilis curiositas. ꝑciositas et supfluitas int̄
dicit̄. ꝑsonis ordis vniversi. Alioquin aministris auferatur. et
vestiario reponatur. Omībꝰ q̄q̄ ꝑsonis ordis nr̄i interdicitur.
vsus cirotecaꝝ de corio. exceptis cementarijs dū in suis artibꝰ op
antur. In sotularijs q̄q̄ vandagijs fibulis. sellis eq̄rꝝ schaphijs
supfluitas et notabilis curiositas evitetur. Ad hostiū claustri
in majoribꝰ cōgregatiōibꝰ duo monachi vel monachꝰ et con
versus. vicissim sedeant ibidem horas canonicas ꝑsolvētes. Qui
non longe ab ostio claustri in loco cōgruo interse monachꝰ et cō
versus loqui poterūt. et ꝑdictoꝝ q̄libet etiā. cū secularibꝰ quos
ab ingressu claustri certis tp̄ribꝰ āmovebūt. In minoribꝰ aūt
cōgregatiōibꝰ vnus maturis moribꝰ. ad hoc sufficit deputa
ri. Qui cū necesse fuerit de p̄ma refectione potit remanere. Nul
li monacho liceat iudiciū sanguīs exercere. De furibꝰ aūt et ce

(c) 2006 Ministerio de Cultura

teris inuasoribus nris secdm formā cōstitutiōis dnī Bonifa
cij ppe octaui possimus iusticie seculari cōqueri. De prouisori
bus studijs et studētibus Capitulū quartū.

Pro reuerentia dnī ppe et cardinaliū qui fuerūt stu
diorum pcipui pmotores. ordinatū est. qd studia or
dīs parisius. apud oxomā. in mōte pesullano. Et
in Tholosa. et stella et siqua sūt alibi cōcessione cā.
geña. cōstituta. p solicitudinē eorum qui in huiusmodi psidēt
inuiolabiliter pseuerēt. et habeāt in illis p ut ad quē libet spectat
iurisdictioēm. Prouisionē et absolutionē et correctionē in stude
tibus ibidē sic in pprijs subditis vel hospitibus. ad se missis. Pro
por tamē patrū abbtū in oībus iure saluo et salua hospitalitatis
gra. q in domo montis pesullani solet et debet hospitibus exhibe
ri. Monachus vero qui pdictorum studiorum cuilibet p tpre fu
erit nō por set puisor voccetur. et vbiqz extra studiū stet i dex
tro choro inmediate post abbtē. nisi ibidē fuerit alius qui abba
tizauerit. cui cōcessū sit post abbtē vbiqz stare. Huiusmodi
aūt prouisor nō nisi de licentia abbtis cui sub est studiū scola
larē aliquē pōt ad ppriū studiū remittē. nec etiā cū legitima
causa sub est. Nouicij qqz parisius recipi poterūt. prout i
dnī ppe puilegio continetur. Omnia vero ordīs studia liberta
tibus gratijs eiusdē gaudeāt. quibus gaudet parisiense studiū.
et hactenus est gauisū. Sane vt pdicti ordīs studia. ad honorē
dei et vtilitatē ordīs ac totius ecclesie dei in statu laudabili per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

petiio perseueret. Prouinciaꝝ vienen̄. Tharantasien̄. Ebreduñ. Arelaten̄. Aquen̄. Narbonen̄. Biterren̄. Auxitanen̄. Tarracho nen̄. Burdegalen̄. abbatibꝰ pcipit' vniu̾sis. vt monachos suos ānuatim infra festū Natiuitatis dn̄i. mitte teneantur cū bur sis suis integris. xx^ti^. libras turonen̄. de bonis abbaciaꝝ suaꝝ ad studia in illis seu circa illas puincias ↄstituta. vbi tā philo sophicis q̄ȝ theologicis. p abbatū illic residentiū puidētiā debe ant edoceri. videlicet ad studiū mōtis pesullani vel tholose sub tali forma. qꝺ de oībꝰ abbacijs. illaꝝ puinciaꝝ vbi sūt xx^ti^ - monachi vnū. vbi vero. xl. et sup̄ fuerint duos in studio tene teneant'. Omēs ergo q̄ mitendi fuerīt. de pꝛium abbatum seu vi sitatoꝝ cōsilio magis ydonei eligant' videlicet qꝺ sint cōpe tēt' etatis, honeste cōuersatiōis. in litaꝝ pmis rudimētis suffici ent' fundati. Ita qꝺ de pfectu ipoꝝ merito sit sperādū. sane ne cō tingat. Inter duo pdicta vicina alicuiꝰ in posterū discordie ma teriā suboriri. distinguēdū est inter illa. talit' qꝺ illi de puīcia vienen̄. tharāthasien̄. ebreduen̄. Arelaten̄. Aquen̄. et de narbon̄. puīcia vsq̄ȝ Tholosā. et de bituriten̄. puincia q̄ȝtū ad catha nen̄. lemouicen̄. et claromōten̄ dioceses ptēdūtur venire ad mō tis pesullāni studia teneāt'. Illi aūt a narbona puincia vsq̄ȝ Tholosam. etiā de auxitanen̄. burdegalen̄. et tarrachonen̄ pro uincia pter pāpilonen̄. dioc . et de bituricen̄ puincia q̄ȝ al bigen̄. caturcen̄. misinacen̄. Auicen̄ diocesis ptendūtur et de to ta generatione grādis silue vbicūq̄ȝ fuerīt monachi teneāt'

(c) 2006 Ministerio de Cultura

venire ad studium Tholosanum. hoc tamen diligentius observato. ne in aliquo studiorum ordinis. quisquam constituatur de ordinibus mendicantibus in lec-
torem. Quoniam autem parisius est locus celeberrimus. et fons omnium stu-
diorum. Illi studio parisius. sancti bernardi nulla lex imponitur quin ad illud possint de quacumque provincia et patria libere mitti monachi ad studendum. absque aliorum preiudicio studiorum. Et ut cetera studia majori auctoritate et celebriori titulo fulciantur. omnes illi ab-
bates. qui president aliis studiis ordinis continue duos suos monachos in studio parisiensi. cum expensis propriis sustentent. ut sit inde majorum lecto-
rum copia. et luculenta certiorque scientia ceteris studiis ministratur.

Quod autem ordinatum est de duobus predictis studiis. hoc statuitur de studio parisiensi. Et precipitur abbatibus universis. de burgundia de lugduno. et bisantinensi provinciis. de francia. picardia. Braban-
cia. flandria. Alemannia et Normandia. ut ad studium parisius monachos suos cum bursis consuetis annuatim infra Nativitatem domini mittere debeant sub hac forma. Quod ubi. xxx. monachi fuerint. unus ad studium destinetur. ubi vero xl. et supra fuerint duo in studio sustententur. et prout patribus abbatibus. aut visitatoribus visum fuerit eligantur. Similiter omnes abbates de anglia. Wal-
lia. Scocia. ybernia. ac britania suos monachos teneantur mittere ad studium Oxoniensem. modo consimili et pari forma. Omnes vero abbates de hispania. portugalia. Navarra. castella. et legio-
ne monachos suos ad studium de Stella mittere non omittant.

Quicumque vero abbates infra terminum assignatum. omnia predicta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

annuati . pficere cōtēpserint . vel pres abbtes aut visitatores
sii pos sup huiusmodi in suis visitatioib9 autoritate . cā . ge nō ɔpulint veniā petat ī cā . ge
sequēti ibidē graviter puniēdi . qadusq3 dictū capitulū sup
huiusmodi aliud duxit ordināduū . In locis siquidē illis vbi
sunt cōcessa studia extra septa studij . et vbi cūq3 alias nul
lus de ordie audire vel legere iura psumat . nec ī quibuscūq3 studijs
Abbas aliquis resideat nisi de volūtate cōuēt9 sui et pris
abbtis licētia speciali . In maioribus aūt monastijs ī qb9 silicet
assidue . xl . monachi resident . ter saltē in ebdomada de ta
li materia lectio habeat9 . q omēs etiā simplices pficere vale
ant et q ad vtilitatē cōferat aiaz . Incipit distinctio deci
ma q cōtinet quatuor capitla de hijs quib9 licet mitere
vel scribere ad curiā Romanā . Capitulū primū .

Abbates q mitūt ad curiā dñi ppe . vel pncipuz
tales mitēdos pervet de quoz honestate securi
sint . Ita q scādalū nūq3 ex coz actib9 oriatur .
Nulla qq3 psona ordis . eūdo ad curiā . morādo
vel redeūdo . qcūq3 impetrata licētia seu gratis oblata ex
tra īfirmitoriū ordis nri esu carnuū debet vti nisi in mēsis
dū taxat cardenaliū . hoc ipm eidē pcipiētū et dicētū se
dandi talē licentiā adño pp grām obtinere . Trāsgressores
p occulis habeāt rigorē pene infra distinctione . xiij . cā . scdo
talib9 irrogate . Peticiones vero seculariū psonaz . nullus
psumat defferre . ad curiā Romanā sine supioris sui licēcia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

speciali. Nec talium litteras quarum tenorem non noverit. ad aliquam personam vel generale capitulum presumat quisquam mittere vel deferre. Nulla in super persona ordinis vadat vel mittat ad curiam pro principibus contra principes vel potentes. Qui contra hoc venire presumpserit si abbas fuerit deponatur. Set monachus vel conversus a domo propria emittatur. non nisi per capitulum generale reversurus. Caveant quoque abbates quantum poterunt causas et negocia subire vel tractare secularium personarum. nec divortia seu alia huiusmodi. que sine ordinis scandalo nequeunt procurari per personas ordinis nullatenus procurentur. Nec intersint persone ordinis placitis nisi suis. aut aliarum de ordine personarum. Si vero aliis adesse contigerit nullus sit ibi iudex nisi de mandato domini pape nec etiam prolocutor nec ad consilium procedat nisi pro bono pacis. Nec solus arbitrium suscipiat. nec cum aliis. nisi cum magna maturitate et diligentia circumspecta. Quecumque vero persona ordinis in servicium conceditur prelatorum honestis officiis deputetur. Alioquin per abbatem proprium quam cicius revocetur. De diversis personis euntibus vel redeuntibus vel missis pro negociis. Capitulum .ij.

Nullus abbas vel monachus extra infirmitorium alieni monasterii dirigat gressus suos non reversurus eadem die benedictione que solet dari in ecclesia talibus non accepta. Alioquin panis et aque penitentiam sustineat ipsa die. nisi evidenti necessitate aut utilitate ordinis excusetur. Nullis etiam monachis vel conversis. nisi per evidenti necessitate. et certa aut evidenti utilitate domus et ordinis e

gredie̅di lice̅tia p̄beat' et q̄b9 data fuerit. certus et co̅petēs ter
min9 p̄figat' infra q̄d nisi redierint. vel a loco ad quē dirigu̅t'
notabiliter diuerterint p̱ fugitiuis ordīs reputētur. Quicu̅qȝ
vero p̱ inquietatioē vel inportunitate egrediēdi licētiā obtinu
erit petat inde veniā. ad visitatoris arbitriū puniendus. Ab
bas q̊qȝ ad aliā abbaciā veniēs. monachos sine licētia nō
retineat a labore nec de claustro euocet plusq̄ȝ duos. Si aūt
in infirmitorio fuerit nulli p̄ter seruitores ad illū p̄sumāt
accedere nisi cui visū fuerit vel q̄ noīatim vocat9 fuerit ab e
odē. Qui aūt post signa none tp̄re ieiunij veniūt. ad abba
cias ordīs nō nisi semel comedāt illa die. Nullus q̊qȝ mo
nach9. vel cōuersus causa loq̄ndi vel p̱noctādi diuertat ad
moniales cui9cūqȝ ordīs vel reclusas. nisi de sui abbtis licen
cia speciali. Qui cōtra venire p̄sūpserit p̱ annū integrū vl
tim9 oīum habeatur. De emissis et ejectis a domib9 ꝓprijs
pro culpa. Capitulm̄. tertiū.

Nullus monach9 vel cōuersus. ad istātiā suā. a do
mū aliam emitatur nec etiā p̱ culpa q̄ sine graui
dāpno. vel scādalo in domo propria possit emēda
ri. Quicūqȝ alit' aliquē emiserit oī. vj. feria ieiu *et emitēdi sēp de nīs ant v. senior cōsilio emitat'.*
net in pane et aqua donec emissus fuerit reuocat9. vel emi
tēs fuerit in certo et firmo ꝓposito reuocādi teste cōsciēcia q̄ȝ
citi9 potīt. Cuiusmodi penitētiā si subire p̱ vnū mensem cō
tēpserit vel neglexerit. deinceps ingressū ecclesie sibi nouerit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

interdictũ. Emissũ aũt extra ꝓpriã ꝓuinciã vel vnã aliã dum
taxat ꝓpinquiorẽ monasterio emissi, nullus recipere te
neatur. exceptis illis q̃s ad remotas ptes emitti decreuit capitlm
ge. Quilibet etiã emitẽs. emisso. de securo cõductu vsqꝫ locũ
quẽ emitit prouideat qđ scilicet remitẽs facere teneatur. Li
bellũ aũt de causis emissorꝝ. et incarceratorꝝ. pͦor habeat et ser
uet vt de ipis possit corã visitatoribꝰ reddere rationẽ. Abbates
ad quos tales missi fuerint. ipos ꝑ suas litas. ad alias abbatias
mitẽ possũt de ꝓpoꝝ abbtũ expsso mãdato. dũ m̃ cõstet eidẽ
sufficiẽtia vestiũ emissi alias ad pͥmũ emitẽtẽ remitãt eũdẽ.
Intitis q̃qꝫ clausis q̃ talibꝰ tradũtur quos ordies monachꝰ
habeat. et cuiꝰ artis sit ꝯuersus et quãtitas vestiũ inseratur. q̃
ad minꝰ talis debet esse scilicet tres tunice. due cuculle, et scapu
lare, duo paria caligarꝝ. Alit' ad se missum quis recipere mini
me teneat'. Nec aliqs monachꝰ vel cõuersus ꝑ culpa vel dis
ꝑssione mitatur nisi ad domũ vbi sit cõuẽtꝰ vt possit viuere
regulariter. et scđm ordis instituta. Predictorꝝ aũt emissorꝝ
litis viaticis tã moderatꝰ terminꝰ apponat'. q' ex hoc nõ ha
beatur tpꝰ et materia euagãdi. Et si a debito itinere diuer
terit ꝑ vnã dietã ꝑ fugitiuis habeat'. huiusmodi aũt emissis
ꝑ culpa. egrediẽdi a domibꝰ ad quas missi sunt. nulla nisi ꝑ
vrgẽtissima necessitate a quoqꝫ licẽtia cõcedat'. Nullus etiã
abbas hospitẽ ad se missum infra terminũ audeat remittẽ nisi
in casibꝰ in q̃bꝰ suũ ꝓpͥũ ad domũ aliam merito duceret emi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tendū. Alioquin abbati qui miserat. remittens tantū in pecunia refū dere teneatur. quā remissus in domo remittentis p rata illi9 tp̄is expendisset. Hij aūt ad quoꝝ domos quacūq; ex causa persone ordīs diriguntur. eisdem sicut pprijs puideant liberaliter et hone ste. hoc excepto q si cōuent9 domus in q fuerit hospes vestimēta gene raliter non habuerit, illo anno albas pprie teneatur eidē de vestibus puidere. Ne vero monasteria p susceptiōe plurimoꝝ hospitū pgra uētur. suscipiēdoꝝ numerus sic taxatur q domus habens. xx.ti per sonas religiosas. vnū monachū hospitē vel cōuersum debet p cul pa siue dissione missum suscipe. habens etiā. xl. duos. et sic ascen dēdo p vicena qualibet retinēdo. Quotiēs aūt generale capitulū. cōcedit alicubi dispersionē fieri. vel aliquas absoluit a susceptione hospitū. dispersio durat dū taxat biennio. et talis absolutio t'ennio. nisi in diffinitione tēp9 longi9 exp̄matur. In domib9 aūt illis que a susceptione hospitū absoluūt' quādiu durat huiusmodi absolutio. nouicij nō suscipiāt'. nec noua edifficia cōstruātur. Set ruinosa tā tūm reparētur. Nec aliquis albas monachū vel cōuersum a pfessi one absoluat. aut totaliter dimitat. nisi de alio abbte. qui velit ei9 pfessionē suscipe penit9 ei cōstet. Et quia cōuersi monialiū p culpis suis ad albatias monachoꝝ p visitatorē suū emissi fuerīt ordinate. Abbtes ordīs ī collegijs cōuersoꝝ eos admittere teneātur. Nullus vero monach9 vel cōuersus p culpa pene subject9 vel emi ssus ad petitionē secularīū ad reuersionis grām admitatur. Alio quin ad pces taliū. reuocās vel recōciliās hoc ipm alias nō factur9

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vsq; ad proximū sequēs capitulū gradū altaris ascendere nō p̄sumat in eodem sup hoc veniā petiturus. De emissis p dispsione et remanētib9. Capitulū quartum.

Nullus p̄t abbas aut visitator cōuentū p alias domos ordis dispgere audeat paupertatis p̄textu. vel alia q̄cūq; ex causa sine cōsensu cā. ge. si dictū capitulum possit cōmode expectari. Quod si aliter factū fuerit nullus teneat᷑ recipe ad se missos. hoc idē statuit᷑ de cōuētib9 moñ aliū. hoc adiūcto q̄ illaꝝ taxet᷑ numer9 p modulo facultatuꝫ. Abbas qui cōuēt9 dispergit. nō mitat ad domos dispersas. vel a susceptione hospitū absolutas. Abbtes aūt ad quos dispersi mittūtur ipos benigne recipiāt. et sicut pprijs caritatiue puideāt et honeste. Alioqn sup hoc in cā. ge. veniā petāt inde grauissime puniēdi. Qui vero tales mitūt honeste mitāt. et tā mitētes q̄ȝ illi p quos trāseūt de vectura et alijs ne cessarijs puideāt sic̄ vsq; modo extitit obseruatū. Mitēdi vero p dispsione. nō nisi de p̄ris abbtis cōsilio nominatim mitātur. nec etiā cū tp9 fuerit reuocētur. Omēs q̄q; abbtes suos de cetero dispgētes omēꝫ puisionem q̄ in vsus dispsoꝝ cedent si adessent in euidētem vtilitatē domorū suaꝝ cōuertere teneantur. Et de hoc p̄rib9 abbtib9 vel visitatorib9 facere plenā fidē. Monachi vero q̄ in abbatia dispsa remāsīt in claustro. reffectorio. dormitorio. et oratorio silentiū teneāt more solito. et omēs in refectorio comedāt. parcitate victus cōtenti. Post completoriū nullus loq̄ p̄sumat. missa in cōuētu cātetur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pulsetur ad omēs horas canonicas et in oratorio sollennit̃ de
cātetur. Si fuerint duodecim monachi vel amplius obseruāci
as ordis per omnia persequāt̃. Quādiu vero durat dispsio. nulla per
sona ad habitū vel cōuictū recipiatur ibidem nisi talis fuerit
vnde possit graue dāpnū et scandalū generari. Inhibetur etiā
ne cōuentualis aliquis ad pnoctādū mitatur ad grāgias nisi
pro necessitate ineuitabili tp̄re messionis. Infirmi vero et debi
les put abbti visum fuerit poterūt retineri. Incipit distinctio
vndecima et cōtinet quatuor capitla. De nouicijs de cala
traua. De cartusiensibus. et alijs religiosis recipiendis. Capi
Omnibus abbtibus ordis pcipit̃. quod nō sit tlm pmū.
O psonarum acceptio apud deū. Omēs dū modo boni
et idonei sint pindiferēti recipiāt nouicios pser
tim indigenas cū ad illos maxime teneam̃. In re
cipiendis aūt nouicijs clericis. tāta in literatura cōpetēti, etate
legitima. et pbatione spūum. si ex deo sint adhibeatur diligentia.
quod cedat ad vtilitatē ordis et honorē. Et idcirco districtissime
phibetur. ne aliqs de inceps recipiatur in ordie nisi cōstet ipsum
de legitimo matrimonio natū vel super dispēsatioē sua. litas
apostolice sedis ostendat. Quod si qs deffectū natalium patiēs
fallaciter vel recipiētis dissimulatione receptus fuerit. a visita
tore quā citius hoc eidē innotuerit expellat̃. Et albas in hoc de
liquēs per prem abbtē vel visitatorē citet̃ ad capitlm ge. eidē pe
ne sit subditus qui aliquē de mēdicātibus ordibus. vel apostatam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vel fugitiuū aliorū quorūcūq; ordinū nrō p̄sūpserit ordini sociare. In domo vero vbi orta fuerit cōspiratio p monachos, nouicij monachi. vbi vero p cōuersos, cōuersi deinceps non recipiāt' vsq; ad nutū cā. ge. nisi forte talis p̄sona fuerit vnde merito grauē dampnū vel scādalū formidetur. Inhibetur aūt p̄rib9 abbatib9 ordīs vniuersi ne p litt̄as obligent se de aliq̄ recipiēdo in monachū. vel cōuersū. Litteras sup hoc datas vel dandas nulli9 esse roboris decreuit capitulū ge. Nouicij infra xviij. annos recepti a visitatorib9 expellāt'. Et abbates qui tales scienter receperint oī. vj. feria sint in pane et aqua quādiu duxerīt retinēdos. Exceptis illis qui remotas habitant regiones. vt pote frigiā. vngariā. polomā. boemiā. Alamaniam et germanie partes. aliaq; loca in quib9 adulti raro ad 9uersionē veniūt. quib9 indulgetur. vt. xv. annis et supra ad cōuersionē licite recipiāt venientes. cōtrariū facientes pene subiaceāt p̄notate. Nouiciorū aūt qui p̄m9 ingreditur capitulū si pseuerauerit habeatur p̄or etiā si benedicatur posterior antei p̄s. Nouicij vero de domib9 exeūtes si reuerti voluerīt satisffaciāt sicut fugitiui ordīs. Et si recipiēdi fuerint veniāt ad hospitiū et ibi induti veniāt ī capitulū. et de cā. ad pbationē. Qui vero ea die qua exeūt reuertūtur nichil de ordine pdūt. Nouicij vero qui in pbatione leprā incurrerint de iure eiciuntur. Set de misericordia eis poterit puideri. idem statuitur de caducis. Conceditur insup f̄rib9 de calatraua. vt cū ad domos nr̄as venerint. cū monachis in choro in cā. in refectorio et in infirmitorijs possint esse.

In choro

In choro magister eoꝝ post sacerdotes. vel in altiori loco si abbti
visum fuerit ad quē venit. post omēs abbtes q̄ p̄sentes fuerīt collo
cetur. Alij vero fratres laici post omēs monachos sup̄ novicios
collocabūtur. Clerici aūt scdm tp̄s suū ī ordine loca īter monachos
sortiātur. et in capitlo et refectorio. magister eoꝝ post p̄orē ceteri
tā clerici q̄ layci iuxta suos ordies residebūt. et sicut monachi
benedictionē accipiāt eundo et redeundo. Cum vero filiatio do
mus de calatrava ad domū de morimūdo. non solū longa tp̄is
p̄scriptione. verū etiā ad peticionē cā. gr. iā apostolica grā cōfir
mata ptineat pleno iure. p̄sonis ordis inhibetur distctius. ne p ali
cuius litere impetrationē. consiliū vel auxiliū apponēdo. aliquid
attēptare p̄sumāt. p qd dicte domus de morimūdo possessio per
turbetur. Quicūq; cōtrariū p̄sūpserit. sciat se sententie cōspira
toꝝ pena subiacere. Monachus etiā quē abbas morimūdi p̄o
rem in eadē domo cōstituerit ac etiā alij qui ab eodē p̄ore con
fessores ibidē fuerīt instituti. confessiones audiāt et absoluēdi frēs
calatrave liberā habeant potestatē. De cartusiensibus vero fribus
pacis caritatisq; grā cōstituitur. vt nullū de ordie ipsoꝝ sine eo
rū licentia recipiamus. nec ipsi de nris recipiāt sine nra licētia
et assensu. Si qui vero de nris. ad ordinē frūm p̄dicatoꝝ et mi
noꝝ. Seu ad aliā quācūq; religionē etiā de p̄pōꝝ abbtum licē
tia trāsierīt. vel p peregrinatiōe seu qcūq; genere medicine sine
licentia exierint p fugitivis habeantur. Peregrinatiois et cuius
libet alterius singularis obseruācie votū a quacūq; et quātūcūq;

(c) 2006 Ministerio de Cultura

persona ordinis eius iussu decreuit irritum capitulum generale. Uotorum huiusmodi executionem seu expletionem sub penis infra scriptis interdicentes. Videlicet quod abbas hoc faciens sit extra stallum abbatis per .xx. dies continuos in domo propria et faciat leuem culpam. Monachus vel conuersus ultimus omnium sit pannum. abbatisse vero ab officijs deponantur. et moniales pannum portent habitu regulari.

De prelatis et familiaribus hospitibus suscipiendis. Ca. secundum.

Concedit conuentui atanaten. abbatibus sancti dyonisij in francia sancti vedasti atrebaten. et sancti germani parisius. De engolisino et monachis eorumdem vniuersis et noui monasterij. ac ordinis cluniacensis. abbati et monachis de sancto albano in anglia. quod cum ad domos nostras diuerterint. in nostris refectorijs si voluerint admitantur. Prelati insuper quicumque cum ad domos nostri ordinis venerint honeste recipiantur. et secundum facultatem domorum. honeste et humiliter eis administretur. pro victualibus si que eorum forte familie detulerint nullo modo eis pecunia reffundatur. Legati vero precipue domini pape. cum omni honore. et humilitate et reuerentia. recipiantur et qui non fecerit a generali capitulo. se nouerit grauiter puniendum. Nullus tamen in abbatijs ordinis nostri pro tenendis hostagijs aliquatenus admitantur. Abbates priores suppriores qui sustinuerint a patre abbate grauiter puniantur. Monachus vero vel conuersus de aliqua domo egressus vel eiectus per licentiam alibi receptus non intret in domum de qua exiuit. neque in conuentu conuersorum ad grangias nisi de licentia abbatis domus illius aut capituli generalis. si auc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

toritate ipi9 egressus fuerit vel eiectus. Albas aut vel quicuq3 de ordie nisi fuerit fugitiu9 licet sit excoicat9 in loca ordis cum venerit in loco honesto seorsum. ad coione tpralin admitatur. Si albas aliqs ofecerit vel fieri pcurauerit grauiter puniatur. Monach9 vero vel couersus q hoc comiserit oi. vj. feria sit in pane et aqua. et vltim9 oiu3. et i ca. vapulet vsq3 ad sequecapitulu. ge. De leprosis vero omnino intdicit. ne ppe domos ordinis nri habitare aut in eis recipi aliquaten9 pmitatur. Si qs vero ad habitu nrm recept9 ante peticione sua in ca. facta obierit. p familiari no p novicio habeat. De fugitiuis ordis ab ordie discedetib9 euagatib9 p seculu et ad ordine reuertetib9. qualiter recipiatur. Capitulu tertiu.

Apostate seu fugitiui ordis. siue abiecto habitu siue cu ipo habitu sint taq excomunicati ta a generali ca. q a canone ab oib9 cauti9 euitentur. et in oib9 capitulis ordis in qb9 fit sermo etia in audientia secularu denucient excoicati. Tribus aut pmis abbtib9 cuiuslibet puincie. nec no et puisorib9 sollenniu studioru. scilicet parisius. Tholose et motis pesullanarii9 iniugitur a ca. ge. sub tali pena q qdiu neglexerit hoc pceptu implere oi. vj. feri sint in pane et aqua. q tes dictos fugitiuos vel apostatas capiat cu ppoiu albatu expesis seu capi faciat. invocato ad hoc si op9 fuerit auxilio brachij secularijs. captosq3 detineat. vel ad ppas domos

emitāt. Quibꝰ q̄q̄ꝫ cō p̄rouīcialibꝰ abbātibꝰ sub p̄dicta pena p̄cipitur. q̄ q̄ꝫ cito tales fugitiui vel apostate. ad eoꝝ noticiam deuenerīt ipis p̄missis abbātibꝰ. seu p̄uisoribꝰ ante dictis. de eis dem vbi inueniri poterūt sollicite studeāt intimare. Omēs in sup ordīs p̄sone huiusmodi apostatas in sua malicia q̄quomō fouē tes excōis sētētia gē. cā. p̄cellūtur. Predicti aūt apostate qui plusq̄ x dies. in apostasia p̄stiterīt cū ad ordīs obediētiā reuertētur. p̄ toti unū trienniū p̄uati. maneāt habitu regulari. Verūtamē post an nū lapsū nō antea sine gen. cā. licentia. p̄p̄ij abbātes. cū talibꝰ bene correctis. in quibꝰ manifesta sunt signa penitētie sup restituci one regularis habitus poterūt dispēsare. Similiter aūt i p̄mo loco locari poterūt. q̄ ante ꝯpletū decēniū de apostasia redierūt. Ceteri omēs q̄s p̄fessos inuenerīt vltimi sine dispēsatione p̄petu o remanebūt. Quādo aūt aliq̄s recipitur vel ponitur vltimꝰ pro aliqua sua culpa. nō cātet vel legat. nisi iussus fuerit ab abbāte. Ipe aūt abbas dare licētiā cantādi vel legēdi potīt cū viderit q̄ portere. et sacerdotē in ecclesia ponere vltimū oīūꝫ sacerdotū. Sacerdo tes vero de seculo reuertētes. si in seculo celebrauerīt. nō celebra būt nisi de licēcia cā. ge. et nec in sacris ordibꝰ dispēsatione nō habita audeat ministrare. Quicūq̄ꝫ aūt monachi vel ꝯ uersi iactādo siue cōminādo dicere p̄sūpserit maudiētia cetoꝝ se velle exire ab ordīe. vel habitū deponere regularē. p̄ custodes ordīs in cathenis et vinclis. aut carcere reclusus tādiu teneatur. donec ausui themerario ipa pena tribuat intellectꝰ. Ita tamē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q' ex hoc notā criminis non icurrat. hoc idē statuitur de hijs q̄ de seculo reuertētes determinatū sibi habitū. voluerīt asumere vel portare tales etiā nō pmitāt' infra abbaciā. vel extra offi ciū aliqd' exercere in habitu seculari. Q uicūqz vero ab ordie apostatauerit. si monachꝰ plusq̄ duas tunicas et cucullam. ɔuersus plusq̄ duas tunicas et capā. ad seculū deportauerit residuū p furto habeat'. Q ui si postmodū ɔpūcti ad ordīez re uersi fuerint sup dicto furto ad ppri abbtis arbitriū puniātur. Abbtes vero qbꝰ scribit dn̄s cist. p fugitiuis eos recipiāt secdm qd' . merita et demerita eorꝫ reqrūt. salua tamē ordīs disciplina. Fugitiui q̄qꝫ. q iuxta regulā vsqꝫ tertio reci piūtur. si plusq̄ ter apostatauerint. et penitētes redire uoluerīt. et satisfacere p delictis. omnino recipiant'. vel in domibꝰ pprijs. vel ī locis aliqbꝰ eorꝫ si aliud canonicū nō obsistat. tantuꝫ ad victū. set nō ad habitū regularē set sicut albas viderit ex pedire. Q ue quidē habitū si recipere noluerīt. aut portare car ceri mācipētur eis aūt in habitu sibi cōstituto. vel tradito e xistētibꝰ hora vigiliarꝫ venire tenētur ad ecclesiā extra cho rū et cōuentꝰ ieiunia psequat'. Conuⁿsi vero ī familiarē redac ti. teneāt' ad obseruātiā cōuersorꝫ. Illi apostate q salutis sue imemores p seculū euagāt'. p pprios abbtes vel alios q̄scūqꝫ ab bates ordīs vel sollēniū studiorꝫ puisores auctoritate cā. ge. capiātur aut capi pcurētur. ad expēsas pporꝫ abbtū. inuoca to ad hoc si necesse fuerit auxilio brachij secularis. Q uas qdē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

expẽsas per ꝓprios abbates tenetur refundere detẽtoribꝰ eorū dẽ a tpre captionis. Omnes qq fugitiui ordis nr̃i tanq̃ excōcati teneant᷑ et euitentur. quousq satisfactioni debite se supponãt. Quecũq vero psone ordis nr̃i p seculũ cũ habitu nr̃o euagãtur honestatẽ nr̃i ordis denigrãtes. omnibꝰ diebꝰ qbꝰ habet᷑ sermo in cã. p totã illã puĩciã in oĩbꝰ abbatijs ordis excoĩs sententia innodati auctoritate. cã. ge. promulgent᷑. Et si aliqñdo ad ordinẽ redierint a ꝓprijs abbatibꝰ sup dicta sententia auctoritate dicti cã. gẽ. absoluant᷑.

De abbatibꝰ extra ꝓprias abbacias deffũctis et alijs diversis ad sepulturã recipiẽdis. Capitulũ. iiij.

Si aliquis abbas extra ꝓpriam abbaciã obierit. liceat monachis suis si voluerint ad domũ ꝓpriã deportare auctoritate. cã. ge. Si qis vero deffũctꝰ p intolerabili fetore nõ possit ĩ ecclesia sustineri vsq dũ missã habeat sepeliat᷑ ipa die. et in crastino nõ obstãte alicuiꝰ scĩ sollennitate. missa ꝓpria q̃ tũc a cãtore alijs iniũgatur missa p eo. tã in cõuentu q̃ a singlis sacerdotibꝰ celebretur. ac si eadẽ die fuisset traditꝰ sepulture. Si vero corpꝰ alicuiꝰ abbtis deffũcti ad quãcũq domũ ordis nr̃i portari ꝯtigerit. ad portã domꝰ a cõuentu ꝓcessionalit᷑ occurratur. et in choro monachorũ honorifice deportet᷑. et circa ipm more solito vigiletur. et p ipo in crastino solenniter celebret᷑. In maioribꝰ vero ecclesijs nr̃is. nõ sepe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

liantur nisi Reges et Regine. epi vel plati. In capitulis aut no stris abbates vel pdicti si magis duxerit eligendu. Lapides q in claustris nris recte quo equentur. ne offendant pedes transeuntiu positi sup tumulos defunctoru. Nullus aut de ordine nro pcuret. vt fundatores abbatiaru ordis alibi q in ipis abbatijs quaru fundatores extiterunt eligant sepultura. Incipit distictio. xij. q cotinet vnu capitulu. De fide iussione. Custodia depositoru. De mutuis no cotrahendis De elemosinis no recipiendis. Capitulu vnum.

Nullus de ordine nro p aliqua psona vel ecclesia q no sit ordis nri fide iussore se costituat. vel p literas vel p sigilla se vel ecclesia sua obligare psumat. nec etia ab aliquo mutuu accipiat vt alij mutuet. Si quis abbas p se vel interposita psona contrrie p sumpserit. ipo facto auctoritate summi potificis ab oi administratione spualiu et tpaliu nouerit se suspesu. Quicuq monachus vel conuersus. aliqd mutuu contraxerit. vel tradiderit sine sui abbatis licetia speciali. pprietarij et furis penitetia puniatur. Ne ponat se aliquis abbas obside p aliq psona ordis nri. vel etia seculari. Alioquin qdiu obses fuerit no nisi pane et aqua comedat et iejunet. Si vero contigit aliqdo homines alicuius abbatie capi occasione ipius abbatie. siue res quas ab ipa possidet vel tenet. abbas cuius hoies sunt si capti fuerit. vel madatu eius p ipis fide iubere po

In nris ecclesijs non sepelliantur nisi Reges Regine & Prelati ~~

(c) 2006 Ministerio de Cultura

terit intãto q̃d de bonis ipoꝝ homĩu habuerit potestatẽ. Deposita vero de domibꝰ nr̃is. nõ suscipiãt nisi de cõ scientia ad minꝰ triũ frm̃. et adhuc ad iussũ abbtis. et sub bono testimonio reddãtur. Abbas vero studiose puideat. q̃m cõ missa diligenter custodiãt ac fidelit cõseruẽtur et nullus a lij mutuare. vel in ipos vsus expẽdere audeat depositũ altiꝰ sine depositoris ɔsciẽtia et assẽsu. ab hijs quoqꝫ q̃s p certo scimꝰ excoĩcatos esse et publice feneratores nulla licet no bis recipe donationẽ vel elemosinã. exceptis victualibꝰ ĩ grani necessitate dũtaxat aut piclo cõstitutis. Coĩcare e tiã illis q̃s scimꝰ excoĩcatos esse in mẽssa ĩ orõne ĩ salutati one ĩ osculo nõ debemꝰ.

Incipit distĩctio. xiij. q̃ ɔtinet tria capitl̃a. De cibis cõuẽtualibꝰ et quadragessimali bꝰ Capitulũ primũ.

Monachi et ɔuersi ordis. nõ nisi bis in die vllo tpre comedãt p̃t mixtũ. Adolescẽtiores vero fr̃es. q̃bꝰ mixtũ sumere diebꝰ ieiunioꝝ cõcedit̃. sẽp ante tertiã illud sumãt. Minime vero bibãt vinũ monachi et ɔuersi extra abbacias ordis. nisi p mag na et euidẽti necessitate aut cũ fuerit ĩ curia romana. vel cũ cardinalibꝰ. p̃ncipibꝰ. vel p̃latis assidue cõmorãtes. Ab bates quoqꝫ et monachi tã in via directi quã ĩ grãgijs cõmo rãtes et cellarijs oĩa obseruẽt ieiunia sicut illi de cõuẽtu put in regula cõtinet̃. nec liceat aliq̃tenꝰ alicui p̃lato ordis su

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p huiusmodi dispēsare. nisi in casib9 ab ordīe approbatis. In
toto etiā aduētu dñi excepta pma dñica. et scda. et .iij. feri
in capite ieiunij. Vigilia penthe. Vigilia scti iohānis bap
tiste. aplo℞ pet᷑ et pauli. laurētij. Assūptiōis bte marie. ma
thei apli. symoīs et iude. oīu℥ scto℞. andree apli. quadra
gessimali vtimur cibo tātū. Abstinētia vero .vj. ferie in qdre
gessima talit᷑ teneatur. vt oīb9 ferijs sextis excepto die pa
rasceues. in cōuētu vno pulmēto cōtenti sim9 et potu alijs
tpib9 cōsueto. et q ante cōuersionē ieiunia vouerint poia abbti suo
obediētes fr̄es alios, victu dissimili nō pturbēt. De carni
b9 nō comedēdis, et secularib9 nō ministrādis. capitlm.

De carnib9 edendis seu ministrādis illud .ij.
irrefragabilit᷑ teneat᷑ qd in Regula bti benedic
ti ɔtinet᷑. extra infirmitoria nr̄a carnes nullate
n9 a psonis nr̄i ordis comedāt᷑. nisi qn diu ī ma
ri fuerit trāseūtib9 mare magnū. Qui cōtra fecerit ī senten
tiā excoīs incidat ipō facto. In quo excessu siqs de pfessus
fuerit si officialis fuerit ab officio deponatur. nec de inceps
ad aliqd officiū pmoueat᷑ sine licētia cā. ge. Monach9 vel
ɔuersus nō officialis p qlibet vice p mēsem puat9 maneat habitu
regulari. Eidē pene subiaceāt moniales, ɔuersi, et capellani
ea℞. licet nob in habitu sint distātes. Dieb9 quoqz sabbto℞
et a lxx. vsqz ad pascha. in infirmitorio nr̄o carnes nō come
dāt᷑ nec pulmēta nr̄a sagimine cōdiātur. Qui vero idomi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

b9 alteri9 ordis comedūt vel alibi extra infirmitoria nri ordis si sagīne in esse cōtigerit abstineāt a pulmētis. In monasterijs aūt monialiū idē potissime obseruet. Trāsgressores vero qualibet vice actione se abstineāt. vna die. Epis vero vel psonis alijs q nō sunt de ordie nro infra septa abbtie vel ī domib9 otiguis carnes nullaten9 ministrēt. Seculares vero vel ati9 religiois psone ꝑpe cimitia nra habitare nobiscū. vel carnes comedere nullaten9 pmitāt. Quicūqz vero abbtes infra septa abbcie vel ī domib9 cōtiguis carnes talib9 ministrauerit vel ministrare fecerit. ptq paupib9 infirmis. aut psonis assidue in abbacijs comorātib9. in loco ad hoc specialiter deputato excois sentēcia pcellāt. Officiales vero monachi. vel cōuersi. hoc procurātes vel faciētes oi. vj. feria sint in pane et aqua vsqz ad sequēs capitulū generale.

De pitancis et potu. Capitulū. iij.

De pitācijs petēdis. antiquus ordo seruetur. vt ad abbtis arbitriū omēs fiat. nec de ipis aliq tpre ī capitlis nris aliqua mētio habeat. nec q cūqz occasione de iure aut cōsuetudine petāt. nec minucionū tpre seu alias presumat qs procacit petere esū sibi carniū ministrari. qn poti9 ad abbtis arbitriū singlorū infirmitatib9 regulariter cōsulatur. Siqs 9 pmissa ī portunū vel ptēruū se exhibuerit cogat tribz dieb9 facere peītētiā leuis culpe. Siqs aūt tā p versus qapt victo et vestito

tenuitatē licet ꝑ modo loci et tp̄ris portabilē tātū in paciēs
fuerit. q̄ se a diuino seruicio et regularib9 obseruācijs
substraxerit. pena cōspiratorib9 debita castiget᷑. Mona
ch9 vel ɔuersus q̄ suggerit alicui seculari vt elemosinas.
quas dare voluerit abbatie cōuētui det sp̄aliter ad pitā
ciā p̄ mēsse careat pitācia nisi in firm9 fuerit vel minut9.
Inhibet᷑ etiā districtissime auctoritate cā. ge. ne de ceto occa
sione aliqua. elemosinarij vel q̄cūqꝫ nomine cēseāt᷑ ad
faciēdū cōuētui pitācias generales se aliquaten9 intimitāt.
Set omēs elemosine ad nutū abbtis put meli9 viderit
expēdant᷑. Abbas vero q̄cūqꝫ in īfirmitorio existēs ī refe
ctorio pitāciā nō mitat. nisi solus abbas illi9 loci vel pat
abbas. Notādū ergo q̄ cū biblia legit᷑ in refectorio legi
debet capituloꝝ numerus a lectore. In prouīcijs in q̄bus
nō est acten9 cōsuetū bibere vinū, sicerā, vel cerusiā ī grā
gijs n̄r̄is de cet̄o. nullaten9 p̄sumat᷑. nisi abbti vel ep̄o or
d̄is excepto p̄ore. duob9 cellerarijs maiore videlicet et
medio q̄b9 cōceditur. vt tātū vini in grāgijs expēdere
possint. qd̄ sufficiat sibi et vni socio. si tamen eis a p̄po ab
bate vinū in grāgijs bibere sit p̄missū. Et si forte vinee in
fra septa fuerit grāgiarum. de vino ip̄aꝝ nichil omnino au
deāt facere cōuersi. nisi put abbas duxerit dispēsandū.
Prohibet᷑ insup ne quis de ordīe post cōpletoriū frequēti
b9 potatiōib9 vini audeat vti. Qui vero ɔtriū fecerint pe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Qualem fore magistrū conuersoꝝ conuenit.

mitēciā peragāt leuis culpe si sup hoc fuerit cōpbatꝰ vel cōuic
tus. **Incipiūt capitl'a. xiiij. Distinctionis q̄ sūt sex. De
magistro et pfessione cōuersoꝝ. Capitulū pmū.**

Prouideat abbas vbi multitudo cōuersoꝝ exhige
re videtur. monachū sacerdotē ydoneū et discre
tū. maturis moribꝰ pditū. qui pserti in victu et
vestitu laycos frēs exēplo suo edifficet. et eis ma
gistrū cōstituat et cōfessorē. Qui vero de grauioribꝰ casibꝰ.
vel de qbꝰ abbas pcepit ad ipm eos remitat. Sic et cōfesso
res debēt facere monachoꝝ. In diebꝰ sabbatoꝝ vel vigilijs
solennitatū in quibꝰ coīcare solent. ad locū congruū exeat
cōfessiones eoꝝ more solito recepturus. Similit' et mane post
pmā vbi visum fuerit opportere. et si tantꝰ fuerit numerꝰ alij
etiā socij addant' ad hoc opꝰ. De capitulo tenēdo abbtē si p
sens est. vel etiā porē ammonēt. et cū eis si iussus fuerit solus
accedat. Alijs etiā horis quicūqꝫ ꝯuersus ei de cōfessione lo
qui voluerit ad locū ydoneū secedat nisi in communi labore fu
erit monachoꝝ. vel cū ceteris exiens ad laborē. Semel in eb
domada horis quibꝰ abbas cōstituerit circueat officinas.
et infirmoꝝ domos. et etiā tūc singulis vel simul pluribꝰ lo
qui poterit de ordine vel de vtili cōsolatione et salute aīe. alit'
nec cōuersis nec hospitibꝰ loqtur in monasterio nec exeat de cla
ustro sine licētia speciali. Si infirmoꝝ ꝯuersoꝝ custos aliqꝫ
viderit opus habere ꝯfessore eū faciat venire. Idem magist'

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cōuersis qui fuerit in abbacia nec licētiā tribuat cū aliq̄ colloquē
di. dādi aliqd aut recipiēdi. seu eundi quoq̄. quia nō ptinet
ad eundē. ad grāgias cū ei fuerit cōstitutū vadat et certo tpre
ubi capitulū teneat. et cōfessiones recipiat et omib9 loq̄ po
terit et talem se exibeat. vt de adventu ei9 aīab9 edifficatio
debeat. pvenire. Quando vero aliqui in cōuersos debēt reci
pi ī cā. monachorū p̄mo recipiāt. deinde in cā. ouersorū. et
hac de causa quolibet die poterūt ogregari. Deputet aūt eis
magist̄ cōuersus ydoneus ad mores instituēdos et docēdū de
ordie. Nouici9 ouersus si pānos emerit tales emat quales habe
mus mantellū vero non habeat. Nullus vero oue'sus librum
habeat. nec discat aliqd nisi pr nr. Credo in deū. Miserere mei
deus. et aue maria. et cetera q̄ debent disci qd' inferius est sta
tutū. nō tamē litera s; corde ten9 hec ediscat. Qui vero sub
habitu laicali in sacris ordinib9 constituti in cōuersos recipi
untur cū hoc abbti ostiterit eiciātur. vel inter familiares cū co
rone caractere teneant̄. Post annū veniat nouici9 ī cā. mon
chorū. vbi p̄mo postratus veniā petat et surgens ad imperiū
abbtis cū interrogat9 spopōderit de stabilitate sua. dicat abbas.
det tibi deus pseuerātiā et respōdeāt omēs amen. Et relicta
ibi ppetate faciat pfessionē hoc modo. Veniat ante abbtē
flectat genua et iūgat man9 suas. ponatq; eas int' manus
abbtis. et pmitat ei obediētiā de bono vsq; ad mortē et abbas
respōdeat et deus det tibi vitā etnā. Et dicto ab oīb9 amē

Conuersus legere neq; scribere discere potest.

Que sit conuersorum professio.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et osculato abbte eat et discedat. Et sciendū q ab illo die quo peti
cionē fecit in cā. monachoꝝ. et receptꝰ est in ꝓbatione cōuerso
rū in ordīe nr̄o monachꝰ nō fiat. Qui si suadēte diabolo exi
erit de ordīe et monachi. vel canonicj regularis. habitū aq
libet recepit deposito habitu in cōuersū recipiatur. nisi forte
qd' absit. sacrū ordinē recepit. qd' si fecerit ad habitū regula
rē deinceps nullatenꝰ admitatur. Tales vero vbicūqꝫ fieri
potest in cōuersos recipiātur. qui laborē vniꝰ mercenarij posit
singli cōpēsare. Quicūqꝫ laborē sibi iniūctū adimplere no
luerit redigatur ad familiaris habitū. vsqꝫ ad nutū visita
toris. et pane vescatur interim grosiori. Et nō fr̄es ꝑ̄ꝓ noīe
vocent̄ ꝫ cōuersi. De vigiliis et horis cōuersoꝝ. Capitlꝫ. ij.

Ab idibus septēbris vsqꝫ ad cenā dn̄i p̄uatis die
bꝰ pulset̄ cāpana major incipiēte vltimo psalmo
p̄mi noturni. et tūc cōuersi ad vigilias omēs surgāt
Dicta aūt collecta post nōctnos. mox sibi iniūc
tos exeāt ad labores.* A pascha aūt vsqꝫ ad idus septēbris
qn̄ meridianas nō habēt p̄uatis diebꝰ vsqꝫ ad laudes pausent. Pul
satoqꝫ signo surgāt et eāt ad ecclesiā factisqꝫ orōnibꝰ vigilia
rū. Laudū et etiā p̄me. exeāt ad opa cōsueta. Ad cetās vero horas
diei nō eāt ad ecclesiā. Set vbicūqꝫ laborauerit faciāt orōēs
suas si dies fuerit feriatus. Dn̄icis vero et festiuis diebꝰ. qbus
nō labotāt tā hyeme quā estate quādo et monachi surgere te
neātur. Porro qui de grāgijs vel de via eadē die venerit eāt

Quo offitiu suu adim plere tenetur converssi

* Eodē nāqꝫ tp̄e diebꝰ festiuis qbꝰ ipi laborāt ad p̄mū psalmū scd̄i noctn̄i surgē teneant̄.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dormitū si voluerit. Post quartū respōsū decātatū. ceteri
vero nō exeāt. s; totū seruiciū audiāt nisi eos obediētia reuo
cauerit ad aliqd faciēdū. Festis vero et diebꝰ quibꝰ laborāt ī estate. pl
sato signo ad cātica omēs surgāt. Conuersi vero de abbacia
cotidie ad ecclesiā hora ꝯpletorij ire teneātur. Conuersi ve
ro qui in grāgijs fuerit a kalēdis nouēbris usq; ad cathedrā
scti petri vigilent. circa quartā partē noctis. Et a cathedra
petri usq; ad pascha. et ab ydibꝰ septēbris usq; ad kalēdas no
uembris sic surgāt. ut omēs orōnes vigiliarū et laudū per
ficiāt ante diē. A pascha aūt usq; ad pdictas ydus septēbris
incipiente luce surgere teneātur. tā ad vigilias quā ad cetās
horas tabula pulsetur in oībꝰ grāgijs. et tāq; monachi orō
nes facere teneantur. Post orōnē aūt et signaculū. si duo fuerit
aut plures. dicat por eoꝝ. deus in adiutoriū meū intēde et res
pōdentibꝰ oībꝰ. Dñe ad adiuuādū me festina. ad vigilias
subsequatur por eoꝝ. Dñe labia mea apies totū versū ceteris
quoq; fiat tcio eundē versū respōdētibꝰ oībꝰ deinde dicāt sub
silentio. Pr nr. Quo dicto dicat por oībꝰ audiētibꝰ. Gloria
pri. et ceti dicāt sicut erat. totū versū. et hoc usq; vicesies fiat.
Post vicessimū aūt. sicut erat subsequatur. pore incipiēte ky
rieleyson. et cetā oīa. et por dicat ī audiētia totū. pr. nr. tā ad
vigilias quā ad omēs horas ad iūgēs p dnm nrm. etcs. Ce
teri q; respondeāt amē. Deinde dicto a pore. Benedicamus
dño ceteri Deo grās subsequātur. De festis missis et conu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mone 9uersoꝝ. Capitulũ. tertiũ.

In precipuis festiuitatibꝰ cõuersi nõ laborãt ꝫ ab opibꝰ requiescũt videlicet in Natiuitate dñi et tribꝰ seqñtibꝰ diebꝰ. in Circũcisione, in epiphania, parasceue, in die pasche, et ij. feria in ascẽssioẽ dñi. in pẽthecoste et ij. feria. In oĩbꝰ solennitatibꝰ bt̃e marie. philippi et iacobi. in natiuitate sc̃ti iohãnis baptiste. apl̃oꝝ pet' et pauli. Jacobi apl̃i. Laurẽtij. Bartholomei. mathei. Michaelis. Simonis et iude. Omniũ sc̃toꝝ. martini epi. Andree apl̃i. Thome apl̃i. Dedicationis ecclesie. Qui in abbatia morãtur nõ laborãt. set qui fuerĩt extra terminos opant' et qui infra sine cesse fuerit faciãt qd' eis fuerit ĩmpatũ. Propt' aũt penuriã cõuersoꝝ et quia ipos cõuersos decet maioribꝰ et honestioribꝰ negocijs occupari indulgetur vt qui voluerĩt ĩ coqnis p seruiẽtes laycos. nõ suspectos ꝫ bone fame et cõuersatioĩs honeste sibi faciãt deseruiri. In quibꝰ aũt sollennitatibꝰ cõuersi laborãt et monachi feriãt' Cõuersi qui in albatijs fuerĩt pͥmã missam tãtũ audire teneãt'. Sollennitates vero trãspositas. cõuersi in grãgijs agãt. quãdo et seculares die suo. In albatia vero qñdo et monachi itaq3 audita pͥma missa exeãt ad labores. Nullꝰ q3 in grãgijs vel albatijs. dñicis et festiuis diebꝰ quibꝰ cõuersi nõ laborãt in vecturis nisi p victualibꝰ deffeꝛẽdis. vel ecclesijs cõstruendis faciãt cõuersos laborare. nisi necessitas aliud exhegerit faciendũ. Quibuscũq3 diebꝰ vero due misse canũt' precipuis q3 ieiunijs vel quãdo pñs deffũctꝰ fuerit monachꝰ nouiciꝰ. 9uersus etiã

Quibꝰ diebꝰ conuersi a labore cessabunt.

in sollenni

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in sollenni ꝯmemoratiōe deffūctoꝝ missaꝝ inter sint celebrati omib9. nisi obediencia aliud pcepit faciendū. In ecclesia vero in erectionib9 et inclinationib9 et ceteris obseruātijs sicut monachi debēt p oīa se habere. Ad aquā aūt benedictā sicut pmisit vni9 cuiusqꝫ monasterij disposicio sit accedāt. Septies vero communicabūt ꝯuersi in anno nisi crebi9 vel rari9. certa de cā albas indicauerit accessurū. videlicet in Natiuitate dñi. in purificatiōe bte marie. In cena dñi. in pascha. in pēthecoste. in natiuitate bte marie. et in sollennitate omnīū scōꝝ. Qui vero diebus supdictis coīcare nō potit. die qua cōpetēter occurrere potit coīcabit. Cōuersis vero ab albatijs nr̄is remotis licet extra abbatias nr̄as communicare Si tamē abbti visū fuerit expedire.

Quibus diebus comunicatur conversi.

De capitlo silentio et disciplina ꝯuersoꝝ. Capitlm. iiij.

Omnib9 dñicis dieb9 pter eos quib9 generalit sermo in cā. monachoꝝ fit. quib9 tm cōuersi ingrediūtur capitulū monachoꝝ. In crastino etiā Natalis dñi pasche et pēthē. finita missa matutinali ingrediantur ꝯuersi capitulū suū. vt teneatur eis capitlm ab abbte. vel ab alio aliquo cui sup hoc comisit vices suas. Qui veniēs ante quā resideat ceteris astantib9 oīb9 versis vultib9 ad orientē dicat. Preciosa in cōspectu dñi. et etiā q sequitur more solito monachoꝝ. in via directoꝝ respōdentib9 cōuersis q fuerit respōdēda. Deinde resideat et dicto benedicite et respōso dñs faciat sermonē. quo facto vel finito et subiūcto ab oīb9 amen. Dicat ille

Quibus diebus qua hora et quo teneatur capitulum conversorum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui p̄ erit cā. Loquamur de ordine nr̄o. qd̄ si recipiedus est no
uicius. Dicat cōuersus cui hoc iniūctū fuerit. Nouicius est recipi
endus. Tunc ille qui p̄est dicat. cōuersus qui receptus est ī
cā. monachorum. veniat et mittemus eū in ordine suo. et iussu
illius adducat eū p̄dictus cōuersus cui petita venia astanti.
ante eū exponat breuit̄. asp̄itatē ordīs et vtilitatē. deinde
oret p̄ p̄seuerātia eius et dicto ab oībus amen. Iubeat eū ī suo
ordīe collocari. Tūc petāt venias et p̄clamēt et p̄oīa agant̄
sicut ī cā. monachorum. Quibus pactis dicto adiutoriū nr̄m. et
cetera. et respōso. Qui fecit celū et terrā. Inclinēt humilit̄ et discedāt
Cōuersus vero q̄ cuilibet magistro sibi deputato inobedi
ens fuerit in cā. recipiat disciplinā. Et tribus diebus humi re
sidēs corā cōuersis comedat sine mapa. Ab octauis vero pē
thecos. vsq3 ad natiuitat̄ dn̄i. Et ab octauis epiphanie vsq3
ad pascha oī. vj. feria accipiāt disciplinā. Nisi fuerit aliqua
festiuitas in qua nō laborāt q̄ sup̄ hoc eis duxerit indulgēdū
Et si aliqua de causa inpediat̄ saltē p̄ disciplina dicāt septies.
miserere mei deus. vel tociens pr̄ nr̄. In qbuscūq3 vero offici
nis tenēt silentiū monachi teneāt et cōuersi. nec aliq3 officinā
ingrediant̄ sine licēcia speciali. Insup̄ in refectorio suo et dor
mitorio omnino teneāt silentiū. Et p̄ter hoc in oībus locis
alijs. nisi forte iussu abbtis vel p̄oris ī aliq̄ loco determinato
loquāt̄. vel etiā de licētia cellerarij. si cellerario data fuerit
hec potestas. Similit̄ qui in grāgijs sūt cōuersi. teneāt silen

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tūū ad mēsas et post cōpletoriū. et dū cātāt horas suas. Et sciendū qđ sine capucijs eis loqui nō licet. nisi dū laborant vel in firmitate corporis detinētur. Quicūqꝫ vero cōuersus in fra albaciā vel extra silenciū suū fregerit. scient' aut put dic tū est nō tenuerit. penā fractionis silencij p qualibet vice su stineat put supi⁹ distinctione. vij. cā. vj. de huiusmodi trās gressorib⁹ est notatū.

De Reffectione versu. cibo. mixto. et minutione cōuersoꝝ. Capitulū. v.

Conuocatis aliq̄ signo conuersis ad refectionem dicāt omēs benedicite et kyrieleyson xpeleyson kyrieleysō. pr̄ nr̄. Deinde p̄or eoꝝ dicat. Et ne nos et alij respōdeāt. Set libera nos a malo. Huc p̄or signū faciat dicēs In noīe pr̄is et fi. etc̄. et alijs respōdēti b⁹ amen resideāt ad mensam secđm ordiez suū comedēdo et si forte quis tertio versum in abacia pdiderit, ablata sua portione vini. vltim⁹ comedat illa vice. pacta reffectiōe surgēs p̄or incipiat Miserere mei deus totū versū. et alij aliū. Sic qꝫ alternatim dicāt alios versus ad iūgētes Gloria patri. sic̄ erat. kyriel'. pr̄ nr̄. Deinde p̄or dicat. Et ne nos inducas. Alijs respōdē tib⁹ Sed libera nos. et subiūgente illo. benedicam⁹ dn̄o. Alij res pondeant deo grās. Sicqꝫ et ecclesiā ingressi dicāt sub silenti o. pr̄ nr̄ factoqꝫ signo a p̄ore signēt se et inclinātes recedāt. Seruitores vero in reffectorio finiant versū suū et istud pat' nr̄ nō di cāt. in grāgijs q̄qꝫ nō dicit' istud pat' nr̄. Sed incipiētes mise

rere mei deus Intrabūt oratoriū sūpto cibo Eisdē cibis vescentur
cōuersi q̄bꝯ et monachi. Si quos aūt in abbatia iudicauerit abbas
oportere sumere mixtū sumat illud. mixti q̄q; quātitas hec sit. ose
dictas libre panis sui. vel major quātitas grossoris panis et aqua.
Qui vero in grāgijs sūt nō ieiunabūt. nisi in p̄cipuis ieiunijs et
in adventu et in. vj. feria ab idus septēbris vsq; ad quadragessi
mā. et habebūt singli librā panis insup de pane quātū necesse fu
erit grossiori. Conuersi qui in domibꝯ iuxta abbatiā habitant
et laborāt. iuxta p̄stinā cōsuetudinē in ipis domibꝯ comedāt nec
aliter liceat hoc immutare. Conuersi non in grāgijs minuātur. s;
in abbatia quādo abbas p̄cepit id agendū. Qui aūt cōtēpserit ꝑ
dat minutionē illā. Conuersi vero in abbatia minuti t̄tia die post
prādiū recedere teneātur. Nec in grāgijs cāpanas habeāt. nisi ꝑuas
nolas si voluerit ad refectionē cōuersos in refectorio cōuocādos. Con
uersi aūt qui ī villis. grāgijs. cellarijs. vel mēsis secularium comedūt
sine capis vbi eas habere poterūt. vel i grāgijs seu cellarijs extra suū
comederīt refectoriū vel biberīt In sequēti die panis et aque penitē
tiā sustinebūt. De vestitu lectis et itinere cōuersoꝝ. Capitulū. vj.

Vestitꝯ cōuersoꝝ est capa. tunice. calige. capuciū tātū in
choopertēs scapulas atq; pectꝯ. bubulcis tn̄ et quadri
garijs. et pastoribꝯ ampliorē mēsurā abbas potit puide
re. pelles q̄q; grosse sint et simplices. Quod sicuti abbti
visū fuerit de illis grossis pellibꝯ cū iam veteres fuerīt aliquas opitri
oportere. nō nisi de veteri pāno fiat. Siquis aūt abbas ī ordina

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tū mantellū 9 id qđ supdictū est. ab aliq̄ supueniēte cōuerso por
tare deph̄ēderit illū retineat. et qui tali vsus fuerit. pannū mā
tello careat et i cā. vapulet et vj. feria sit i pane et aqua. Licet au
tē conuersis quattuor hēre tunicas si abbti visū fuerit oportere.
Solis aūt fabris licet habere camusias nō tn̄ nisi nigras tātū
m̄ et rotūdas. Pelles siluestres nō opētur 9uersi. nec catinas
nec caninas. nec varias nec grisias. seu alias huiusmodi. etiā si
q̄libet modo habere cōtingerit. aut eas emere nō licebit. Con
uersi in grāgijs botas nō habeāt s; nec in abacijs. nisi forte ppt
vigilias aliciu 9cesserit abbas. et ipe sint vetuste. Si qs vero 9
uersus nouas habuerit. donec eas reddiderit oi vj. feria sit i pane
et aqua. Lectos vero habeāt sicut monachi pt lenā loco cui9
pellib9 vtātur. Cōuersus vero. conuerso caput nō lauet nisi for
te ppt infirmitatē et hoc de licēcia. Q alit fecerit i cā 9uersoꝝ ver
berēt. Conuersis aūt cōcedit vt q̄ntūcūq; monachi rasurā ha
buerint. et rasurā habebūt vt in ordine uniformitas obseruetur.
De 9uersis aūt grangiaꝝ dn̄icis et festiuis dieb9 ad abbacias ve
nientib9 in dispositione abbtis erit scđm paucitatē vel multitudi
nē 9uersoꝝ. et locoꝝ posicionē i suo ordīe comedere vel seorsum.
Et cū ad abbatiā venerint vbi cōpetēt fieri poterit. simul veni
āt et simul recedāt. Nec cibis vtantur nisi quadragesimali
b9 donec coronē receperint paschalē licet eā in cena dn̄i 9tige
rit recepisse. Cōuersus vero q in itinere est teneat silentiū i re
fectione sua et post cōpletoriū. et habeat se i oib9 sicut mon̄

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ch9 q̄ in itinere est directꝰ. q̄ veniēs ad monasteriū vel grāgiā or
dīs nr̄i p̄ noia teneat ordinē suū sic̄ ꝯuersi faciūt dicti loci. Potit
tamē cū cōuerso loq̄ stabulario. cōceditur enī habere ꝯuersū sta
bulariū. et ip̄m loqui cū ꝯuersis ordīs nr̄i sic̄ ceteris hospitibus
loqui solet. Qui aūt equitāt. et ꝯuersi mercatores a festo scē cru
cis nisi fuerīt ī grāgijs. vel celarijs ieiuniū vt monachi teneant
nisi de ꝯuerso vel eqtātē albas vrgēte necessitate aliť duxerit
disponēdū. Qui aliť p̄sūpserit vno sit die in pane et aqua. Et ꝯ
uersi deforis venientes sup̄ genua p̄sternātur. Incipit distinctio
xv. q̄ cōtinet quatuor capitl'a de paternitate visitatione ī cor
poratione monialiū. Capitulū primū.

Quicūq; p̄r albas paternitatē albatie monialiū iu
sto titulo bona fide et noīe sue albatie decēnio posse
derit illā de ceto possideat pacifice et q̄ete. motisq;
iā olim q̄stionib9 ordīs iudicio terminatis et sopi
tis. oīb9 de cetero sup̄ hoc cā. ge. audiēcia de neg atr̄. Et q̄cūq;
visitauerīt monachorum vel monialiū albatiā in carte sue visi
tatioīs. cui9 auctoritate vi sitāt scribere nō omitāt. Quecūq;
vero albacia vel q̄cūq; ꝯuētus moīaliū p̄rem abbtē vel aliū
ab eo missū. ad officiū visitatioīs admitere renuerit. ip̄o facto
tā abbtissa q̄ꝫ p̄orisa. supp̄orisa et celeraria se nouerint ī excoīs
sentēciā ac depositioīs sentenciās incidisse. cōuētus vero interdicti
sentēcie supponatur. Patres vero abbtes siue visitatores de cōsilio
seniorum suorum auctoritate cā. ge. scdm ip̄arum facultates taxent nu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

merū psonarū. Ita qd' in monasterio possit habere victū necessari
ū et vestitū. Quē numerū si abbatissa vel priorissa augere psūpserit
sine pris abbtis licēcia speciali. per receptionē vel aliq modo. abs
qz retractatione aliq deponatur. Et nichilominus receptio talis p
nulla habeatur. abbatisse vero q filias habēt nō intersint visitationibus
q fiūt ab abbatibus in monialiū abbatijs s3 ipi abbtes visitēt p se.
corrigāt et statuāt q scdm formā ordis viderit statuēda. Abba
tisse vero matres. si post modū accesserit possūt caritatiue co
rrigere si qua invenerit corrigēda. Dū modo caueāt pomnibus.
vt de hijs q statuerit visitator ī minuere vel mutare. vel ī otrariū
statuere. omnino aliqd nō psumāt vel q ipe mres iusserint
redigere in scripturā. Nulla eciā monasteria monialiū sub
ordie vel iurisdictione nrī ordis de ceto cōstruātur. vel ordini
associētur. Maxime cū id nob a sede aplica sit indultū. mo
nasteria vero q iā sunt ordī sociata nullatenus expirēt sine li
cēcia capitli generalis De inclusione ofessione et claustro
monialiū. Capitulū scdm.

Anno dñi ōs ccc octuagesimo nono. in monaste
rijs ī qbus moniales ordis nrī incluse erāt qcūqz
modo sint. vel ī posterū fuerit pptuo sint incluse.
De allijs vero monasterijs monialiū seruetur oī
no qd' in cōstitutiōe bonifacij plenius cōtinetur. Moniales vero
qs de ceto ordī nro incorporarj otigerit. quātūcūqz firmius
includi potunt. ante incorporationis assenssium firmiter ac pptuo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

o includantur. Omnes moniales ordinis loquantur de confessione per fe
nestram ad hoc cognite deputatam preter graviter infirmantes. Et exceptis vi
sitatoribus, cum quibus de confessione in ea loqui possint. Et nulli confiteantur
nisi patri abbati vel cui ipse commiserit. presertim cum per domini pape privile
gium speciale sit inhibitum ne aliquis de confessionibus et absolutionibus
se intromittere audeat nisi de patris abbatis licencia speciali. Non itaque
liceat eis confiteri capellanis suis. minusque sacerdotibus secularibus.
seu alterius religionis cum utrique tam confitentes quam audientes ipso iure sententiam
excommunicationis incurrat nisi forte pater abbas huiusmodi capellanis iam profe
ssis audiendi confessionem dederit potestatem. Nec abbatisse seu moniales
pro confessione seu absolutione seu quacumque alia de causa personaliter acce
dat ad capitulum generale. Que si excommunicate fuerit a patre abbate debent absol
ui vel ab alio cui ipse commiserit vices suas. Nec aliquis exceptis visita
toribus episcopis et domini pape legatis permittatur in ipsarum capitulis predicare.
Nulla quoque monialis cum aliquo loquatur nisi per fenestram. bene et spisse fe
rratam. vel laqicium modo simili preparatum. Exceptis abbatissis cellera
riis et aliis cum exierit ad domus negocia peragenda. Conceditur tamen
ut cum bonis et honestis personis intra loqui liceat loco et tempore congruenti.
et visitatoribus cum quibus licite loqui possunt. Cum personis forensibus nisi sint
carnales patres. vel fratres vel consanguinei. nulli moniali licet habere pri
vata colloquia vel secreta quoquomodo nisi in presentia abbatisse vel locum
tenentis et in audientia eiusdem et in loco ad hoc deputato. Que aliter fe
cerit eidem habitus auferatur. Nullus etiam preter visitatores claustrum
monialium ingrediatur nisi fuerit tam reverenda persona et honesta. quod

ei sine dāpno et scādalo ingressus negat denegari. Nec pueri in claustris moīaliū erudiri vel nutriri aliqtenus pmitātur. Nec puelle habitu seculari. Mulieres etiā seculares in claustris ipaꝝ vel in infirmitorijs nō pnoctēt. Cōiugatas etiā nō secū habere pmitāt. In monasterijs qq3 moīaliū districtius inhibet. ne qbuscū q3 psonis regularibus vel secularibus nisi in extrema necessitate carnes decetero ministret. Cibi cōuētuales psonis extraneis sine cesse fuerit apponāt. vna die. vbi aūt aliter attēptatū fuerit tā ministrātes q3 ministri pcurātes pablationē habitus puniāt. De benedictione habitu et correctione monialiū. Capitulū. tertiū.

Benedictionē q fit sup nouicios ordīs elapso pbatiōis anno et mutationē habitus faciāt sup moniales. pres abbates vel eoꝝ visitatores. seu alij abbtes ordīs de ipsoꝝ tamē licētia speciali. et solū abbtisse nomē cuius monialis benedicitur. q tūc pns esse tenet in pfessione illius q benedicit exp'mat. De receptioībus vero puellaꝝ ante decēniū et de hijs q ipaꝝ in tuitu puellaꝝ data fuerint monasterijs seu oblata. qliter expēdāt. et de oseciatioībus monialiū nulla abbatissa seu moīalis se ītromittat. Sz patrū abbtū dispositioni totalit cōmitt ex parte cā. generalis. Decimeris etiā qd anulla habeāt exceptis illis a qbus monasteria sūt fūdata. Sz et etiā si 3 q iā facte sūt fuerit vel fient ī posteriū diruāt. Moniales aūt ordis nichil oīno ppriū habeāt sic nec monachi. Vniuerse aūt moniales ordi nrō sociate ī singlis domibus habitū habeāt vniformē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

videlicet cucullā sine mātello. vel mātellū sine cuculla. Ita qđ ille q̄ hacten9 mantellos habuerūt habeāt illos. Et cucullis de cetero nō vtāt᷑. idē faciāt ille q̄ vse sūt hacten9 cucullis. Scapularib9 tp̄re laboris vtāt᷑. velaminib9 semp nigris q̄ benedicte sūt alie albis. Et sint sine capucijs tā scapularia quā cuculle. Moniales in sup vel ꝯuerse si ꝯspirat͛ces simoniace vel om̄no rebelles fuerīt. sub pena excessui ꝯgruēti cū p̄rum abbtū vel visitatoꝝ suoꝝ litteris ad alias domos ordis emitāt᷑ nō nisi de licencia cā. ge. reuersure. et abbtisse ad quas misse fuerīt eas recipere teneātur et ad hoc si noluerīt p visitatores auctoritate ordis cōpellāt᷑. Moniales vero fugitiue ad ordiem reuertētes. vel ī cōtagio carnali dep̄hēse ad p̄rum abbtū seu visitatoꝝ arbitrīu iuxta demerita puniāt᷑. Abbtisse vero nolētes recipe deponāt᷑. Sique vero ī illis casib9 inciderīt p q̄b9 monachi vel ꝯuersi incarcerāt᷑. simulit᷑ carceri māciпētur. Et quia abbtisse capitlm ge. nō habēt venias de suis excessib9 tā in visitatioē quā alias quotiēs necesse fuerit. corā visitatore petāt. et ab ipo visitatore. vel de ei9 p̄cepto a monachis pclamēt᷑ et corrigāt᷑. Hoc idē statuit᷑ de correctione moialiū ordis vniuersi.

Moniales in cotagione carnali deprehense qua pena plectende.

De institutione abbtissaꝝ capellanis. et ꝯuersās moialium.

Nulla monialis ordis nr̄i in abbatissā Capitlm. iiij. p mouear᷑ q̄ tricessimū etatis sue nō cōpleuerit annū. Siqua vero in abbtissā assumitur in domū diuersi habit9 eis quas ī venerit ī habitu secōformet. Cū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliqua ad officiū electa fuerit abbatisse officiū illud abbatissa p
pria eidē iniūgere nō omitat. Conuersi aūt moīaliū expleto
nouiciat9 sui anno in capitlo ipaꝝ. ante analogiū veniētes
prostrati veniā petāt. Deinde breuit͛ eis exposita ordīs aspita
te. pseuerātiā pmitētes ꝓpetati ibidē renūciēt more ordīs ꝯsueto
postea libro regule sup genua abbatisse sedētis apposito. flexis
genib9 et manib9 sup librū positis dicāt. pmitto vob obediētiā
de bono vsq; ad mortē. abbtissa vero dicēte Deus det tibi
vitā eternā. Cōuēt9 respōdeat amē. Quib9 pactis osculato
libro mox exeāt de capitlo et recedāt. Capellani vero et clerici
eaꝝ ad domos ordīs diuertētes a cōuētu seculariū seqstrati, ī
honesto recipiāt͛ loco et receptis ministrēt͛ libere et honeste.
Cōfessioēs vero monialiū nō audiāt dicti capellani nisi de
prīum abbtū licēcia et assensu. Nec de cetero ab abbtissis. absq;
prīum abbtū licēcia. et majoris et sanioris ptis cōuēt9 ꝯsilio re
qsito et obtētu assensu. recipiāt͛ in domib9 monialiū. ad habi
tū ordīs capellani. Illas aūt quiā recepti ad habitū et pfessio
nē qui missas nolūt scdm formā ordīs et ꝯsuetudinē celebrare
abbtisse et visitatores eaꝝ dure corripiāt et castigēt. Si uero
ꝯuersus moīaliū p abbatias ordīs trāsire ꝯtigerit. potūt ī refec
torijs ꝯuersoꝝ recipi dū tn̄ eis cōformes sint ī habitu et tōsura.
Moniales ordīs puisores suos pcuratores apellent. et nūq;
ꝓpositos vel p̄ores. Nec nisi de visitatoris licēcia speciali vlte
riꝰ eligāt vel assumāt. Explicit libellus diffinicionū cōpi

latus Anno dñi mº. ccc. xvijº. Anno dñi mº. ccc. xvij. statu
ta sũt hec q̃ secũtur apud cistẽrciũ ĩ cã. ge. ordis. cist.

In primis vt gl'iosissime virginis marie memoria iu
giter nr̃is cordib; in p̃mat. et a nob cõgruis honori
b; veneretur ordinat et diffinit capitulũ gñale.
qd cõmemoratio bte marie virginis fiat ac dicatur
antipha Sps scts in te descendet maria. v. Ecce ancilla dñi. collec
ta. Letifica et adiuua nos. post horas canonicas extra chorũ dicendas
ab oib; p ordinẽ vniuersũ. Noia etiã btor cõfessor Edmũdi et
malachie. quor reliq̃e et corpora sũt apud nos decetero in letania post
btum petrũ cõfessorẽ pnũcient et in libris cũ eorũdẽ sctor noib; cõs
cribãtur. Itẽ gñale capitlm cupiẽs libertates. iura. et bonas cõsue
tudines ordis in suo robore cõseruare inhibet abbtib; ordis vniuersi. ne
ad preces vel minas cuiuscũq; principis. vel dñi tpalis aliquẽ presumant
recipe ad habitũ regularẽ. nõ obstante qd p̃fati principes vel dñi dicãt
hoc eis cõpetẽ de cõsuetudine vel de iure. Quod si secus actũ fuerit reci
piẽs ipo facto sentẽciã excois incurrat. et receptus p prẽm abbtem
de monasterio expellat nisi sup hoc priuilegiũ habeat spale. Poterunt
tñ pres abbtes preces istas p psonis ydoneis exaudire. Itẽ paci et tran
quillitati cupiẽs domus cist. puidere ordinat et districte inhibet ne ab
bates monachi. et famuli abbtũ ad capitlm venientes in ingressu
in cist. arma cultellos acuminatos secũ defferãt quoquomodo. Si abbtes
monachi et cõuersi cõtrariũ fecerĩt et scient famulos suos portare pmise
rint excois sentẽciã se nouerint incurisse. famuli culpabiles a seruicio or

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dis ppetuo excludantur. nec in fraudē arma sua dimitāt in cister-
ante ingressum cā. geñalis. aut pmutāt sub pena p̄dicta. Ordināt
etiā ge. capitulū vt rixe et cōtentioēs euitent^r. q̄ dabit^r p̄ma die
capitli abbti cuilibet in refectorio vel alibi signū. Et q̄libet abbas
illud signū dabit famlō suo. q̄ deffrat ad locū in q̄ auena liberat^r.
Qui vero signū illud nō hūit nichil reportabit. famuli vero ad aue
nā habēdā. p ordinē scdm generationes vadāt ordinate. Itē vt
in nr̄is actib9 vniuersitas obseruet^r geñale capitlm ordinat et di
ffinit. q̄ decēto in p̄ncipio et in fine ꝯmestiōis in infirmitorio v
biq3 stando exceptis grauit^r infirmātib9 et impotētib9 dn̄o grē
deuote et humilit^r refferātur. Itē cū ex mutuo seruicio p̄miū vbe
rius ꝯseq̄mur. ge. capitlm ordinat. q̄ monachi et ꝯuersi ordis in
coīb9 infirmitorijs sibi inuicē seruiāt. et psone seclares ab huius
modi famulatu quāto possibile fuerit excludātur. Illi tamē qui
ppt intolerabilē infirmitatē sūt ab alijs separati seruiētes secula
res habere poterūt. vbi abbati visū fuerit expedire. Seruire no
lentes in pane et aqua p inobedientiā puniāt^r. Itē vt futuris
piclis ꝯgruis remedijs succurrat^r. ordinat geñ. capitlm q̄ q̄ndo
cūq3 ꝯtributioēm in ordine fieri ꝯtigerit. p necessitatib9 et lib
tatib9 ordis deffendēdis. pecuña apd' cist. in archa ad hoc depu
tata. Cui9 quilibet quatuor p̄mor abbtū clauē habeat et suū
receptorē. soluat^r tp̄re. cā. ge. p p̄cio q̄ recipit^r pisi9 monete curre
tis. Itē quia nemo de bono suo debet incōmodū reportare capi
tulū ge. ordinat et diffinit q̄ q̄ndo cūq3 abbas ordis dilationē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

debitor impetrauerit ab aliq dño gratiose. ad illa debita et cesi
nas q debetur psonis ordis minime extedatur. Qui secus fece
rit sentetia excoionis incurrat ipo facto eide pene subiaceat.
qui tali gra ia impetrata uti psupserit quoquo. Item ut viciu p
prietatis a psonis ordis euitet distinctius inhibet capitulu generale.
ne monachi. officia in monasterio suo seu extra no habentes
pecunia penes se retineat quoquo. Officiales penes se in sua cus
todia et certa. et de abbatis licencia potunt retinere abbati tn suo
ea q habent debent fidelit intimare. et deisde dicto abbati qua
docuq requisiti fuerint reddere ratione alioqn pene pprietari
orum poia subiacebut. Ite cu ab oi munere illicito et suspecto eos deceat
penitus abstinere gen. capitlm visitatoribus ordis istud vult et pci
pit districte et inviolabilit obseruari. q visitatores a quacuq
subdito domu qdcuq pter madatu seu volutate ppij abbatis
recipere non psumat. Quod si secus psuptu fuerit ta donas qua
recipies sentetia excomunionis incurrat. a qua quide sentetia re
cipies minime absoluatur. donec de receptis satisfactione integra
fecerit et pfecta vel in proposito fuerit satisfacere qua cito potit
de receptis. et p pdicta nullu ligare intendit dictu capitulu. gen.
nisi donu suma. xx. solidorum puorum turonen. excedat. modera
tas tame expesas visitator accipe potit ab abbte. Ita tame ut
in pmissis nulla fraude. dolu vel cocussione faciat vel comittat.
Ite ubi maius piculu et dubietas eminet sit clarius et caucius
pcededu. gen. cam. causas electionis in ordie celebradas. ordinat cau

cius pcedendū. Videlicet vt quādocūqʒ electioēs in ordīe nro nota
in discordia cōtigerit celebrari. Ille qui aduabꝰ partibꝰ elec
tus fuerit. si psona electa fuerit ydonea. et electores ad eligē
dū habiles. p prēm abbtē vel eū cui ī pmissis comiserit vices
suas. electꝰ modo pdicto absqʒ ɔdictiōe aliq̄ cōfirmet. Et
quia electio m̄ debito nō pcedit absqʒ mutuo cōsensu eligē
tiū. Inhibet capitlm ge. electionē quācūqʒ cōfirmare donē
psone electe habeat cōsensus et ad cōsenciēdū electioni. abbas
ipm electū inducere teneat. Itē cū ea q̄ sūt arduis laboribꝰ
exarata et vtilit recollecta. sint ab oībꝰ merito ɔseruāda.
Statuit capitulū geñale qd libellus diffinitionū antiqua
rū nouit cōpilatꝰ ab oībꝰ psonis ordīs inuiolabilit et fir
mit obseruetur. Aliis libellis diffinitionū anullatis et peni
tus reuocatis. Itē expeditionē et pmotionē negocioꝝ ordīs
in romana curia geñale capi. comitit dño cist. et quatuor
pmis abbtibꝰ. adiūctis ipis de pruliaco et de caro loco ab
batibꝰ in plenaria ordīs potestate. negociū etiā de taxatio
ne bonoꝝ inmobiliū monasterioꝝ ordīs in regno francie
facienda ipis cōmitit. ge. ca. sicut alias a geñali. cā. extitit or
dinatū. Itē cū frequēs emissio psonaꝝ ordīs pculpis ad
alia monasteria ɔfusionē pariat et discrimē. ge. ca. cupiēs
taliū culpabiliū euagationē aliq̄tenꝰ refrenare. ordinat
et diffinit qꝺ q̄cūqʒ abbas monachū suū vel ɔuersū emise
rit p culpa decē libras turonen. puoꝝ abbti. ad quē missū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fuerit pannum pro expensis refundere teneatur et emissus ab abbate ad quem missus fuerit vestes et calciamenta necessaria percipiat prout monachi et conversi illius monasterii professi percipiunt et secundum patrie qualitatem. Diffinitiones autem ca. de huiusmodi emissis edite in suo robore permanebunt. prout in nova compilatione diffinitionum plenius continetur. Siquis vero abbas monachum ad se missum pro culpa vel dispensatione retinere recusaverit. aut conversum. decem librarum parvorum turonensium abbati mittenti solvere non omittat quandocumque ab eodem fuerit requisitus nisi super hoc per ge. ca. dispensatum fuerit cum eodem. Monachi etiam et conversi pro culpa emittendi. si in monasteriis ad que mittuntur moram contrahere noluerint aut de suis monasteriis exire renuerint. pro sua inobedientia carceri mancipentur. Item translationes abbatum et abbatissarum in ordine non fiant de cetero. nisi secundum formam in privilegio domini clementis pape iiii. traditam et expressam. Nisi forte propter aliquam eminentem necessitatem de domini cistercii et quatuor primorum abbatum licentia aut saltem alterius ipsorum cum ipso cist. aliter oportuerit ordinari et concedi. Quicumque aliter presumpserit tam transferentes quam translati sciant eos ipso facto esse depositos ante ca. ge. Item dubietatis scrupulum volens ca. ge. a quorundam mentibus amovere diffinitioni edite de pensionibus concessis et concedendis abbatibus sponte cedentibus et bene meritis addidit capitulum generale. quod si vocato ad regimen abbacie contigit promoveri et inde postmodum cesserit huiusmodi concessio pro cessione non expiret. Sed eadem gaudeat libere sicut prius. Item excessus notabilis personarum ordinis in pompis et curiositatibus. que pau

pertatem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pcatatē monasticā dehonestāt. cupiēs. ge. ca. refrenare. pcipit
psonis ordis vniuersi. vt a multitudine equoꝝ. et famulis et vasis
argēteis deferēdis se retrahāt. et a uestibꝰ pciosis ac nimiū coloratis.
Itē comestionē carniū. monachis ↄfessoribꝰ monialiū ↄcedēda
ge. ca. cōmittit dn̄o cist. et quatuor pmis abbtibꝰ cuilibet ī sua
generatioē vt ipi inde faciāt qd saluti aiaꝝ ipoꝝ viderit expe
dire. Anno dn̄i. ṁ. ccc. xviij. statuta sūt hec apud cistercium
in capitulo generali.

In pmis vt fragilitatis humane presidiū peregri
natiōis nr̄e viaticū pciosissimi corporis dn̄i nr̄i iesu xp̄i sacri
ficiū cuiꝰ nō solū sctūz sctoꝝ oīum memoriā agi
muꝰ spū. verū etiā realē ipiꝰ licet sub alia forma p
sentiā obtinemꝰ debitis veneratiōis obseqis obnixaqꝫ cura co
tidiana ipiꝰ misteriū. deuota diligētia suppleamꝰ. diffiniēdū du
xit. ca. ge. nō impune qꝫ fiat festū de corpore dn̄i. cū duabꝰ mi
ssis et ppa historia feria v. post oct. pēthe. put est a felicis recor
datiōis dn̄o clemēte ppa v. ipiꝰ ↄstitutioē in vienen̄ ↄcilio e
dita laudabilit ↄstitutū. Conuersi eadē die minime in laboribꝰ
occupētur. Itē cū scta sit et salubris cogitatio p defūctis exora
re. ge. ca. ordinat et diffinit qꝫ post grās refectiōis in prandio
et in cena pr̄ nr̄. et aue maria. ab oībꝰ psonis ordis vniuersi.
anteqꝫ fideliū dicetur extra chorꝝ. Itē cū btīssima dei genitrix
maria oī laude dignissima de nobis quoꝝ est aduocatrix speci
alissima semp et vbiqꝫ debēt dignis laudibꝰ venerari statuit et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordinat capitlm ge. q post horas osuetas ipi9 virginis glo
riose dicat ab oib9 psonis ordis antipha Missus est gabriel. v.
Ave maria. collecta. Omnipotes sempitne de9 q gliose vginis.
et post collectu. dicat. Dulce nome dni nri iesu xpi sit bendi
ctu i secula. et missa eiusde. post missa de convetu dieb9 sab
bati p tota quadragessima celebret nisi festu fuerit. xij. te. Ite
ne ordine nrm q debet esse in suis ordinatioib9 et statutis
solide firmitatis alijs in exeplu valeat qbuslibet in debitis
novitatib9 temerarij. ge. ca. ordinat et diffinit. q no fiat tra
slationes abbtu in ordie de cetro nisi scdm otinentia clemetine.
Ite cu curie romane cui9 sumi9 spales filij et aliu pmi studere
debeam9 proptis desiderijs oplacere hortatur precipiedo.
districte nichilominu9 ca. ge q ob reverectia apostolice sedis et dno
ru cardinaliu. ac toti9 curie romane cursores et nucij dni
ppe et cardinaliu vbicuq venerit recipiat gtiose a psonis
ordis vniversi. Quicuq vero eos recepit indecete sciat se
in futuro ca. ge. si ad noticia ipi9 devenerit gravi aiadver
sione plectedus. Ite ne ordo nr q in paucis tpib9. divino
suffragate munere p industria discretoru. de pvo fonte crevit
in fluviu possessionu terraru. iteru collabi p incuria iniqru
ad infima pauptate. inhibet ca. ge. psois ordis vniversi. ne
auso psupto audeat qs bona inmobilia ordis distrahere
possessione ppetuo dare vel vedere. ad vita absq osilio pris
abbtis et osilio majoris ptis ovetu. quoru noia in scripto

ponāt^r sigillata p̄ri abbti ostēdēda in visitatione. Qui alit^r fece
rit ip̄m ca. ge. exnūt prout tūc excoīcat in hijs scriptis et nichi
lominus p falsario habeatur. Contractus q3 nullius habebit roboris
firmitatē. Itē vt fraudis et doli excogitata malicia q̄ nullū de
bet p̄stare patrocinīū a psoīs ordis cautius subtrahatur dist^r
cius quā potest inhibet capitlm gen̄. ne aliqua psona ordis
p modū comādē vel depositi vel alias reponat pecuniā aīa
lia. vel res alias qualescūq3. nec fingat se debere debita q̄ nō
debet. Quicūq3 ɔtrīu fecerit nisi expcā sup hec licētiā habuerit
ab abbte ip̄o facto sentētiā excoīs incurrat et de p̄hēsus ī hoc
tanq3 fur et pprietarius puniat^r. eidē sentēcie subiaceat. qui de
rebus ecclesie sibi redditus vel aīalia faciūt emi sub nomine ali
eno. Itē cū id qd^r plures tāgit debeat ab oībus subportari et vt
ex p̄dictorum memoria. q̄ cautelā futurorum arguit edocemur
quod ex antiquarum ɔt^rbutionū dist^rbutioībus quā plures extite
rūt grauati. et plurimi supportati. vt oīa in luce clarius pdu
cāt^r ex onere suo quilibet ɔtentet^r deliberatione puida ordināt
et statuit capitlm gen̄a. q quociēscūq3 ɔt^rbutionē fieri ɔtigerit
in ordīe p̄res abbtes p se vel p alios p litteras sigillatas ɔtributio
nū dist^rbutiones quas filijs suis imposuerit pximo sequēti ten̄
ant^r intimare ge. cā. vt in libro ad spalit^r deputato dist^rbutioēs
oīum singularit^r ɔscribāt^r. Ita q qui nō soluerit ad arbitriū dic
ti cā. p depositionē vel alias scdm quātitatē demeriti puniant^r.
Itē cū apellatioīs remediū nō sit ad deffensionē iniquitatis. s3

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad deffensione innocētie institutū. nō est prouocatioib9 temere ap
pellātiū deferendū. et maxime cū ordini . p sedis apostolice p̄uile
giū sit indultū. ne p quācūq3 causa seu difficultate in ordie emer
genti extra ordinē quis audeat apellare. et p canones phibet² ne a
correctioib9 quis apellet. Siquis temere apellare p̄sūpserit ipo
facto sit excoicat9 et nichilomi9 vsq3 ad nutū cā. ge. carceri mā
cipet². Qui vero sic temere apellātib9 dederit cōsiliū auxiliū vl'
fauorē. p se vel p aliū publice vel p̄uatim eandē incurrat excoi
onis sentēciā et pena ospiratorꝝ puniat². Precipit tn̄ genale ca
pitlm districtione quāta potest abbtib9 et iudicib9 ordis v
niuersi vt i suis correctioib9 nō excedāt. Abbtes aūt q excesse
rint. a suis supiorib9 acrit castigēt². Quod si nō se debito modo
correxerit citētur ad capitlm ge. Et si p excessū correctionū ip
sorꝝ scādalū exortū fuerit deponāt². Fugitiui siquidē ordis i
romana curia p pcuratorē dcti ordis. ad ppꝛioꝝ abbtū expē
sas capiāt² et carceri māci pēt². Et qui ad curiā cū debita licen
tia accesserit scda die qua curiā intrauerit pcuratori ordis p
sonalit' se p̄sentēt et causas sui ad ventus integre et fidelit' expo
nere teneātur. Et si cū licētia debita nō accesserint dict9 pcura
tor ipos expellere teneat². qd si recedere noluerit ipos capi faci
at pcurator tāq3 ordis fugitiuos. Itē vt futuris piclis salubri
us occurrat² puide duxit. ca. ge. statuendū. q9 fiat sigillū spāle
p sigulis tm̄ modo suffragijs q ocedūt² in cā. ge. Diffinitioēs
vero dicti ordis de ōtra sigillo dn̄i cistij poterūt licite sigillari

et q̄ de dicto ꝯtra sigillo fuerint sigillata faciant plenā fidē. Itē
vt viciū symonie a pſonis ordinis cauciꝰ euitetur. et vnitas ge. ca.
p aduentū abbatū cōtinuū pfectiꝰ ꝯseruetur. inhibet capitlm ge.
ne aliq̄s abbas aliq̄d det vel pmittat vt a generali cā. excuset. Qui
cūq̄ȝ vero p tali excusatione aliq̄d qualitcūq̄ȝ dederit pmiserit.
et q̄ similiter receperit ex nūc p tūc ipm excoīcat ca. ge. poterūt tn̄
diffinitores cā. ge. aliq̄bꝰ abbatibꝰ libere ex cā liceciā ꝯcedere de dicto
cā. remanendi. Huic pene excoīs late sentētie abbates subiaceāt. qui
monachū vel monachos. equos vel famulos vltra taxatū numē
tū p viij. dies ante capitlm et durāte cā apud cist. introduxerint
nisi de licētia dn̄i abbatis cist. spālr. et dicti monachi taliter sine li
cētia dn̄i cist. introducti eandē excoīonis sentēciā ex nūc p tunc
latā a dicto cā. se nouerint incurrisse. Excipiūtur aūt quatuor p
mi abbates q̄ habēt singularē sup hoc libertatē. Et abbates de pruria
cho cū vno monacho de sauiniacho cū vno notario cui ppt genera
tionis sue latitudinē ꝯcessū est nō in pnde ab antiq̄. et ista gr̄a v
ti poterūt libere magistri in theologica facultate. Itē vt status ordi
nis in securiori trāq̄llitate pseueret. ordinat et diffinit ca. ge. q̄
prēs abbates et visitatores cū debitis suis. debita filiarū suarū sequn
ti anno in ꝯscientijs suis teneātur ge. cā. fideliter ac certitudinaliter intimare.
Itē quoniā domꝰ cist. est multipliciter aggrauata pcipit capitlm ge.
psonis oībꝰ ordinis vniuersi q̄ quacūq̄ȝ de causa legitima sint abba
cie cist. obligate vt vsq̄ȝ ad natiuitatē dn̄i p pmo tmino vsq̄ȝ ad
pmā dn̄icā quadragessime p secūdo. et vsq̄ȝ ad annūciationē dn̄icā

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p tertio et peremptorio termino soluere debita census et redditus in quibus eidem domui tenentur non omittant. Alioquin abbates adiecto termino in anima in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. Porro cellerarii et bursarii ab officiis suis auctoritate capituli generalis deponantur in sicut domino abbate cistercii infra dictum terminum aliter duxerit exponendum. Et hec ordinatio extenditur ad abbatissas et conuentus monialium que sunt eidem domui cistercii obligate. Item cum carte caritatis continentia que est originale nostri cisterciensis ordinis fundamentum diucius in suo robore perseueret. ordinat et precipit capitulum generale quod nulla persona ordinis cuiuscumque sexus dignitatis et ordinis, irrequisito ordine pro quocumque dono debito vel legato bona ordinis capi arrestari seu sagiri per se vel per alium quocumque exquisito colore faciat vel procuret per iusticiam vel potentiam secularem vel eis consilium auxilium prebeat aut fauorem. Quicumque autem contrarium fecerit prebendo consilium auxilium vel fauorem excommunicationis incurrant sententiam ipso facto auctoritate capituli generalis. Et quia tantam inducit efficaciam digne comunicantibus nostre peregrinationis viaticum salutare quod in perfectum proficit et perfectum ad statum perfectionis perducit generale capitulum volens viam deuotionis atque perfectionis seculo renunciantibus aperire. ordinat et diffinit quod nouicii ordinis illo die quo professionem faciunt nouum hominem induentes sacro corpore dominico se muniant. Et si missa specialis quod ordinationi abbatum relinquitur debet ipso die in conuentu propter hoc celebrari. Et istam diffinitionem ad nouicias monialium extendi precepit capitulum generale. Item cum sacra theologia cum ceteris ancillantibus sciencie sit eo specialius amanda ordinis professoribus ceteris mundi aliarum scienciarum spretis anfractibus pro se

quēda. quo p ipi9 adoptionē maiorē apud deū et homines grām
a sequātur ge. ca. ordinat. et scolaribus inhibet districti9 sub pena
expulsionis a studio inmediate ferēda et cpuisore ad audiē
dā aliā sciēciā p̄ter q̄ theologiā limites studiorum ordīs exeant.
de certo oibus quacūq dignitate fulgeāt sup hoc. auctoritate
dispēsandi remota. licencias sup hoc iā 9cessas p̄senti 9stitutio
ne reuocat idē capitulū ge. Itē quoniā anno p̄terito fcta fuit — folio lxiiij
diffinitio qua dicitur q electio facta p duas ptes electorum vel
fere simpliciter cōfirmet. // sensū induxerat aliqualē. Generale
capitlm elucidare cupiēs illud p̄cipit qd illud fere appositum
āmoueatur simpliciter. et electus a duabus ptibus pfecte. sine 9dic
tione qualibet cōfirmetur dū alia q̄ 9tinētur in diffinitionibus
huiusmodi inviolabiliter obseruentur. Itē abolende absolu
tionis abusū q nō nulle nostri ordīs moniales pudoris puella
ris verecūdie inmemores nimis frequēter p seculū euagātur
in aīarum suarum dispendiū. et scādalū plurimorum refrenare
cupiēs capitlm ge. ordinat et diffinit vt ipas extra mo
nasteria nō liceat egredi nisi necessitas qd 9sciēcie platorum
relinquitur aliud exhegerit faciēdū. Si q vero moniales ad
balnea q̄litercūq pcesserint extra monasteria irremissibiliter
habitu regulari priuētur. Et licētiātes eas vt p̄dicta petāt bal
nea sententiā excōionis incurrāt auctoritate cā. ge. Itē vt
suspitionis materia de medio referetur ge. ca. censuit statuen
dū q quocienscūq inter p̄rem abbatē et filiū suū discordia o

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cari ɔtigerit p̱sonis neutre partis suspectis cōmitat̃ dicta dis
cordia aut dicto cå. terminanda. Itē idep̄titatibꝰ monastioꝝ
ordis ge. ca. p̱uidere cupiēs statutū dn̄i clemētis ppe. v. vo
lēs in oibꝰ obseruari vniuersis abbtibꝰ et abbtissis ordis inhi
bet dictū capitulū gen̄ale. ne possessioēs eoꝝ ad vitā vel ad
certū tpꝰ cōcedāt. pecunia etiā inde recepta. nisi iuxta formā
q̄ i cōstitutione dn̄i clemētis ppe p̄dicti plenꝰ ɔtinet̃. Itē ɔ
tributio p̱ seruicijs factis et faciēdis in curia romana dn̄o
cist̃ et quatuor p̄mis cōmitit̃ in plenaria ordis potestate.
Qui vero nō soluerit locis et t'mīs statutis abbtes excoīois
incurrāt sentēciā ipo facto. priores cellerarij bursarij ipo fac
to sint depositi nec officiū exequāt̃ aliud sub pena excoīois
late sentētie donec de ipōnēda ɔtributione fuerit plenarie satis
factū. **Incipit libellus diffinictionū cā generalis editus**
Anno dn̄i. m̊. ccc. lj.

Omissis diffinitioibꝰ et rubricis de qbꝰ nō agitur
in sequētibꝰ notāt̃ hic rubrice antiqui libelli de
nigro. Et de nouo edite de rubeo. Et si placet seqns
opusculū vocet̃ nouale et libellꝰ antiquus vocet̃
antiquus. In omībꝰ monasterijs habeāt̃ p̄uilegia vel trāscēp
ta p̄uilegioꝝ ordis cōmunia. et vt omēs p̄sertim abbtes ad tui
tionē p̄uilegioꝝ intendāt.

lxx De modo et forma deffendēdi ordis libertates.

lxxi De albacijs et ecclijs fūdādis et ordī incorporādis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lxx) De ambiciosis et de baptismo et alijs sacramētis p monachū nō ministrādis et de seruientibꝰ ecclijs secularibꝰ.
lxx) De mediocritate in cantu.
lxx) De missa et comemoratiōe btē marie.
lxxij De missa et colleta p pace.
lxxij De missis festis et cōmemoratiōibꝰ diuersoꝝ sctoꝝ et miraculis et credo in vnū deū dicēdis
lxxiij De abbtibꝰ remanētibꝰ a capitulo generali.
lxxiij De ingressu ī cistercium tpr cā. ge. et ante et de monachis et equis et armis nō introducēdis.
lxxiiij Qualiter se habeāt abbtes in cā. ge.
lxxiiij De litteris missis legēdis īpetrādis et recipiēdis et psentādis.
lxxiiij De potestate iudicū et modo pcedēdi et de cōmissarijs cā ge. et cōmissiōibꝰ referēdis.
lxxv De appellantibꝰ cō ordīs statuta.
lxxvj De casibꝰ in quibꝰ abbtes possūt absoluere.
lxxvj De cōuētiōibꝰ inter abbtes et subditos.
lxxvj De statutis dnī ppe.
lxxvj De statutis ordīs et diffinitiōibꝰ.
lxxvj De libello diffinitionū habēdo et diffinitiōibꝰ habēdis et legēdis.
lxxvij De criminosis testibꝰ et carceribꝰ.
lxxviij De ppetarijs lusoribꝰ et arte alchimie.
lxxviij De diffamātibꝰ abbtes et superiores.
lxxviij De cōprehēsis in cōtagione carnis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

folio

lxxviij De forma visitationis visitatoribus et potestate eorum.

lxxix De abbatibus ordinis cedentibus traslatis et pensionibus sibi datis.

lxxix De inquirendo statum domus in creatione. morte traslatione ab...

lxxx De officialibus instituendis. et iuramentis per eos prestandis.

lxxxj De electionibus et qualitate eligendorum.

lxxxij De episcopis ab ordine assumptis.

lxxxij De quatuor primis abbatibus et magistris in theologia.

lxxxij De sigillis et sigillatione litterarum.

lxxxiij De expensis abbatum et officialium superfluis.

lxxxiij De contributionibus impositis et imponendis.

lxxxiiij De priore.

lxxxiiij De infirmario et vestiario.

lxxxv De provisoribus studij et studentibus.

lxxxv De hijs quibus licet ire vel mittere ad curiam romanam.

lxxxv De diversis personis euntibus vel redeuntibus pro negocijs ordinis.

lxxxvij De hospitalitate servanda.

lxxxviij De eiectis vel emissis a domo propria pro culpa.

lxxxix De emissis pro dispensatione et remanentibus.

lxxxix De novicijs et alijs religiosis recipiendis et non recipiendis

xc De fugitivis ab ordine discedentibus per seculum evagantibus ad ordinem revertentibus.

xcj De custodia depositorum et bursarijs.

xcj De cibis conventualibus et quadragesimalibus.

xcj De carnibus non comedendis et de pitantijs.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

xcij De p̄rimitate visitatione. claustro. ꝯfessione et correctiōe mo
xcij De capellanis et ꝑcuratoribꝰ monialiū. malium.

Incipit libellus diffinitionū ordis cistercien̄. qui nouella apellatᵘʳ. Incipit hic prologus sup̄ nouellā ꝯpilationum ꝑdicti ordis Cistercien̄.

St statutorꝝ cist̄ ordis scrutatores breuius inve niāt qd̄ expetūt diffinitiones ipiꝰ cāgre. ab an no dn̄i. ṁ. ccc. xvj. quo diffinitionū libellus ex titit ꝯpilatus. vsqꝫ ad annū quinqͣgessimū sub e isdem titulis qui ꝯtinetᵘʳ in eodē paucis necessario additis titulis et aliqͣbꝰ augmētatis alijs vero ex causa ōmissis. rese catis sup̄fluis. collocate sunt ī seqnētibꝰ recollecte. Quia tn̄ qꝫ plures rubrice ī p̄ma libelli distintione ꝯtinetᵘʳ qͣbꝰ simul in aliquibꝰ subsequetᵘʳ ꝑpt reuerētiā eorꝝ q̄ ꝯtinet dicta dis tinctio Carte caritatis et clemētine remanet intacta. nec sub statutis capitlis ꝯp̄hendo de Sꝫ tn̄ memoriā aliqualitᵉʳ facien do de eisdē trāsiuimus vt querēdi fastidiū temperetur. Vt ī omībꝰ monasterijs ordis habeātᵘʳ trāscp̄ta p̄uilegiorꝝ. i

Omnibꝰ abbtibꝰ p̄cipitᵘʳ qͥ p̄uilegia ordis habe ant coīa. et trāscribi faciāt et legātᵘʳ anno qͥlibet in cā. ordis cū libello diffinitionū anni. xvj. et p̄ sentis. sub penis in libello ꝯtētis. abbtes aūt qui p̄ missa p̄uilegia habere vel ꝯscribi facere neglexerit. stallū ꝑpꝛ ingredi nō p̄sumāt. donec habuerit ipa p̄uilegia vt ē dictū.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Vt presertim abbates ad tuitionem priuilegiorum intendat. 2

Abbatibus officialibus ceterisque personis ordinis vniuer
si districte inhibetur ne diocesanum aut alios qui super
loca ordinis procurationes seu visitationes asserunt se
habere presumant quocumque modo recipere contra formam pri
uilegiorum ordinis et tenorem. Quinimmo si predictos diocesanos mo
ti fuerint super hoc vel in aliquo molestati ad sedem apostolicam prouocent
et appellent. Quicumque vero contra formam predictam quemque predictorum recipere
seu admittere presumpserit in futurum tribus diebus vno eorum in pane
et aqua penitentiam sustineant leuis culpe abbates vero super hoc
veniam petant in capitulo generali ad ipsius arbitrium seueritate debita puniendi.

De modo et forma deffendendi ordinis libertates. 3

Statuitur et ordinatur quod tres primi [abbates] prouincie qui de contribu
tione imponenda pro libertatibus ordinis deffendendis com
petenter fuerint requisiti. si negligentes fuerint in execu
tione mandati capituli generalis suspensionem ab ingressu ecclesie se
nouerint incurrisse. Qui vero impositam contributionem propter hoc sta
tutis terminis non soluerint dum tamen debito modo eis fuerit intimatum.
sint excommunicati ipso facto. Et receptores de receptis fideliter computa
re sub pena superius nominata et recepta restituere illis per quibus
fit contributio teneantur. Declaratur quoque quod tales particulares contri
butiones impositiones. fiat proportionaliter et non equaliter secundum im
positionem in generalibus contributionibus assuetam. Et quoniam tres pri
mi non possunt propter predicta interdum commode congregari conceditur q

(c) 2006 Ministerio de Cultura

duo ex eis tunc se legitime excusante poterunt procedere in predictis. Abbatibus ordinis vniuersi precipitur. vt non presumant contributionem pro libertatibus ordinis deffendendis fieri postulare in sui subsidium. aut leuamen. nec se speret aliqualiter obtinere. nisi lites super hoc mouendas contra quascumque personas cum patris abbatis vel commissarij sui seniorum patrum conuentus sui. et aliorum patrum maturo consilio et digesto. lites easdem duxerit inchoandas. apellatione dumtaxat excepta et expectantibus ad eandem. De abbatijs et ecclesijs fundandis et ordini nostro incorporandis.

Paternitas ordinis milicie ihesu xpisti. qui ordo per regem portugalie fundatus extitit. et per summum pontificem confirmatus et nostro ordini incorporatus ad abbatem de alcobacia pertinet totaliter tamquam ad patrem ordinis memorati. De ambiciosis et de baptisimo et alijs sacramentis per monachum non ministrandis et de sermentibus ecclesijs secularibus.

Nulli de ordine nostro liceat. clericis aut secularibus personis absque parrochialis presbiteri licentia spali sacramenta ecclesiastica ministrare. seu etiam matrimonia celebrare sub excommunicationis sententia lati canonis cuius absolutio est dumtaxat sedi apostolice reseruata. prout in constitutione felicis recordationis domini clementis pape. v. in consilio viannensi edita plenius continetur. Non tamen per hoc excludimus. quin familiaribus aut pauperibus in hospitalibus ordinis nostri degentibus sacramenta possimus ecclesiastica ministrare iuxta tenorem priuilegiorum ordinis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

a sede apostolica indultorum. monachi regionis ytalie ad porat⁹ p̄bendas et capellas expectātes iure patronat⁹ ad monasteria ordīs de volūtate et decreto epōꝝ pmoti nisi in oīb⁹ licitis ut officiales certi abbtib⁹ suis obedierint. nullā vocē in cā aut alibi habeāt nec de agendis aliqͥt se intromitāt. nec morā in monasterio facere p̄sumāt nec eis pvideatur de comuni nisi prout hospitib⁹ ꝯsueuit comunit̄ ministrari. De mediocritate in cantu.

Quere in carta caritatis cā p̄mo

Itē statuit̄ q̄ antiq̄ forma cātandi a bto bernardo p̄re nr̄o tradita sinchopatioīb⁹ et ꝯgnetis speciali t̄ in cātu ordīs int̄dictis. cū talia magis dissolutionē q̄ꝫ deuotionē sapiāt firmit̄ teneātur. Abbtes et abbtisse hoc statutū faciāt. ab oīb⁹ inuiolabilit̄ obseruari. Monialibus ordīs vniuersi p̄hibet̄. ne varias et notabiles sollennitates. ꝯt̄ morē et formā ordīs de cet̄o facere vel celebrare q̄quom̄ āudeāt vel p̄sumāt. Et si q̄ in hoc in futurū repte fuerit culpabiles eisdē regularis habit⁹ auferatur nisi speciali licētia sup hoc habita et obtēta. De comemoratione btē marie et ei⁹ missa.

Comemoratio btē marie fiat et dicat̄ aña. sp̄s sctis. v̄. Ecce ancilla dn̄i. Collect̄. Letifica et adiuua nos. post horas canonicas dicēdas ab oīb⁹ extra chorū p ordinē vniuersū teneāt̄. Itē statuitur q̄ post horas ꝯsuetas gl̄iose virginis. aña. missus est. v̄. Aue maria. Collect̄. Omn̄ipotēs sempitne de⁹ q̄ gl̄iose. et c̄. Et post. col

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lecta dicat^r Dulce nomē dñi etc. Per octā purificationis bte
marie dicat^r ad laudes aña Cum induceret. et ad mg̃. ho
die bta virgo. et sabbto post pᷣifica. bte marie infra octā di
cat^ur offiñ. Suscepimꝰ deꝰ m̄. etc. cū collecta. Itē post salue
regina in ecclesia decātatū. grossa cāpana vno signo pulsa
ta p ordinē vniuersū et quilibet in honore virginis gliose
ter flexis genibꝰ. aue maria dicere teneat^r Et exinde in dul
gentia a summo potifice cūctis fidelibꝰ indulta. ad salutis reme
diū exequat^r. Itē statuit^r q de cetero paschali tp̄re loco añe
Scta dei genitrix. et Scta maria sucurre miseris. Regina
celi letare. ab oībꝰ dicat^r ad vespas. diebꝰ feriatis et nō feri
atis. Missa vero eiusdē post missā de cōuētu diebꝰ Sabbto
rū p totā xl^am. celebret^r nisi fuerit festū xij. lectio. in singlis
domibꝰ ordis vniuersi. De missis et collecta p pace.

Collecta deus a quo de cetero dicat^r ab oībꝰ et
singlis sacerdotibꝰ cū diuina ipos ɔtigerit cele
brare et missa pro pace in singlis domibꝰ semel
in ebdomada celebretur. De missis festis et cō
memoratioibꝰ diuersoꝝ sctoꝝ.

Ordinatur q fiat festū de corpore xp̄i cū sermo
ne in cā. duabꝰ missis et ppᷓa hystoria feria v^a.
post octabas pēthecos. et eadē die ɔuersi labori
bꝰ minime occupētur Et officiū de corpore xᵖ
p capitulū ordinatū reiectis alijs officijs vniformit^r decā

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tetur p ordinem vniuersu. In monasterijs aut in qbus processioes facere voluerint dicta die in ingressu ecclie et i pma statione dicatur responsoriu Eduxit nos deus cu v. Non moyses In secunda statioe Rx. Verbu caro cu v. in pncipio. In ttia statione Rx. Melchisedech. et in introitu ecclie incipiat abbas. Introiuit ihs. Vt diuersitas euitetur festu bti bernardi gloriosissimi pris nri solemnit celebretur p totu ordine et die festi ipius quersi minime laborabut. Et fiant octa de bto bernardo cu missa lectioibus et responsorijs sic in die petri p ordine vniuersu et qties feria tertia cuiuslibet ebdomade ppo officio seu ppa missa careat. ipo die celebretur missa de bto bernardo in couetu. Et in singlis domibus ordis vniuersi solennitas bti malachie epi et confessoris cu duabus missis et Rx. in vespis ob meritorum suorum excellentia celebretur p ordinem vniuersu. Festu bti yuonis psbri et confessoris xix die kln. mesis iunij p ordine vniuersu cu xij. lectis et missa vna. In puincia vero turon cu duabus missis et historia ppa solemnit celebretur. Statuitur q de bto thoma de aquino. vij. die mesis marcij fiat festu cu xij. lectis sic de bto dnico p ordine vniuersu. Ite fiat comemoratio de scto hugone primo abbate clunia cen. ta in laudibus qz in vspis iiij. kl maij videlicet. Iste cognouit. et collaudabut multi et pma missa de ipo catabitur. die scti roberti sic de bto anthonio p ordine vniuersu. Miracla facta in locis ordis p psonas ipius ordis generali ca. luculeter et lucide refferatur et ibide publice i scriptis redigatur. In

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tur. In oībꝰ festiuitatibꝰ in qbꝰ sermo habet᷑ in cā. Credo in vnū deū. in missa solēnit᷑ decantetur. Noīa btōꝝ ꝯfessoꝝ Emūdi et malachie. quoꝝ reliqe et corpora. apud nos sūt in honore de cetō in letanijs ordīs post btm petrū ꝯfessorem pnūcientur. Statuit᷑ et diffinit᷑ qꝫ quilibet pr abbas ī filiabꝰ suis potestatē habeat cōcedēdi festa aliqꝝ sctoꝝ celebrādi si p ꝯuētū fuerit requisitꝰ. vt cū filijs suis sup capellanijs missis. historijs nouis libere valeant dispēsare supposita sufficienti asignatione redditū et ꝯuētuū vnanimi ꝯsilio. et alijs etiā circūstātijs in alijs diffinitionibꝰ ꝯtentis nullatenꝰ abrogatis. Et sup hijs de cetō mo oneret in peticionibꝰ cā. ge.

Pr Abbas filie pot cocedere festa sctoꝝ celebrandi

De abbatibꝰ remanētibꝰ a capitulo generali. 10

Quicūqꝫ abbas p se vel paliū procurare psūpserit fieri edictū p dños tēporales. qꝫ abbtes nō veniāt ad cā. ge. vel qꝫ ꝯtributiones ordīs nō soluant ipso facto excoīs sentēcia se senciāt innodatos. Inhibetur ne aliquis abbas aliqd det. vel pmittat vt a cā. ge. excusetur. Quicūqꝫ p tali excusatione aliqd qualitercūqꝫ dederit vel pmiserit. et similit᷑ qui recepit et nūc prout tūc excoīs īcurrāt sentētiā ipso facto. Poterūt tn̄ diffinitores alicui vel aliquibꝰ abbtibꝰ libere ex causa licētiā ꝯcedere de dicto cā. remanēdi. Comitit᷑ visitatoribꝰ quibuscūqꝫ ordīs vniuersi. vt ī suis visitatioībꝰ diligēter inquirāt. de abbtibꝰ qui ad capitlm nō venerīt tpe debito nec se legitime excusauerīt. precipitqꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

personis ordinis vniuersi super hoc requisitis in virtute sancte obedientie.
vt omnes quos in hoc culpabiles scierint visitatoribus denuncient memo
ratis. Qui taliter culpabiles manebunt venire ad sequens cap. gen. personali
ter et peremptorie secundum statuta capitularia pena duplici expensarum quas
veniendo ad capitulum et redeundo fecissent multimodas puise et
etiam grauiori si eorum prauitas hoc requiret. in primo cap. si sic moni
ti non comparuerint nec se legitime excusauerint depositionis iacturam
poterunt non inmerito formidare. Dicti autem visitatores super
hoc tenebuntur capitulum informare quod primum in ipso cap. comparuerit vel
eis occurrerit opportunitas dicto cap. nunciandi. Qui visitatores
si premissa scienter omiserint adimplere. Cum ad domos proprias ve
nerint tribus diebus ieiunent in pane et aqua sine dispensatione
quacumque alioquin suspensi maneant a diuinis. donec penitentiam
egerint memoratam receptores excusationum abbatum remanentium
a cap. generali iuramenta exhigant ab excusatoribus eorum vtrum
causas remanentie sciant vel credant saltim verisimiliter esse veras.
Denique receptores causas ipsas studeant referre coram diffini
toribus qui de sufficientia tractabunt. et ex ordine iudicabunt. re
ceptores autem predicti de et super predictis fideliter et efficaciter ad
implendum in gen. cap. ipso iuramenta ad sancta dei euangelia presta
re teneantur. **De ingressu in cistercium ante et post capitulum ge.**

De cistercij cap. et de diffinitoribus eligendis quere in clementi
na cap. iiij. et de auctoritate eiusdem cap. quere in carta
caritatis. cap. iij. **De accedentibus ad capitulum ge**

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nerale quomodo se habeant.

Districte inhibetur ne abbates. monachi. conversi seu
famuli abbatum ad capitulum venientium in ingressu cist
cij arma et cultellos acuminatos defferant secum quo
quomodo. Quod si abbates vel monachi contrarium fecerint excommunicationis
sententiam se noverint incurrisse. famuli vero culpabiles perpetuo a
servicio ordinis excludantur. nec in fraudem arma sua dimittant in cist
ante ingressum capituli generalis sub pena predicta. Abbatibus ordinis universi
prohibetur sub pena excommunicationis. ne monachum vel monachos. equos seu
vel familiam ultra taxatum numerum per octo dies ante capitulum
apud cist introducant nisi de domini cistercij. vel eius locum tenentis s
licentia speciali. Durante vero capitulo abbates qui equum vel equos ultra
taxatum numerum introduxerint sine licentia speciali diffinitorum do
mino cist. personaliter assistentium. pro equitatura quolibet florenum
unum. et pro quolibet equo duos grossos pro feno ante exitum capituli
generalis receptoribus contributionum solvere teneantur. Quod nisi fecerint
gradum altaris ascendere non presumant quousque satisfecerint generali capitulo
de predictis. A talibus autem recepta pecunia in minorationem ex
pensarum generalis capituli computatur. Monachi vero et conversi per abbates non introduc
ti causam adventus sui priori cistercij exprimere teneantur. quam si rationa
bilis inventa non fuerit de cist turpiter expellantur. recepta prius in capitulo
cistercij coram omnibus disciplina. Ipse autem prior inquirat cum exacta di
ligentia. si forte aliquis presens in capitulo se non presentaverit sibi. et presen
tatum se conscribi faciat nomina. adeo quod non scripti irremissibiliter puni

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ant. Excipiunt tñ quatuor p̃mi abbtes qui singularẽ sup hoc ha
bent potestatẽ et abbtes de pruliacho et de sabiniacho cũ vno no
tario. qui ppter latitudinẽ sue generatioĩs. nõ in pñdic ẽ ab antiq
ɔcessũ ista grã poterũt vti libere magri in theologica facultate

De moribꝰ tpre capituli seruãdis.

Ordinat qꝫ detur p̃ma die cãi in cã. abbti cuilibet si
gnũ et qlibet albas illud signũ dabit famlo suo. q
deferet ad locũ vbi auena liberatur qui signũ illud
nõ habuerit nichil reportabit. Famli vero ad aue
nam habendã accedãt p ordinẽ scdm generationes ordinatas.

De litteris missis legẽdis et p̃standis.

De litteris cã. ge. missis q̃re in clemẽtina cã. iiij. nu
llus de cetero petitionẽ in cã faciat seu litteras p̃nci
pũ vel aliorꝫ quorũcũqꝫ eidẽ cã. audeat p̃sentare
qn in eis scribat p̃ muitꝰ nomẽ suũ. Abbtibꝰ ordis
vniuersi inhibetur. ne rotulos siue libellos p hoĩes siue nũcios
ignotos traditos vel oblatos p̃sumãt admittere seu pcedere ɔt
aliquẽ q̃vis modo occasione eorũdẽ. Nullus de cetero ɔfirma
tionẽ petitionẽ. vel ɔtractũ quorũcũqꝫ petat fieri p capitulũ
ge. nisi p̃ncipales litteras valeat exhibere. De causis ordis et

debitis et potestate iudicũ et modo pcedendi.
De cõmissarijs et cõmissionibꝰ refferẽdis.
De iudicibꝰ a cã. datis quere in clemẽtina cã. iiij.
Statuit qꝫ in causis motis in ordĩe et mouẽdis it

personas eiusdē. sine strepitu et figura iudicij procedat et sim
plicit et de plano lites in ordine terminet. Quociescūqȝ int pře
abbatem et filiū discordia oriri ɔtigerit psonis neutri pte suspec
tis ɔmittat discordia auctoritate cā. terminanda. Quociēscūqȝ
in emergētibꝰ causis. duo vel plures comissarij p ge. ca. fuerit de
putati vno eorꝝ impedito. vel se legitime excusante aliꝰ seu alij
valeāt aliū sibi de cōsensu ptiū asociare collegā q cosimilē in ɔ
missione seu ɔmissionibꝰ habeat potestatē. In coīssioibꝰ aūt ad
inspiciēdū et discutiēdū seu exequēdū aliquorꝝ petitiones iuxta
ppla instituta. vno comissariorꝝ. tā p mortē. qȝ infirmitatē
seu causā legitimā vacare nequnte. alter cōmissariorꝝ de cō
sensu abbtū vel cōuētuū. qs tangit negociū. vnū abbtē aliū
valeat subrogare. q cō similē in cōmissis habeat potestatē. Nec
alicui liceat abbti. ad discutiēdū a ge. cā. pete qusqȝ tractatū
sollennē fecerit. et sub nota auctētica aut publica eidē cā. p
mitus studeat presentare. Quicūqȝ coīssarius cā. ge. q anno ɔ
missiois sequēti id quod sup coīssione sibi facta renūciare dis
tulerit. iusto impedimēto cessāte tribꝰ diebꝰ vno eorꝝ in pane
et aqua faciat leuē culpā. Quā si facere ɔtēpserit qusqȝ fecerit
ipam. gradū altaris ascendere nō psumat. Inhibet psonis
ordīs vniuersi. ne in visitatioibꝰ. electioibꝰ. correctioibꝰ. pu
nitioibꝰ aūt tāgētibꝰ ɔsilio auxilio advocatorꝝ et psonarꝝ se
cularīū vti audeāt vel presumāt. Itē siqndoqȝ abbtes ordīs dila
tionē debitorꝝ impetrauerīt ab aliq dño grose. ad illa debita q

(c) 2006 Ministerio de Cultura

debentur psonis ordis minime extedatur. Qui secus fecerit excois sententiā incurrat ipo facto. eidē pene subiacēt qui iā impetrata tali grā vti psumēt ꝯ psonas ordis quoqmō. Omnib9 abbtib9 et abbtissis qui cā. ge. teneāt in quib9cūqȝ annis pstitis redditib9 pcipit q̄ te n9 sine deffectu qcūqȝ terminis asignatis et loco soluāt decreto quod debēt aliter omia dāpna et intʼ esse q̄ pptʼ deffectū solutiōis dic tū capitlm incurrerit soluere tenebūtʼ et si post terminū p mensem soluere distulerit abbas vel abbtissa in hoc culpabiles ingressū eccīe sibi noverint interdictū. Cellerari9 vero et bursarius vel cellerarij vero et bursarij ipo facto a suis officijs auctoritate dicti cā. depo nātur. nec aliqd officiū possint exercere sine licētia cā. memorati. Inhibetʼ distctio9 ne aliqua psona ordis. cuiuscūqȝ sex9 dignit tis aut status existat. irrequisito ordie p qcūqȝ dono vel debito. bona ordis arrestari seu sazari. p se vel p aliū qcūqȝ exqsito co lore faciat vel procuret. p iusticiā vel potētiā secularē. vel eis p sidiū auxiliū. pbeāt vel fauorē. Qcūqȝ aūt ꝯtriū fecerit excois incurrat sentetiā ipo facto. Nec se ad invicē trahāt ad seclari iudicia sup actione qcūqȝ irrequisito ordie vel cā. ge. Qui a liter psūpserit si abbtes fuerint suspēsiōis alie vero psone exco muiōis incurrāt sentētiā ipso facto. De appellātib9 ꝯ. ordis

Et correctionib9 abbtū et frūȝ qre in institūta. carta caritatis cā. v. Cū p sedē aplicā cistrij. ordi sit indultū. ne p quis causa in ordie emergenti extra ordinē quis audeat appellare Et p canones

ꝓhibetur ne a correctioib9 regularib9 quis appellet. Ordinatur
q̄ si q̄s p̄ iudice appellatiōis friuole vel temerarie appellasse fue
rit sn̄aliter reputatus. tanq̄ excoīcatus euitetur ab oīb9. et per eū
a quo appellauerat. vsq̄ ad nutū cā. ge. carceri mācipetur. Qui
vero sic temere appellantib9 dederit. ɔsiliū auxiliū vel fauorē
p̄ se vel p̄ aliū publice vel p̄uatim. eandē incurrat excoīs sen
tentiā et pena ɔspiratoꝝ puniatur. Districte p̄cipitur abbatib9 et iu
dicib9 ordinis vniuersi. vt ī suis correctioib9 nō excedāt. Abbates
vero q̄ excesserint a suis sup̄iorib9 acrit' puniantur. Quod si nec
sic debito mō correxerint citentur ad capitlm ge. vbi si p̄ excessum
correctionū ipoꝝ scādalū ortū fuerit deponatur. Statuitur q̄ q̄
cūq̄ p̄sona ordinis p̄ se vel p̄ aliū lr̄as. p̄ces. minas. a q̄buscūq̄
p̄soīs q̄ nō sint de ordie nr̄o impetrauerit. vel impetrare p̄cu
rauerit : seu vti p̄sūpserit impetratis. ne p̄ suis excessib9 puni
atur. . seu q̄ de pena relaxetur. vel q̄ ad negociū ordinis p̄moueatur.
seu amotus vel amoti ab aliquo officio restituātur ipo facto sen
tētiā excoīs incurrat. Et nichilominus si sup̄ hoc ɔuictus fuerit vl'
ɔuicta. nūq̄ de cetō ad aliqd ordinis officiū admittatur sine licētia
sp̄ali. cā. ge. Statuitur q̄ q̄ndiu rebelles et inobediētes in correc
tioīb9. punitioīb9. incarceratioīb9. ablatioīb9. habitus. officio
rum depositionib9 vel emissioīb9 monachi vel ɔuersi in monas
terijs vel monasterioꝝ locis p̄ triduū et vltra ɔ̄ mādatū volū
tatē abbatis p̄prij p̄stiterit. in ipis monasterijs et locis q̄ndiu ibi
in tali rebellione fuerit cessent penitus a diuinis. Persone autē cū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

talib9 participātes quouis mō. seu dātes ɔsiliū. auxiliū. vel fauo
rē excōicent in hijs scriptis et de p̄hēsi vt ɔspiratores poīa in
dicētur puniēdi. De causis in q̄b9 abbtes possūt dispēsare.

Abbates possūt absoluere de lcīn manuū iniectio
ne in clericū secularē de p̄uilegio spāli. Abbtes or
dīs certos casus et articulos ad absoluēdū et dis
pēsandū possūt sibi si voluerīt retinere. et cōmittē
sup eisdē potestatē absoluēdi q̄b9 et quādo videbit expedire.
De cōuentioib9 int abbtes et monachos.

Conuentiones cōtract9 siue ordinationes q̄scūq3
siue pacta int abbtes ordīs nrī et eorz monachos
et ɔuersos. facta q̄mlib3 vel inhita ɔtra cōīa ordi
nis istituta. et in posterū faciēda nullius firmita
tis robur obtineāt. q̄usq3 fuerint p capitulū ɔfirmata. De sta
tutis dnī ppe et ordīs et de libello diffinitionū. et de diffini
tionib9 habendis et legendis.

Abbatib9 ordīs vniuersi iniūgit q̄ntus statuta et
ordinationes dnī benedicti ppe de reformatione
ordīs nrī habere pcurēt et ea obseruēt et obseruari
firmit faciāt sub pena depositiois ab officio pcipi
tur q dicta statuta celerit et absq3 mora ɔscribi faciāt. et libro
diffinitionū. seu regule cōpilari. Cū p statuta pplia phibetur
q silue vel nemo9 nō vendāt et cet. Declarat q nec p paruas
petias p ɔstruēdis dolijs. vel alijs fabricaturis. nisi cū sollenni

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tate in dictis statutis capitularibus vendi possint absque pena periurii incur
rendi. Ordinationes. conuictiones. et tractatus. inter abbates et conuen
tus super carnibus edendis certis temporibus elemosinis. redditibus vic
tualium qualitate et quantitate que ordinationibus et statutis domini pape
benedicti contradicunt. super quibus tamen vsus quam litteras habere dicuntur. reuo
cantur penitus et anullantur in quibus fuit hoc monasteriis obseruatum.
Quod contra capitularia priuilegia instituta aliqui priores cellerarii et mona
chi extra dormitorium cameras nituntur appropriatas habere. In quibus
cameris ascendunt. pernoctant et inuitant quos volunt ad esum carnium
sine propriis abbatis licentia dicentes hoc sibi licere. de consuetudine vsitata.
Carnes quoque sibi postulant certis diebus vel temporibus ministrari ✱ Transgre
ssores per amotionem a suis officiis vel alias vt meruerint puniendi. Ab
bates ordinis qui contra statuta capitularia monachis conuersis porciones panis
et vini in infirmitoriis cotidie distribuunt et asignant. vltra penas
in ipsis statutis capitularibus contentas excommunicationis sententiam incurrant ipso facto
auctoritate capituli generalis. Statuta capituli generalis. postquam fuerint edita. et in pu
blico promulgata ligant et adeo quod nisi in sequenti capitulo. expresse reuo
cata fuerint. censentur tacite confirmata. Abbatibus. prioribus et subprioribus
precipitur ordinis. vt libellum diffinitionum editum anno xvi. vna cum presen
ti habeant et obseruent. et legi faciant omni excusatione seruata prout
in dicto libello distinctione. vii. capitulo. iiii. et in fine dicti libelli et in
decretis plenius continetur. Et hoc faciat sub penis ibi contentis pater abbas.
Abbatibus et commissariis ordinis vniuersi iniungitur. vt diffinitiones anni
cuiuslibet. generales et speciales illis quos tangunt. et per quibus fuerint edite

✱ Iniungitur abbatibus ordinis vniuersi vt in his et aliis statuta capitularia faciant obseruari.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per se vel p aliū p̄sentare studeāt. singli gradati in monasterii
js sibi comissis vel subiectis. et in eorum capitlis publicare iux
ta competentē terminū circa annū ordinationis ipsarum. in iun
gātque abbti si p̄sens fuerit Alioquin priori vel cātori. ut copiā acci
piāt sibique retineāt et obseruēt. Alioqn tā tradere copiā quam re
cipere suis sūptibus negligēt . iii. tribus diebus vno eorum in pane et
aqua faciāt leuē culpā quam donec fecerīt. vel diffinitiones ip
sas habuerīt. gradū altaris ascendere nō p̄sumāt. Inhibet^ur
oībus abbtibus sub pena excoīs late sentēcie vt conuocatiōs ab
batū facere statuta condere. vel certas penas cōtra delinqntes
imponere nō p̄sumant. Iniūgit^ur abbtibus ordīs vniuersi. vt in hijs et alijs
statuta p̄plia faciāt obseruari. Talia vero faciētes. vel fieri pro
curātes vltra dictā sentēciā excoīs eo ipo p depositis habeant^ur
et p patres abbtes pro depositis nūcupēt^ur. De criminosis testibus.

Criminosos vel qui publicas ege-
runt penitēcias p̄hibēt^ur ad consiliū ordīs euocari.
Qui si forte se inmiscuerīt et contradixerīt alijs
fame sanioris. pborum et saniorum tenēt^ur consiliū contra
dictione taliū nō obstāte Et ne crimina remaneāt inpuni
ta declaratur. quod seculares vel alterius religionis p̄sone hoēs
te admitāt^ur in testimoniū cōtra quascumque ordīs p̄sonas. si le
gitime aliud nō obsistat. De carceribus.

Quicūque monachus carceri mācipatus de ipo carcere
sine licētia exierit aut ipm carcerē fregerit. nō po

Statuta p̄palia semp obseruanda.

Criminosi non admitēdi ad consilium ordinis

Vide pena carcerem frangētiu.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

test ad quoscumque actus legitimos promoveri absque dispensati
one ca. ge. **De proprietariis lusoribus et arte alquimie.**

Statutis pluribus et aliis contra proprietarios in suo robore
duraturis. Statuitur quod in singulis capitulis ordinis in qui
bus sermonem habere contigerit, proprietarii ordinis nostri per
abbates vel presidentes excommunicati sollempniter nuncientur. Distric
tissime prohibetur personis ordinis universi cuiuscumque status extiterint
ne unquam proprietatem de cetero de rebus quibuscumque et quantumcumque seu qua
cumque permissione habitis in morte testamentum facere vel quomodolibet
pro voluntate ordinare cum hiis nichil possint reclamare libere.
Sed sint omnia superioribus suis si sint subditi vel suis conventibus si ab
bates vel abbatisse fuerint fideliter assignanda. vel suis successoribus
reservanda. Qui in contra facere presumpserit tamquam proprietarii et excommunica
ti honore et fructu sine interpretatione quacumque ecclesiastica care
ant sepultura. Ludus taxillorum et ludi quicumque illiciti inter
dicitur personis ordinis universi. causa cupiditatis vel lucri pecuni
arii Qui vero contrafecerit et de hoc convictus fuerit pannum inte
grum ultimus omnium habeatur. et omni vj. feria eiusdem anni sit in pane
et aqua. Qui nec fuerit emendatus privetur habitu regulari. Inhibe
tur sub pena excommunicationis late sententie. personis ordinis universi. ne arte
alquimie quoquo modo uti audeat vel presumat. Quecumque vero per
sona ordinis aliquis uti cognoverit. denunciare suis superioribus te
neatur sub pena predicta. **De diffamantibus superiores.** 23 vide v. cap. d. viij

Diffinitio edita cum penis adiunctis contra adeuntes prin

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cipes et potentes pro abbatū creatione visitatione et cetera. Ad monachos et conversos abbates suos et alios. maxime erga potentes personas et sublimes. diffamantes scripto vel verbo extendi. hoc addendo quod si tales semel puniti reinciderint perpetuo carceri mancipentur. De deprehensis in contagione carnis.

Quicumque monachus vel conversus propter incontinentie vicium publicam egerit penitentiam. et ordinis sui gradum perdiderit. nullum gradum alium assequatur nec ad actus legitimos admittatur. nisi dumtaxat delicenti causa. ge. sed in eodem gradu permaneat quo penitus extitit in futurum. Qui monasterium aliunde quam per portam egressus fuerit clara die tamquam deprehensus in contagione carnis puniatur. De forma visitationis et modo visitandi et visitatoribus distinctio. viii.

De visitationibus faciendis quere in carta caritatis. ca. ij. De visitationibus domus cistercij. et proclamationibus in ea faciendis et de visitationibus et alijs visitatoribus de potestate de evectionibus. de pitancijs eorum. et de protelatione visitationis quere in clementina. ca. vj. et vij. In virtute sancte obedientie precipitur alijs visitatoribus et eorum conductibus quatenus patribus abbatibus. et eorum commissarijs pro eundo. redeundo. expensas moderatas. iuxta taxationum libramen solvere non postponant consuetudine qualibet non obstante. Quicumque vero visitatorijs proprijs. vel eorum commissarijs expensas recusaverint solvere competenter. quantitate pensata itineris et qualitate persone. Si abbas sic recusans ab ingressu ecclesie donec satisfecerit sit suspensus. Si vero abbas non fuerit. Cellerarius et bur

sarius soluere negligētes. a suis officijs sint depositi. ipso facto nec a
lia officia exequntur donec fuerit ipsis visitatoribus satisfactū.

De donis factis visitatoribus q̄ ex in clemetina. cā. vij. 27

Recipit nō in puide et cum nugit psonis ordis vniuer
si q omnes visitatores illos quos scinerit. ac pba
bilit audiuerit suspecta munera suscepisse seu ali
ter ꝯ debitū iusticie excessisse. ipsos denūciare peu
rent. cā. ge. ad eius arbitriū seueritate debita punīedos precc
pitqꝫ capitulū vt visitatores ad monastaria visitāda ppt gue
rras accedere nō valētes comitāt alijs vices suas. Nec ꝯuent9
ad alia ordis monastaria. aut alibi citare psumāt. nisi ꝯuēt9
ipi ex causa legitima hoc req̄rāt. De abbatibus cedētibus trālatis
et petisionibus sibi datis.

Trāslationes abbatū et abbtissarū in ordine nō fiant.
nisi forte ppt aliquā eminētē necessitatē vel vtili
tatem. de dn̄i cistercij et quatuor p̄morū abbatū li
cētia. aut saltē alterius ipsorū cū ipo dn̄o cistercij alit
fuerit ordinatū. Qui vero alit psūpserit tā trāsferētes q̄ꝫ trās
lati. ipso facto se eē depositos nouerīt auctoritate cā. ge. Quociē
ensciēqꝫ abbtem aliquē. ad aliā abbatiā trāsferri. et monachū
in alio monasterio pmoueri ꝯtigerit. omnia et singl'a bona q̄
habuerit secū de abbtis et ꝯuēt9 licētia deferre in scriptis tenebū
tur redigere et scripta sigilli mnnnnne roborare. et abbti a q̄
recedit dimittere sigillatū. Quod si facere neglexerint. eo ipso

(c) 2006 Ministerio de Cultura

excoīois sentētiā se nouerit incurrisse. Diffinitio ꝑalie edite de pēssioib⁹ ɔcessis vel ɔcedēdis abbtib⁹ spōte cedētib⁹. bene meritis addit̄. q̄ si iterato ad albacie regimē eos ɔtigerit pro moueri et inde postmodū spōte cedere huiusmodi pēsio post cessionē nō expiret. ſ; eadē gaudere libertate liberi sint. Abba tes vero qui cesserit vel etiā abbtisse si suo abbti. vel abbtisse ī obediētes repti fuerit. ꝑ visitatorē scdm q̄ntitatē de meriti puniāt̄. Quod si sic correcti nō emēdauerit. sciāt se ꝑ ge. cā. dū ad ei⁹ noticiā ꝑuenerit. ꝑ substractionē pensionē vel ali as grani āiaduersione plectēdos et hec idē cōitit̄ p̄rib⁹ alba tib⁹. et eoꝝ comissariis exequēdū. vt si ꝑ tres dies inobediē tes ꝑstiterit eo solo dictū capitulū eos discernit p̄uatos per oīa pēsionib⁹ et graciis sibi factis. Abbtib⁹ aūt spōte cedē tib⁹. et bene meritis ɔcedi potit ꝑ p̄rez abbtē. vel successorem vt inmediate vbiq; resideat post abbtes. Ordinat̄ vt cum alicui aliq̄ pēsio est ɔcessa sicā ī quecūq; aliū. vel alios q̄quo m̄ trāsferre p̄sūpserit p̄uetur ꝑpetuo huiusmodi pēssione. Et ad communitatē monasterij vnde sūpta est reducat̄. De in quirēdo statū monasterioꝝ in creatione morte. vel trāsla tione abbtū et de taxatione ꝑsonaꝝ.

29

In noua creatione abbtū. p̄res abbtes vel eoꝝ co missarij de statu dom⁹ diligent̄ inq̄rāt quot et quātū debeāt seu habeāt ī mobilib⁹. et quot eis debita debentur. premissaq; omīa sub sigillis su

is abbatibus creatis consignent eaque omnia et singula in papiro bursarie
coram domus senioribus faciant cum integritate conscribi. Item quociens
abbatem ordinis transferri contigerit prior. Cellerarius. supprior. cum tribus vel
quatuor de senioribus talis domus. de bonis monasterij iocalibus. pe
cuniam vtensilibus. et alijs quibuscumque plenum et lucidum inuentarium
studeant facere. et futuro abbati eidem ex integro consignare. Qui
cumque vero aliquid penes se quouis modo retinere aut distrahere pre
sumpserit ipso facto excommunicationis sententiam senouerit incurrisse. Non est
tamen intentionis quin officiales vacantis monasterij. de bonis et
redditibus eiusdem. non obstante huiusmodi sententia debeant mo
nasterijs necessaria facere. et prout viderint vtiliter procurare. In mo
nasterijs tam monachorum quam monialium. in quibus facta est taxatio
personarum. si presentes abbates vel eorum commissarij. per abbatum vel abbatissa
rum. ac conuentuum negligentiam. personarum numerum inuenerint minora
tum. eos ad complendum numerum per censuram ecclesiasticam ordinis studeant
complere auctoritate capituli generalis. si monasteriorum viderint suppetere facul
tates. De officialibus instituendis et eorum iuramentis prestandis.

Omnibus et singulis abbatibus iniungitur quatenus officiales
presertim maiores de cetero faciant et ordinent cum consilio
seniorum monachorum suorum seruatis in alijs regula
ribus institutis. Ad abbates tamen consilium nullus presumit
accedere per ipsum abbatem proprium non vocatus. non obstante consuetudine
quauis contraria quam reprobat penitus et annullat. Iuramentum monacho
rum et Nouiciorum quod fideliter ministrabunt sibi commissa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Statuit͛ vt monachi p͞ abbates ad ꝯsiliū vocandi. ad req̄sitionē abbtis iurare teneant͛ q̄ secretū ꝯsiliū tenebūt. et illud nullaten⁹ reuelabūt. Officiales ordīs cū īstituunt͛ iurare tenent͛. q̄ nullū apponent repugnatiōis obstaculū nullū, p͞curabūt defēsiōis p͞sidiū qui ad iussionē abbtis dimitāt officia absq̄ ꝯdictione q̄cūq̄ alias nullaten⁹ valeāt p͞moueri. Omēs quoq̄ nouicij ordīs antequā ad p͞fessionē recipiāt͛ iurare teneātur q̄ statutū huiusmodi eis luculēt͛ expositū obseruabūt. Abbtes aūt qui officiales instituerīt vel nouicios ad p͞fessionē receperīt nō p͞stito ab eis et eorū quolibet huiusmodi iurāmēto. tādiu extra stallū abbatis maneāt donec exegerīt iuramēta. vel officiales āmouerīt nō iurātes. receptos aūt absq̄ iuramēto nouicios ī basso choro teneāt donec p͞stiterīt iuramētū Et hec diffinitio cū forma visitatiōis annis singlis in cā. recitet͛. Monachi vel ꝯuersi. cū mitunt͛ ad messes vel reddit⁹ suscipiēdos. aut ad alia q̄vis dom⁹ negocia exercēda iurare solenniť teneāt͛ q̄ dom⁹ substātiā custodiēt et recuperabūt fideliť et alia iniūcta officia. tā solicite q̄ utiliť p͞curabūt. et iurare nolentes p͞ abbtes p͞posit irremissibiliť vltimi collocet͛. ac panis et aq̄ penitētia q̄ndiu in ꝯtumacia vel inobediētia p͞seuerauerīt p͞cellant͛ Et nichillomi⁹ die q̄libet in cā. recipiāt disciplinā Et si officiales fuerīt deponātur. Abusus in q̄busdā manasterijs obseruat⁹. q̄ certi numeri ꝯsiliarij a ꝯuētib⁹ eligāt͛ quorū consilio

abbtes fere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

abbates fere moribus regitur. In scriptis etiam ordinationibus et statutis

que abbates debeant observare et non discedere sententiae eorum sine

eorum beneplacito. ab eisdem exacto etiam de servando ad sancta dei evan

gelia iuramento reprobatur. et prohibetur talia attemptare. vel a

ttemptata servare sed iuxta abbatis arbitrium. et patrum abbatum si fue

rit opus consilium monachorum negocia disponantur requisito tamen in

quibus fuerit requirendum. consilio suorum conventuum saniorum. Qui vero

aliter abbates suos presumpserit choartare tanquam conspiratores pena

puniantur. Conventus vero si secus voluerit. unanimiter abbatem suum

compellere quamdiu. tamdiu subiaceat ecclesiastico interdicto. quousque

errorem suum cognoscens et desistens ab ipso. mereatur remissionem et gra

tiam obtinere. Abbates vero ut predicta melius exequntur extra mo

nasterium in quibus grangia seu loco continuam vel longinquam moram

facere non presumant. De electionibus et qualitate eligendorum

De electione abbatis cistercii quere in clementinam. ca. iiij

De electione aliorum abbatum ordinis quere in carta cari

tatis. c. iiij. et in libello. In vacantibus monasteriis.

ad novi pastoris substitutionem nullatenus proceda

tur nisi patre abbate vel eius comissario requisito primitus et presente. Elec

tio aliter celebrata irrita sit et inanis. et eligentes tam active quam

passive illa vice privati sint. provisione de persona ydonea. monas

terio viduato penes patrem abbatem vel eius comissarium remanente et hec

diffinitio extendatur ad ordinis moniales. Item statuitur quod quando ali

quam electionem in nostro ordine in discordia contigerit celebrari

n Ille q̇ a duab⁹ ꝑtib⁹ fuerit elect⁹. si ꝑsona electa fuerit ydone
a. et electores ad eligendū habiles. ꝑ p̄rē abbtē vel ꝑ eū cui cōi
serit vices suas in p̄dictis. Electus modo p̄dicto absq3 ꝯdicti
one qualibet ꝯfirmet̃. Et q̄ electio mōdo debito nō ꝓcedit a
bsq3 mutuo ꝯsensu eligētiū et electi. Inhibet̃ electionē quācū
q3 ꝯfirmare donec electe ꝑsone habeat̃ ꝯsensus. et ad ꝯsencien
dū electiōi abbas ip̄m electū inducere teneat̃. In electionib⁹
abbtū ordis nr̄i nulli p̄res abbtes vel eoꝝ cōmissarij eligētiū
impediāt libertatē. sub pena depositiōis nec ꝯ formā ordis nr̄i.
a sc̄tis p̄rib⁹ obseruatā in ip̄is electiōib⁹ p̄sumāt ꝓcedere s3 to
talit̃ obseruare vniformit̃ studeāt ꝯstitutionē clemētine. in
qua multe int̃ sollennitates nr̄o ordine de sp̄ali grā remitūt̃.
Cōsuetudinē q̄ in aliq̄b⁹ monasterijs de vsitata ꝯsuetudine
q̄ oīs sacerdotes in electione vocē habeāt sit penit⁹ repbata.
Indulget̃ abbtib⁹ quatuor p̄maꝝ abbatiaꝝ grōse q̄ cū ali
quā vel aliquas p̄dictaꝝ pastorib⁹ vel pastore vacare ꝯtigit
si electores omēs ꝯcōrdes fuerit liceat eis assumere. quēcūq3 ab
batē in linea aliaꝝ generationū p̄dictaꝝ etiā de linea cistercij.
diffinitione q̄libet sup hoc ī ꝯtrariū edita nō obstante nō tn̄
intēdit̃ q̄ ꝓuisiōis grā ad hoc aliq̄ten⁹ se extēdat. Omīb⁹ ab
batib⁹ filias habentib⁹ nimis remotas p̄cipit̃ vt abbtib⁹ disc
tis vicinis comitāt vices suas vt in eisdē sit ab eis distātib⁹. et re
motis si eisdē vacare ꝯtigerit ꝯfirmare valeāt seu etiā ꝓuidere cle
mentina et statutis ordis obseruatis. De ep̄is ab ordine assūp

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tis et quatuor p'mis abbatibus et de magistris i theologia.

Inhibetur omnibus abbatibus ordinis ne epos ab ordine assumptos in suis monasterijs recipiant nec monachos suos p eos ordinari faciant. donec de ipsorum institutione canonica legitime extiterit p patentes litteras ca. ge. sigillo sigilatas. non obstantibus quibuscumque alijs recomendatorijs eisdem epis p quascumque psonas ordinis. cuiuscumque status aut conditionis existant. nec talibus epis ab eisdem abbatibus. monachus aliquis ad comorandum aliqualiter concedatur. Illis autem quibus p sedis aplice gratiam seu electionem concordem canonicorum alicuius vacantis ecclesie fuerit p uisum vel puidebitur in futurum de epatus offitio non intendit p constitutionem p̃sentem in aliquo derogari. Quatuor p'mis abbatibus ordinis i suis monasterijs nulli supuenienti abbati cuiuscumque generationis sit cedere teneatur. Abbates magistri in theologia post quatuor p'mos abbates de sanguinacho et pruliacho sedeant ubicumque. Et magistri etiam non abbates benedictionem in monasterijs p que transierint accipiant super gradum. Conceditur sacre theologie magistris ut possint abbate aliquo non vocato in monasterijs monialium visitationis exercere officium. Abbatibus magistris in theologia phibetur. ne remaneant in studio post annum postquam adepti fuerint cathedram magistralem. Nec aliquis super hoc absque mandato ca. liceat dispensare. De sigillis et sigillatione litterarum distinctio ix.

Recipitur q fiat sigillum ne litterarum distinctio ix. 34

Precipitur q fiat sigillum spale p sigilando tantum in suffragia que conceduntur in ca. ge. Diffinitiones vero capituli de cetera sigillo dni cistercij. li

cite poterūt sigillarī. Et q̄ de ↄtra sigillo fuerīt sigillata faciant
plenā fidē. In oīb9 sigillis ↄuētuū ymago bte marie imp̄mat᷑.
Et sigilla ip̄a de Cupro fabricētur. Sigillū cōuent9 ab eisdem
p̄sonis custodiat᷑ aquib9 et modo simili. Benēdict9 pp̄ ī statu
tis suis pecuniā venditionū statuit custodiendā. Cū instatutis
pp̄lib9 sit ↄtētū q̄ intractatib9 p abbtes et eoꝝ ↄuētus faciēdis.
cū sigillis abbtū et suoꝝ ↄuētuū littera auctētica apponat᷑. Et
nō nulli abbtes remotaꝝ regionū tabelliones valeant reperire.
p inde ordinat᷑ q̄ intractatib9 p̄dictis. potūnt abbtes vniuersi
ordīs si voluerīt p littā autētica vti sigillis cuiuslibet abbtis ordīs
vniuersi cū sigillis abbtis videlicet et ↄuēt9. nec alicui liceat
Abbtes ad discutiēdū acc̄ā. ge. petere quousq3 tractatū sollemnē
fecerit et sub nota autentica eidē cc̄ā p̄miti9 studuerit p̄sentare.
In noua creatione cuiuslibet abbtis sigillū p̄decessoꝝ vel p̄de
cessoris. in p̄sentia visitatoris noui abbtis et ↄuēt9 frāgat᷑. Et
abbas de nouo creat9 sigillū ī q̄ nomen suū appoī faciat de no
no fabricari paret. Et hec et alia de sigillis abbtū et ↄuētuū et
coꝝ custodia ordinata. ad sigilla abbatissaꝝ. et ↄuētuū moni
aliū nr̄i ordīs extēdāt᷑. Abbtisse aūt ad tradendū sigilla suis ↄuētib9
per p̄res abbtes ↄpellāt᷑ p depossitionē vel alias si in hoc fuerint
rebelles. Abbtes q̄ litteras ↄtributionū q̄ eis imponūt᷑. vel p q̄s
infdū citātur. ad capitulū sigillare noluerīt a supiorib9 viu
voce vel p ip̄oꝝ littās requisiti gradū altaris ascendere nō p̄su
māt. quousq3 littās sigillauerīt memoratas. De expensis abba

tum superfluis.

Patribus abbatibus et eorum commissariis precipitur et committitur. quatenus omnes personas ordinis. In equorum. vasorum. argenti. lecti strenuorum. vestium. aliorumque ornamentorum varietates multimodas etiam in pompis irrationabilibus excedentes corrigant et puniant auctoritate. capituli generalis.

De contributionibus inpositis et inponendis quare in libro diffinitionum. capitulum. vij.

Quoniam scimusque contributionem fieri contigerit in ordine in futurum. abbates summas sibi inpositas receptoribus ordinandis in sequenti capitulo generali. apud cistercium solvere tenebuntur. nisi propter necessitates ordinis emergentes. Et ex certis causis. diffinitores capituli alium solutionis terminum. et locum duxerint assignandum. Abbates vero statuto termino non solventes eo ipso excommunicationis vinculo se ligatos agnoscant. Monachus vero. vel conversus. qui nec contributiones ordinis solvantur. per se vel per alium clam vel palam impedire presumpserit. seu impedire paraverit quovis modo. eadem excommunicationis sententia eo ipso denunciatur irretitus. et tanquam conspirator pena puniatur. Si vero abbates propter contributiones non solutas excommunicationis sententiam per vj. menses sustinuerit. animo indurato. extunc prout extunc deponatur. Non est tamen intentionis quod ab huiusmodi aliquis abbas. reputetur depositus quousque per superiorem vel eius commissarium depositus fuerit nunciatus. Patribus autem abbatibus. et commissariis eorundem in virtute sancte obedientie precipitur et committitur. quatenus de non solventibus inquirant in suis visitationibus diligentius quam convenit veritatem. et quos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

reperit nō soluisse excoīcatos denūciare studeāt. et depoītos sic est dictū et eorum ↄtumatia hoc req̄rat Et ad huiusmodi plenius exequēda. tā p̄res abbtes q̄z coīssarij eorundē efficaciter facere teneant̄. Quod si facere scient̄ omiserit. cū ad domos p̄prias reuersi fuerit. tribus diebus ieiunēt in pane et aqua sine dispēsatione quacūq3 alioquī suspēsi maneāt ad minus donec penitētiā p̄egerit memoratā. Couētus vero q̄ impedimētū p̄stiterit. ne soluāt̄ ↄtributiones ecclesiastico suppoāt̄ interdicto q̄usq3 de p̄dictis geñali cā. extiterit satisfactū. Dño Cistcij et quatuor p̄mis cuilibet ī geñatione sua committitur q̄tt̄ q̄aēs. et quādo eis videbitur expedire certos et discretos comissarios ordinēt abbtes. q̄ ad expēsas abbtū nō soluentiū totā p̄uinciā ī singlīs monasterijs ordīs studeāt diligēt̄ inq̄rere q̄ abbtes nō soluerīt et quos reperīt nō soluisse. denūciēt excoīcatos vel depoītos vt est dictū. Dño cist̄ et quatuor p̄mis cuilibet in geñatione sua coītit̄ q̄t̄ in remotis ptibus seu p̄uīcijs abbtes deputēt p̄uidos et discretos. q̄ cōt̄ibutiones īpositas. et in posterū inponēdas recipiāt et ad despensas ordīs mitāt subseq̄nti. īmediate cā. ge. Quod si dicti deputati abbtes dictas cōtributiones recipe et mitte vt est dictū fuerīt negligētes excoīs sentētia se nouerīt irretitos. Abbates vero q̄ sūmas vel quotas sibi īpositas soluere neglexerīt terminis asignatis. penas nō soluētibus īpositas et inponēdas eo ipo se nouerīt incurrisse. P̄res abbtes ordīs vniuer

si sum̄as ɔt'butionū et q̄tas p eos inpōitas. filijs suis rescribe
re tenent' supiorib9 suis in mediate et de hinc gradatī. vsq3
ad p'mū supiorē gen̄ationū suar. vt p relationē singlor
īpositor solutor et nō solutor certitudo maior habeat'.
et de hīc tenent' refferre cā. ge. In q̄rāt se in q̄ntū sūt eor sub
diti de nō solutis ɔt'butioib9 obligatis et refferāt seu rescri
bāt cā. ge. In monasterijs in q̄b9 abbates ppt' guerras vel alias
rationabiles causas nō possūt tute vel cōmode residere. p'o
res. bursarij. et cellerarij. et alij redditū receptores si ɔtri
butioēs q̄tas suis monasterijs īpōitas et īponēdas dnīs ɔs
titutis. soluere neglexerit vel distulerit. eo ipo p depōitis habe
antur. et inhabiles efficiāt' de cetero nisi de cā. ge. licētia sp̄ali.
Ceteri aūt officiales. vel monachi q̄ īpedimētū p̄stiterīt clā
vel palā penis ɔsimilib9 innoluāt'. Quicūq3 pat' abbas
cuiuscūq3 p'heminēcie fuerit aliq̄d de ɔt'butioib9 filijs suis
abbatib9 īpōitis recepit. vel recipiet ī futurū nisi īfra tēpus
tūc sequēs ge. cā. de sic receptis satisffecerit. vel cā. ge. fidelē
ɔputationē reddiderit ī sententiā excoīs incidat ipo facto et
nichilo mi9 de p'hēsus p depōito habeat'. Moniales ppt' in
opiā a solucione ɔtributionū absolute maneāt quousq3
p generale capitlm aliud fuerit ordinatū. Quod p'or extra
monasteriū aliud officiū nō teneat. 37

Statuit' distictio inhibēdo. ne aliq̄s p'or fūgens
officio aliud extra monasteriū officiū exequat'

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Infra vero monasteriū cū portatu exceptis bursarijs et portarijs offici
js potit si necesse fuerit alia officia exercere hāc diffinitionē. ge. ca.
ad porisas moīaliū vult extēdi. Cōceditur porcist. qui est vel
q̄ p tp̄re fuerit vt possit abbte aliquo nō vocato in monasterijs
moīaliū visitatiōis officiū exercere. De infirmario.

Monachi et ōuersi ordis nr̄i. icoibꝯ infirmitorijs si
bi invicē seruiāt. et psone seculares ab huiusmodi
famulatu. qn̄tū fuerit possibile excludāt. Illi tamē
q̄ ppt̄ incurabilē infirmitatē sūt ab alijs segregati.
seruitores seculares possūt habere vbi abbti visuꝫ fuerit expe
dire. Ceterū vero nolētes in pane et aqua p inobediētia pu
niant. De colore vestium.

Nulli nr̄i ordis habitū quocūqꝫ nomīe cēseatur.
defferre liceat alterꝯ coloris qꝫ albi vel bruni put
in statutis pp̄libꝯ ōtinet. In calciamētis et alijs ci
ca se positis et ponēdis adeo ōpositiue se habeāt q
nil appareat quod possit offendere intuētes. Trāsgressores a suis
supiorib9 moniti caritatiue. vt desistāt. et nisi destiterīt. elapso
termino monitionis. sint inhabiles ad quecūqꝫ officia. donec
peniteāt a comissis. Et si fuerīt obstinati. si fuerīt monachi a
ut ōuersi de ppījs monasterijs expellāt. Si vero abbtes in hoc ex
cesserint p p̄res abbtes corrigāt. vel citetur ad capitlꝫ ge. et hc
extēdat ad moīales ordis vniuersi.

De promisoribꝯ studiorꝫ et studētibus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

In ciuitate pragensi metropoli regni bohemie. ordinetur et constituatur studium ordinis generale. ad quod mittat qui voluerit. dum tamen seruetur statutum domini benedicti pape de studio parisiensi. cui non intendit aliquatenus derogari Et remaneat dictum studium sub regimine abbatis de aula regia cum plenitudine ordinarie potestatis

De studio et studentibus parisiensibus.

Ordinatio studij parisiensis remaneat penes capitulum generale. et per dominum cistercij et per quatuor primos in ordine vicis sue. aut eorum commissarios visitabitur successiue. Que visitatio fiat omni anno circa festum beati iohannis baptiste Cellerarius studij sancti bernardi. per diffinitores eligetur. Eidem autem cellerario inhibetur. ne mutuum vltra bursas scolarium facere audeat nisi de diffinitoris licentia speciali. Statuitur etiam quod omnes recepte studij predicti tam de bursa. redditibus ordinis et iardinis quam etiam de elemosinis. et legatis ac obuentionibus quibuscumque. deueniant ad manum dicti cellerarij dicti loci et per ipsum recipiantur. et expendantur prout ad vtilitatem studij viderit expedire et de ipsis secundum ordinationem domini benedicti pape super hoc editam fidelem teneatur reddere rationem. Bursam integram teneantur soluere scolares infra mensem. a festo sancti Remigij vel ab aduentu sui computandi. Qui vero in principio a pascha venerint soluant dimidiam bursam. alioquin extunc soluere compellantur pro rata temporis quo in studio remanserit. Et extunc nichil eis de bonis communibus ministretur Nec alicui de studio recedenti ante annum completum fiat aliqua restitutio burse sue. nisi de sui recessus cau

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sa legitima et necessaria fecerit plenā fidem. Qz siquis ibidē dece
sserit. aut reuocatus fuerit. vel remissus albas eiusdē si voluerit a
liū mitat ad studiū. cui ministret de bonis coītatis. sicut et alijs
pro residuo dicte burse. Nec alicui tarde venienti aliqd de dict
bursa defalqtur. Qui vero min9 qz bursam taxatā in bursaue
rit nichil eidē de communi ministret quod si scolares sine ībursati
one post festū oīuz sctoz remāserit excoīs sentēciā se nouerit in
currisse. et nichilominus sub eadē pena p magistrū puisorē et ba
callariū expellātur. Eadē excoīs sententia ad residentes pisius oc
casione pdicta extēdatur et tales p cellerariū scti bernardi capi
ant. et ad ppa monasteria remitāt. ipoz monastioz sup tib9 et
expēsis in qb9 pna debita puniāt. Magistri aūt sacre theologi
e nō intelligūt psentib9 ordinatioīb9 alligari. Scolarib9 aūt
q se hora prādij. sine cene psūpserint absentare. nichil de bonis
coīb9 administret. nisi in ipo studio psentes fuerit ipa hora.
Abbatib9 ordis pcipit q de cetero tales scolares ad studiū pisi9
mitē studeāt. qui sint ouersatioīs honeste. ad studendū feruidi
et idonei ad documēta salutaris sciētie capescēda. vt aūt dic
ti studentes metu pene. ad studēdū feruēti9 animēt. Refrenētur
a noxijs et adissolutioīb9 arceāt. Statuit q emissi de studio
ob sue prauitatis demerita. in claustro teneāt in artissima di
sciplina. nullū de inceps habituri officiū absqz dispensatione
cā. ge. Dnō cistrij et qtuor pmis cuilibet in generatione sua
comitit qt abbtes. q scolares indisciplinatos ociosos miserit

vel de cetero mitet̃ p̃sius ad studiū. possint ad eorum reuocationē
compellere audita relaxatione visitatoris contra tales. Si vero abba
tes p̃dicti sup hoc recepto mādato a dn̄o cist̃. vel alias ab aliquo
q̃tuor p̃mor̃. put ad quēlibet eor̃ ptinebit scolarē suū in conti
nēti reuocare renuerit. vel reuocatū iterū remittere p̃sūpserit. me
dietate vnius burse pro anno. solui p̃sius consueto mulctetur. ge
cā. cist̃ applicādo. Insolencie dissolutiones. noue sollennitates
a singlis natioib; in seruicijs comesatioib;. ludis choreis instr̄is
musicalib;. cū laruis. armis. secularīū habitū districtissime fieri
phibetur in studio ante dicto et instrā talia. conseruari a scolarib;
studij ante dicti. Qui p̃missor̃ aliqd vel aliqua de inceps p̃sūpse
rit attēptare. a dicto studio expellatur nec eidē de coī bursa ali
qd ministret̃. Monachi ad studia trāsmitēdi in monāsterior̃
suor̃ capitlis. iurare tenebūt̃. q̃ decetero contra coīa ordīs institu
ta p̃uilegia. libertates. et approbatas consuetudinis. et statuta aliqs
clam vel palā p se vel p aliū. attēptare. impetrare. seu etiā in
aliquo cōtraire de cetero nō p̃sumāt. qd' si iurare noluerit nō
mitāt̃. Bacallarij etiā in theologia in futurū p ge. capitulum
ad p̃seātionē sui magisterij dn̄o cancellario paris; p̃sentādi
anq̃3 p̃sentet̃ iurare tenebūt̃ sollēnit̃ reqsiti p p̃uisorē in capitu
lo scti bernardi p̃sente p̃uisore. ac oīb; scolarib; q̃ p̃uisori sub pe
na excoīs late sentēcie iuramētū huiusmodi exhibere tenētur.
q̃ videlicet cū ad magisteriū puenerit contra instituta ordīs p̃ui
legia. libertates aliqd in futurū. nō attenptabūt p se vel p aliu3

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vel alios. nec attemptare q̄cūq̄ doloso q̄sito colore p̄curabūt. pro
posse procurād. impetrādo otra instituta ordīs p̄uilegia et liberta
tes. Nec eadē p̄sumāt vel etiā p̄curabūt. p̄ se vel p̄ aliū. clā vel
palā infringere seu q̄libet inpugnare. Quod si sic iurare
noluerīt. p̄uētur gracijs in domib⁹ p̄p̄ijs sibi factis. neq̄ spe
rēt ab ordine grām aliq̄. q̄usq̄ p̄dictū p̄stiterīt sacramentū
cū et h̄c diffinitio se extēdat. ad q̄cūq̄ ordīs studia. et bacca
larijs p̄sentādis in illis simplicit̄. et sub pena eadē ī capitlis
suoꝝ studioꝝ iurare tenebūt. p̄uisores dictoꝝ studioꝝ cum
magistri vel bacalarij iuramētū emitēt. p̄uideāt sibi de no
tarijs publicis. et ydoneis testib⁹ et de hijs p̄curēt fieri publi
cū instrumētū. Quicūq̄ littās p̄ces n̄ras ap̄sōis q̄ nō sunt
de ordīe n̄ro. p̄ promotioīb⁹. ad magisteriū. vel littās q̄slibet
impetrauerīt. vel impetratis vti p̄sumēt. Inhabiles sint oīno
ad illū gradū. quē sic habere voluerīt. ād mitēdi nisi ex dispē
satione cā. ge. Quicūq̄ p̄ ordinē p̄sentatū clam vel palā im
pedierit seu impedirj p̄curauerit. ex nūc p̄ut ex tūc se vinclō
excōis ligatū agnoscat et nichilomi⁹ si ouict⁹ fuerit. tāq̄
inuidus et ambiciosus puniat̄ aīaduersione. Nec dato q̄ talı
casu ambicioso p̄motiōis grām obtineat. nō p̄sumat kathedrā
magistralē ascendere q̄usq̄ p̄sentat⁹ ab ordīe fuerit expedit⁹.
Quoniā q̄ plures scolares. monachi ordinati ad lecturā sēn
tiaꝝ et biblie. grauarēt p̄p̄ia monasteria. si remanerēt ī parisien
studio otinue vsq̄ ad tp̄⁹ eis assignatū ad legēdū. Consulitur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

abbtib9 eo2dē. vt eosdē reuocēt ipos qz ī alijs occupēt. dū tñ
illos ad studiū remitte teneāt͛ ꝑ triēniū anq̄z annus incipiat.
in q̄ lecturā fuerit incepturi. Si uero scolares aliqui cursores sint ī
studio q̄ nō sīt ordinati ꝑmittitur q̄ quādocūq3 placuerit abbti
b9 suis possint eos de studio reuocare. Inhibetur sub pena excoīs s̄c
tencie. ne q̄sq3 abbas. vel monach9 audiat vel legat iura canoni
ca ī q̄buscūq3 ciuitatib9 siue castris. Abbas aūt q̄ sup hec mona
cho licenciā dederit excoīs sentēciā incurrat ipo facto. Abbtib9
aūt ordis vniuersi. inhibet͛. ne in studijs sollēnib9. quacūq3 de cā
morā ꝯtinuā vel longinq3 facere audeāt vel ꝑsumāt. omēs aūt
licencie ꝯcesse ī ꝯtrariū abbtib9. vt omissis ꝓprijs monasterijs vl
abbacijs studeant vt ad gradū altiorē scolasticā promoueri vale
ant reuocant͛ et tales decetō ꝓferri licēcie ꝓhibet͛. Inhibet͛ ne ali
q̄s scolaris ī scō bernardo famulū seruitorē vel scriptorē teneat
nisi ꝓ eo voluerit imbursare. Qui secus fecerit tb9 dieb9 faciat leuem
culpā. et visitatiōis tp̄re ī cā se recognoscere teneat͛ et nichilomin9
oppositū faciētes ꝯtumacit͛ et ꝓtūc. ex tūc ꝑut ex nūc de studio
pisiēsi pijciat͛ ꝑ electionē ꝓuisor et magist͛ actu regēs. vocatis aliq̄b9 senio
rib9 de studio irrefragabilit͛ exequāt͛. Ne ꝑsumat aliq̄s abbas mo
nachum ꝓpriū scolarē ꝓcuratorē ꝯstituere decetō q̄uis nō. cum
huiusmodi ꝓcuratiōis officij occasione posset ad loca inhonesta
in ordis scandalū declinare. Statuit͛ etiā vt q̄ciēscūq3 aliquis
ꝯstituit͛ sub ꝓuisiōis officio ꝑite et sacriste integraliter de coīt
te habeat bursam suā. Quociēs vero dicta officia coītent͛ dua

(c) 2006 Ministerio de Cultura

b9 personis cuilibet eorum burse tm̄ medietas ministret. Jn hibetur ne alicui ad frāchisiā in scto bernardo veneti pro uideat de camera seu cōfugio. nisi per priorē dicti loci. Et tales in ɔsilio auxilio vel colloquio ab oīb9 euitētur. Qui secus fecerint a dicto studio expellātur. nec eisdē de communis burse substācia aliq̄d ministret.

De accedētib9 ad romanā curiam.

Qui ad Romanā curiam cū debita licēcia accesserit. secūda die qua curiam intrauerit pcuratori ordīs psonalit̄ se p̄sentent. et causā sui advent9 integre et fidelit̄ exponere teneant̄. et si cū debita licencia nō accesserint. dictus pcurator ipos ɔpellere ad recessū teneat̄. Quod si recedere noluerint. ipos procurator capi faciat. tanq̄ ordīs fugitiuos. Jnhibet̄ abbtib9 ordīs vniuersi. ne p negocijs oīb9. p audientiā romane curie trāseūtib9. aliū ɔstituāt pcuratorē in dicta curia residentē p̄ter pcuratorē ordīs generalē. vel substitutū aut substitutos ab eo nisi de ipsi9 procuratoris ɔsilio et assensu. Qui vero pcuratorē aliter statuere p̄sūpserit eo ipo p anno quolibet tres florenos auri pcuratori ordīs memorato soluere teneat̄. Abbates aūt p negocijs spālib9 pcuratorē vel monachos ad curiā trāsmitētes eosdē p̄ nunti9 iurare faciāt sollennit̄. qp infra triduū postq̄ ad curiā aplic venerit se pcuratoris p̄dicti ɔspectui. si copiā ipi9 habere potuerit p̄sentabūt. Abbtes vero qui alit̄ miserint

(c) 2006 Ministerio de Cultura

absq3 iuramēto. p mensem remaneat extra stallū. procurator
vero et monachi sic trāsmissi nisi se p̄sentauerīt vt est dictū
cū ad domos p̄prias venerīt trib9 dieb9 faciat leuē culpam.
Ceterū mitentes. nec p eoib9 soluētes vt dictū est tres flore
nos ad soluēdū p generale capitl'z ɔpellāt. ad relationē pro
curatoris ordīs generalis cui semp refferēti cū iuramēto
dabitur plena fides. P̄hibet. abbatib9 ordīs vniuersi. ne pro
quocūq3 de ordīe mendicātiū seu illegitimo si ad nrm or
dinē venerit. ad romanā curiā p quacūq3 dispensatione
impetrāda mitere p̄sumāt absq3 licētia. cā. ge. De hos
pitalitate tenēda.

Abbatib9 ordīs districti9 p̄cipit. vt p se et suos ī locis et grāgijs suis per regimē deputādos hospitalitatē sic faciat ob seruari erga p̄sonas ordīs. q nullus de cetero iure habeat materiā cōquerēdi. Qui vero subditos negligētes no-uerit in huiusmodi vel nolētes. ab administratione il los amoueat et alios ad hoc īstituat diligētes. Visitatorib9 aūt ordīs p̄cipit in suis visitatioib9 sup hec informatioē3 inq̄sitā faciat sp̄alē. Et abbates quos repererit nō seruare p se et suos citēt ad capitl'z sup hec grauit p ip̄m capitl'z punien dos. Districte p̄cipit et inhibetur. ne aliq loca. vel grāgie or dis nrī. alicui de cetō religioso. vel seculari sub q̄cūq3 pacto ɔcedant. qui in eisdē locis. et grāgijs p sonis ordīs sp̄alis ex hibitio hospitalitatis solidit reseruetur. Cuiuscūq3 vero de ce

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tero alit attẽptare psũpserit. sequẽti cã. se recognoscere teneant^r.
ad ipius arbitriũ puniẽdi et nichilominus si aliam psone nri ordis
in pdictis locis. vel grãgijs de cetero hospitatis gra inhumaniter
fuerit denegata. Abbas vel abbatissa. ad quẽ vel ad quã spectabit
dictus locus expẽsas fcãs illa die reffũdere tenebit^r illi cui fuerit ho
spitalitas denegata. licet vero generale capitulũ. nõ nul
lis abbatibus et cõuẽtibus eorũdẽ monsteriorum vtilitate pẽsata cõce
dat q grãgias suas valeãt cũ expedierit comutare in villas. Ta
mẽ de intẽtione dicti capitli nõ extitit. quĩ locus ad hoc cõgruus
seruetur p hospitalitate psonis ordis facienda. scdm morẽ hacte
nus obseruatũ cũ cõcessiones huiusmodi vbi aliud nõ exprimit^r itelligi debeãt
nisi iuris piudicio alieni. Ordinat^r et diffinit^r. q quãdo psone or
dis i via cõstitute ad monsteriũ ordis vel alia loca vbi cõsueuit
hospitalitas exhiberi causa pnoctãdi puenerit. ad alia loca p
pinqua p vnã leucã. eisdẽ monsterijs vel locis nõ accedãt. Et
illa loca monasterijs sit ppiqua. a suceptione hospitũ sint excep
ta visitatoribus dũtaxat exceptis. et alijs psonis ordis omissis.
vel alias necesitate expulsis. qui recipiãt^r in officio caritatis.
Districte pcipit^r q cursores et nũcij dñi ppe et cardinaliũ vbicũ
q venerint recipiãt^r gtiose. Quãdocũq vero eos recepit in
decẽter. sciãt se itũc sequẽti cã. si ad ipm capitlm deuenerit no
ticia. grauu aĩaduersione puniẽdos. De eiectis vel emissis a do
STatuit^r q quicũq abbas mo ppa pro culpa.
monachũ suũ vel cõuersũ pculpa emiserit decẽ libras

turonen

turonen̄ p̄uo⁊ abbti ad quē missus fuerit p̄ annū p̄ expēsis re
ffundere teneatur. alias p̄ generale capitulū cōpellat⁹ et debite pu
niat⁹ et emissus ab abbte ad quē missus fuerit vestes et calciamē
ta necesaria pcipiat. put monachi et 9uersi illius monasterij
pfessi recipient et scdm patrie q̄litatē. Quicq̄ vero albas mon̄
chū vel 9uersū ad se missum p culpa retinere recusauerit decē li
bras turonen̄ p̄uo⁊ abbti mitēti soluere nō omittat q̄ndocūq⁊
ab eo fuerit requisitus. Nō est enī intētiōis cā. gē. cū abbte aliq⁊
a susceptione hospitū exhimit vel absoluit. q ad hospites p cul
pa emissos huiusmodi absolutio extēdatur. cū p eo⁊ q̄libet re
cipe debeat. decē libras et sit grauat⁹ ppt hoc nō debeat reputa
ri. monachi et 9uersi p culpa emitendi si in monastijs ad q̄ mitū
tur morā trahere noluerit. aut de suis monasterijs exire renuerit.
pro sua inobediencia carceri mācipent⁹. Monachi p tali culpa emis
si. cuj⁹ post peractā penitentiā remanet infamia ad partes remo
tas nō pmoueant⁹ in ibi i abbtes. Jam promoti denūcient⁹ nō abbtes.
Illi aūt qui tales infames promouerit eo ipo vna vice 9firmādi
vel promouēdi potestate puent⁹. Talisq⁊ electio vel pmisio decer
nit⁹ irrita ipo iure. Quilibet albas monachū vel monachos
suū vel suos p culpa q̄ nō pōt in monasterio ppo 9mode emēda
ri. ad q̄uis ordis monasteriū de cetero valeat emittere. q̄uis di
ffinitione in 9trariū edita nō obstātē. De emissis p dispersione

Statuit⁹ vt abbtes quo⁊ 9uē et remanētib⁹. 45
tus ppt facultatū suā⁊ tenuitatē. p licēciā et grām

generalis capitli p aliena ordis moñsteria sũt dispsi. durãte hui9
modi dispsione duab9 euectioib9 siue equitaturis. et duob9
famulis sint 9tẽti. Qui aũt numerũ pdictũ excesserit licẽcia
dispsionis eiusdẽ acca. facta reuocat9 durãteq3 dispsione huius
modi. nulla psona in ibi recipiat9. Si aũt cõtra psũptuz
fuerit talis receptio nũciat9 ẽe nulla et qñdiu fuerit in ibi
sic recepti. sciat abbas ingressũ ecclesie sibi totalit' intdictũ.
Unde abbas vel cui cõtitit dispsio i aliquo moñsterio facien
da. ante q3 ad dispsionẽ pcedat. i abbatis et 9uct9 loci psen
tia iurare teneat9. q nichil faciat. nisi qd' inmẽse necessitatis
hoc reqrat. Abbas vero monasterij dispgẽdi iurabit sollẽnit'
q in pmiss se habebit sollẽnit'. et qlibet anno i visitatoris
psentia cõputabit. obligãs se q p qlibet emisso monacho
vel 9uerso. de decẽ libris turonen annis singlis suũ mons
teriũ releuabit. De nouicijs et alijs religiosis recipiendis
in hibe et nõ recipiendis.

Itur abbatib9 ordis vniuersi. ne psona aliqua q
cãtare et legere sufficiẽt nesciat et in gramati
calib9 instructa sufficiẽt nõ fuerit. aut notabi
lẽ maculã i suo corpore habuerit. ad habitũ regularẽ reci
pere audeãt vel psumãt. Qui vero 9tra fecerint p pres
abbates taliter puniãt9 q ceteris trãseat in terrorẽ. Monachi
vero q tali receptioi cõsenserit si officiales fuerit a suis offi
cijs deponãt9. Si aũt claustrales. et absq3 officijs exti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

terint p tres menses otinuos vltimi omnium collocentur. Diffinitur q novicij ordinis illa die qua professionem fecerint novum hominem induerint sacro corpore dominico se muniant. Et si missa specialis quod ordinationi abbatis relinquitur debeat ipso die propter hoc in conventu celebrari. Et ista diffinitio ad novicias monialium extendatur. Ordinatur q novicij iam recepti. et in perpetuum recepturi in cappa absque benedictione remaneant. quousque psalterium corde tenus sciverit prout decet. Illi vero iam professi qui dictum. psalterium et consuetum officium integre nesciverint. claustrum de cetero exire seu administrationem qualemcumque exercere nullatenus permittantur. donec predicta sciverint competenter. Inhibetur etiam abbatibus ordinis universi. ne ad preces vel minas cuiuscumque prelati principis seu domini temporalis. aliquem presumant recipere ad habitum regularem. non obstante q prelati. principes seu domini temporales dicant sibi hoc competere de consuetudine vel iure. nisi constet legitime ita esse. Quod si secus actum fuerit recipiens ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. et nichilominus per patrem abbatem de monasterio expellatur. Poterunt tamen abbates preces iustas pro personis idoneis exaudire. Nullus de ordine mendicantium de cetero recipiatur ad habitum ordinis nostri. nisi de mandato summi pontificis. qui vero iam recepti fuerint prostrati maneant. nec vocem habeant in capitulo. nec ad dignitates sive officia sine sedis apostolice licencia admittantur iuxta canonicas sanctiones. Quicumque vero abbas iam receptum exaltaverit. vel receperit ad ordinem in futurum. ab ingressu eccle

sic donec sic excaltatū pstrauerit remaneat. Quy inmo recipiens si ne mādato vel licēcia dñi nři ppe. seu receptioni ꝯsentiēs vel penrās eo ipso sentēciā excōicationis se nouerit incurrisse. De fugitiuis ordīs p seculū euagātibꝰ. vel ad ordinē reuertentibꝰ.

Abbatibꝰ ordīs vniuersi pcipit quatinus fugitiuos suos. et de seculo ad ordinē reuertētes. si penitētes redierint ad ordīs vnitatē. recipiāt caritatiue et ptractēt. salua ordīs disciplina. Quod si facere distulerit vsque ad vniꝰ mēsis terminū. ab officio suspensi maneant donec eos recepit vt est dictū. Apostatātes de certo ab ordīe semel sola vice omīo decernūtur in habiles. vt eligātur in abbātes. nisi generalis cā. dispēsationē sup hec habuerit spālē. Fugitiui ordīs in romana curia p pcuratorē ordīs. ad expēsas ppriorum abbatiū capiātur. et carceri mācipētur. Abbatibꝰ ordīs oībꝰ pcipitur quatinus apostatas. et fugitiuos. nři ordīs p seculū dāpnabiliter euagātes. ad expēsas ppriorum abbatiū capiāt et captos detineāt. in strictissimis vinclis aligatos. quousque ipos eorum ppriis abbātibꝰ reddere valeāt. ad quorum expēsarum solutionē obligātur rationabilitur. et totalitur astringūtur. Quicūque monachus vel ꝯuersus sine licēcia genali. vel spāli psūpserit de die egredi. si reuersus fuerit etiā ipo die. p fugitiuo nichilominꝰ habeatur. Recipiatur in porta. et vltimꝰ oīum collocetur. Et hec distinctio ad moniales ordīs extēdatur. Monachi et ꝯuersi ordīs nři pfugi p seculū euagātes ad quis nři ordīs monasteria nullate

nius ad mitātur. s3 in porta remaneāt donec prior vel eius locū tenēs de eorum cōdicionibus inquisierit. et utrū incederet de licencia ordinata. Qui contrarium fecerit per triduū penitētiā sustineat levis culpe. Abbatibus et abbatissis ordinis universi inhibetur ne apostatis et fugitivis ordinis. de seculo ad ordinē revertētibus. habitū vel ordinē suū audeāt restituere vel presumāt. nisi secundū quod in diffinitionibus ē contētū. Qui aūt aliter facere presumpserit. per tres dies sustineat. et faciat penitētiā levis culpe. Quā si facere neglexerit. aut etiā contēpserit ingressū ecclesie sibi noverit interdictū et nichilominus sit restitutus. et ordine suo et habitu sicut antea sit privatus. Fugitivi ad ordinē reverti cupientes parātes per penitētiarios dñi ppe. habitū sibi regularē restitui recipiātur salva ordinis disciplina. et regulari sit restituto habitu. puniētur per tempus statutū nō obstāte restitutione prefata nisi cōstiterit evidēter. quod de volūtate et expressa cōsciētia dñi nri summi pōtificis facta fuerit restitutio memorata.

De custodia depositorum et de bursariis instituēdis.

Ordinatur quod certi bursarii statuātur in singulis domibus ordinis universi. Quod si quis abbas ordinis facere distulerit per mēsem gradū altaris nō presumat ascēdere donec predictū statutū fuerit ad impletum.

De cibis cōventualibus ~~et quadragessimalibus~~

Ordinatur quod tpre advētus dñi in 4 9 ~~tictio. xiij.~~ monasteriis in quibus pisces cōmode habere nō po

ssũt. liceat uti lacticinijs. ubicũqꝫ tã in ɔuẽtu qꝫ extra. Statuitur qꝫ in fine comestiõis. ubiqꝫ ɔtrãdo. exceptis grauiť infirmãtibꝰ et impotẽtibꝰ. grẽ dño refferãť humiliť et deuote. Et post grãs refectionis in prãdio et in cena pr̃ nr̃ et aue maria. ab oĩbꝰ psonis ordĩs decãteť anteqꝫ bñdicite post fidelium inchoeť.

De carnibꝰ nõ comedendis.

Qvicũqꝫ notorie fuerit de pphẽsus. vel sufficiẽter ɔuictꝰ carnes in monr̃sterio monialiũ vel extra loca ɔuẽtualia ordĩs ɔ̃ statuta ppliã et ge. cã. comedisse pena a dño nr̃o sũmo põtifice instituta irremissibiliť puniatur. Visitatoribꝰ tamẽ ordinarijs monialiũ. et eorr̃ cõfessarijs liceat uti eis qcũqꝫ diffinitioẽ ĩ ɔtrariũ edita nõ obstãte. Comestionẽ carnis monachis. ɔfessoribꝰ moĩaliũ comedẽdi potestas cõmitť dño cisť. et qtuor pmis abbtibꝰ cuilibet in generatione sua ut inde faciat qd saluti aĩe ipoꝝ viderit expedire. Declarať qꝫ in monr̃sterijs ɔtũtibꝰ. nulli liceat sine licẽcia abbtis carnes comedere. vel dare licẽciã comedẽdi. Abbtibꝰ qui spõte cessse rint. vel psoĩs alijs sublimibꝰ qbꝰ ɔcessũ fuerit dũtaxat exceptis. In oĩbꝰ memoratis districte phibetur psoĩs ordĩs uniuersi ne tpre gnalis cã. in cisť carnes comedãt. nec de refectorio comuni remaneãt sine dñi cistcij licẽcia. vel illiꝰ qui ab eo sup hoc habuerit potestatẽ. Esum carniũ nullus de iure. vel cõsuetudine. audeat petere nisi scdm qd in diffini

tioib9. xiij. c. de pitācijs districte ɔtinet̃ sub penis ibi ɔtētis.

Mandamus ~~n hibet' ne ī mo~~ **De pitancijs.**

Inīsterijs nr̄i ordis habeāt kalenāria īqb9 pitācie certis dieb9 fiēde modo in aliq̄ adnotētur s̃ ī libro regule. vel in martilogio vbi magis expedire vi debit' pitancie inscribātur. **De p̃uitate et visitatiōe moni**

Precipitur p̃rib9 abbtib9 cuilibet in ge- **liiii.**

neratione sua vt in moñsterijs monialiū scdm eoꝝ facultatē taxēt vel taxari faciāt. religiosaꝝ numerꝝ psonaꝝ sup quo nō augmētādo abbtissaꝝ et psonaꝝ oīuz ꝛ singulaꝝ accipiat iurāmētū. Numerus aut taxatio p p̃res abbtes. vel eoꝝ comissarios nullatenus augmētetur. nisi in q̄ntū facultates excreuerit q numerus psonaꝝ debeat merito ampliari. Si uero ī aliqb9 ipaꝝ monasterijs cōsideratis facultatib9 psonaꝝ Inueniat' numer9 excessiu9. nūq̄ psona aliqua ibi recipiat'. quo usq ad taxati numeri deuenerit puitatē. Abbtissa aūt ɔ faciens. Priorissa cellerāria cōsiliū vel auxiliū ī hoc ipō p̃stātes. absq retractatione aliq̄ a suis officijs deponāt'. **De**

Ordinat' q mo- **claust' et ɔfessione moialiū.**

Moniales extra monasteriū suū nō liceat egredi nisi necessitas q ɔcietie p̃sidentiū relinq̄tur aliud egerit faciēdū. Siq̄ vero moīales ad balnea qualit' cūq p(ro)cesserint extra moñsteriū irremissibilit' regulari pri

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uetur habitu et licenciantes eas vt predicta petant balnea sententiam excommunicationis incidant. Patres abbates per censuram ecclesiasticam vel alias ad predictas penas observandas possint eas artare libere secundum quod eis videbitur expedire. Capellani monialium iam recepti vel reci piendi confessiones monialium non audiant absque patris abbatis licen cia speciali. Abbatisse .xxv. moniales habentes teneantur recipere et reti nere monachum confessorem quem pater abbas aut visitatores eis duxe rint trasmittendum. eum teneantur in victu et vestitu curialiter provide re et illi confessores diebus quibus minus fuerint in audiendis confessionibus occupati. missas teneantur dicere. sicut et alij capellani. in illis precipue monasterijs in quibus hec consuetudo fuit ab antiquis temporibus ob servata. Omnes et singule abbatisse. et priorisse vbi moniales per prio rissam gubernantur que confessoribus suis in victu et vestitu post quam re quisiti fuerint providere contradixerint ipso facto excommunicationis sententiam se nouerint incurrisse. Inhibetur patribus abbatibus et visitatoribus ordinis vniuersi ne de cetero concedant abbatissis cedentibus generalem licenciam quod possint monialem vel moniales secum extra monasteria ducere. In cameris sibi concessis vel concedendis moniales sine abbatisse licen cia speciali retinere. nec etiam extra monasterium eis pergredi liceat. ni si super hoc ab abbatissis licenciam meruerit obtinere. Gratie autem facte in contrarium ex nunc totaliter revocantur. Moniales vero que propter desolationem vel destructionem totalem suorum monasteriorum. ad alia monialium monasteria trasmittuntur abbatisse et conventus monasteriorum ad que mittentur eas caritative recipere teneantur. et eisdem sicut proprijs de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

necessarijs puidere. donec ad fortunā venerit deo ppicio ping
orē. Quecūq; vero abbatissa ordīs ad se missas ex causa pmi
ssa recusauerit obstinate in suo mon̄sterio retinere, excoīcati
oni subjaceāt rebellione huiusmodi pdurāte et ꝯuēt9 si ꝯtra
dixerit ecclesiastico supponat' int'dicto. Et hec diffinitio ī lit
teris emitēdar monialiū inserat'. In benedictioib9 moīaliū
mātilia ear pfamiliā visitatoris nō auferāt'. Que secus fece
rint a seruicio ordīs expellāt'. De correctione moīaliū.

Moniales q̄ propt' incōtinētie sue viciū publicar
egerint penitēciā. et ordīs sui gradū pdiderit. nul
lū ꝯsequāt' gradū aliū. ꝫ semp in illo in q̄ punite
fuerint pmaneāt. nec ad aliquos act9 legitimos
admittātur. nec monasteriū egrediāt' q̄ de puerperio fuerit cō
uicte nisi de spāli licēci cā. ge. Moīales p seculū euagātes. vel
alit' irreligiose se habētes. p pres abbtes p incarceratione. emissio
nē. vel alit' auctoritate cā. ge. talit' puniāt' q talia, pena docē
te de ceto coītere desistāt. Statuit' vt q̄cūq; moīales ordīs nr̄i
visitatorib9 suis minas intulerit. seu insidias pcurauerit. vel
eor ordinatioib9 ptue restiterit. excoīs sentēciā se nouerint
incurrisse. Et nichiloīn9. in abbtissas priorissas. et supporisas
vel cellerarias. absq; ge. cā. licēcia spāli nullaten9 se nouerint
pmouēdas et vltra hec si aliq̄ sup hec ꝯuicat'. claustrū nō exe
at. et regulari puet' habitu vsq; ad nutū ge. cā. Abbtisse, mo
niales ordīs p culpa emitētes. Abbtissis ad quar monsteria eas e

(c) 2006 Ministerio de Cultura

miserit decē libras turonensis p̄uorū p quolibet soluere teneantur.
Abbatisse vero nr̄i ordis. moniales ad se missas p culpa. cū pecu
nia a cā. ordinata recipe recusantes sententiā excōis incurrāt
etiā si fuerit p ge. capitulū a susceptione hospitū absolute. Di
ffinitionibus alijs sup hoc ɔfectis in suo robore duratis. Nulli
quoqȝ abbatisse de cetō cedenti ɔcedit pēsio vel camera. vel eti
aȝ moniali alti. cuiuscūqȝ stat9 vel cōdiciōis existat. nisi de spā
li licētia ge. cā. petita prius et obtēta. Patribus abbatib9 et visitato
rib9 sub pena diuine aīaduersiōis p̄cipit q̄tenus in suis visita
tionib9 inq̄rāt diligēt. vtrū moniales in cameris. aliq̄ faciant
q̄ sue saluti. et monastice p̄iudicēt puritati. Quod si repererit
p ablationē habit9. emissionē. incarcerationē. puniāt seue
ritate ɔdigna. Cameras quoqȝ p̄dictas diruere et radicit9 euel
lere nō omittāt. Et p̄dictas moniales ad dormiēdū. et comedē
dū ī vnū scdm mores ordis. vbi domorū coīum habuerint
in plenaria ordis potestate ɔpellāt sub pena excōis late sen
tēcie. Inhibetur abbatissis monialib9 et sororib9 ordis vniuersi.
ne in suis monsterijs seu claustris aut cameris seu ī firmarijs
aut alijs suis locis secretis. frēs de ordib9 mendicātiū recipi
ant. vel loquantur cū eisdē in locis p̄dictis. Nec plusqȝ duobus
vna vice et vno monsterio. et solum mō vna die victualia
ministrare. Ita qd' in ecclesia p missis celebrādis. et p p̄ponendo
verbū dei solū mō intrare poterūt. et deinde ad hospitiū et
nō alibi declinare. Si aūt ɔtriū attēptauerit abbatisse. mo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

niales et sorores p̄dicte. p visitatores vel ɔfessorē excōicate
de nūciēt᷑ publice singulis diebꝰ dnicis et festiuis in ecctia post
euāgeliū nominatim. Pribꝰ abbtibꝰ dictaꝝ moīaliū p̄cipit᷑
q̄tenꝰ diffinitionē p̄dictā faciāt obseruari. penas taxatas
stcciꝰ infligēdo. et rebelles cū seueritate puniēdo. Quecūqꝫ
moīales ordīs cessauerīt a diuinis absqꝫ pris abbtis. vel visi
tatoris auctoritate ipo facto excoīs sentēcia se nouerīt inno
datas. et tanqꝫ ɔspiratrices nichilomiꝰ puniāt᷑. Et q̄ndiu
in illa excoīs sentēcia ɔtumacit᷑ pmāserīt nichil eis de bonis
coībꝰ mon̄sterij ministret᷑. nisi tale intᷓdictū generale fuerit
q̄d de iure et necessitate teneāt᷑ cessare. Omībꝰ abbtissīs et mo
nialibꝰ nr̄i ordīs inhibet᷑. ne domꝰ famulos seu etiā secu
lares capellanos. ī suis cameris detinere p̄sumāt post cōple
toriū decātatū. q̄d᷑ si ɔtrariū fecerīt abbtisse eo ipo ingressuꝫ
ecclesie sibi nouerit intᷓdictū. quod si assueta fuerit p abbtem
vel coīssariū deponat᷑. Moīales vero p vice q̄libet tᷓbꝰ diebꝰ
vno eoꝝ in pane et aqua indispēsabilit᷑ faciāt leuē culpā.

Inhibet᷑ disttaꝰ. **De capellanis monialiū.**

ne aliq̄ psona cuiuscūqꝫ statꝰ fuerit recipiat᷑ in ca
pellanū in mon̄sterijs monialiū ad habitū regu
larē sine pris abbtis illiꝰ mon̄sterij petita licencia
pit᷑ et obtēta. Si vero in aliq̄ mon̄sterio moīaliū ɔ istā ī hi
bitionē recepti fuerīt. mon̄sterīū subponat᷑ ecclesiastico intᷓdic
to. q̄ndiu ibi morā traxerīt. Abbtisse vero ipos recipientes et

co'is vinculo immodet'. capellani monialiu ordini ppetuo tradi
ti et oblati de cetero portare habitu regularē ordis teneat'. Qui ve
si portare renuerint. a dictis monasteri[is] q̄cuq3 occasione remo
ta totalit' expellant'. De pcuratoribus monialium

Statuit' q pcuratores ad negocia et administra
tores tēporaliu in monasterijs monialiu. de patru
abbatu 9silio et assensu instituat' de inceps et illi
qui iā instituti sūt apbent' p dictos p'es abbates
vel etiā reprobet'. Expliciūt diffinitiones nouelle a cā.
ge. edite. anno. dn̄i. m̄o. ccc. Quinquagessimo.

Incipiūt capitula trāsūpti q̄rūdā litarum aplicarum dn̄i
benedicti ppe. xij.

xcv De comēdatione ordis cistiensis
xcvj De sigillo 9uentus quo vtit' in rebus imobilibus alienādis
xcvij Vt albas nō recipiat mutuū ab aliquo
xcviij De iuramēto prestando p officiales
xcviiij De bursarijs eligēdis de 9silio 9uētus q omēs redditus recipiant
et omnibus alijs officialibus distribuāt
xcviiij Qualit' et quotiēs albas bursarij. et ceti officiales debeāt 9
putare de oibus receptis et expēsis.
c De visitatoribus et visitatioibus facīēdis
cj De abbatibus et monachis. euntibus et redeuntibus ad cā'. gn̄ale
cj De abbatibus remanētibus a cā. ge. anno q̄ ire tenēt'.
cij De abbatibus q 9t'butiōes noluerīt soluere qualit' 9pellāt' et q̄lit'

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pecunia q̄ dat͛ p contributioib⁹ custodiat͛ ac etiā expēdat͛.

ciij Quod in ordine nō recipiāt͛ nouicij nisi sint ydonei p monachis vel conversis et qͦ recipiāt͛ de consilio cōventus vel majoris ptis eoꝝ.

ciiij Quib⁹ pannis psone ordis debēt uti. et de famulis nō ducēdis. et de supfluitate vasoꝝ argēti nō portādis

ciiij Qualiter et qb⁹ in locis psone ordis uti debēt esu carniū. et qlit͛ trāsgressores huiusmodi puniāt͛ et qͦ nulli de consuetudine cōcedat͛.

cv Quod psone ordis dormiāt simul in dormitorio. et nō ī cameris seu cellulis ī dormitorio cōstitutis. Sz omēs q̄ iā constructe sūt diruāt͛.

cvj Quod nulla psona ordis recipiat certā portionē panis vel vini nec pensionē aliquā in pecunia. nec certi reddit⁹ p victu vel vestitu de ceto cōcedātur seu etiā assignēt͛.

cvij De provisione faciēda abbtib⁹ sponte cedētib⁹ bene meritis de cōsilio senioꝝ.

cvij Quib⁹ liceat tenere equitaturā et quib⁹ nō.

cvij Ne aliqua psona ordis emat reddit⁹ vel aīalia ppo noīe vel alieno. vel nutriri ea faciat ad lucrū vel exerceat officiū negociatoris nec abbas talib⁹ licēciā det seu valeat in partiri. Sz oīa ad coīa redigāt͛ et p abbtē vniuscujusqz provideatur.

cvij De provisione studioꝝ et studentiū ad q̄ studia mittūt͛. Et qͦ de quolibet monasterio mitāt͛. et quo tpre et de provissione lectoꝝ. et de administratorib⁹ dictoꝝ studioꝝ et quā penā sustineāt abbtes. qui renuerīt mittere scolares ad studia.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Incipit trāsūptū qddā triū litterarū aplicarꝝ quarꝝ tenores de verbo ad verbū inferius describūtur. Sequitur tenor prime littere qui talis est. Sequitur prologus.

Benedictus eps seruus seruorꝝ dei. ad perpetuā rei memoriā fulgens sicut stella matutina. in medio nebule sacre aspiciens. ordo in ecclesia militanti strenue militat opibus et exēplis feruideqꝫ satagit per scte ɔtemplatiōis applausū. et innocētis vite meritū. mōtana scādere cū maria. Meqꝫ per exerciciū laudabiliū accionuꝫ et pēsum piorꝫ opū curiosum, marte satagētis officio ɔformare. Hic nēpe ordo in diuini cultus ministerio sedulus. vt sibi et alijs proficiat ad salutē in sacre lectione pagine studiosus. vt ad perfectā excellēcie supne cognitionē valeat puenire pstās et pmptus in operibus caritatis, vt ad impleat legē xpi. amarꝫ vsqꝫ ad mare palmites suos meruit dilatare quia gradualiter ad virtutū culmina patētes ascēdit. et pinde per sacri pneumatis inflāmatur corda debilia. fistulas gratijs habundantur. Dignūqꝫ se reddidit a Romana ecclesia. ecclīarꝫ oīum magistra multis insignis piulegijs et gōsis fauoribus commūiri. Huius quoqꝫ ordīs ab adolescēcia nrā psencrāter iugū sustulimus. et in eo alūpni effecti per tēporū curricula diuturna creuimus tā in illo qꝫ extra ipm successiuis plationū honoribus. et tādem cōscendimus qꝫqꝫ immeriti sūmi kathedrā pastoratus. Licet aūt exhigēte aplici magisterij cura cuiuslibet ordīs apbati incremētū felix et floridū plenis affecti

b9 in eo zelemur a quo celice acterne salutis pfectio diriuat
eūdē tū cistcieñ ordinē. acie mtne deuotionis et caritatis as
picim9 et ea q ipi9 salutē et psperitatē respiciūt. qten9 et in pris
beñplacitis gratificari crederem9 fauorabilit pmouem9. Sa
ne recēsentes memorit. q ab olim dū eram9 intra ordinē pre
libatū. certa nos experiēcia instruebat q sup q plurimis arti
culis inferi9 explicatis ordo ipe apostolice pvisiōis remedijs in
digebat. Nos hacten9 et moderno tpre. sup eis et nō nullis a
lijs. a dilectis filijs. Guillermo cistcieñ. iohāne de firmitate io
hāne de claraualle. Raymūdo de morimūdo. monsterioz dic
ti ordis cabiloneñ et ligoneñ diocesū abbtib9 diligēti collatioē
p habita sup his oib9 plenarie informati. Dignū duxim9 p vr
genti necessitate ac euidēti vtilitate ordis memorati. suaden
tib9 etiā alijs iustis et rationabilib9 causis statuta et ordina
tiones p nt series subscripta describit auctoritate aplica edere
Que volum9 et decernim9 solidā habere roboris firmitatem
eaq3 debere ppetuis futuris tprib9 firmit obseruari. De sigil
lo cuēt9 et de iuramēto p abbtes pstādo.

Videlicet cū cautele pvisio oib9 sit habēda. et
pcipue ne paulatine deueniat in colapsū qd est
antiquitate vel plixitate pacti tpris adquisitum.
Statuim9 et ordinam9 q quilibet cuēt9 cuius
cūq3 monasterij seu alteri9 loci cuētualis dicti ordis habeat
ppium spale sigillū. Et q quilibet abbas monsterij sine altus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

loci altiꝰ ɔuētualis. administratiōi ꝑncipalitˀ ꝓsidēs eiusdē ordi
nis et etiā abbas cistaꝯ q̄ est et qui erit ꝑ tp̄re. ante q̄ȝ abbacie
sue vel administrationi huiusmodi se inmisceat iuramentū
p̄stare ad scā dei euāgelia teneatˀ. Quilibet. s. inferior in ma
nibꝰ p̄ris abbatis . qui electionē de ipo factā ɔfirmare habebit.
et in presentia sui ppri ɔuētꝰ. necnō ipe abbas cistˀ qui est et ꝑ tp̄re
erit suo ɔuētui. et ꝑnoīatis tribꝰ necnō monⁿsterij de pontigni
acho dicti ordis antissiodorēsis diocesis abbatibꝰ si apud dictū
monⁿsteriū cistaēse p̄sentes extiterit Quod possessiones vel iura
ad suū monⁿsteriū vel aliū ɔuētualē locū ordis eiusdē ꝑtinentes
seu ꝑtinēcia. nō vēdet nec alienabit. neqȝ inpignorabit. neqȝ de
nouo refundabit. nec ꝑ aliquē modū donabit nisi ꝑ modū in
ferius designatū. Et hec q̄dem illi qui nūc sunt abbates monⁿstio
rū seu alioꝝ locoꝝ ɔuētualiū ipiꝰ ordis regimini p̄sidētes. tene
antˀ. iuramētū p̄stare infra sex mēses postq̄ȝ statutū et ordinatiō
huiusmodi publicata fuerit. in ꝓximo secuturo cā. ge. eiusdē or
dis. Quod q̄ciēs cūqȝ alienationē rei inmobilis. vel iuriū alicu
ius monⁿsterij vel alicuiꝰ loci ɔuētualis dicti ordis vel diminutionē
censuū seu pēssionuū vel canōis aut vēditionē arboꝝ silvaꝝ nō ceduaꝝ īmi
nere ɔtigerit faciēdas. tractatus duoꝝ dieꝝ adminꝰ intˀpolatoꝝ diligēs
et maturus p̄cedere debeat / habendus ꝑ abbatē monⁿste
rij. seu p̄sidētē regimini altiꝰ loci ɔuētualis. cuiꝰ erunt res. iura. cē
sus. pēsiones. canon . et silue huiusmodi. cū suo ɔuētu monastij
siue altiꝰ loci ɔuētualis p̄fati. Et nichilominꝰ alienatio. seu ven

ditio huiꝰmodi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ditio huiusmodi. fiat de consensu ipsius conuentus. vel maioris et sanioris
partis eiusdem et quod de tractatu et consensu antedictis. scriptura confici
atur autentica in qua nomina et cognomina tractantium et consentiencium
sigilla abbatis monasterij. vel presidentis regiminum alterius loci conuentu
alis et conuentus monasterij seu loci huiusmodi apponantur. Et antequam procedatur
ad alienationem ipsarum/petatur et obtineatur licencia super hoc ab ipsius or
dinis capitulo generali. Et sub sequatur discursio super alienatione. seu venditione hu
iusmodi facienda per duos abbates predicti ordinis. ab eodem monasterio seu a
lij conuentuali loco non remotos. per dictum generale capitulum deputandos. Et cum
approbatione seu auctoritate duorum abbatum fiat quamquam tam albas mo
nasterij seu presidens ipsi conuentuali loco quam duo abbates predicti. ac etiam
pater abbas dicti monasterij vel deputatus ab eo. presente conuentu eiusdem
monasterij. seu alterius loci conuentualis. Cuius res. iura. census pensiones vel
canon aut silue huiusmodi/alienanda seu vendenda fuerint iura
mentum prestent ante discussionem predictam. quod in premissis fideliter se habebunt
omni dolo et affectione inordinata remotis Et quod etiam fiat de cau
sis. alienationis seu venditionis huiusmodi. et sollempnitatibus prefatis. per
quatuor abbates predictos. et presidentem ipsi conuentuali loco. sub eorum sigil
lis. plena et fidelis relatio. in proximo subsequenti generali capitulo. antedicto.
vt videatur si circa hec. omnia debite processerint. Verumtamen monasterij
seu alterius conuentualis loci castrum villa grangia vel res alia multum
notabilis alienandum seu alienanda fuerit. capitulum generale. ipsius ordinis alienan
di licenciam concedere non presumat. Nec procedatur ad eam quomodolibet facien
dam vel auctorizandam. nisi prius per idem capitulum generale. Romano pontifice con

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sulto et ab eo super hoc petita licencia et obtenta. **Depositio abbatis et officialium.**

Si vero aliter quam premissum est aliquis ab|alienare presumpserit|bas. vel regimini presides. tam ipse quam officiales ipsius mo
nasterij. seu loci conventualis in hac parte consencientes
eisdem ab administrationibus suis per patrem abbatem depona
tur et alienatio huiusmodi sit presumpta sit ipso iure irrita et inanis.
Ceterum si propter aliquas monasterij seu loci conventualis. debita persoluen
da. vel quod aliquid aliud quod eidem monasterio seu conventuali loco sit vti
lius adquiratur aliquid alienandum extiterit. pecunia que inde habebitur.
ad nullos vsus alios quam in adquisitionem seu debitorum solutionem con
vertatur. **Depositio abbatis premissorum causa.**

Qui si secus actum fuerit abbas monasterij vel alius pre
sides conventuali loco pecuniam huiusmodi. ad alios
vsus vt prefertur convertens vel conversioni huiusmodi consentiens.
ab administratione sua |per patrem abbatem ipsius| deponatur. Ceteri vero mona
chi participes vel consencientes in idipsum sint ad quodcumque officium. seu
administracionem ordinis inhabiles ipso facto. nec pecunia ipsa in
solius abbatis. seu alterius regimini presidentis. aut bursarij alicuius eorum
remaneat potestate. Sed reponatur in aliquo securo loco. sub quatuor
seraturis et diuersis clauibus quarum primam teneat abbas monasterij
seu alterius loci conventualis regimini presides. Secundam bursarius. Ter
tiam prior claustralis. Et quartam alius monachus ipsius monasterij
seu loci conventualis. de quo eiusdem monasterij seu loci conventualis
conventui vel maiori parti eidem expedire videbitur fideliter conseruanda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

※ alicui ad vitã ei9 vel aliud certũ temp9 / et circa locationes vel etiã redditũ

Volum9 etiã q circa ɔcessiones iuriũ aut redditũ※ aut fructuũ vendicioẽs. vltra quinquẽniũ faciẽdas pmissa forma p oĩa obseruet huiusmodi tñ ɔsulatione ac licẽcia romani pontificis et etiã licẽcia dicti ge. cã. et relatioẽ in eo faciẽda exceptis. Permitim9 tñ q pue steriles. vel inutiles possessioẽs ɔcedi possint sub annuo censu pecuniario. vel sub certa porcione vel qota puẽtuũ. ad tãtũ tp9 qɜtũ visũ fuerit abbti alicui9 moñstij. vel psidẽti. regimini loci ɔuetualis ordĩs eiusdẽ. pcedẽte tñ matur͛ et diligẽti tractatu habito cũ suo ɔuẽtu et de ɔsensu ipi9. vel maioris et sanioris partis eiusdẽ pstito pus iuramẽto p ambos abbtes et regimiñ psidẽtẽ pdictos. eodẽ ɔuẽtu psente q ɔcessionẽ huiusmodi facere intẽdũt. p vtilitate moñstij seu loci ɔuẽtualis cui9 erũt possessiones pdicte et si aliter huiusmodi ɔcessio fcta fuerit eo ipo sit irrita et inanis. Si aũt multitudo dictaꝝ possessionũ. qɜuis pua steriliũ. vel ĩvtiliũ existẽt cõcedẽda. Tunc ante huiusmodi ɔcessionẽ eaꝝ ɔsulat idẽ capitlɜ generale ac ipi9 sup hoc habeat licencia put supi9 est distinctũ.

Depositio abbtis et officialiũ si cõtrariũ psũpserint.

Abbas vero vel psidẽs regimĩ loci ɔuẽtualis si cõtrariũ attẽptare psũpserit. ac officiales ipi9 moñstij. seu loci ɔuẽtulis sup hoc eis ɔsentiẽtes p eoꝝ prez abbtẽ. a suis administratioĩb9 deponãt. De mutuis p abbtẽ nõ recipiendis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Item super quo plerumque contingit in maioris necessitatis ar-
ticulo in quo ex diversis causis expedit abbatibus et pre-
sidentibus principaliter regiminibus aliorum locorum conventu-
alium. contrahere mutuum hanc provisionis cautelam modifi-
catam in hac parte volumus adhiberi. quod nullus abbas vel alius con-
ventuali regimini presidens ipsius ordinis sine consensu proprii conventus. mutu-
um recipere valeat. Et quod in autentica scriptura. obligationis talis
faciende apponantur eorum abbatis. vel regimini presidentis et conventus sigil-
la. Quod si abbas a suo monasterio vel regimini presidens. ab eius conventu-
ali loco remotus existeret. talisque urgeret necessitas quod sine re-
ceptione mutui sibi vel familie sue aut negociis utilibus seu
causis per eum agendis providere non posset permittimus quod tunc sine suo
conventu et eius sigillo mutuum recipere valeat quod tamen summam centum
librarum turonensium parvorum sive valorem ipsorum. sive integraliter. seu particu-
lariter non excedat. Cuius mutui quantitatem. causam obligationis
ac personam. a quo illud recepit abbas vel alius regimini presidens
mutuum ipsum recipiens infra octo dies post eius regressum ad monas-
terium proprium. vel suum conventualem locum. ipsi conventui ad hoc specialiter congre-
gato. explicare plenarie teneatur. Et quod ex quo semel usque ad hu-
iusmodi summam centum librarum mutuum recepit. non possit amplius mu-
tuum recipere sine consensu et sigillo conventus eiusdem. donec dicte centum
libre fuerint integraliter persolute. Quicumque autem abbas. vel alius presi-
dens regimini loci conventualis per se vel alium contrafecerit eo ipso. ab ingre-
ssu ecclesie et divinis officiis sit suspensus. et quia gesta hominum

Quid liceat Abbatibus mutuum accipere, et caetera quae sequuntur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fidei scripture committit᷑. rei geste memoria in ppetuũ habeatur. Volumꝰ et ordinamꝰ. vt vbicũqꝫ abbates vel alij locoꝝ ꝯuē tualiũ regiminibꝰ p̄sidētes aliq̄d cũ exp̄sso suoꝝ ꝯuētuũ ꝯsen su faciēt. de quo testimoīalis ꝯficiat᷑ scriptura. q̄ sigilla ipoꝝ a bbatũ. vel alioꝝ regiminibꝰ p̄sidentiũ eoꝝ́qꝫ ꝯuētꝰ apponat᷑ in illa. Et q̄ deinceps ī sigillo cuiuslibet abbtis vel aliꝰ loci ꝯ uētualis regiminī p̄sidētis. quocũqꝫ nomine cēseat᷑. ipiꝰ nomē ꝓpⁱũ exp̄mat᷑. vt meliꝰ sciri possit. ꝑ quē et anꝰ tp̄re id de quo a get᷑ factũ extiterit et vt malicijs et falsitatũ ꝯmētis via melius p̄cludat᷑.

De iuramēto ꝑ officiales p̄stando.

Preterea cũ sit ꝯsonũ ratioī. vt negocioꝝ gestores et officiales de gerēdo fidelit᷑ et vtilit᷑ negocia et o fficia exercēdo illis ꝯīssa iuramēti viclō astringā tur. Volumꝰ et ordinamꝰ. q̄ cellerarij. bursarij. ne gocioꝝ gestores rendarij nũcupati. ceterīqꝫ officiales. cuiuslibet monastij seu aliꝰ loci ꝯuētualis. et eoꝝ grãgiaꝝ magistri. cũ ad officia vel magisteria huiusmodi assumētur iuramētũ p̄sta re teneat᷑ in manibꝰ eoꝝ abbtis. vel aliꝰ loci ꝯuētualis regi mini p̄sidētis suiqꝫ ꝯuētꝰ q̄ in ꝯīssis sibi officijs. administra tioībꝰ vel grãgijs fidelit᷑ se habebũt et q̄ de receptis et expēsis fidele cõpotũ reddēt. et reliq̄ ipi monstio seu ꝯuētuali loco aut eoꝝ bursarijs. asignabũt Et q̄ illi cellerarij bursarij negotio ꝝ gestores. officiales et magistri qui nũc sũt p̄nre teneat᷑ simi le iuramētũ.

De bursarijs deputādis et de pecunijs monastij

vndecumque prouenientibus per ipsos bursarios vniuersaliter recipiendis et ceteris oficialibus distribuendis.

Quia vbi prudentia moderantia fidei firmitate vallata non vendicat sibi locum luxus inest. longique temporis victum breuis hora consumit decet ac expedit vt per dispensatores prudentes et fidos queque manu teneatur substancia et etiam dispensetur. Unde statuimus et etiam ordinamus. quod in singulis monasterijs et alijs conuentualibus locis predicti ordinis. per abbatem seu alium regimini presidentem de seniorum sui conuentus consilio. bursarij deputentur. quorum vnus principalis existat. Qui siquidem bursarij omnes pecunias ipsius monasterij vel loci conuentualis vndecumque prouenientes vniuersaliter recipiant et de dicti abbatis vel regimini presidentis mandato ceteris officialibus et alijs distribuant prout fuerit opportunum.

Qualiter et quotiens bursarij ceterique officiales et abbates de omnibus receptis et expensis debeant computare.

Ipsique bursarij quater in anno sed ceteri officiales et receptores prouentuum semel et etiam pluries si eidem abbati. vel regimini presidenti videbitur expedire de omnibus receptis et expensis. coram predicto abbate vel regimini presidente ac senioribus de conuentu ipsius monasterij seu loci conuentualis. teneantur plenissimam et fidelem reddere rationem. Abbates etiam vel regiminibus presidentes coram dictis senioribus et bursarijs annis singulis de receptis et expensis per eos factis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

c

plenā et fidelē rationē reddere teneāť. Recipiāt q₃ ipi abbtes vel regiminibꝰ p̄sidētes. adictis bursarijs pecunias pexpēsis eoꝝ et sidū ipi extra moñstia. vel alia ɔuētualia loca eoꝝ accesserint et eos pecunias ɔtingat. de puētibꝰ moñstioꝝ seu locoꝝ ɔuētualiū eoꝝ aut aliūde recipe. huiusmodi pecunias in eoꝝ regressu tradāt bursarijs p̄libatis cōputatꝭ si quas de ipis pecunijs expēderīt. Abbtes vero seu alij regiminibꝰ p̄sidētes. si secus attēptare. vel sibi talia retinere p̄sūpserīt ab ingressu ecclesie acdiuinis officijs. post lapsuꝫ duoꝝ mēsiū adie regressus huiusmodi ɔputādū tādiu suspēsi existāt. donec ea tradiderīt bursarijs memoratis.

De visitatoribꝰ et visitatioībꝰ eoꝝdē.

Orto q̄ p visitatioīs actū de vita et ɔuersatione illoꝝ. qui visitāť exquīť. et p eū sincere debet correctioīs et reformātioīs officiū exerceri. nec pinde hij iuxta canoīcas etiā sāctiones superfluis sūt impēdijs aggrauādi. statuimꝰ ac etiā ordinamus q̄ visitatores dicti ordīs. ī aliq̄ moñstio p eos visitādo ante q₃ officiū visitatioīs incipiāt nisi p̄ma die qua declinabūt ad illud valeāt demorari. si ibi manere voluerīt sequēti die licitū sit eisdē. Et q̄ visitationes in eodē ordine faciēde deinceps nō durēt vltra triduū ɔtinuū. nisi apparēs necessitas. vel magna vtilitas moñstij visitati dies exposceret ampliores. Ad q₃ ille visitator qui vltra ipos p̄mos dies duos. vel vltra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p̄fatū triduū absq3 necessitate vel vtilitate p̄dictis. easdē visita
tioēs progare p̄sūpserit. Si albas fuerit sit a stallo chori. et
loco cā. albacialib9. p vnū sequētē annū eo ipo suspēsus sedere
ī stallo. et loco cā. remotis a stallis alijs. et locis albacialib9 te
neat᷑. Si vero fuerit monach9 eo ipo sit p vnū annū sequētē
inhabilis ad quodcūq3 officiū. et administrationē seu guber
nationē in eo ordīe obtinēdā. Et nichilomin9 p. vj. mēses se
quētes in pane et aqua in suo mon̄sterio ieiunare q̄libet. vj.
feria teneat᷑ et q̄ similes penas incurrāt abbtes monachi q̄
visitatiōis officiū impēdendo. Numerū euectionū. p. fē. re.
clementē ppam quartū p̄decessorē nr̄m sup hoc taxatū excedet. Nec
p̄sumāt visitatores ipi ante huiusmodi eoꝝ visitationē. vel ī ipa
seu post eā. occasione dicte visitatiōis. aliqd' mun9 suspectū. vel p
se vel p aliū recipere. nec illud a suis recipi pmittāt. Expēsas tamē
quas fecerit ad visitatū monasteriū eūdo et de ipo reuertēdo re
cipe iuxta ordinationē sup hoc factā p clemētē eūdē possint. V
bi aūt a mon̄sterio iā visitato. vsq3 ad mon̄steriū * visitatores
possint cōmode declinare. hoc ipi efficere valeant. dictaq3 mon̄ste
ria talit' cōstituta eosdē visitatores caritatiue recipe decent'q3 trac
tare ac eis puidere de victualib9 teneāt᷑. Et p dieb9 quib9 ad hu
iusmodi cōstituta vt p̄fertur mon̄steria declinabūt et eis vt p̄tāgi
tur puisū extiterit nullas inpēsas possint a mon̄sterio seu locis re
cipere visitatis. Abbas aūt ꝯ p̄dicta recipiēs nisi infra duos men
ses a receptione huiusmodi ꝯputādos. eis a quib9 recepit receptū

* visitādū aliq̄ūd vel aliq̄ mon̄st'ia ī itinere cōstituta extiterit ad que dicti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

restituat. ipis elapsis duplu͠ restituere teneat͛. Monach⁹ vero
qcq͠d ꝯ id recepit restituere nō post ponat. et ob hoc regulari sb
iaceat discipline. Nec audeāt p̄fati visitatores in ipis visita
tio ib⁹ sibi alios abbtes adiu͠gere. nec ipi alij abbtes sese illis
adiu͠gāt. nisi p ꝯsilio. vel auxilio vbi casus depositiōis alicui⁹
abbtis. vel aliud magnu͠ et arduu͠ negociu͠ seu patre vel locoꝝ
p q͠ trāsire haberēt pic͠lm imineret. seu int͛pretatio linguaꝝ
necessaria foret. Veru͠tamē cist͛ et quatuor abbtes. quatuor p̄n
cipaliu͠ filiaꝝ qui su͠t p t̄pre ac sup̄i⁹ noīat͛. in eisdē visitati
oib⁹ vnu͠ aliu͠ abbtē si velint secu͠ recipere vel sibi adiu͠gere
valeāt. Neqꝫ p̄dicti visitatores noīa eoꝝ qui eis ī ipis vi
sitatioīb⁹ secreta revelauerīt. aliq͠tenu⁹ ea revelare p̄sumāt nisi
tu͠c demu͠ cu͠ ꝑpt͛ revelata huiusmodi. ad alicui⁹ punicionē. vel
penā fuerit ꝓcedēdu͠. Nec nō revelātes huiusmodi. puniant͛ pl⁹
vel min⁹. put f͠ti q͠litas exhiget secd͠m arbitriū ipi⁹ ordis
cā. ge. et ꝙ abbtes majores p abbtē cist͛. et quatuor alios abbtes
earūdē p̄ncipaliu͠ filiaꝝ. qui su͠t p t̄pre extra visitationes eoꝝ
vj. tm͠. Alij vero mīores abbtes quatuor evectionib⁹ sint ꝯte
ti. Nec hoc ꝓtextu qui paucioribus vti solebāt. credāt sibi po
testatē pluriu͠ attributā. De abbtib⁹ vel mon͠chis euntib⁹
ad capitlm ge. vel redeu͠tib⁹ de eodē.

Rursus p̄cavere volētes. ne p abbtes vel mon͠chos
dicti ordis declinātes. ad alia mon͠steria eiusdem
ordis. veniēdo ad capitlm ge. vel de illo reuerte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

do. seu alias huiusmodi alia monast̄ia plus aggrauaret̄r. Sta
tuim⁹ et ordinam⁹ q̄ abb̄tes et monachi p̄fati ad dictū ca
pitulū veniētes. vel de ip̄o redeūtes. seu alit tanq̄ hospites ad ali
qd̄ monast̄iuꝫ seu locū ꝯuetualē iā dicti ordīs declinātes. nō re
maneāt ī eodē monast̄io seu ꝯuētuali loco. vel ī alijs eoꝝ locis
ad expēsas ip̄i⁹ monast̄ij. aut loci ꝯuētualis vel alioꝝ loco
ꝝ ipoꝝ vltra diē qua illuc declinauerit. et sequētē. ipi vel
aliquis de familia eoꝝdē nec vltra dictos duos dies. Ab
bas vel cellerari⁹ aut aliq̄s ali⁹ dicti monast̄ij seu loci ꝯuen
tualis. aut alioꝝ locoꝝ eoꝝdē ipos invitare. vel amplius
eis aliq̄d ministrare p̄sumat. Quod si ex aliq̄ rationa^bi^li cā
ipi vel aliq̄s de familia eoꝝdē ampli⁹ remanere voluerit.
expēsas quas tūc ibi fecerit de bonis p̄p̄ijs monast̄ioꝝ eoꝝ vl
aliūde p̄curatis soluere teneāt̄r. Quicūqꝫ vero ꝯtrariū fecerit tā
dātes q̄3 recipiētes de inobediētia et trāsgressione huiusm̄di
statuti et ordinatiōis n̄roꝝ p̄ ge͞nale dicti ordīs capitl̄m puni
ant̄r. Sed p̄ p̄dicta nulł3 ius ipoꝝ declinātiū alicui acq̄rat̄r
etiā p̄ ipos duos dies vel alias ad aliqd̄ monast̄eriū vel locuꝫ
ꝯuētualē eiusdē ordīs. aut locoꝝ eoꝝ declinādi. aut ī eoꝝ
aliq̄ remanēdi. Hoc tamē saluo q̄ circ̄ paciētes infirmitates
solita caritas et pia hospitalitas obseruet̄r. De abb̄tib⁹ nō
ꝯueniētib⁹ ad capitl̄m q̄ tamē venire tenebāt̄r.
Quia vero sc̄dm̄ p̄dicti ordīs instituta.
Q ideo sūt huiusmodi ge͞nalia capitl̄a instituta vt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in eis de statu monsterior. et alior locor regularium. ac de reformatioe ordis et obseruacia regulari. tractat9 debeat di liges adhiberi. Dignu et debitu fore dignoscit. vt ad illa oue mat vniuersi qb9 id imminet predictor canonica no habetes. Quare statuim9 ac etia ordinam9 q abbtes ipi9 ordis q de cetero no venerit ad dictu capitlm ge. qui venire tu tenebat scdz pdicti ordis instituta no habetes inpedimetu legitimum. seu licecia spalez. abeo qui dare possit eade. exhibere tene ant duplu ei9. qd expesuri essent ad ide capitulz veni endo. et redeudo de illo duplu huiusmodi soluere in subseqnti ca. ge. tales abbtes no venietes ad duplu huiusmdi exsoluedu autoritate aplica p censura ecclesiastica sublato appllationis obstaculo choercere eorq sup hoc pcessu habedu et feredas sentecias publicare ac facere publicari. Quodq circa ipm du plu i totu vel i parte nulla valeat fieri gra. vel remissio i dul gen. Illi vero abbtes qui legitimu impedimetu. seu licecia hu i9mdi asseruerit se habere illa couetib9 suis tpre quo iter eu di ad dictu capitlz arripere deberet exponere teneat. et nichi lomin9 ca. subsequeti. de dictis in pedimeto siue licecia i ipo ge. ca. fide facere p suu pcuratore. seu executore pbu et ido neu viru habete spale madatu prandi iurametu i aiam ipi us mitetis cam absentie. ac inpedimetu huiusmodi vera esse. Quod qde iurametu prare teneat. si visu fuerit abbti cist. q est p tpre ac psidetib9 i ipo ca. ge. Et si abbas et psidetes pfati tale

in vtilitate ipi9 genalis ca. cuertedu et q possint diffinitores eiusde ca. genalis

impedimētū et licētiā ipaꝝ. no esse legitima fuerit arbitrati ta
les abbates qui addictū capitl'z nequaquā venerint declaret in
currisse penā soluēdi p̄fatū duplū. Qualit' ꝯpellāt' ꝯtribu
tioēs nolētes soluere et qualit' date ꝯtributiones debeāt
ꝯcedi ac etiā dispēsari.

Quia vero nō nulli sic accepimꝰ ad soluēdū ꝯtri
butiones ī eodē ordine p necessitatibꝰ et vsibꝰ co
munibꝰ et alias ꝯsueti ipiꝰ ordis p tp̄re ī ponūt'
se reddūt difficiles et remissos Nos adversus e
os et circa negocia ꝯt'butionū ipaꝝ. aliaqꝫ ꝯtingētia illa p
ut sequit' duximꝰ puidēdū. videlicet q abbati cist' et quatuor
abbatibꝰ p̄maꝝ filiaꝝ sup̄ dictis qui p tp̄re fuerīt et cuilibet e
oꝝdē auctoritate apostolica remoto appllōis obstaclō. p cēsurā
ecclīasticā et p alia remedia iuxta dicti ordis instituta. et obser
uātias ꝯsuetas aliaqꝫ opportuna remedia ꝯpellendi eos quibꝰ
dicte ꝯt'butioēs p tp̄re ī posite fuerīt ad soluēdū easdē. Et ad id e
tiā choartādū recusantes seu negligētes soluere p̄fatas ꝯt'butioēs
iā inpositas. et quoslius alios in pedimētū p̄stātes publice vel occul
te q̄minꝰ ꝯt'butioēs p̄dicte soluāt'. ad desistendū p̄sus ab inpe
dimētō huiusmodi. nec nō p cessus habēdos. et excoīs suspensiōis
et ītdicti. aliasqꝫ sentēcias ferēdas. in tales recusantes negligē
tes. et ī pedimētū p̄stantes. nūc et in posterū ī eoꝝ et in alijs mo
nastijs ac locis circūvicinis dicti ordis put fuerit opportunū ac
ī gen̄. cā. ipiꝰ ordis publicādi et publicari faciēdi plenā atqꝫ li

berā ɔcedim⁹ tenore p̄sentiū potestatē. Volum⁹ aūt q̄ p̄dictas
ɔt̄butiones. de in ceps recipiāt tres abbtes. dicti ordīs ad hoc p ipi⁹
gen̄ale capitl̄m seu p diffinitores eiusdē annis singl̄is deputādi. qui
iuxta ordinatiōnē dicti cā. seu diffinitorꝝ ei⁹. p necessitatib⁹ et vsi
bus coīb⁹. aliasq̄ ɔsuetis iā dicti ordīs dispēsent easdē. Et si si
q̄d de ipis ɔt̄butioīb⁹ sup fuerit in aliq̄ monastio secūro ad hoc
p dictū capitl̄m. vel p ipos diffinitores eligēdo ponat̄. Et sub p
uisione custodiē. p ipos tres abbtes sup hoc adhibēda sub tribus
serraturis diuersificatis clauib⁹. de quib⁹ ipoꝝ triū abbatū q̄li
bet suā clauē teneat fidelit̄ ɔseruet̄. Tenebūt̄ nāq̄ p̄fati tres ab
bates in subsequēti cā. ge. de receptis et expēsis p eos factis diffi
torib⁹ ipi⁹ cā. reddere rationē. et illud q̄d restabit ipi cā. seu dif
finitorib⁹ ipi⁹ cā. custodiēdū restituere modo p̄misso. p alios
tres abbtes. p ipm capitulū seu diffinitores ei⁹ vt p̄tāgit̄ deputā
dos. Dictiq̄ tres abbtes. q̄n̄do ad p̄dicta deputabūt̄. iuramen
tū p̄stabūt q̄ in recipiēdo/ custodiēdo/ et expēdendo ɔtributio
nes p̄dictas et in reddēdo rationē de ipis fidelit̄ se habebūt. Po
terūt aūt dicti tres abbtes receptores modo p̄dicto. a ge. cā. seu
diffinitorib⁹ ipi⁹ cā. deputati de ipoꝝ abbtis cist̄. et quatuor
abbtū totidē p̄ncipaliū filiaꝝ ɔsilio certis p̄soīs fidelib⁹ et dis
cretis annis singl̄is vices suas cōittere. et ad recipiēdū ɔtributio
nes in ge. cā. non solutas. Qui siquidē discreti p̄stabūt sollen
nit̄ et ad sequēs ge. ca. dictis cōissariis. ge. cā. seu diffinitorꝝ ei⁹
integralit̄ deportabūt dictiq̄ tres abbtes rationē. reddēt corā

Iuramētū q̄ p̄fatas ɔt̄butiones recipiāt leuabūt exigēt et seruabūt fidelit̄

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eisdē abbte cist. et iiii abbtibꝰ totidē ꝑncipaliū filiorꝝ. si omēs ipi
ꝑsentes fuerīt. Necnō corā ipis diffinitoribꝰ quos ꝑfati cist.
et quatuor choabates ī diui one decreuerīt retinēdas. Vo
lumꝰ q̄q3 q fiat spale sigillū quo litē solutiōis ꝯtributionū
dicti ordis decetō sigillet. Quod siquidē sigillū sub t'bꝰ serra
turis diuersificatꝰ clauibꝰ penes dictos tres abbtes. vel ī aliq̄
monāstio de quo eis magis expedire videbitur. apud aliq3
vel aliquos. quē vel quos eligēdū vel eligēdos decreuerīt iā
dictū sigillū modo ꝑfato seruetur. Predicte tn̄ ꝑsone. quibꝰ
de dictorꝝ abbtis cist. et quatuor choabbatū dictorꝝ vel toti
dē presentiū filiarꝝ ꝯsilio. Ipi tres abbtes vt ꝑdictꝰ comitēt
vices suas. dū nō solutas ꝯtributiones receꝑint. potuīt deso
lutiōibꝰ ꝑticularibꝰ q̄ fient extra capitl3 ge. recognitiōēs
facere. sub sigillis ꝓꝑis eorūdē. ꝫ ille q̄ fient post modū eis sigi
llabūtur ꝑdicto spali sigillo. Premissa vero circa ordinati
onē ꝯtributionū sic exacte sic diligēt' obseruetur in ordine
ante dicto. q etiā ꝑ ge. capitulū vel aliū seu alios q̄slibet
quo vis colore q̄sito. ꝯ ea nichil fieri ꝑsumatꝰ et siquis secus
attēptare ꝑsūpserit incurrat excoīs sentēcā ipo fcto. Quod
in ꝑdicto ordīe nō recipiātur in monachos et ꝯuersos
nisi ꝑsone ydonee ad ea q̄ ꝯueniūt monachis et ꝯuer
sis et q recipiātꝰ de ꝯsilio seniorꝝ et majoris ꝑtis eorꝝ.

Nempe caucius prouidere volētes q ꝑ diuinū cultꝰ. et
alijs obsequijs ꝑstādis in ordine ꝑlibato. ꝑsone reci

piantur ydonee ipis officijs cognuetes. Statuimus et ordinamus q de cetero. in eode ordie no recipiatur in monachos et cuersos nisi psone idonee. ad ea q couenīūt monachis et cuersis pdicti ordis. et nisi p abbtes monastiorum et pncipalit psidetiū regimibus alior loco. conuetualiū ipius ordis et infra monasteria seu loca huiusmodi cū consilio seniorum de couetu seu maioris vel sanioris ptis eorum monasterior aut altius loci cuetualis i quo monachor vel cuersor fiet receptio pdictor. Si secus actū fuerit carere viribus decernetes.

Quibus pannis abbtes et monachi debēt vti.

Profecto quia honestas temperātia et modestia debēt in cūctis psonis ecclesiasticis et maxime regularibus diuinis laudibus sedulius dedicatis locū pcipuū obtinere. Statuimus atq etiā ordinamus vt omēs abbtes et psidētes regimibus alior locor cuetualiū et monachi eiusdē ordis. pānis bruni vel albi coloris dū taxat vtantur et q domicellū. seu domicellos de vestibus vel robis ptitis aut vrgatis indutū vel indutos siue alias sūptuosis ducere nō psumāt Quod q curiositate ac supfluitate vasor argētor lectisterniorum et quor libet ornametor carēt penitus abstinere. Contrariū vero facietes p pres abbtes eor et p visitatores et p ge. capitlm ipius ordis talit puniātur q metus pene alior. sic excedere volentiū metu existat Et q abbtes monastior et psidētes regimibus alior cuetualiū locor dicti ordis Exceptis psatis abbte cist. et quatuor choabbtibus totidē pncipaliū filiar sup dictis qui sūt et q p

tp̄re fuerit. vltra vnū secularē clericū siue laicū equitantē ducē nō p̄sumāt. In quib9 locis et qualit' possint vti esu carnium persone religiose ordīs sup̄ dicti.

Quia vero p̄sonas obseruātie regulari deditas decet potissime ab esu p̄hibitoꝝ cibarioꝝ. tā virtutis amore q̄ȝ pene formidine abstinere. ne ab eis in cast' margie lubricū descēdat'. auctoritate p̄sentium firmit' ī hibem9. ne deinceps abbtes et monachi dicti ordīs extra moñstria seu loca ꝯuētualia eiusdē ordīs. Et etiā ipi monachi infra moñstia seu loca huiusm̄di aut in cameris et extra infirmitoriū commune carnes vel pulmēta. cū carnib9 cōdita seu decocta. p̄sumāt comedere ꝯ obseruātiaȝ p̄dicti ordīs diuci9 obseruatā. Nos enī licēcias quas aliqui abbtes et monachi dicti ordīs. dicūt a sede apostolica sup esū carniū se habere. cū tales licencie redūdēt in scādalū alioꝝ penit9 reuocam9. Monach9 vel ꝯuersus q̄ huiusm̄di nr̄e ī hibitiōis trāsgssor extiterit tribus dieb9 p̄ qualibet carniū vel dictoꝝ pulmētoꝝ comestiōē ieiunare in pane teneāt' et aqua. Et nichiloīn9 quolibet ipoꝝ dieꝝ
icā accipiat regularē disciplinā. Sȝ et abbas nichiloīn9 p̄dicte in hibitiōīs trāsgressor. nō ad disciplinā ipaȝ ꝓ et ad huiusmodi ieiunia teneatur. et si sciēter hoc omiserit negligēt' facere obseruari. etiā ex negligēcia huiusm̄di teneat' ad ieiunia p̄libata. Que quidē nulli pene remitti valeāt. nec sup eis vel ipaꝝ p̄te aliqua cū aliquo dispēsari. Quod si aliq̄ sup esu carniū. vel pl'

mētoꝝ

mentorum sepe inventi fuerint delinquentes, seu esum ipsum contra huiusmo
di ordinationem frequentantes, per abbates proprios quod a talibus abstineant
canonice moniti non destiterint sint post monitionem huiusmodi per bien
nium eo ipso inhabiles ad quecumque officia et administrationes in
eodem ordine obtinenda obtinentes vero illa removeantur si abbatibus
visum fuerit ab obtentis. In hibernis quoque quod nullus monachus
vel conversus dicti ordinis cuiuscumque extiterit conditionis etiam si officia
um habeat. nisi egritudine gravi. vel debilitate detentus fuerit. car
nes decetero in cameris infirmitorii comedere presumat sed omnes
comedant. in refectorio communi et in infirmitorio deputato. Neque car
nes parentur vel decoquantur alibi quam in infirmitorio communi. seu in co
quina eidem infirmitorio deputata. seu in posterum deputanda nisi
abbas ex aliqua causa rationabili alibi decoqui vel parari man
daret easdem. vel in eius absencia ille cui dictus abbas commiserit vi
ces suas. Ubicumque autem carnes pro aliis quam pro infirmis vel debili
bus parate fuerint per infirmarium. inter comedentes in infirmitorio di
vidantur. Abbatibus vero bene meritis. qui cesserunt vel cedent in pos
terum sponte a voluntate. locus et esus carnium. per abbatem proprium. secundum
sue discretionis arbitrium concedantur. et quilibet abbas dicti ordinis ex
indulgentia possit interdum aliquos fratres nunc hos et nunc illos. prout
necessitas postulaverit. advocare ipsosque secum in camera sua me
lius et plenius exhibere. Abbates autem et alie notabiles persone ip
sius ordinis ad monasteria declinantes. de abbatis vel eo absente de pre
sidentis eiusdem monasterii licencia in camera ipsius abbatis. vel in communi in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

firmitorio carnib9 vti possint et quoniā aliqui monachi pre
dicti ordīs in nō nullis monastijs et studijs sibi temere vendicare p
sumūt q certis dieb9 qualibet septimana. iuxta obseruanti
as seu ꝯsuetudines seu statuta q sup hoc allegāt min9 tamē
rationabilia eis carnes debeāt ministrarj. Nos huiusmōdi
abusū. obseruācias. ꝯsuetudines. seu statuta huiusmōdi vt
pote vrgētia ī eorū religiosis opprobriū seu exēpli pniciem
aliorū, penit9 reprobātes auctoritate ordinam9 eadē. q nullus
abbas. prior. por. cellerari9. vel qui vis ali9 deinceps hoc ali
quaten9 obseruare psumāt. nec etiā obseruari pmitāt. aut
ministrare seu ministrari facere occasione obseruāciarū. con
suetudinū. statutorū pdictorū carnes alicuj pdicti ordīs pt
q in hijs casib9 licitis et pmissis. Quod omēs frēs in dor
mitorio iaceāt nisi aliquē vel aliqs alibi iacere opporte
bit ex causis infrascptis.

Cum q tā scdm canonica q regularia institu
ta ī vnū locū dormire debeāt. monachi et ptex
tu seniectarū camerarū q ī aliqb9 monastijs extra
infirmitoria et pter cellas q in dormitorijs sunt
ꝯstructe multe sūt ī honestates dissolutiōes inducte. Nos sup hijs
expssius et salubri9 puidere volentes. Statuim9 et ordinam9
q nullus decetero monachorū in cameris iacere audeat. nisi so
lum ppt invalitudinē corporalē. in cameris infirmitorij dūtaxat. s3 omēs in dormitorio iaceāt. nisi forte aliquis ppt officiū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

excusetur et tūc possit alibi si alit' cōmode in dormitorio iacere nō
valeat ~~nisi solummō ꝓpt' infirmitudinē corporalē in cameris infirmi~~
~~torij dūtaxat. et omēs in dormitorio iaceāt. nisi forte aliquis~~
~~ꝓpt' offiū excuset' Et tūc possit alibi si alit' comode ī dormitorio~~
~~iacere nō valeat~~ Ad hoc etiā statuēdo et ordināndo adijcimus
q͡ deinceps celle in dormitorijs nullaten9 ɔstruātur et si q̄ iā ɔstru
cte fuerit om̄io p abbates et pricipales p̄latos ꝓpos infra tres mēses a
tp̄re quo statutū et ordinatio ad eos puenerit et eis negligētib9
seu nō volentib9 p visitatores in p̄ma visitatione quā inpēdent
destruāt' auctoritate apostolica et diruāt' Et q͡ sup hijs resisten
tes eisdē. vel inpedimētū aliqd' p̄stantes seu p̄stari pcurātes. ad hoc
dātes auxiliū. ɔsiliū. vel fauorē. pu͡ce vel oculte incurrāt excoīs sē
tēciā ipo facto. a qua quidē sentēcia. nequeāt nisi p visitatores
absolui p̄fatos Quos etiā ipi visitatores p alia iuris et statuto
ꝝ eiusdē ordis remedia valeāt choercere. Priores tn̄ claustrales.
et suppriores possint iuxta abbtis. vel p̄lati pncipalis arbitrium
cellā habere infra dormitoriū cōpetētē. Dicti aūt visitatores
qd' sup hijs invenerint. vel fecerīt refferāt plene ac fideliter ī ipi9
ordis subsequēti cā͡. genāli. Quod nullus monach9 dicti or
dis recipiat certi bladi panis vini vel pecuīe porcionē nec etiā
reddit9 certos aut puēt9. vel pēsionē aliquā quātūqꝫ ex causa.

Quia vero ī nō nullis monastijs seu locis ɔuētualib9 dcti
ordis seruari dicat' abusiue qd' quidā monachi certi
bladi panis vini. vel pecunie recipiūt porcionē. Nos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p̃sus abusũ huiusmodi detestãtes etiã abolentes ac volẽtes
ĩ hac parte vtiliter puidere. auctoritate p̃dicta firmit' phibe
mus q' de inceps in nullo ipius ordĩs monastio fiãt huiusmõi
portioẽs. Sz ministret' vnicuiqz put cõitas eiusdẽ ordĩs
obseruauit hacten9 atqz seruat. Adicientes et phibẽtes
etiã q' nulli monacho certi redditus puẽt9 seu pars redditnũ
vel puẽtuũ. aut aliqua pẽsa. pro victu vel vestitu seu quacũ
qz alia causa de certo ocedãtur. vel alicui assignẽt'. Aut ali
cui vel aliquib9 monachis. ab extraneis ocedi vel donari
pmitãt' eisdem Sz in vtilitatẽ monasterioz ipoz p abbtes ppos
oũertãtur. Quodqz int' abbtes et oũẽt9 aut officiales alicu
i9 monastij p̃fati ordĩs nequaqz fiat cessio bonoz fructuũ
redditũ vel puẽtuũ eoz Sz cõib9 eoz vsib9 deputẽtur. Nos
enĩz ocessiones vel asignatioẽs eisdẽ monachis de dictis red
ditib9 vel puẽtib9 seu eoz pte pẽsionẽ aliquã. vt p̃missuz
est fctas accessioẽs bonoz seu distributioẽs fructuũ. redditu
ũ vel puẽtuũ huiusmõi. siqne fcte sũt totalit' reuocamus.
Abbates vero q̃ de inceps. portioẽs p̃dictas aut sectioẽs seu di
uisioẽs huiusmõi bonoz et alioz p̃fatoz monasterioz suoz
fecerĩt. vel fieri osenserĩt. aut hacten9 fctas seruari pmiserĩt
deponãt'. monachis aũt qui p̃dictis restiterĩt. vel impedimẽ
tũ. p se aut aliũ p̃stiterĩt seu p̃stari pcurauerĩt tãto tpre car
ceri mãcipẽtur. quãto abbti seu alij pncipali plato eoz visũ
fuerit expedire. Quod' etiã abbti. vel ipi pncipali plato in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hec ꝯdixerit ꝑpetuo carceri mācipētur. **De ꝓuisione ab-
batib9 bene meritis q̄ volūtarie cesserūt vel cedēt ī posterū.**

Abbatib9 vero bene meritis **asignāda.** 15
q̄ volūtarie cesserūt vel cedēt in posterū sufficiēs
et ꝯgrua ꝓuisio ꝑ ut ꝑri abbti successori cedētis
abbtis. de ꝯsilio senioꝝ de ꝯuētu illi9 monāstij
cui9 regiminis cessit. vel cedet ꝯsū fuerit asignet̄ et etiā ꝓbe
at̄. **Quib9 liceat tenere eq̄tatiras et q̄b9 nō.**

Et ut omīs euagatiōis et ī utiliū expēsaꝝ occa
sio subtrahatur auctoritate ī hibem9 eadē ne
q̄sq̄ monach9 vel ꝯuersus dicti ordis cuiuscū
q̄ stat9 vel ꝯdiciōis existat. eq̄taturā tenere pre
sumat. Cellerarijs. procuratorib9. et grāgiaris gubernatorib9 dū taxat
exceptis. q̄b9 possit hoc de una tm̄ ꝯcedere si viderit expedire. Ce
llerarijs tū cistercīessib9. et alioꝝ quatuor monāstioꝝ totidem
ꝑncipaliū filiaꝝ supdictaꝝ due possint equitature ꝯcedi
si eoꝝ abbtib9 videatur. **De ꝓprietarijs et cetera.**

Quam vis aūt ꝯ monachos ꝓprietarios exceptis
administratorib9 sit plene ꝓuisū. ꝑ canonicas
sanctiōes. Cū abdicatio ꝓprietatis sit annexa re
gule monachali. Nos tū spāli9 ꝓuidere volen
tes ꝯ illos monachos et ꝯuersos dicti ordis sue salutis obli
ti ꝯtra regularē institutionē pecunia ꝯgregata iura possessio
nes. Reddit9. pēssiōes. aīalia et alia bona emerūt et emūt. seu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Lege ad Congreg. de monachis lucra turpia sectantib9

enim fecerunt et faciunt aliquando proprio et sepe nomine alieno mu
tis sup his firmentis ad hibitis. Alijsque ipa tradunt aialia
nutrienda cum augmento. vel lucro sibi vel altri reddenda eo
rum nomine. seu per ipsis et alios multos contractus tamquam negoci
atores exercent. Nec non appetentes lucra turpia. et sectantes
peculium occultant et illicite detinent in suarum periculum aiarum. au
ctoritate prefata decernimus oia premissa que tamen alias restituti
oni non subiaceant aliorum fore per abbates proprios monasterijs proprijs a
pplicanda. et in vtilitatem ipsorum monasteriorum totaliter convertenda.
Quodque ipi abbates alicui monacho vel converso faciendi licenci
am nequeant impertiri. et quod dicti monachi et conversi predicta co
mittentes vel huiusmodi applicationi seu conversioni aliqualiter
resistentes. vel impedimentum publice vel occulte prestantes seu prestari
procurantes. et peculium predictum non revelantes et reddentes abbati
bus prelibatis sint eo ipso inhabiles ad quodcumque officium ad
ministrationem. regimen. et gubernationem quamlibet in eodem ordi
ne obtinendam. Permittimus tamen quod cum ipis monachis et conver
sis possit abbas eorum sup penis huiusmodi dispensare. dum
predicta revelauerint et plene restituerint quando ei videbitur
expedire. Monachis autem et conversis etiam administrationes
habentibus. pecunias vel alia bona quibuscumque mutuantibus vel
debita fingentibus quam non debent talis pena per abbates proprios imponi
tur que sit illis. ad salutaris correctionis profectum. et ceteris attemptare
similia volentibus in exemplum. Et quia per ministros pernidos admi

nistratioes bonorum osueuerũt fructuose. ac laudabilit exerceri. Volumus vt abbtes monasteriorum eiusdẽ ordĩs sic bona monasteriorum suorum dispẽsare ac puidere taliter teneãtur. q monachis et o uersis tã sanis q infirmis sufficiẽter puideatur. in victu et vestitu scdm cuiusq monastij facultates et qualitates cuiuslibet regiois. Quodq in monastijs pdictis. nõ plures monachi vel ouersi ponãtur q ex facultatibus dictorum monastiorum possit congrue puideri. Ordinatio studiorum et studẽtiũ.

Prebere quidẽ materiã intẽdẽtes q in eodẽ ordine p scire theologie studiũ pfessores ipius erudiãtur et illustrẽtur ĩ illa vt in ecclesia dei sibi ipis et alijs fructus salutis. fauoris. honris et honestatis celesti agricola irrigãte et multiplicãte pducãt, matura deliberatione phabita subscripta de pfato et alias litali studio scolaribus pficetis. ac doctoribus et alia q circa ea rationabilia et opportuna fore pspeximus auctoritate sepe dicta. Statuimus et ordinamus ac dispoĩmus p moderno ac postero tpre valitura ppetuo et inuiolabiliter obseruãda. videlicet q generalia studia dicti ordĩs. in sacra pagina pisius oxonie. Tholose et apud montẽ pesullanũ magalonẽ diocs de inceps existãt. Studiũ aũt q stelle pampillonẽ diocs fore osueuit in salamãtina trãsferimus. ppt propĩquitatẽ studij Tholosani. ordinãtes q bononie fiat studiũ. qñdo commode fieri poterit domus p studẽtibus vel ematur fiatq salamantice illud idem. metis quoq sit pticulare studiũ in scientijs p

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mitius. Ubi etiā domus p alamānis p generatione supdicti
monastij morimūdi emātur qn tū gñatio ipa ī alamānia se
extēdat. Quodqz domib9 eoꝝ qui studebāt bononie ac sala
mātice illi abbates seu rectores eoꝝ psint de qb9 ordinabit p ipi9
ordīs capitlm genale. De hijs nāqz pūcijs scz vien Tharentha
sien. Ebredunen / Arelaten / Aquen Narbonen bituricen. Au
xitan. Tarrachon. Cesaugistanen. burdagalen. Tholosanen
apfata Tholosan et mōtis pesulani studia trāsmitātur. Qui
vero ad stellam mitti 9sueverīt sallamāticā destinētur excep
tis illis de regno Nauarre q mitāt ad ipm studiū tholosanū.
Sz alamāni mitāt ad studiū methenen p dictis sciēcijs pmi
tius. ad quidē studiū metēse nullus de generatione Claræual
lis mitatur inuit9. Bononiā aūt italici. et oxoniā anglici.
Scoti vallenses et ybnici dstinēt. Sz ad studiū pisiense. qd ē ce
teris precipuū et fons oīū studioꝝ indistincte mittūtur ex oī
natione vel generatioē secdm modū inferius annotatū videli
cet q p abbtes monachos illos quos habebūt addicta stu
dia mittere. ad ea de 9silio pris abbtis vel visitatoris et 9uē
tus pprij aut sanioris ptis eiusdē 9uēt9 trāsmitte teneātur.
Sic tamē q mittāt magis dociles et idonei. nec nō ad pfi
ciēdū dispositi. et q tali tpre trāsmitātur q pma die mēsis octo
bris vel circa ī studio pisien existāt. In alijs vero studijs ī bti
luce. vel oīū sctoꝝ festis infallibilit sint psentes. Numer9
vero mitēdoꝝ videt sufficere p vt sequit 9sideratis iā dicti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordīs oneribꝰ et tp̄ralium q̄litate. Scʒ de quolibet mon̄stio cuiuscū
qʒ puincie seu geñatiōis in quo sunt. vel erūt aut ēē potunt. xl.
monachi vel supra parisiꝰ mitti debēt duo. De quolibet vero
mon̄stio in quo sūt vel esse potunt. xxx. monachi et sup̄ vsqʒ ad
xl. monachos exclusiue. ad idē studiū pisiense debet mitti
vnus. Et de quolibet mon̄stio in quo erūt vel ēē poterūt. xv
iiȷ. monachi et sup̄ vsqʒ ad. xxx. mon̄chos exclusiue ad ali
a geñalia studia vel pisiꝰ si mittētes maluerīt. debeat simi
lit̄ vnꝰ monachꝰ destinari. Ad metēse aūt studiū cū fuerit
institutū de quolibet mon̄sterio. geñationis dicti mon̄stiȷ
morimūdi q̄ntū ipa geñatio ī alamaiā et vltra renū se ex
tendit in quo erūt vel ēē poterūt a. xviiȷ. monachis vsqʒ ad
trigīta monachos exclusiue vnus mitat ad minꝰ p sciencijs
pmitiuis. p qbꝰ dū modo ipi mitētes ad illud mitāt destina
re ad alia nō cogātur. puisionē equidē studētiū talit̄ limitam̄
et sufficietē ēē ɔspicimꝰ. Videlicet q magister regēs pisius
de coī ɔt̄butioē dicti ordīs vel redditibꝰ coībꝰ. lxxx. libr turō
neñ prior amon̄stio ppo. xxv. libr eiusdē monete p bursa vl
necessitatibꝰ suis. Bacallarius vero regēs pisius de dicto coī
xxv. libr. et appo mon̄stio alias xxv. libras p bursa et alijs ne
cessitatibꝰ eiꝰ. Ac lector biblie in eodē studio de pfato coī. x. *
libras ipiꝰ moēt̄ pcipiat annuatī. Quilibet vero scolariū
studēs in ipo studio. xx. libras dicte monete appo mon̄sterio
p bursa et alijs necessitatibꝰ suis pcipiat simit̄ annuatim.

* et approprio monasterio xx.ti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Et in alijs studijs p̄res abbtes. ipoꝝ studioꝝ rectores ma
gistro in theologica facultate in illis regenti de .xl. libris p̄
dicte monete p̄ bursa et alijs necessitatib9 suis. p̄uidere
annis singlis teneat̄. Quādo aūt bacallari9 in eisdem
studijs reget vbi cōmode nō repiret magist̄ teneat̄ dc̄ti
p̄res abbtes dc̄to bacallario de .xxx. libris p̄fate monete
p̄ bursa et oīb9 necessitatib9 suis annis singlis p̄uidere.
Ordinam9 quoq3 vt ī qlibet gen̄ali studioꝝ predictoꝝ
vnus qui bibliā. biblice. seu textualit̄ legat continue existat, cui vl
tra .xv. libras iā dicte monete. p̄ oīb9 alijs necessitatib9
suis acellerario de bursis scolariū tribuat̄. Quilibet aūt
scolaris in dc̄tis alijs studijs generalib9 p̄ter studiū parisien.
ac ī dicto studio metēsi .xv. libras p̄dicte monete a p̄prio
monasterio p̄ bursa et oīb9 alijs necessitatib9 suis pcipiat ā
nuatim. Siquidē omēs p̄uisiones huiusmōdi. tā abbtes
p̄dictoꝝ monastioꝝ. rectores. q3 abbtes p̄prij p̄ut qmlibt
eoꝝ ōtiget seu ōtingere potit mitte teneat̄ ad dc̄ta stu
dia eoꝝ sūptib9. et illas ibidē soluere tīmis sup̄i9 asignatis.
quibus ipi mitēdi esse debēt ī studijs memoratis. Celle
rarij vero et alij expēsas dictoꝝ studioꝝ faciētes teneatur iura
mētū p̄rare qd oīa q̄ recipiēt de p̄uisione ipoꝝ studioꝝ et
studētiū fidelit̄ dispēsabūt. Tenebūt̄ etiā redde ratioē3.
de receptis et expēsis. in fine cuiuslibet mēsis p̄sente ma
gistro seu lectore dictoꝝ studioꝝ bacallario et p̄uisore.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ac septem alijs discretioribus scolaribus. quos dicti prouisor ma
gister et bacallarius ad id deliberauerint ad votandos. et ut ipsi
abbates qui admitendum et prouidendum astringuntur. prout supra est ex
pressum diligentiam adhibeant et abijciant desidiam in premissis. Vo
lumus et ordinamus quod abbas. qui dictis terminis. monachos
seu monachum. quemadmodum pretactum existit non miserit cum
prouisionibus suis supradictis. teneatur elapso mense duplum proui
sionum huiusmodi suis expensis mittere ad studium ante dictum
cuiusquidem dupli medietas studenti pro quo mitti debebant. pro libris
applicetur emendis. et alia in usus comunes aliorum studentium
per cellerarium conuertatur. et si dictus abbas duplum prefatum ut prefer
tur infra. vj. meses sequentes non miserit ei sit eo ipso elapsis
ipsis. vj. mensibus ingressus ecclesie interdictus. Dictasque penas
incurrant patres abbates. eorundem studiorum rectores qui dictis ter
minis non miserint et non soluerint prouisiones prefatas prout superi
us est descriptum. Quod si prefati penas huiusmodi per tres meses
dictos. vj. immediate sequentes. pertinaciter tolerarint. eo ipso a di
uinis officijs sint suspensi. Et ut eisdem studentibus animarum cura non
desit. volumus et ordinamus. quod in eisdem studijs generalibus patres
abbates. ipsorum studiorum rectores. deputent idoneos prouisores qui
curam habeant animarum studentium in eisdem. Quique illos corrigant et
absoluant sicut proprij abbates subditos proprios corrigere. et absolue
re possunt in monasterijs eorundem. Propter hoc tamen ipsi studentes
a potestate proprij abbatis excepti aliquatenus non existant. Vbi autem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

175

erit aliquis de ordine ipso in parisiensi studio assignatus. qui sit vite lauda
bilis. aliasque idoneus. et discretus et ad bacalariatum. vel magisterium
theologie dispositus et paratus / Albas cist. qui est et qui erit pro tempore cum
consilio magistrorum. bacallariorum et provisoris domus studentium parisi
us. mandet abbati proprio. quod talem non revocet sed eum permittat in huiusmo
di scientia proficere et ad statum bacallariatus. ac honorem magisterii prove
hi. Lecturam continuare prout ipsi generale ordinis capitulum ordinabit.
possit tamen ipsum generale capitulum defficientibus bacallariis seu magistris
in theologia talem etiam ante bacallariatum vel magisterium in quolibet
predictorum generalium studiorum principalem deputare lectorem si eidem gene
rali capitulo visum fuerit expedire. In favorem utique studii eiusdem theo
logie. ut ab aliis prius eiusdem ordinis studentibus illi fervencius intenda
tur. Statuimus et ordinamus et prohibemus expresse. quod in nullo
dictorum studiorum legatur aut audiatur iura canonica nec etiam ex
tra illa per aliquem studentium eorumdem. Quod si quis contrarium attemptare pre
sumpserit sit eo ipso ad claustrum suum. ab huiusmodi studio revoca
tus. Nec cellerarius dictorum studiorum extunc in aliquo illi provi
deat. sed in continenti ad proprium monasterium remittatur. de transgressione
ac in obediencia huiusmodi secundum arbitrium abbatis proprii puniendus.
et ut in dictis studiis pro studentibus in eis necessaria non desint obse
quia. volumus et ordinamus ut prefati abbates ipsorum studiorum rec
tores in eis provideant. de cellerariis et aliis officialibus idoneis
prout necessitas. vel utilitas cuiuslibet studiorum requiret ipsorum. quique
ipsi cellerarii et officiales iuramentum prestabunt. de fideliter dispen

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sando. ac de receptis et expensis rationē reddendo quēadmodū su
p[ra] e[st] exp[re]ssum. Et quia decet ac expedit. vt inter studia cetera
studiū pisiense refloreat. et iugi[ter] sine intermissio[n]is dispēdio habe
atur. Statuim[us] et ordinam[us] q[uod] in eodē studio pisien[si]. depu
tent[ur] magistri. bacallarij et lectores biblie ac p[ro]uisores cellerarij et
alij officiales p[er] dicti ordi[n]is capitul[um] ge[ner]ale. Quod si ipi. vel ali
quis ipo[rum] defficiāt seu ex aliqua causa magistri bacallarij lec
tores. lecturā assumere. vel c[on]tinuare. aut cellerarij et officiales
p[re]fati sua officia exercere nequiuerīt subrogētur alij loco eo[rum] per
visitatorē illi[us] anni vsq[ue] ad seq[ue]ns dūtaxat capitulū ge[nerale]. In
alijs etiā studijs ge[ner]alib[us]. magistri seu lectores p[ri]ncipales p[er] dict[um]
capitulū deputētur. Alij vero minores lectores et officiales p[er]
abbates eo[rum]dē studio[rum] rectores debeāt deputari. In ampliorē
nāq[ue] fauorē. et c[on]tinuationē durabilē. studij huiusm[od]i theo
logicalē dicte. Statuim[us] et ordinam[us] q[uod] quādiu p[re]dictis studijs
ge[ner]alib[us] p[re]ter bononiā Salamātin[um] et meten[se] studia. magistri
in theologia idonei de p[re]fato ordi[n]e. in eodē studio pisien[si]. vel
si nō ibi potu[er]īt reperiri teneat[ur] idē capitulū ge[nerale]. magistrū i[n] theo
logia p[ri]ncipalē deputare lectorē alioquī magis idoneū bacalla
riū quē ad hoc poterīt pisis. vel si nō ibi alibi reperire. Quos dict[um]
capitulū ge[nerale]. ad suscipiēdū et c[on]tinuādū lecturā huiusmodi. si
necesse fuerit p[er] censurā ecclesiasticā et alia oportuna remedia.
sublato appellatio[n]is obstaculo etiā auctoritate apostolica choer
cendi. dicto ca[pitul]o. et diffinitorib[us] ipi[us]. nec nō abbatib[us] dicto[rum] stu

diorum. rectoribus comuniter vel diuisim plenam atque liberam tenore presentium concedimus potestatem. Prefato insuper capitulo generali similem potestatem concedimus compellendi. appellatione remota. per censuram ecclesiasticam. et remedia huiusmodi abbates ipsorum studiorum rectores ad recipiendum magistros in theologia et bacallarios ad predictam lecturam. et ad prouidendum eisdem de communi contributione ipsius ordinis vt pro bursa. et alijs necessitatibus eorum annis singulis prout de prouisionibus huiusmodi est superius limitatum. Ipsi vero magistri non pompose manere seu intemperanter viuere presumant in studijs antedictis. Sed humiliter et deuote legant. cibis competentibus vescantur et vno solo seruitore clerico sint contenti. In studio autem metensi prouideat de lectoribus. et alijs officialibus domus studentium abbas supradicti monasterij morimundi. qui est et pro tempore fuerit de consilio sui conuentus. vel majoris et sanioris partis eiusdem. prout sibi videbitur expedire. Et cum sit dedecens et deforme vt quis presertim religiosus cum vanitate et inpicia. cathedram ascendat preheminentie magistralis. Statuimus et ordinamus. quod de cetero nullus de ordine predicto. assumatur ad recipiendum magistrij seu doctoratus honorem. nisi prius per eum prestito iuramento in presentia prouisoris. et studentium ipsius ordinis tunc presentium in studio in quo huiusmodi honorem recipere voluerit seu majoris partis numero eorumdem quod in assumptione ipsius honoris vel ante seu post occasione illius. circa cibos vestes vel alia non expendat per se vel per alium vndecumque habuerit vel sibi datum fuerit quantum in eo fuerit vl

Qui obtinenda chatedra magistralis. —

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tra valorē mille turonen̄. Nec expedi pmittat ab alijs ei9 ɔsanguineis vel amicis. Bacallarij etiā iuramētis p̄rīte teneant̄ fideliter ī p̄sentia p̄dictoꝝ. q̄ occasione bacalariat9 sui. vel ante seu post nullū festū vel ɔuiui ū facient. vel p aliū fieri pmittāt q̄ntū ī ip̄is fuerit aqui buscūq; alijs eoꝝ ɔsanguineis vel amicis. Ad hoc dem q; statuim9 et ordinam9. q̄ quicūq; ordis dicti q̄ tn̄ in e odem studio pisiensi. vel in aliquo alio p̄dictoꝝ ge n̄aliū ip̄i9 ordis studioꝝ. p sex annos in theologia studu erint. et ad hoc idonei extiterint in dcto studio pisien̄ po ssint cursus biblie face. Et q̄ p octo annos studuerint vt prefertur sentēcias legere ī pisien̄ studio memorato. Nō obstātib9 q̄buscūq; statutis et ɔsuetudinib9 et obseruan tijs ordis monāstioꝝ locoꝝ ɔuētualiū studioꝝ sepe dic toꝝ. ɔtrijs. iuramētis ɔfirmitioīb9 ap̄licis aut q̄buis firmitatib9 alijs roboratis et illo p̄sti statuto q̄ in eodē studio pisien̄ caueri dicit̄. q̄ nullus po ssit legere cursū biblie nisi ibidē studuerit vij. annis. Et q; nō pmitat̄ sentēcias legere nisi etiā ī ibi studuerit decē annis. p ut sit vel alit̄ in statutis ip̄i9 studij pisien̄ dicitur ɔtineri. Nec nō quibuscūq; p̄uilegijs indulgētijs et literis ap̄licis ordini monastijs et locis ɔuētualib9 studijs p̄fa tis siue vniuersitatib9 magistroꝝ et scolariū eoꝝdē in ɔ trariū ɔcessis p q̄ p̄ntib9 nō expressa vel totalit̄ nō inserta effect9 huiusmodi statutoꝝ et ordinationū nr̄aꝝ. omnino q;

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliorum et singulorum contentorum in eisdem presentibus valeat quomodolibet im
pediri et de quibus quorumcumque totis tenoribus plenam et expressam
opportrat in nostris libris fieri mentionem. Ne autem super serta vel aliqua
vel aliquod eorumdem in oblivionis lubricum deducatur. seu per impedatur ab
aliquo quovismodo. vt de ipsis nunc et perpetuis temporibus futuris noticia
cercior habeatur eadem auctoritate statuimus ordinamus districte
te iniungimus vt in primo generali capitulo dicti ordinis. et deinceps annis
singulis in eodem generali capitulo. ac semel quolibet anno in quocumque 3
monasterio et locorum conventualium predicti ordinis omnibus monachis eorum in
capitulo. ad hoc specialiter congregatis premissa omnia et singula de verbo ad
verbum legantur et etiam publicentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam nostrarum voluntatum constitutionum statutorum. ordinationum. p
missionum. provisionum. inhibitionum mandatorum infringere vel ei
ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit in
dignationem omnipotentis dei. et beatorum petri et pauli apostolorum se noverit
incursurum. Datum apud pontem sorgie avinionensis diocesis quarto idus
iulii pontificatus nostri Anno primo Tenor secunde litere domini pape sic se ha

Benedictus episcopus servus servorum dei ad futuram bet.
rei memoriam. pastor diligens oppositus et pervigil oves
suas errabundas et devias. ne lacerentur et devore
tur luppinis morsibus. ad caulas reducere satagens
sollicite. ac prudenter super illas et alias sue custodie deputatas in
stituit excubias studiosas sibi et eis spiritualiter et temporaliter salutares.
Sic ergo nos qui celesti disponente pastore quamquam inmeriti constitu

ti sumus

ti sumus in sūmi pontificatus specula dñi nři ihu xpi vicaria
tis officii exercentes feruētes ī votis gerim⁹. et quātū diuinis bene
placitis ɔuenire pertinet studiū appoīm⁹ sollicitudinis e
fficacis vt cūcti tā eterne magestatis obsequijs sub regulari ob
seruācia dedicati q̄z ceti xpicole deleri anorma rectitudinis.
et tramite rationis. ad recōciliatiōis deo dāte grām admitāt͛
et ad eū redeāt ne pereāt ꝑ salute. Sane ad aplat⁹ nři nō sine
mētali molestia. iā dudū ꝑducto noticiā. q̄ nō nulli stabilita
tis sue ꝓfessiōis violato ꝓposito. regularē habitū temere dimitē
tes. ac de diuersis mūdi partib⁹ ad sedē aplicā ɔfluētes. et pre
tendētes varijs colorib⁹ et figmētis exquisitis. se in suis claustris
et religiōib⁹ nō posse comode permanere. Nos de aplice pie
tatis habūdācia. taliū ꝑiclis aīaꝝ occurrere desiderabilit͛
affectātes vt huiusmodi religiōis apostatādi. et extra religio
nis ecclesias monīstia. seu alia loca ordinū eorūdē vagādi
materia īposterū amputetur ipiq̄z apostate vel qui iā ꝑnici
ose vagāt͛ ꝑ seculū. ab eoꝝ temeritatis reuocēt͛ nequicia. et
ad eoꝝ religiōis abiecte ꝓpositū re ducāt͛. sup p̄missis oppor
tune ordinatiōis remedia. ꝓut series subscripta describit.
digesta in hac parte deliberatione p̄habita ꝓuidim⁹ appo
nenda. Volumus nāq̄z et auctoritate aplica ordinam⁹. vt
uniuersis et singlis tā exēptis q̄z nō exēptis p̄latis inmedia
tis quorūcūq̄z religiosoꝝ. quorūlibet ordinū. in virtute scte
obediētie districte p̄cipiēdo mādātes. vt ipi p̄lati apostatas.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et etiā de suis ordib⁹ eiectos. et quos vis religiosos alios eis
subditos sine p̄latoꝝ licēcia eoꝝdē p seculū euagātes req̄rāt
seu requiri faciāt diligēt' ipsosq₃ ad religionē reducere stude
ant eoꝝdē. Quod si apostate eiecti ac euagātes religiosi
p̄fati redire noluerīt. aut p̄latis ipoꝝ p̄dictis sup hijs iobe
dientes aut rebelles extiterīnt illos qui ad p̄sens apud
sedē ↄsistūt eandē auditor curie camere ap̄lice. Alios vo
ro exēptos videlicet ap̄lica nō exēptos aūt ordinaria auc
toritate locoꝝ ordinarij. ad requisitionē dictoꝝ p̄latoꝝ
cape teneātur. et auditorē ac ordinarios ante dc̄tos p̄la
tis eisdē sine difficultate qualibet remitēdos. vt redire ad
religiōis obseruātiā et obedientiā p̄latoꝝ suoꝝ. ac ī illis
pficere ↄpellātur. Nec p̄terea intētiōis existit iussus q₃
volum⁹ et ordinam⁹. vt omēs apostate qui religiōē₃. seu
religiōis quā pfessi sūt habitū dimiserūt. et ad religione₃
aliā. absq₃ p̄dicte sedis. seu alia debita licēcia trāsiuerint.
habitūq₃ assūpserīt huiusmōdi religiōis ati⁹ etiā si in ipa
religione alta in qua vt p̄fertur assūpserīt habitū secūdo
pfessi fuerīt infra triū mensiū spaciū. ↄputādū a die qua
hec intēcio volūtas et ordinatio nr̄e ad noticiā eoꝝ puen
rīt. vel p eos stēterit. quoīn⁹ p veniāt ad eosdē qd' quidē sp̄
ciū eis pemptio termino assignam⁹. curēt reuerti ed habi
tū p̄me religiōis neq̄t dimissuz reassumere acgestare. Vo
lum⁹ q̄q₃ et etiā ordinam⁹. q p̄dicti p̄lati ecclesiaꝝ monsterio

ad religionē eoꝝ p̄mā dū tamē canonice in ea pfessi fuerint

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rũ ac alior locor quorlibet. a qbꝰ ipi apostate. vt pmitit temere apostatarũt eosdẽ apostatas. ad habitũ et religionẽ cor pores recipe teneat. Quod si forte jidẽ plati capitla ec clesiar moñstior ɔuẽtꝰ. seu fr̃es cor et locor pdictor re cusarẽt recipe apostatas plibatos. volumꝰ et ordinamus q ipi plati capitla/cõuẽtꝰ/et fr̃s. p certos executores sup hoc a sede aplica deputãdos. ad eos recipiẽdos salua ordĩs disci plina. quã volumꝰ et ordinamꝰ circa illos qui volũtarie redierĩt hac vice vt infra sequitur. misericorditer tẽpari mo nicione pmissa p censurã ecclesiasticã sublato apellationis obstaclo ɔpellãt. Nempe circa illos ex dctis apostatis q de ordĩe mẽdicãtiũ fuerĩt etiã volumꝰ et ordinamꝰ q si apostate ipi ordinũ mẽdicãtiũ vt pmitit in suis ppijs locis cordẽ suor ordinũ. recipi comode neqant. in alijs locis ordĩs cuiuscũqꝫ ipor vel alterius ordĩs ipor mẽdicãtiuꝫ. si alij mẽdicãtes huiusmodi apostatas recipe voluerĩt hac vice collocẽt. Et nichiloīnꝰ religiosi pdicti locor eiꝰdẽ ordĩs ad recipiendũ apostatas ipos. qui trãsire ad alia loca eiusdẽ ordĩs vt pfertur habebũt ad recipiẽdũ apos tatas pdictos in locis huiusmodi p executores a pdicta se de apostolica sup hoc deputãdos. si opus fuerit cẽsura simi li ɔpellãtur. Et qꝛ nimia rigoris vel penalis. seu penitẽcia lis aspitas ob fragilitatẽ carnis humane nõ edificat ꝫ corrũpit. volumꝰ et ordinamꝰ erga omẽs apostatas su

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p2a dictos et quelibet ipoꝝ p eoꝝ p̄latos seruato sub scrip
to moderamine prouideri. videlicet qꝑ ipi p̄lati circa huiꝰ
apostatas. etiā si ante vel post eoꝝ apostasiā. excessus in or
dine suo vel extra illū cōmiserīt. et p inde vel etiā ex quacūqꝫ alia
causa ī apostasiā huiusmōdi lapsi fuerīt. vel ordīs sui carce
res fregerīt. seu ab ipis euaserīt p p̄dictis eis penā seu peni
tentiā salutarē imponāt iuxta eoꝝ ordinū antiqua statu
ta. quā tamē penā seu penitenciā sit etiā misericordit̄ volu
muꝰ tēpari. qꝑ iidem apostate terrore vltiōis seu pene a resūp
tione suoꝝ religiōis et habituꝰ minime retrahāt̄. Jn super
memoratis p̄latis eoꝝ apostataꝝ. dc̄tos apostatas ad re
ligionē suā p̄stinā vel aliā mēdicātiū. vt p̄mittitur redeun
tes absoluēdi hac vice. iuxta formā ecclesie ab excoīs setēn
cia ī quā apostatādo talit̄ inciderūt. et cū eis sup irregu
laritate. quā occasione huiusmōdi apostasie vel alias forsā
sic ligati diuina officia celebrādo nūc veriꝰ ꝓphanādo.
aut illis se īmiscēdo dāpnabilit̄ īcurrerūt. p eoꝝ aposta
taꝝ salute dicti p̄lati expedire viderīt dispensandi plenā
atqꝫ liberā ꝯcedimꝰ auctoritate aplica potestatē. Nō ob
stantibꝰ qbuscūqꝫ statutis et ꝯsuetudinibꝰ qꝛlibet ordinū
ecclesiaꝝ monasterioꝝ et alioꝝ locoꝝ p̄dictoꝝ iuramen
to ꝯfirmatiōe aplica. vel alia quauis firmitate roboratis
vel etiā p̄uilegijs. aut litteris aplicis seu alijs qbuscūqꝫ p q̄
p̄sentibꝰ nō exp̄ssa vel totaliter nō inserta effectuꝰ eoꝝ in

pediri valeat quilibet vel differri. et de quolibet quoque totis te noribus de verbo ad verbum plenam et expressam opporteret in nostris litteris fieri mentionem. Ut autem voluntatum et ordinationum nostrarum premissarum aliorumque supra expressorum execucio promptior et efficacior subsequatur. Volumus et ordinamus quod ordinarijs. prelatis apostatis et religiosis predictis penitentibus iuxta qualitatem casuum eorumdem oportune ipsis littere apostolice concedantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatum ordinationum mandatorum et concessionis infringere. vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum petri et pauli apostolorum se noverit incursurum. Datum Avinione. xv. kalendas iulij pontificatus nostri. Anno primo. Tenor tertie litere apostolice sequitur sub hijs verbis.

Benedictus episcopus servus servorum dei. ad perpetuam rei memoriam. Regularem vitam professis. sic expedit subtrahi omnem inquietudinis materiam quod contemplationis suavitate. quiescere valeant. et tranquillum domino reddere famulatum. Cum igitur exeo quod professi ordinum mendicantium ad monachorum nigrorum et Cisterciensium ordines. plerumque consueverunt transire multas in dictis ordinibus turbationes. infestationes. molestias et dampna. scandala provenisse experientia doceat manifeste. Nos hijs ex debito pastoralis officij pro futuro tempore occurrere cupientes de consilio fratrum nostrorum. decernimus neque cuiusuis ordinis mendicantium professos ad aliquem dictorum duorum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordinū quoīlibet trāsire valeat. sine Romani pontificꝭ licēcia spāli. plenā et expssam faciente de ꝯstitutione huius mōdi mentionē. Nō obstātibꝰ puilegijs aplicis q̄buscūqꝫ cōcessis ī ꝯtrariū dictis ordībꝰ mēdicātiū. seu eoꝝ p̄latis aut aliquibꝰ eoꝝdē q̄ q̄ ad hoc nullius existīe fore decerni mꝰ firmitatis. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nr̄e ꝯstitutiōis infringere. vel ei ausu temerario cō traire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sūpserit. Jndignatio nē oīpotētꝭ dei et btōꝝ petri et pauli aplōꝝ eiꝰ se noue rit incursurū. Datꝭ Auinion̄. quarto nonas iulij ponti ficatꝰ nr̄i anno p̄mo. Expliciūt ꝯstitutiones sctissimi dn̄i ppe benedicti. Anno dn̄i ōs. ccc.xxx.iiij. statuta sūt hec apd̄ cistēiū in cā. generali.

Jn p̄mis q̄ ad audientiā puenit cā. ge. q̄ q̄nidā de ordibꝰ mendicātiū mōn̄stia moīaliū nr̄i ordis et intiora dictoꝝ mōn̄stioꝝ ꝯtra statuta cano nū nimis freq̄ntare p̄sumūt exquoꝝ nimia fre quētia nō aīaꝝ edificatio ꝫ potiꝰ dissolutiōēs plerūqꝫ suc crescūt. Quoꝝ p̄sūptiōibꝰ inordinatis volēs. ge. ca. obuia re sub pena excommunicatiōis late sentēcie inhibet abbtissis moīalibꝰ et sororibꝰ ordis vniuersis ne in suis mōn̄stijs seu claustris aut cameris seu infirmitorijs aut alijs locis sociēt tales mēdicātes recipiāt vel loquātᵘʳ cū eisdē nec pluribꝰ q̄ꝫ duobꝰ vna vice in vno monasterio. et solūm̄ vna die vic

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tualia ministret' ita q in ecclesia pmissis celebrādis et ppo
nēdo verbū dei solūmō. ītrare poterūt et demū ad hospiciuz
seclariū et nō alibi declinare. Si aūt ɔtrariū attēptauerit
pati vel facere abbtisse moīales et psone pdicte p uisitato
re vel ɔfessore excomuīcate denūciet' publice auctorita
te cā. ge. singlis dieb9 dñicis et festiuis in ecclesia post euā
geliū nominatim. Anno dñi ɱ. ccc. xxxv. statuta sūt
hec apd' cisterciū in cā. gnali.

Quam grate agim9 in iocūditate sps q splēdo
rē ppe magestatis ostēdit ī filijs lucis sue sup eo
q vitalis ordo nr religiois videri ecclesia iugit'
pficit cōtinuū dño desup iniquū suscipit incre
mētū ꝫ nouissime hijs dieb9 copia nob exltatiois exube
rat. eo q2 diuina benignitas suū ordinē sic respexit q in
signē lucernā. tū opib9 sctitatis dñm nrm sumū potificē
nri alupnū ordis. ad illustrationē toti9 dom9 sue voluit
erigere et sup cādelabrū scte matris ecclesie sue effabili p
uidencia collocare. Cum itaq3 in huiusmōdi felici pmoti
one totū ordinē sublimatū noscam9. deuotis pcib9 debe
m9 celestē implorare potētiā vt ipm in suis actib9 sic dig
net' dirigē q sedata malignoꝝ turbinū tempestate ec
clesie sub suo laudabili regimine pacatate qetis ɔsolatiōe
respiret. et sic multiplicauit omēs fetus dilatet et ampli
ficet meo in dieꝝ longitudine. virtutū parit' in cremen

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ta. Hac igitur ɔsideratione p motũ. Capitlm duxit ratio
nabilit ordinãdũ q in oĩb9 missis ɔuẽtualib9 et p̉uatis in
omĩb9 monasterijs monachoꝝ et moĩaliũ. Collecta. pro
Romano põtifice spãlit ordinata cũ ip̃i9 exp̃ssione sctissimi
noĩs. q̃ndiu vite p̃sentis cursũ pegerit dicatur a singulis sacerdo
tib9 ordĩs vniuersi. Item cũ equitatis ordo suadeat et ɔso
nũ racioni existat vt in reb9 q̃ commune ordĩs statũ respici
ũt vniformitas obseruetur et p dñm nr̃m sumũ pontificem
fuerit ordinatũ. Quod q̃libet ɔuẽtu monestioꝝ ordĩs sigillũ
habẽt speciale sub certis clauib9 ɔseruãdũ ne in sigillis pre
dictis difformitas habeat. ge. cã. statuit ordinat et diffinit
q in omĩb9 sigillis dctoꝝ ɔuẽtũ ordĩs. sigillũ rotũdũ fabri
cet et de cuplo imago bte virgĩs in cui9 honore fundata sũt
ordĩs monestia imp̃mat. Item cũ anno p̃terito fuit sub cer
tis penis inhibitũ q moĩales ordĩs in suis monestĩs mẽdi
cates nõ recipiãt nisi p modũ in eodẽ diffinitioẽ ɔtentũ. q q̃
dã moĩales ordĩs in sue salutis dispẽdiũ obseruare noluerũt.
ge. ca. diffinitionẽ dictã ratificat. ap̃bat et ɔfirmat p̃cipiẽs
patrib9 earũdẽ quatin9 diffinitionẽ p̃fatã faciãt districti9
obseruari. penas taxatas delinquẽtib9 imponẽdo et rebelles
in huiusmodi. seuitate debita puniẽdo. Item cũ sctissim9 pr̃
nr̃ et dñs dñs sũm9 põtifex cupiẽs feruẽtib9 desiderijs q or
dĩs nr̃i generosa plantatio vtilit gubernetur. de bono ĩ me
lius opitulãte diuina clementia. sp̃ualib9 et tẽporalibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pficiat incremẽtis. quasdã ordinatioẽs et statuta, salubri de ɔsensu ordĩs necessaria et honesta statuit in p̃senti cã. eade notioẽ qua ɔuenit publicata ge. ca. ordĩs statuit et diffinit abbatib9 ordĩs vniuersi stctĩ9 iniugẽdo quatin9 p̃dictas ordinatioẽs tam humilit̃ q̃ȝ deuote recipiãt in seip̃is obseruẽt et suis subditis monachis et ɔuersis inuiolabilit̃ faciãt obseruari penas taxatas delinquẽtib9 imponẽdo. Abbtes vero infra triũ mẽsiũ spaciũ ordinationũ p̃dictaȝ copiã pcurare et p̃pois oĩb9 nõ obmitãt. Item cũ iuxta ordinationẽ dñi nri sũmj. põtificis ge. ca. magistrũ iohãnẽ decaricãpo. apud mõtẽ pesult. et magistrũ guillermũ de populleto apd' tholosaȝ. p lectores decreuerit destinãdos. abbtib9 de vallemagna et de grãdi silua p̃cipit et iniũgit quatinus eosdẽ magistros grõse recipiãt et ptractẽt. eisq̃ȝ omĩ excusatioẽ p̃ posita annuã pensionẽ iuxta ordinationẽ p̃dictã. statuto tp̃re et t̃mino soluere nõ obmittãt. q̃ si fuerint negligẽtes magistro de bolbona p̃cepit. capitlꝫ et committit quat' eosdẽ abbtes p cẽsurã ordĩs ad huiusmõdi coherceãt. et ɔpellãt. et magistros p̃dictos si noluerĩt obedire. Item ad ge. cã. quorũdã insinuatioẽ puenit auditũ q̃ monachi et ɔuersi dicti ordĩs dãpnabiles et illicita cupiditatis auaricia q̃ cẽsetur esse idoloȝ seruit9 timore dei post posito sueq̃ȝ salutis inmemores psonas seculares potẽtes adeũt et requirũt. vt p eos vel p eoȝ potẽtiã officia in p̃p̃is domib9 obtineãt in p iudicio ordĩs et scãdalũ plurimoȝ. Ca

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ppt. ge. ca. tãte temeritati obuiare cupiẽs et ut postis tollat'
audacia ɔsimilia faciẽdi de liberatione pmissa ordinat et
diffinit q quecũq3 psona ordis monachis ac ɔuersis et offi
ciũ sibi dari pcurauerit clã vel palã p quascũq3 psonas se
culares aut ad hoc conatus fuerit. q pdicti seclares de dispo
sitione regimine monastij vel destitutiõe aut ĩstitutione of
ficialiũ se quomolibet intromittãt ad oĩa ordis officia in
tus et extra monstiũ ppetuo ĩhabiles habeat'. diffinitione
ɔtra tales alias edita cũ penis appositis in suo robore pma
nẽte. illos aũt monchos et ɔuersos q iã modo q sup officia
in suis domibus sũt adepti nõ obstãte q in ipis officijs p p
prios abbtes positi fuerĩt a suis officijs depoit in ĩstãti capi
ge. nõ nisi p eiusdẽ capitli licẽciã de ceto q du's officiũ ha
bi- turos. Item ad uertẽs et sincera deuotione cõsiderans
ge. cap'. q in monastijs monachorum q dolendo refertur fre
quẽt ex poru absentia et discursu multiplici. regularis obs
uatio ac diuini cultus cõtinuatio eneruat'. dissolutio vero et
insolentia int' claustrales et maxime iuuenes q'bus p ceteris ne
cessaria lima correctiõis fore dinoscit' apponẽda. ge. ca. or
dinat et diffinit astrictius inhibẽdo ne aliquis poris fungẽs
officio nullũ aliud extra monastiu3. infra vero monstiũ
cũ poratu exceptis bursarijs et portarijs officijs si necesse fuerit
potit occupari. Item cũ in cõstitutione sctissimi pris nri sũ
mi põtificis inter cetera p reparatiõe studij sci bernardi pisi9

(c) 2006 Ministerio de Cultura

otinantur q de certo p vno scolari xx. libras turoñ anno quo
libet psoluatur. ne quis abbatum vel scolarium dictas xx. libras
alit expedire studeat quam sit p dictum sctissimum pntem vtilit ordi
natum. abbatib9 et scolarib9 duxit ge. ca. ipam constitutionem
declarandam talit q bursa solidetur cellerariis .x. libras pi
sien residuum scolarib9 p necessitatib9 suis vniuersis obtinebit
nisi bursas ipas augmentare otinget qd qd augmentum de resi
dio q sup est vltra pdictas .x. libras scolres refundant. Celle
rario scti bernardi predicto. Anno dñi m.ccc. quinqge
ssimo sexto statuta sunt hec apud cistrcium in capitlo genali.

In pmis qm inpscrutabilis altitudo diuinj
osilij sint abetno nre mortalitatis togam. in
duere disposuit sic et ante tpra pelegit quam
nouissimis hijs diebus scdm diuine dispesationis bene
placitum nasci mundo voluit et ante q nasceretur nouo scti
ficationis munere mirabilit osecrauit. Quis itaq mortalium digne lau
dare valeat. aut ogruis honorum pconij attollere quam etiam regis
filius forma pfilijs hominum speciosus ex sinu patris pspicies vari
etate virtutum amictam iuxta pphe vaticinium ei9 speciem ocupi
uit. et regali descendes esolio ei9 virginalis vteri secreto se clau
sit in thalamo tanq sponsus inde pgrediens fctus homo. Cui9
inortu mirabili claustra pudoris nõ reserans virginitatem ei9
nõ minuit s sacrauit. hec est enim illa gloriosa celorum regina
cui modulatis vocib9 sts. idest anglorum exercitus q etiam

matrem decui9 purissimis sanguinib9 scti sps co operante gra ipam assumeret

virginalis cunei pudicicie lilijs candidati intermixtis carminibus dulcisonis continue prosequitur. Sane si omnes artus humani verterentur in linguas et cuncti sensus reverterentur in voces. neque quod sufficeret humane fragilitatis condicio virginem gloriosam dignis efferre laudum preconijs nec etiam ei congruum impendere famulatum. verum et si omni laude dignissimam nequeamus iuxta sue sanctitatis merita collaudare. gerentes tamen capitulum generale in votis ut si non digne saltem exiles pro nostre paruitatis modulo. laudes debite maxime. In ipsius beate virginis sollennitatibus ab ordinis professoribus exsolvantur. Sacro sancte romane ecclesie que caput est omnium et magistra vestigijs inherendo ac devotionem fidelium ad reverentiam et honorem ipsius beate virginis excitando statuit ordinat. et diffinit quatenus festum conceptionis ipsius virginis gloriose cum duabus missis et officio festi nativitatis ipsius nomine conceptionis. loco nativitatis. vbi opportuerit adoptato et viij. primis lectionibus De istoria institutionis festi conceptionis eiusdem cum hore commode potuerint. die viij. mensis decembris per universum ordinem. sine octavis de inceps sollenniter celebretur. ut ordo ipse qui eiusdem beate virginis glorioso vocabulo noscitur insignitus. quamque se gaudet habere specialem patronam in terris eius suffragantibus meritis eandem se senciat propitiam habere advocatam in celis. Amen.

Alia diffinitio.

Nos frater stephanus abbas claravallis. Notum facimus universis quod anno domini mo. ccc. octuagessimo in nostro generali capitulo divione propter guerrarum turbines celebrato sancte

fuerit q̄dam diffinitiones generales q̄ sequūtur in hec verba.
Contributionē xiiij. miliū florenorum. ge. capitlm certis ex cau
sis p motiū tā p debitis ordīs psoluendis q̄z negocijs alijs comb9
in romana curia et alibi p mouēdi ordinat et impoit vniuer
si ordīs. monasterio abbatibus priorib9 cellerarijs bursarijs. Preci
piēs firmit et iniūgēs q̄tn quotas et sūmas eos et eorum monastia
tangētes et cōcernētes et eis impoitas soluere nō omitāt t'mi
nis ostitutis. videlicet medietatē infra quindenā post resurrecti
onē dn̄i pximo futurā et aliā medietatē in sequēti capitlo gen̄
rali sub penas et sn̄ias otra nō soluētes istatutis pplib9 ordīs et
ipm capli voluerit euitare. Receptores aūt eorum dn̄os cistercij.
et firmitatis vsq̄z ad sumā. c. florenorum sibi debitorum sup
ipos. Dn̄mq̄z clareuallis vsq̄z ad sumā. cc. florenorum et i Ro
mana curia pcuratorē ordīs generalē p se dūtaxat in cistercio
q̄z bursariū. cistercij et parisius cellerariū sc̄ti bernardi gen̄ales
ordinat ipm capl'm gen̄ale in plenaria potestate. Item cum
alias p gen̄ale capl'm fuit salubrit institutū vt de p̄mu z ab
batuū cōsilio et assensu pcuratores ad negocia et administra
tioēs tpraliū in monasterijs monialiū ordīs instituētur et qui in
stituti fuissent p eosdē p̄res abbates approbarent vel etiā reprobare
tur. Quod statutū abbatisse conuētusq̄z q̄z plurimorum monasteriorum
ordīs monialiū. q̄ plerūq̄z cōtra sua cōmoda laborare nitūt
trāsgredi nō verent. pcurantesq̄z huiusmōdi ac negociorum gestores
absq̄z dc̄o p̄rm abbatum osilio et asensu instituendo. in quoq̄z si

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nuli capellanos seculares quos voluerit ad secū seu in suis monas
terijs et locis alijs manēdi assumēdo p suo libito voluntatis in
graue nō nūq3 dāpnū suoꝝ mon̄stioꝝ pr̄m abbatuȝ suoꝝ et or
dinis cōtēptū fameq3 sue denigratioēȝ et scādalū plimoꝝ. Que
abusū volens ipm capitlm amplius tolerare vniūsis et singlis
abbatiss et conuētibus totius ordis in virtute scte obedientie et sub
pena excois duxit firmiter inhibēdū ne de cetero pcures aliquos
aut negoꝝ gestatores instituāt ꝯstituāt vel ordinēt nec cape
llanos ad secū seu in monasterijs vel alijs suis locis manendi
seu in suis ecclesijs aut monastijs missas celebrādi vel alias of
ficiandi etiā ordinēt vel assumāt seu secū vel in dictis locis
suis habeāt vel teneāt absq3 dictoꝝ prm abbatuȝ ipoꝝ mo
nastioꝝ monialiū vel comissarioꝝ eoꝝdē de in et sup hoc
q3 cito cōmode absq3 sūptuū nimio vel excessiuo grauami
ne fieri potit ꝯsilio et assensu petitis et obtentis. Quiq3 sub ea
dē pena monachos et ꝯuersos ordis in et p dctis officijs
ac negocijs exercēdis et agēdis sibi p pdictos patres abbates p
ut eis videbitur vtilit faciēdū ad eas missos ordinatos et de
putatos recipiāt et pcuratores ac negocioꝝ gestores ꝯstitu
ant et ordinēt ac teneāt in suis locis ad hec cōpetētibus ac ip
sis in victu et vestitu et suis alijs necessarijs debite pvideāt
absq3 dificultate quacūq3 benignit humilit et deuote. diffi
nitione alias p ge. capitlm sup canis diruendi in suo vigo
re et robore remanēte. Item guerrarū turbinibus vbicūq3

(c) 2006 Ministerio de Cultura

terrarum propter dolorum nunc existentium attentis per capitulum generale omnes abbates qui se a capitulo presenti absentarunt nec se legitime excusarunt licet ipsum capitulum favorabiliter excusatos ipsos nichilominus citat personaliter et peremptorie sub pena dupli expensarum quas in veniendo facerent ad immediatum sequens et futurum capitulum generale.

Item studii sancti bernardi parisius desolationem per inibi habitantes exposite capitulo generali ipsum capitulum condolens et succurrere cupiens quantum potest statuit ordinat et diffinit quod provisor hoc presenti anno bursa una quam de et super oblationes ecclesie percipiet et levabit gratiosius contentetur. Cellerarius vero unam tantum bursam super portionem percipiet et habebit. Supprior autem una cum subpriorat officio sacriste officium exercebit et dimidiam bursam habebit. Et claviger similiter dimidiam habebit quam percipiet super consuetis hactenus exitibus et receptis. Bacallarius autem legens sententias una cauda vini pro hoc anno contentetur. Ordinat insuper capitulum memoratum quod magister regens prior. Et unus clare fame electus per consilium et assumptus thesaurum et redditus ecclesie ipsius studii sub tribus diversificatis clavibus decreto custodiant et conservent contradictione quorumcumque non obstante. Ad quod studium scolares mitti compellantur realiter et de facto omnes et singuli abbates ordinis qui tenentur. ne ipsum studium ruinam patiatur et lapsum. quod est verisimiliter in proiectu nisi per huiusmodi viam succurratur eidem. Item generale capitulum omnia et singula acta per abbatem pruilliaci in romana curia post eius promotionem suam in abbatem ratificat approbat et con

(c) 2006 Ministerio de Cultura

firmat potissime q̄a cā. cōstat eẜdem exercuisse de pcepto et speci
ali mandato dn̄i cistercij ad quē spectat ex cōsuetudine appbata
in potestate ordīs in talib9 puidere in cuj9 rei testimoniū sigil
lū nr̄m p̄sentib9 duxim9 apponēdū. Datū in clarauallē die xx
v. mēssis octobris anno quo sup̄. alia diffinitio

Nos frat̄ stephanus abbas claraeuallis. Notū faci
m9 vniuersis qd̄ anno a natiuitate dn̄i m̊ ccc. oc
tūagessimo tertio. in gene. capit̄lo in diuione ppt̄ metū
guerraꝝ cōgregata die xj. mēsis septēbris facta
fuit quedā diffitio p immutatione dicti capit̄li ge̅nalis cuj9 te
nor sequit̄ in hec verba. Non debet inconsulte vel ex indecēti
leuitate fore fctūm aut cōtēpti bile nec alias reph̄ēsibile iudicari
si iuxta varietatē tp̄ꝛuꝫ sua vel suoꝝ p̄decessoꝝ patrū statuta
mutāt. vrgēte p̄sertim necessitate vel vtilitate notissima sua
dente. cistercieñ ordīs supiores p̄mi et alij qui nec accesserūt ad
ip̄i9 capit̄lm ge̅nale. Cum ipse deus cuj9 actio nr̄a noscitur
instructio ex hijs q̄ p̄mit9 in ueti statuerat nulla mutauīt
in nouo postmodū testamēto. Quod et ip̄m legislatorē iu
stissimū omnipotētē dn̄m p eū regnātes reges et legū cōditores
iuxta decernētes mutādo cōseqnitur ex supuenietib9 causis
rationabilib9 obseruaret in suo regimine frequēti9 obseruāt
cū etiā nouis morbis videam9 noua cōuenire remedia p̄
parari et assidue morboꝝ varia expimēta p qrūt diuer
sa remedia nos cōpellat. Cum igitur p̄titis tp̄oꝛib9 etate fe

lici

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lici, seclo cōposito. mūdo pacato. deuotioē plurimoꝝ erga psonas
ecclesiasticas et ordinū nrm pcipue magis solito cōtalente
dū etiā mūdus ppłatꝰ et numosus extabat et habūdātia
bonoꝝ tpraliū exūdabat abbates ordis tū modicis sūpti
bꝰ absqꝫ suoꝝ agēdoꝝ dispendio quo tpre decreuissēt ac
cedere possent ad ipm generale capitlm ibidē stare illud a
gere vel tenere. ac inde postmodū ad sua reuerti moñstria
alacrit facilit et secure. Modernis aūt nr̄is pͪdolor misis
et dolorosis tpōribꝰ. obscuratū est aurū. color optiꝰ imuta
tꝰ. vie syon lugēt eo qꝛ nō sit q̄ veniāt ad sollemnitatē. refri
gescēte siquidē caritate. et īminētibꝰ gurgitibꝰ vicioꝝ. Sci
smatū horrēda dissidia. tremēde dissenssioēs inter reges et
pricipes. guerraꝝ turbines. pdonū incurssus. stilitates terr
ꝛū. pestilentiaꝝ variarū morbilate pnagati. et omēs pen
penitꝰ inuoluētes terribiles et quasi ctinui mortis casus. et
ꝯsequēs ad hc omīs de ppłatō ppłoꝝ exhigētibꝰ nr̄is merito
scelibus invaluerūt. ppt q̄ et alia mala q̄ sit heu nr̄is paten
ter intribulatioībꝰ legimꝰ qꝛ nō alijs ad hc expimēda ser
moībꝰ indigemꝰ. abbtes ipiꝰ ordis tpribꝰ quibꝰ et vt con
sueuerāt in mēsibꝰ anni videlicet augusti. septēbris. et octo
bris. Cum pserti tūc blada. vina fena. et alios terre fructꝰ
recolligere nēce. et homines ppt ipos terre fructꝰ nījdus re
collectos s; in cāpis atqꝫ sup terrā ad hc existentes. vnde nō
nūqꝫ sine pecuña victualia et alia q̄ placuerūt sibi sumūt p

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cedūt ad bella et pdones ipi discurrūt frequētius et facilius
ad rapinas. Et postmodū etiā hyemis aspitas subseq̄ua
tur nō valent absq3 solito valle maioribus expēn. et agēdo
rū suorū in dictis maxime bonis tēpalibus et terre fructibus
recolligendis maximis dispendijs absq3 etiā suarū psona
rū equorū et aliorū q̄ secū ducūt vel deferūt piculis p hor
rendis ad ipm venire capitlm geñale. illud agere vel tene
re et ad ppa remeare. Talis igitur et incōmodis pdictis
ac alijs q̄ suā obplixitatē narrata forsā tediū generarent.
cupiens capitulū geñale pnibus obuiare hita nos cistcien.
firmitatis. claraeuallis. morimūdi et aliorū monastiorū abbtes
qui nūc accesserāt ad ipm celebradū capitlz geñale. in de sr
sup pmiss deliberatiōe pmitus diligenti et de cōsilijs pbo
rū hominū et sapientū pus etiā concedēte osulto. q3 scti
ssimo domino nro pp. ordinamus diffinimus et statuimus p presē
tes oslitus ex nūc decetō ppetuis tēporibus solū et dūtaxat ānis
singlis ī et de mēse maij. in die festi invētionis scte crucis. si
cut et p omēz modū quo ī die festi exaltationis antea fi
ebat et fieri osueuerat fiat teneatur agatur celebretur ipz
in monastio cistcij capitulū geñale. Precipimus igitur et in vi
gimus districtius vniuersis et singlis abbtibus monastiorū or
dis in virtute scte obedietie et sub oībus et singlis penis alias
quicūq3 iā opibus pstitis otra nō venietes ad idē capitulz
p ppalia et ordis statuta ordinatis inflictis et pmulgatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

executione dictarum penarum et co͞pulsione et obseruationem p̄missorum. patribus abbatibus dictorum monasteriorum in ordinis plenaria potestate comitte͞do quatenus decetero futuris annis co͞petenti se p̄ tempore p̄parent. vt ad ipsum capitulum veniant. ac ante festum inuentionis sancte crucis intrent ibide͞ medio tempore remaneant et se gerant ac habeant. et post dictum festum exeant dictum monasterium cistercij. Sic videlicet prima mensis madij intra͞do et vsque ad die͞ quintum ipsius mensis ibide͞ mane͞do se gerendo et habendo ac ipsa die quinta exeu͞do dictum monasterium cistercij prout et omnino per eu͞de͞ modum quo ante p̄dictum festum exaltationis sancte crucis intrare ibidem medio tempore manere. se gerere et habere et post ipsum exaltationis sancte crucis festum exire dictum monasterium cistercij prout co͞sueuerunt. ac factum et manifestum institit nunc vsque temporibus retroactis. Anno a natiuitate domini .m͞. ccc. lxxxiiij die prima maij. in noua institutione ca. ge. facta fuit queda͞ diffinitio sub hijs verbis.

Attende͞s capitulum generale discrimina guerrarum in omnibus partibus mundi propter dolorem vrgentium variarum et aliorum infortuniorum quarum plurima pericula quibus multi abbates p̄pediti ad p̄sens capitulum generale venire nec in eode͞ co͞parere potuerunt. omnes illos qui ad ide͞ nominati citati non fuerunt habet fauorabiliter excusatos. citatos aute͞ qui non venerunt. nec per se miserunt ratione dicta͞te reputat co͞tumaces. protestans co͞tra ipsos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

loco et tpre pcedere p vt voluit ppalia et ordis istituta. verū vt
cōtumatia multoꝝ repmat^r omēs abbtes ordis qui anno fu
turo ad dictū capitlm de iure et statutis ordis venire tenēt^r
p psentis diffinitiois tenorē citat pemptorie et psonalit^r et
maxime abbtes in dnīo et ditione illustriū pncipū dnōꝝ
regū castelle. Nauarre. Aragonie. portugalie. et majoricaꝝ
qui a lōgis tpribꝰ statuta ordis cōtepnētes se dicto cā. re p
sentare minime curauerūt. Mandās et pcipiēs eoꝝ dē pri
bꝰ abbtibꝰ et eoꝝ comissarijs qtēꝰ ipaꝝ citatationē eisdē
nūciare nō omittāt sequēti capitlo huiusmodi citatiōis
nūciatione sub eoꝝ sigillis relaturi.

Diffinitio ne puideat^r monasterijs pastore viduatis sine pre abbte.

Nos fr iohes abbas cistercij ceteriqꝫ diffini
tores cisterciē ordis cā. genalis. Notū facimꝰ vni
uersis qp in nro genali cā. Anno dni. cccc. vj
nouissime cistercij celebrato. fcta fuit qdā diffini
tio cuiꝰ tenor sequit^r in hec verba. Peruersoꝝ detestanda te
meritas aīos psidentiū in illam necessitatē pleruqꝫ incitat
et impellit. vt nō sīt sola phibitione aut leuis pene apposi
tione cōtenti sꝫ penaꝝ grauioꝝ examinatiōe eos cōportat
subditos ab illicitis reuocare. Sane cū alias p ppalia et ordi
nis instituta fuerit salubrit^r ordinatū. vt quocūqꝫ monas
terio vacāte. cōuētꝰ eiusdē ad electionē futuri abbtes nullate
nꝰ pcedat nisi pre abbte aut eiꝰ comissario requisito pmitꝰ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et p̃sente. alit̃ electio de futuro abbte celebrata nullius momen
ti existat. et nichilominus. taliter eligentes ea vice tam acti
ue quã passiue priuãtur potestate eligẽdi. Prouisione eidem
monastio viduato facienda de psona idonea penes prẽm
abbtẽ aut eius comissariũ penitus remanẽte. Quod quidem
statutũ pro bono pacis et vt litigiorum amfractus tollerẽtur. et p
uideretur facilius monastijs vacãtibus sine magnis labori
bus et expẽsis Juste racionabilit̃ editũ. nõ nulli conuentus ordĩs
cõtẽpnẽtes spẽtis patribus abbtibus ac eorum comissarijs in monas
terijs vacãtibus electionẽ aut postulationẽ p̃sumũt temere
celebrare. Quia vero crescente cõtumacia crescere debet et
pena. Genãle capitulũ oĩa statuta cõtra huiusmodi elec
tores aut postulatores iã facta cõfirmat. ratifficat. et apbat.
ipa que vult habere totius roboris firmitatẽ. eisdẽ difiniẽdo et or
dinãdo. Adiciẽs vt quicũque conuentus aut psone ordĩs monastio
quocũque ordĩs vacãte sine p̃reabbte vel eius comissario debi
te requisito et p̃sente ad electionẽ vel postulatioẽm futũ abbtis
pcedere attẽptauit. singlares psone sic eligẽtes aut postulãtes
et talit̃ electi et postulati excoĩs sentẽciã et infamie penam
in currãt ipso facto. a qua excoĩcatioẽ nisi p prẽm abbtem aut
capitlm genãle casibus in iure expssis dũtaxat exceptis ab
absolutioĩs beneficiũ neqant obtinere. Datum cistercij sub ape
sione sigilli diffinitorum tpre dicti capli genãlis. xiiij. die
mẽsis septẽbris anno sup̃ dicto. Moderatio seu reuocatio

idest quod ad actus nõ admittatur legitimos. Vid. r. cap. 6. folio 33.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

excoīcationū ī diffinitioībꝰ antiquis positarꝝ.

Nos frat̄ ioannes abbas cistcij ceteriqꝫ diffinitores capli gen̄alis anno dn̄i. mͦ. cccc xxij. in cistcio celebrati notū facimꝰ vniuersis qꝫ in nr̄o gen̄ali capitlo facta fuit quedā diffinitio cuiꝰ tenor sequitur in hec verba. Attēdēs capitlꝫ gen̄ale qꝫ modernis istis tēporibꝰ caritas dei ī cordibꝰ heu multorꝝ sic refriguit qꝫ plures ordīs psone abiecto dei timore excoīs suspēsionis et aliarꝝ sentenciarꝝ vinclis se irretire et in eisdē in dispēdiū sue salutis diucius sordescere se nō verētur. insup qꝫ detiꝰ est dum nis huiusmodi sentēcijs ligati inmiscentes vel eadē celebrātes notā irregularitatis incurrūt dāpnabilit̄ q̄ndoqꝫ diutiꝰ pphanādo. Talibus igitur piclis aīarꝝ occurrere volens capitlꝫ gen̄ale oēs et singlās excoīs suspēsionis et ītdicti sn̄ias pcertis excessibꝰ et trāsgressioībꝰ p capitli gen̄alis statuta q̄ndā pmulgatas et de facto latas idē capitlꝫ moderat et relaxat. statuēs ordinās et diffiniēs qꝫ oēs dcte sentēcie excoīs aliq̄bꝰ inferiꝰ annotatis exceptis de cetero minatorie sint et reputent̄ sic qꝫ nulla psona ordīs eas incidat vel incidere debeat ipō facto. nisi aliq̄ earꝝ sentēciarꝝ per sacros canones sint late. vel nisi dicte psone reglāres canonice sint pdē p suos supiores moīte vel p eosdē phibite ne in illis casibꝰ excedāt p q̄bꝰ dicte sentēcie p ordīs statuta olim sint late et decrete. et sic huiusmodi ɔtumaces et rebelles merito cēsent̄ incidisse dctas sentēcias ɔtra eos sic du

dū latas. Si vero psone ordīs nō monite nec phibite a suis supioribꝰ vt pfertur ↄuicte fuerint de excessibꝰ p q̄bꝰ p capl̄z ge͞nale de facto de nūciate sūt. vel eosdē excessus p se sponte ↄfesse. de clarat dictū capitl̄z easdē psonas p graviorē vel leviorē culpā aut habitꝰ aut gradus vel officiorꝫ p̄uationem et aliaꝫ penas ordīs ad nutū ppriorꝫ abbatū et seniorꝫ domꝰ iuxta excessꝰ qualitatē et quātitatē cōdignā severitatis fore ↄplectēdas. quas penas vel aliquā ipaꝝ sicqꝫ psone subire cōtēpserīt vel dictꝰ excessus qd̄ absit pt̄ pactā penitēciā reitera re psūpserīt. easdē psonas capitl̄z ge͞nale carceri mācipādas decreuit vsqꝫ ad nutū suorꝫ supiorꝫ. Abbtes vero dictis excessibꝰ pq̄bꝰ vt pfertur sentēcie sūt late respsi et vocati p capitulū ge͞nale vel pn̄tes abbtes iuxta modū culpe erraverint puniāt᷑. Quod si puniti vel correpti aut moniti nō emēdauerīt ex ide sine medio et mora p suos supiores ab officio deponāt᷑. Sentēcias vero latas cōtra remanētes de capitl̄o sine causa rationabili. et nō soluētes ↄtributiones debitis t̄minis. et nō mittētes scolares ad studia generalia ppt̄ rebellionē et ↄtumaciā q̄rūdā abbatū vult idē capitl̄z ge. pdurare ī suo robore. alia diffinitio.

Nos frat᷑ guido abbas cistercij cetiqꝫ diffinitores capitli ge͞nalis cistercien ordīs. Notū facimꝰ vniuersis. Quod in eodē ge͞nali capitl̄o die xiiij. mēsis septēbris Anno dn̄i ṁ. ccc. lxj. apud cistciū celeb᷑

(c) 2006 Ministerio de Cultura

to facta fuit q̄dā diffinitio. cui9 tenor seq̄t. Quoniā attestāte
sacra scriptā q honorat p̄rem suū iocūdabit in filijs et in die
orōis sue exaudiet. et qui honorat p̄rem suū vita viuet longi
ore. et honora p̄rem tuū vt sup ueniat benedictio et ꝯseq̄nter
glia inq̄z hoīs ex honore pr̄is sui. et dedecus filij pr̄ sine hono
re. Que de pr̄ib9 spiritualib9 sicut et corporalib9 dici vel intel
ligi possūt. vnde aplus ad thimotheū scribit. Qui bene p̄sunt
duplici honore digni habētur. vt ergo pr̄ib9 et supiorib9 abbti
b9 q subditos suos in tātis et in ennarabilib9 sollicitudinibus
et laborib9 vt cōstat notorie gubernarūt et gubernabūt in fu
turū vices aliq̄ impendāt, genale capitulū ordinat statuit
ac oīb9 et singlis abbtib9. et alijs p̄sonis et regularib9 ordis
nr̄i p ut eorū negotiū istud tanget p̄cipit et iniūgit vt de ce
to imppetuū oīb9 et singlis monstijs locisq3 cōuentualib9
ipi9 ordis p̄mū et q̄ncūq3 abbtis cistercij obit9 certitudo claru
erit i qlibet dictorū monstiorū. pro eo sollēnes exequie vespe
videlicet seu vigilie laudes et missa ꝯuētualis alta voce deuo
tius celebretur. Et donec de ipi9 monstij puisione indubitā
ter rumor ptulerit veritatē humiles preces fūdātur addnz
et apud eū deuotis orōnib9 insistat q puisio ecclesie concors
et vtilis put aīarū salus exigit. et toti9 ipi9 ordis req̄rit vti
litas q3 toti9 subsequatur. et cōsimilit p oīa fiat de quatuor
p̄morū abbtū obitu. Et subseq̄nda puisione monstiorū eorū
et etiā de oīb9 abbtib9 ordis habētib9 generationē magnā

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sine parua in monasterijs subiectis eis. et eorum generationibus. et a
personis regularibus eorundem. Datum sub sigillo diffinitorum eiusdem
capituli Anno die mense et loco supradicto. Alia diffinitio

Tanta est hominum malicia ut nisi cotinuis legibus
a noxijs retrahatur ad deteriora semper ruat. hinc
est quod presens cogregatio generalis confirmans diffinitionem anno
domini m° ccc° xxv°. factam cum alijs antiquioribus con
tra temerare appellantes contra ordinis privilegia et instituta
omnes et singulas ordinis personas extra ordinem a correctione aut
alias appellantes declarat excomunicatos eo facto precipitque ab
omnibus pro talibus haberi ac ubique declarari in plenaria ordinis
potestate. Alia diffinitio

Nos diffinitores capituli generalis ordinis cisterciensis
notum facimus universis quod in eodem generali capitu
lo die sexta decima mensis maii. anno domini m° ccc° xxx
apud cistercium celebrato facte fuerunt quedam diffini
tiones quorum tenores sequuntur et sunt tales. Conformiter ad — Inhibitio ne in hisce partibus capitulum congregetur
diffinitionem anno elapso factam presens generale capitulum inhi
bet particularia capitula alicubi de inceps cogregari. atque a
deo revocat diffinitiones dudum factas pallbtes quatuor reg
norum. cathalonie. Navarre. Aragonie. et valencie. in plenari
a ordinis potestate. Alia diffinitio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Alia diffinitio. Iuxta antiquas diffinitiões nr̃as p̃sens generale capitl̃z ordinat abbtes quatuor regnorum hispanie sine dissimulatione in posterũ regidius solito cõpulsuz iri a comissarijs ad mittẽdos aliquos suorum religiosorum sc̃dm facultates suorum monastiorum ad geñalia studia ipius ordis in plenaria ordis potestate. alia.

Alia diffinitio. Uniformitatẽ hucusqz in ordine laudabilit̃ obseruatã tum ĩ cetis tum ĩ habitu semp comẽdãs p̃sens geñale capitl̃z et in virtute salutaris obedietie p̃cipit quatenus abbtes et religiosi ordis nr̃i in ipis quatuor regnis hispanie extra sua moñstia egredientes nõ incedãt p oppida et loca famosa absqz cucullis nigris et habitu honesto et cõformi ordini. alia diffinitio.

Alia diffinitio. Quia ppt̃ viarum lõgitudinẽ itinerũ discrimina et varia picula que vt plurimũ sũt in morum monastia nr̃i cistcieñ ordis in quatuor regnis hispanie sita grauiora patiãt̃ incomoda placuit patribus ordis in presenti capitlo cõgregatis procul absente ordis cõmissario tam monachi qz moniales possũt propiquiorẽ abbtẽ ad p̃sidẽdũ sue electioni cõuocare reseruata tamen patri supiori vel eius cõmissario electiõis sic facte cõfirmatiõe in plenaria ordis potestate. Datũ in diffinitorio nr̃o cistcij. etc.

Nos frat̃ iohãnes abbas cistcij in cabilonẽsi dioc̃ ceteriqz diffinitores capli geñalis. Die. xxiiij. mẽsis maij

(c) 2006 Ministerio de Cultura.

Anno. d. ōs. d. xxxxvj. apud cisteriū celebrati notū facimus
vniuersis q in eodē gen̄ali capitlo facta fuit quedā diffinitio
gen̄alis cuius tenor sequitur et est talis. Cum ex ordinatioī
b9 scē sedis aplice et antiquis statutis et diffinitioīb9 nr̄i capli
generalis sit cautū et sub grauissimis penis et cēsuris et pena p
ditionis iuris p̄tensi ne qua p sona ordīs spreto iudicio capli
quotidiani patrū abbtū supior et capli gen̄alis ad iudiciu
seculare recurrat vel potētes psonas adeat p quacūq correctio
ne aut ordinatione. nichilominus tam monachi q moniales
ordinis etiā pro leuioribus causis passim ipsa iudicia recla
māt seu apellāt et principes et potētes adeūt ac ab eisdē litteras
p̄ces vel minas obtineāt ad impediēdos pcessus visitationū cor
rectionū vel ordinationū supior in graue aīar dispēdiū et ob
seruātie regłaris cōtēptū. p̄ns gen̄ale caplm renouādo p̄dicta
statuta et in q̄ntū op9 est de nouo statuēdo districtissime in
hibet omīb9 et singłis psonis ordis ne de cetero ad iudiciū seculare
cōtēpto p̄mito iudicio ordinis recurrāt aut apellent principes
et potētes psonas vllomodo adeāt aut ab eisdē litteras p̄ces mīs
p se cōsāguineos aut quouis alio modo directe vel indirecte ob
tineāt quib9 impediatur libertas p̄dictor supior ordinis in
correctioīb9 et ordinatioīb9. cōtra facientes ipo facto declarā
tur incurrisse sentenciā excomunicatiōīs a qua nō nisi p genā
le capitlm absolui possint et nichilominus psone cōuicte huiꝰce
diffinitiōīs infracte ppetuo a suis ppriis monastiis elimīnētur

Renouatio necnon confirmatio priuilegiorum Rom. pontificum et et ordinis diffinitionum, ne quis audeat a patris Abbatis iudicio ad iudicium seculare recurrere. etc. 6. m.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cxxxiii

absq; spe reuersionis in plenaria ordinis potestate in cuius rei tes
timonium etc. Alia diffinitio

Cum ex ratione status et fragilitatis sexus sacris
monialium institutis fortis et firma clausura ante
xa sit a probatis superiorum annorum capituli generalis ac
patrum visitatorum diffinitionibus censionibus prius genera
le capitulum omnibus nostri ordinis abbatissis prioribus ac monialibus
quecumque a monasteriis suis egressum et a superioribus non concessum
in eorumdemque monasteria secularium ingressum interdicit eisdemque i
dem generale capitulum sub pena excommunicationis late sententie precipit in con
sulto et non consentiente superiore procuratorem habere secularem et sub
eadem pena pro quacumque causa contra suorum superiorum consilium et pre
ceptum a quibusque secularibus aut etiam regularibus ullum efflagita
re auxilium nec ullomodo a simplicitate habitus coloris ac san
cta vilitate recedere aut veluti de quibusdam nobis a fide dignis
relatum est feminas seculares et uxoratas imitari que capitis ac
pectoris superflua ac mundano ornamento et gemmatis aliisque
magni precii et pluribus anulis ad suum utique ordinem utuntur
sed studiosius et attentius patrum visitatorum ordinationes omnes
tam abbatisse quam moniales et frequentent et legant et in omnibus
perficiant etc.

Libellus hic diffinitionum sacri ordinis cisterciensis sic
antiquarum ita et novarum fuit compilatus scriptus
et suum finem adeptus per religiosum fratrem petrum al faro

(c) 2006 Ministerio de Cultura

monachū monastij dela oliua eiusdē ordis ducētē moras in
monastio scta⁊ crucū pnominati ordis pcipiēte et sūptus
exponēte p reuerēdo dño fre iacobo valls hui⁹ mōastij scta⁊
crucū abbate ac sacre religionis visitatore ac zelatore eximio
tertio decimo kalis augustis anno a xpo nato. cccc. lj. Abbati
atus eiusdē dñi abbatis. xvj. A prima fūdatiōe hui⁹ monastij q̄
fuit in loco quē vulgo appellant vall daura prope ciuitatē bar
chinone anno. ccc. xcviij. A scda vero q̄ fuit in loco q̄ cōmu
nit dicit anchosa in quo nūc est quedā grāgia dicti mōas
terij. anno. ccc. xcvj. A tertia vero fūdatiōe q̄ fuit in loco q̄
dicebatur cāp⁹ crucū ob multitudinē earūdē quas pastores
custodiētes greges suos in dicto loco posuerūt/ ppt varia et di
uersa lumina q̄ illis apparuerūt in diuersis partib⁹ loci in
quo dictū mōastiū nūc est et faxit de⁹ optim⁹ quod multis
et felicib⁹ annis dictū monasteriū cū suis patrono et inco
lis felicit valeat pmanere in q̄ ysdē semp laudet qui est
benedict⁹ in secla seclo⁊. Amen:

In vigilia natiuitatis domini vespere
celebrentur ante refectionem sicut tempore
quadragesime. ex defti: Cister. 1605.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

componit decollo. incolumis. in dr columna.
C olumna. sustentam summitatum. dicta a columine. Nam
columen est culmen. Summa fastigia.
C olumbaria. in summis laterib' nauium loca concaua sunt.
per que remi inmittuntur. dicta quod sunt similia lati
p. ls. bulis columbarum. i. nidis.
C olumbar. genus uinculi neutrum est.
C ollus. colli. ornamentum. uel pro collum.
C olumbe. dicte quod colla earum ad singulas conuersiones co
lores mutant. in columbinus. a. um. i. simplex.
C olumba. vii. uirtutes habe notatur. caret felle. nul
lum ledit. alienos pullos nutrit. gemitum pro cantu
emittit. iuxta fluenta moratur. granum eligit quod co
medat. in foraminib' petre nidificat. Hec omnia insigni
ficatione conueniunt fideli anime. Signat et spiritum sanctum.
C olumbinus. lapis. a colore auis dictus.
C olurnus. de corulo. sic quernus de quercu.
mat C oluri. inperfecti circuli incip. Sunt autem duo diuidentes
celum. unus per medium cancrum et capricornum. alter
per medium arietem et libram. nec perueniunt sunt
ad australem circulum. unde inperfecti dicuntur.
hi C olluuium. collectio sordium. luxuria immunditia.
beda C oma. dicitur quando post duos pedes sillaba remanet. quando
uero post tres pedes membrum remanet colon dicitur. Hec tamen
nomina indifferenter ponuntur apud oratores qui integram
sententiam prodon. partes eius cola et comata dicunt.
... Si ... uos in seruitutem redigit. colon
est. Si quis ... cetera usque ad plenam sententiam.
cola et comata sunt. plena uero sententia. periodos. Inter ac
...

hi C ome pars est non cesi capilli et egrum. Come. g. catt...
C omere. ornare. a coma fieri uidetur. accuum est. in ...
C omeatus. alimenta. uictus. fruges. a comeando anoma...
riuatur. Comeare enim est simul ire. meare.
C omedere. manducare. uorare. glutire.
p. ls. C omedo. ubum anomalum. comesum et comestu...
ls C omedo. a comedendo. tinea uel uorax.
C omedi. dicti qui post comessationem ad eos au...
dos uenire solebant homines. Sed postea aggressi...
uniuscuiusque et delicta corripientes in scena proferebant...
hi C omedia est que res priuatarum et humilium personarum ...
hendit. non tam alto stilo ut tragedia. sed me...
et dulci. Hec sepe et de historica fide et de gub...
C omedia. per. κωμῳδια ... tra...
p. ls. C omedia. uillanum carmen. nam comos grece. uilla di...
C omedia in. iiii. partes diuiditur. in prologum...
sin. epitasin. catastrophen. Prologus est prefatio fa...
in qua licet absque argumento aliquid ad populum loqui. ...
modo poete uel recitatoris. Prothesis est primus a...
et initium dragmatis. i. fabule. cuius prothesis...
postea non apparet in fabula et semper apit in pri...
maximam partem. Epitasis est incrementum processus...
bationum. Catastrophen est custodia turbationum...
C omediarum nomina ex. iiii. ... secundo...
sumuntur. a loco ut andria. a facto ut eunuch...
euentu ut adelphe. a nomine ut for...
bis. C omedos. cantus agrestis. grece. ... ut cantela.
C omelipolium. marrubium. Comdare. laudabile ...
p. C omittari. comp... ad inueniendum ...

... insula in qua fuit medea. unde dicitur colchia.
... grece. Colene grece. fellis motio.
... dicitur eo quod colligatur pro pulsus in unum. ut ostendat
... meusque uentum [illegible].
... uel [illegible] dicitur. quando ex eo quod scrip
... est. aliud non scriptum inuenitur.
... uium est. cum in unum colliguntur. que sunt armamenta.
... a collego dicitur. genus masculini. officium uirorum est.
... a colligatione societatis dicitur.
... arius. unus ex ipsis socius.
... ati dicuntur. quod eorum collegio custodiusque de
... untur. quod facinus aliquod commiserunt. Est et sordi
... um genus hominum. pater incerto progenita.
... um. societas collegarum. in uno honore positorum.
... armamenta. Collegiatus. carpentarius.
... fellis effusio. Nam greci colon. fel dicunt.
... ignant scos. uel nimous merita et in malo.
... unt prestiora iuga montium. que colla.
... honorabili recordatione uel presentia frequentare.
... a. subcinericius panis modicus triangulus.
... e. panes quadrati de simila cum oleo in sartagine frixi.
... o. es. collibui et con [illegible] besco. complaceo.
... sunt apud hebreos. que nos uocamus tragemata uel
... munuscula. ut cicer frixum. uua passa. poma diu
... e. ut dicuntur. quia ea uendunt. [siligus.]
... ut mundantur uestimenta. uel aquarum influens locus.
... nt. quia dolorem in parte dextra super pectinem et
... m constrictum habent. et uentositatem patiuntur.
... in mictum cum stertore [illegible]. his dolor.

mala. et illud quod scriptum est. Ego deus creans mala.
C olobium. genus uestis. dictum quia longum est et sine manicis. Hoc antiqui utebantur. Sed quia nuditas brachiorum culpabatur. usus colobiorum in dalmaticas est mutatus.
C oloni. sunt cultores aduene. dicti a cultura agri. Sunt enim aliunde uenientes. atque alienum agrum locatum colentes. ac debentes conditionem. pro eo quod discolatus est fundus genitali solo propter agriculturam sub domino possessoris.
C olonia est. que defectu indigenarum nouis cultoribus ad impletur. dicta quod sit agriculture dedita.
C olofonium. trimetrum. a colofonio inuentore dictum. constat ex spondeo et dactilo. siue trocheo. ut hic. Sic te [diua potens].
C olocasia. genus herbe. species medicine.
C olofonia. resina. dicta quod ex terrena colofonia in asia affertur.
C olofon. que prius efesus dicta est. ubi fuit oraculum apollinis.
C olofium. quod greci chronichon dicunt.
K oloyron. greci dicunt curtum.
C olo. pro diligo et habito et aio accipitur.
C olomelli. dentes. pro longitudine et rotunditate dicti. i. canini. inter precisores et molares.
C olona. dicitur quod infusa coloret uinum. herba
C oloquintis. cucurbita agrestis et uehementer amara. que similiter ut cucurbita per terram flagella tendit. Dicta autem coloquintida. quod sit fructu rotundo. atque foliis ut cucumeris usualis.
C olores. dicti quod calore solis uel ignis perficiuntur. siue quia in initio colabantur. ut subtiles generent.
C olores. aut nascuntur. aut fiunt. Nascuntur ut sinopis [illegible] paretonium [illegible] um. fretia.

... usq; ad splen...
...tenens. Descendit q̄q; p... usq; ad
... ad anu. abiub;
...o renes ifesti dolorib; cingunt. q̄ hoc morbo
...nt. senciunt...: ... ip̄i. i. coli gvissitudine.
...passio. a colon. i. intestino dicitur.
...lore uents. t uiscer. ...olliburi. gen̄ pene. t pecunie.
...dicunt panes azim... gen̄ carnium. i. carne
...semicocte. q̄ ē dict̄ athletar.
...e. ... nouissime ... finis ... principio ē.
...es ... cū aspe ... sonantes ... sibi occur
...ie. Si iuret auriga plora. p flagella pfrena.
...a. boues opus facientes.
...ollir. sic follis follinus.
...cogna. a colendo dicta.
...turris ē rome in colle sita. camitum.
...sonant. q̄d uicia ocloꝝ ... li collir... medi
...pustula crurum. Colur. arboris genu... s.
...ū. ex arbore colurr factus.
...n. hircici a q̄dam colico dicti. q̄ dnt dm ... face

C olores rethoricis. ... ul' sp̄es dicendi.
C olos. color nō uer' s; fict. C olor. gre. calor.
C oloss. uocatur statua marmorea et alta.
C olostrū. lac nouum. C olumitas. salus.
C olumis. a colūna dr. q̄d firm' sit et rect. et saluus
C olumis. corpe. incolumis animo dicit.
C olp'. sin' gre. C oltax. claudicans a coxa.
C olub. colubri. dicit q̄d colat umbras. ul' q̄d sic lu
bricos. ceruum fugit. leonem inficit.
C olub. colubri. cui' femininum colubra facit.
C olum. colatorium. a colando mustum.
C ol. instrumtū uñ femine nent. gnis fem. sede. ul'
quarte declinationis.
C olum. fastigium templi rotundū. C olus color.
C olum. i. longio q̄dam intestinoꝝ.
C ollum. singlarit ceruice sigtat. colla pli' supbiam.
C ollū dr q̄d sit rotundū et rigidū. cap sustētās ū colūna.
C ollum in dk collariū. cōp collaph. un collaphizo.

©2006 Ministerio de Cultura

76

(c) 2006 Ministero ... Cu